ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΑΛΑ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ Α΄

ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ

ΕΡΩΔΙΟΣ

ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΓΕΩΡΓΑΛΑ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ Α΄
Μή - συμβατική Ἱστορία

ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ

«Οὐδέν... σεμνότερον ἀληθείας»
Πλούταρχος
(«Περί Ἴσιδος καί Ὀσίριδος» α΄)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ἐρωδιός

Ὁ *Γεώργιος Γεωργαλᾶς* γεννήθηκε ἀπό Ἕλληνες (Δωδεκανήσιους) γονεῖς στό Κάιρο, ὅπου καί τέλειωσε τήν Ἀμπέτειο Σχολή. Ἔζησε νεότητα περιπετειώδη, κυρίως λόγῳ τῆς ἀναμείξεώς του μέ τήν πολιτική. Μετά ἀπό πολλά ταξείδια καί ἑπταετῆ παραμονή του στίς κομμουνιστικές χῶρες, ἐγκαταστάθηκε ὁριστικῶς στήν Ἑλλάδα (1.1.57). Διετέλεσε συνεργάτης, ἀρθρογράφος, διευθυντής, ἐκδότης ἐφημερίδων καί περιοδικῶν· εἰδικός συνεργάτης Γ. Ε. Σ. καί Προεδρίας Κυβερνήσεως· καθηγητής τῶν ἀνωτέρων καί ἀνωτάτων σχολῶν τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας· ἐπί σειράν ἐτῶν ἐξαιρετικῶς δημοφιλής ραδιοφωνικός καί τηλεοπτικός ὁμιλητής· ὑφυπουργός παρά τῷ πρωθυπουργῷ καί ὑφυπουργός ἐσωτ. διοικητής Κρήτης. Κατά τίς τελευταῖες δεκαετίες ἀφιερώθηκε στήν μελέτη-ἔρευνα τῆς ἱστορίας μας καί τήν συγγραφή σχετικῶν ἔργων, κυρίως τῆς σειρᾶς «Οἱ Ρίζες».
Ἔχει συγγράψει πολλά ἔργα πολιτικῆς ψυχολογίας, πολιτικῆς φιλοσοφίας, κοινωνιολογίας καί ἕνα μυθιστόρημα.
Μέ τίς σειρές «Οἱ Ρίζες» καί «Βυζάντιον» φιλοδοξεῖ νά παρουσιάση ὁλόκληρη τήν Ἱστορία μας κατά τρόπο μή-συμβατικό, ἀνατρέποντας τήν εἰκόνα πού κατασκεύασε γι' αὐτήν τό ξένο καί ἐγχώριο κατεστημένο.

Σειρά: ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ - ἀρ. Α'

Γεωργίου Κ. Γεωργαλᾶ
ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ

Κεντρική διάθεσι: βιβλιοπωλεῖο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
Ἑρμοῦ 61
54623 Θεσσαλονίκη
τηλέφ.: 2310-282782
τηλεομ.: 2310-240331

Τηλέφωνο συγγραφέως: 210-8048382

Ἐξώφυλλο: Εὔα-Χριστίνα Γεωργαλᾶ

ISBN: 960-6601-14-5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΥ ΑΝΑΤΟΜΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΥ ΘΕΣΕΙΣ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
ΑΛΗΘΕΙΩΝ ΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

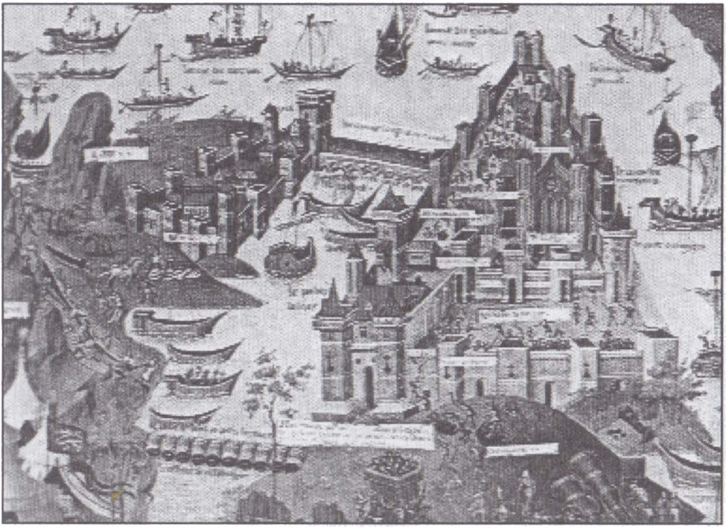
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ

Στήν μνήμη τοῦ φίλου μου Δημήτρη (Τάκη) Χατζῆ
πού τόσο ἀγαποῦσε τό Βυζάντιο

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΥ ΑΝΑΤΟΜΙΑ

Ἡ πολιορκία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς Τούρκους , 1453 (ἀπό μικρογραφία γαλλικοῦ χειρογράφου).

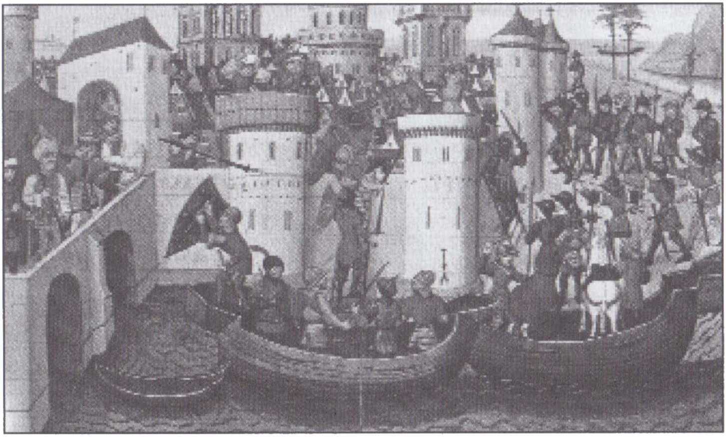
«Ἄτοπον εἶναι, μιμούμενοι τούς πλείστους δυτικούς ἱστοριογράφους, νά καταδικάζωμεν ἀθρόαν τήν περίοδον ἐκείνην»
Κ. Παπαρρηγόπουλος
(«Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους»,
ἐκδ. 1886, Γ' 673)[1]

Μοῖρα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἦταν ν' ἀντιμετωπίζη διαρκῶς ἐχθρούς. Ἀπό παντοῦ εἰσέβαλλαν ξένοι λαοί πού ἀπειλοῦσαν τήν ὕπαρξί της. Στά χίλια καί πλέον χρόνια τῆς ζωῆς της δέν ἔπαυσε νά πολεμᾶ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν πού ἐνέσκηπταν ἀπό βορρᾶ, δύσι, ἀνατολή. Τελικῶς, ὕστερα ἀπό ἐπικούς ἀγῶνες, βαλλόμενη πανταχόθεν ὑπέκυψε.

Ὅμως ἡ μοῖρα τοῦ Βυζαντίου συνεχίζεται. Ἐξακολουθεῖ νά βάλλεται ἀπό φανατικούς πολεμίους.

Τό βιβλίο αὐτό εἶναι μία παρουσίαση τῶν αἰτίων, μορφῶν, θέσεων καί συνεπειῶν τοῦ ἀντι-βυζαντισμοῦ, μία ἀνατομία του.

1. Ὅλες οἱ ἀναφορές στόν Κ. Παπαρρηγόπουλο, ἀπό αὐτήν τήν ἔκδοσι.

Ἡ κατάληψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς Λατίνους. 1204 (ἀπό μικρογραφία γαλλικοῦ χειρογράφου).

Α΄. ΔΥΤΙΚΟΓΕΝΗΣ

1. Ὁ ἀντιβυζαντισμός εἶναι καθαρῶς δυτική κατασκευή. Γεννήθηκε, διαμορφώθηκε καί ἀναπτύχθηκε στήν δυτική, δηλαδή στήν λατινογερμανική, καθολικο-προτεσταντική Εὐρώπη.

2. Ἀντιθέτως τό Βυζάντιο ἐκτιμᾶται βαθύτατα καί ἀντιμετωπίζεται μέ μεγάλο σεβασμό, τόσο στήν ἀνατολική-ὀρθόδοξη (σλαυική καί μή) Εὐρώπη, ὅσο καί στήν ἀραβοχριστιανο-ισλαμική Ἀνατολή.

3. Ὁ ἐγχώριος ἀντιβυζαντισμός δέν εἶναι αὐτογενής, οὔτε λαϊκός.

Οἱ Ἕλληνες, σ' ὅλους τούς αἰῶνες τῆς Τουρκοκρατίας, θρηνοῦσαν γιά τήν πτῶσι τοῦ Βυζαντίου, μοιρολογοῦσαν τόν τελευταῖο τους Βασιλέα, τόν «Μαρμαρωμένο» καί ὁραματίζονταν τήν ἀνάστασι τῆς Αὐτοκρατορίας τους. Ἡ Μεγάλη Ἰδέα, δηλαδή ἡ ἀνόρθωσις τοῦ Βυζαντινοῦ μεγαλείου, ἦταν ἡ ἐλπίδα τοῦ Γένους καί ὁ ὁδηγός στούς ἀγῶνες του γιά τήν ἀποτίναξι τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ καί τήν ἐθνική παλιγγενεσία. Τό 1821 καί οἱ πρίν ἀπ' αὐτό συνεχεῖς ἐξεγέρσεις, ὅπως καί οἱ μετά ἀπ' αὐτό ἐπαναστάσεις καί πόλεμοι ὡς τό 1920-22, ἐμπνέονταν ἀπό τό Βυζαντινό Ὅραμα.

4. Ὁ ἀντιβυζαντισμός εἰσήχθη ἔξωθεν ἀπό δυτικο-

τραφεῖς καί δυτικόπληκτους λογίους, προϊόντα ἑνός βραδυποροῦντος «Διαφωτισμοῦ». Αὐτοί, μιμούμενοι δουλικῶς τούς δυτικούς, καί ἀντιγράφοντάς τους ἀκρίτως γιά νά ἐμφανισθοῦν «Εὐρωπαῖοι», θέλησαν νά στραφοῦν ἀπευθείας στήν Ἀρχαιότητα καί νά συνδέσουν τό νεοελληνικό ἔθνος μέ τούς ἀρχαίους καί ὡς ἐκ τούτου ἀπωτέρους προγόνους του, καταργώντας τούς ἐνδιαμέσους καί ὡς ἐκ τούτου ἀμεσωτέρους. Πρόκειται γιά ἐγχείρημα πού μοιάζει μέ ἀπόπειρα νά μάθη ἕνα παιδί νά τιμᾶ καί νά θαυμάζη τόν παπποῦ καί τήν γιαγιά του, ἀλλά νά ἀρνεῖται καί νά περιφρονῆ τόν πατέρα καί τήν μητέρα του.

5. Ὁ ἐγχώριος ἀντιβυζαντισμός δέν ἀπέκτησε ποτέ ρίζες, δέν βρῆκε ἀπήχησι στόν λαό, οὔτε καί στούς μή εὐρωλάγνους διανοουμένους. Παρά ταῦτα ἐπιμένει. Καί μάλιστα ἐπιμένει μέ πεῖσμα, ἐνῶ στήν γενέτειρά του Δύσι ὁ ἀντιβυζαντισμός ἔχει ὑποχωρήσει, χάνει διαρκῶς ἔδαφος, περιθωριοποιεῖται καί περιορίζεται στίς διαστάσεις ἑνός «κουλτουριάρικου» φαινομένου. Ὁ ἐγχώριος ἀντιβυζαντισμός εἶναι ἕνας συρμός πού εἰσήχθη ἀργά καί ἐκφράζει τήν καθυστερημένη πλευρά τῆς νεοελληνικῆς «διανοήσεως».

Β'. ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΥ ΑΙΤΙΑ

1. Τό σύμπλεγμα κατωτερότητος τῶν Δυτικῶν

Μέ τήν πτῶσιν τοῦ Δυτικοῦ τμήματος τῆς Αὐτοκρατορίας, τοῦ πράγματι ρωμαϊκοῦ, ἡ Δύσις περιέρχεται σέ δεινή βαρβαρότητα. Οἱ χῶρες τῶν Φράγκων καί τῶν Γερμανῶν βαρβαροκρατοῦνται. Μόνος χῶρος πολιτισμοῦ ἀπομένει τό ἀνατολικό τμῆμα τῆς ἄλλοτε ἑνιαίας Αὐτοκρατορίας, τό ἐν οὐσίᾳ ἑλληνικό. Ὁ χῶρος αὐτός διαμορφώνεται σταδιακῶς σέ Ἑλληνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων. Καί αὐτή, ἐπί πολλούς αἰῶνες, ἀποτελεῖ τό πιό μεγάλο, ἰσχυρό, πλούσιο, πολιτισμένο καί προοδευτικό κράτος τοῦ τότε κόσμου. Αὐτό τό Κράτος: Διαθέτει τήν πληρέστερη καί καλύτερη νομοθεσία· κυβερνᾶ ὁ Νόμος.

- Ἔχει κρατική δημόσια παιδεία καί πανεπιστήμια, κοινωνική πρόνοια, νοσοκομεῖα, πράγματα ἀνύπαρκτα ἀκόμη καί ὡς ἰδέες στήν Δύσι.
- Δέν ἔχει φεουδαρχία, δουλοπαροικία, δουλεία, φαινόμενα πού χαρακτηρίζουν τήν τότε Δύσι.
- Περισώζει στοιχεῖα τῶν πολιτισμῶν, τοῦ πνεύματος καί τοῦ πολιτικοῦ βίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, ἐνῶ ἡ Δύσις εἶναι βυθισμένη στό σκότος της.
- Ἔχει τούς ἀπείρως περισσότερους μορφωμένους

ἀπό τήν Δύσι, λαϊκούς καί κληρικούς.

● Ἀναδεικνύει τίς πιό προοδευτικές μορφές καί γεννᾶ τίς πιό προοδευτικές μεταρρυθμίσεις τῶν Μέσων Χρόνων.

● Δέν γνωρίζει Μεσαίωνα μέ τήν ἔννοια τῶν «σκοτεινῶν αἰώνων».

Εἶναι ἑπόμενο οἱ Δυτικοί νά νοιώθουν κατώτεροι καί νά φθονοῦν τούς Ἑλληνο-βυζαντινούς.

Πρώτη λοιπόν αἰτία τοῦ δυτικοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ εἶναι **τό σύμπλεγμα κατωτερότητος** πού ταλάνιζε (καί ταλανίζει) τούς Δυτικούς ἔναντι τοῦ Ἑλληνισμοῦ γενικῶς[2] καί εἰδικώτερα, στήν συγκεκριμένη περίπτωσι, ἔναντι τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Μέσων Χρόνων, πού γιά χίλια καί πλέον ἔτη ὑπῆρξε ἀσυγκρίτως ἀνώτερη ἀπό κάθε δυτικό κράτος ἀπό κάθε ἄποψι —οἰκονομική, κοινωνική, στρατιωτική, πνευματική, πολιτισμική. Εἶναι ὁ φθόνος καί τό μῖσος τοῦ κατωτέρου πρός τόν ἀνώτερο καλύτερό του.

Ἀρκεῖ νά διαβάση κανείς τί ἔγραψαν οἱ «Σταυροφόροι» γιά τό Βυζάντιο, ὥστε νά ἀντιληφθῆ αὐτήν τήν ἀλήθεια. Οἱ περιγραφές τους γιά τήν Κωνσταντινούπολι ξεχειλίζουν ἀπό κατάπληξι, θαυμασμό, φθόνο, γιά μία πόλι πού σέ πλοῦτο, εὐημερία, κάλλος, πολιτισμό ξεπερνοῦσε κατά πολύ κάθε φαντασία τους. Ἀκό-

2. Μία ἐκδήλωσις αὐτοῦ τοῦ συμπλέγματος εἶναι ἡ ὑπόθεσις περί «Ἰνδοευρωπαίων» μέ τήν ὁποίαν οἱ Δυτικοί ἐπεχείρησαν νά «ἀνεξαρτητοποιηθοῦν» ἀπό τούς Ἕλληνες καί νά ἐξισωθοῦν μ' αὐτούς. Βλέπε στό βιβλίο μου «Ἰνδοευρωπαῖοι ἤ Αἰγαῖοι;»

μη καί οἱ μεγαλύτεροι ἄρχοντές τους ἔνοιωσαν ἀπελπιστικῶς φτωχοί, ἀσήμαντοι, ἀκαλαίσθητοι, βάρβαροι ἔναντι τῶν Βυζαντινῶν. Καί τούς μίσησαν.

2. Τό σύμπλεγμα ἀγνωμοσύνης

Ὁ εὐεργετούμενος, ἀκριβῶς ἐπειδή νοιώθει κατώτερος ἀπό τόν εὐεργέτη του, τόν μισεῖ. (Πρόκειται γιά μία πλευρά τοῦ συμπλέγματος κατωτερότητος). Οἱ Δυτικοί ἔχουν τήν ἐχθρότητα τοῦ **κατωτέρου εὐεργετηθέντος** κατά τοῦ ἀνωτέρου εὐεργέτου του. *«Οὐδείς μεγαλύτερος ἐχθρός ἀπό τόν εὐεργετηθέντα»*[3]. Καί ὁ Βυζαντινός Ἑλληνισμός πολλαπλῶς εὐεργέτησε τόν κόσμο καί εἰδικῶς τούς Εὐρωπαίους. Τούς τελευταίους τούς ἔσωσε ἀπό τήν ὑποδούλωσι καί τόν ἐξισλαμισμό ἀναχαιτίζοντας Πέρσες, Ἄραβες, Τούρκους.

Τό Βυζάντιο:

- Ἐκχριστιάνιζε καί ἐκπολίτιζε. Ἔκανε χριστιανούς Βουλγάρους, Ρουμάνους, Σέρβους, Κροάτες, Πολωνούς, Οὔγγρους, Βοημούς, Ἀρμενίους, Αἰθίοπες, Γεωργιανούς, Γότθους (=Γερμανούς).
- Ἔδωσε γραπτή γλῶσσα σέ Γότθους καί Σλαύους.
- Μετέδωσε τά θεμελιώδη στοιχεῖα πολιτισμοῦ σέ Ἄραβες, Ρώσους, Δυτικούς.

---

3. Ὅταν εἶπαν στόν Καίσαρα ὅτι κάποιος καταφέρεται ἐναντίον του, ἀπόρησε: «Περίεργο! Δέν θυμᾶμαι νά τόν ἔχω εὐεργετήσει». Καί ἀρνούμενος μία χάρι σέ φίλο του, εἶπε: «Ἄν στήν κάνω, θά δημιουργήσω πολλούς ἐχθρούς καί ἕναν ἀχάριστο».

● Βυζαντινές πριγκίπισσες ἔμαθαν τούς Δυτικούς νά λούζωνται, νά χρησιμοποιοῦν σεντόνια, νά τρῶνε μέ πηρούνια.

● Βυζαντινοί δίδαξαν τούς Δυτικούς ἑλληνικά, μετέφρασαν γιά χάρι τους τά ἀρχαῖα συγγράμματα, ἵδρυσαν στίς βάρβαρες χῶρες τους πανεπιστήμια καί βιβλιοθῆκες, τούς μετέδωσαν ἀρχές δικαίου.

● Ἑλληνοβυζαντινοί ἦσαν οἱ σπορεῖς τῆς Ἀναγεννήσεως στήν Δύσι.

Καί οἱ εὐεργετηθέντες Δυτικοί, ὅπως ἦταν ἑπόμενο, τό ἀνταπέδωσαν μέ φθονερή καί μνησίκακη ἐκδήλωσι ἀγνωμοσύνης –τόν ἀντιβυζαντισμό.

Ὁ Φρ. Νίτσε γράφει: «*Σχεδόν κάθε ἐποχή καί στάδιο τοῦ πολιτισμοῦ ἐπεχείρησε κάποια στιγμή, μέ βαθειά δυσφορία, νά ἀπελευθερωθῆ ἀπό τούς Ἕλληνες. Τό ἐπεχείρησε ἐπειδή κάθε ἐπίτευγμα πού φάνταζε πρωτότυπο καί θαυμαστό, ἀποδεικνυόταν τελικῶς φτωχό ἀντίγραφο ἐκείνου πού εἶχαν πραγματοποιήσει οἱ Ἕλληνες. Γι᾽ αὐτό, ἀπό καιρό σέ καιρό ξεσπάει βαθειά ὀργή ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἀλαζονικοῦ μικροῦ λαοῦ πού τόλμησε νά χαρακτηρίζη βάρβαρο ὅ,τι δέν ἦταν δικό του γέννημα*[4]. *"Ποιοί εἶναι αὐτοί πού ἔχουν τήν ἀξίωσι νά κατέχουν τήν θέσι τῆς μεγαλοφυΐας ἔναντι τῆς μάζας;". Δυστυχῶς ὅμως κανείς δέν στάθη-*

4. Τήν διάκρισι διετήρησαν καί οἱ Ἕλληνες τῶν Μέσων Χρόνων. Γιά τούς Βυζαντινούς, ὅλοι οἱ ἐκτός Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ ἦσαν βάρβαροι. Ἀκόμη καί προτύτερα, ὁ Ἕλλην χριστιανός «ἀπολογητής» Ἰουστῖνος υἱοθετεῖ τήν διάκρισιν «Ἕλλην-βάρβαρος».

κε ἀρκετά τυχερός ὥστε νά ἀνακαλύψη τό κώνειο μέ τό ὁποῖο θά ἀπαλλασσόταν ἀπ' αὐτούς. Διότι ὅλο τό δηλητήριο πού παρήγαγαν ὁ φθόνος, ἡ συκοφαντία καί τό μῖσος, δέν ὑπῆρξαν ἀρκετά γιά νά καταστρέψουν τήν αὐτάρκη λάμψη τῶν Ἑλλήνων. Καί ἔτσι, ὅποιος δέν τολμᾶ ν' ἀναγνωρίση τήν ἀλήθεια, νιώθει ντροπή καί φόβο μπροστά στούς Ἕλληνες».

Οἱ Δυτικοί δέν ἀναγνωρίζουν τήν ἀλήθεια. Νοιώθουν ντροπή καί φόβο.

Παράγουν δηλητήριο, φθόνο, συκοφαντία καί μῖσος ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Προϊόν αὐτοῦ τοῦ φθόνου εἶναι καί ὁ ἀντιβυζαντισμός.

Οἱ Δυτικοί εἶναι ἀπρόθυμοι ν' ἀναγνωρίσουν τήν πρός τόν Ἑλληνισμό τεράστια ὀφειλή τους. Δέν μποροῦν ὅμως καί νά τήν ἀρνηθοῦν, ἀφοῦ τά πράγματα βοοῦν. Ἀρκεῖ νά ἐτυμολογήσουν τίς γλῶσσες τους ἤ νά θυμηθοῦν τίς ὀνομασίες καί ὁρολογίες τῶν ἐπιστημῶν, γιά νά διαπιστώσουν ὅτι τό χρέος τους ἐξακολουθεῖ πάντα «νά τρέχη». Ἀφοῦ λοιπόν δέν εἶναι δυνατόν νά διαγράψουν ἐντελῶς τήν ὀφειλή τους, προσπαθοῦν νά τήν περιορίσουν. Ἀναγνωρίζουν ὅτι χρωστοῦν, ἀλλά μόνον στόν κλασικό Ἑλληνισμό· οὔτε στόν προκλασικό, οὔτε στόν Ἑλληνιστικό, οὔτε στόν Μέσο (Βυζαντινό).

Στήν πραγματικότητα ὅμως, ὁ σύγχρονος δυτικός κόσμος δέν προέρχεται παρά πολύ ἐμμέσως ἀπό τόν κλασικό Ἑλληνισμό. **Οἱ ἄμεσες καταβολές του βρίσκονται στόν Βυζαντινό** καί δευτερευόντως στόν Ἑλληνιστικό. Τίποτε δέν παρέλαβε ἡ Δύσις ἀπευθείας ἀπό τούς Ἕλληνες τοῦ ε' π.Χ. αἰῶνος. Ἐνῶ παρέλαβε

πάμπολλα ἀπό τούς Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου. Αὐτοί:

Τήν ἔκαναν χριστιανική καί πολιτισμένη.

Τήν ὡδήγησαν στήν Ἀναγέννησι.

Τῆς μετέδωσαν τήν ἀρχαία σοφία (τῆς ὁποίας ἀπεδείχθη ἀνάξια).

Τῆς ἔδωσαν τήν φωτισμένη μοναρχία, τό Δίκαιο, τήν ἀμφισβήτησι τῆς παπικῆς θεοκρατίας καί τήν αἰσθητική, τίς ἰδέες τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ καί τῆς καταργήσεως τῆς δουλοπαροικίας, τῶν θρησκευτικῶν μεταρρυθμίσεων, τῆς κεντρικῆς πολιτικῆς διοικήσεως ἀντί τῆς φεουδαρχικῆς.

● Αὐτοί, ἀκόμη, τήν ἔσωσαν ἀπό τήν ἀραβική καί μετά τήν τουρκική κατάκτησι καί τόν ἐξισλαμισμό.

Ἡ Δύσις εἶναι (ἔστω καί νόθο) τέκνο τοῦ Βυζαντίου. Ἄν τό ἀναγνώριζε, ἡ ὀφειλή της θά γινόταν πασιφανής καί ἡ κάποια, μερική ἔστω, ἐξόφλησις τοῦ χρέους της ἀναγκαία. Γι' αὐτό ἐπέλεξε νά ἀρνηθῆ τό Βυζάντιο, νά προσποιηθῆ ὅτι καλά-καλά δέν τό ξέρει, δέν εἶχε ποτέ πολλά πᾶρε-δῶσε μ' αὐτό τό ἀντιδραστικό κ.λπ. κ.λπ. κράτος. Ναί, λένε οἱ Δυτικοί, ὀφείλουμε πολλά στούς Ἕλληνες. Ἀλλά σ' ἐκείνους τῶν κλασικῶν χρόνων.

Χρωστᾶμε στόν Περικλῆ καί στόν Πλάτωνα ὄχι στόν Πορφυρογέννητο καί στόν Πλήθωνα. Μᾶς ἔσωσαν οἱ «περσομάχοι», ἀλλά ὄχι καί οἱ «ἀραβομάχοι». Μόνο πού ἐπί περσομάχων Ἑλλήνων δυτικοευρωπαῖοι δέν ὑπῆρχαν ὥστε νά σωθοῦν. Ἔτσι, ξεφεύγουν καί οὐσιαστικῶς παραγράφουν τήν ὀφειλή τους. Διότι «στό κάτω-κάτω, οἱ Βυζαντινοί δέν ἦσαν καί τόσον Ἕλληνες, ἐνῶ οἱ σύγχρονοι δέν εἶναι καθόλου». Ὁπό-

τε, ἡ ὀφειλή τους εἶναι πρός κάποιους πού χάθηκαν χωρίς ν' ἀφήσουν ἀπογόνους. Ἤ, ἐάν ὑπάρχουν ἀπόγονοι, αὐτοί εἶναι οἱ Κίσσιγκερ καί Σία.

3. Τό θρησκευτικό μῖσος

Ὁ Χριστιανισμός εἶναι σέ μεγάλο βαθμό δημιούργημα ἑλληνικό[5]. Στίς ρίζες του ἔχει πολλές ἰδέες καί θρησκευτικές ἀντιλήψεις τῶν Ἑλλήνων.

Υἱοθέτησε τήν πλατωνική θεολογία, τήν στωική ἠθική, τή νεοπλατωνική μεταφυσική, τήν γλῶσσα καί τήν ὁρολογία τῶν Ἑλλήνων. Ἕλληνες ὑπῆρξαν κατά τούς πρώτους αἰῶνες του οἱ ἀπολογητές, οἱ κήρυκες, οἱ θεωρητικοί του, οἱ θεολόγοι του. Ἑλληνικές καί ἐξελληνισμένες περιοχές ἔγιναν οἱ βάσεις του. Πιστοί του ἔγιναν μόνον ὅσοι εἶχαν ἔλθει σέ ἐπαφή μέ τήν Ἑλληνικότητα. Οἱ ἄλλοι (Σημῖτες, Ἀνατολίτες) τόν ἀπέρριψαν.

Μέσα στόν πρῶτο Χριστιανισμό διεξήχθη διαπάλη ἑλληνιζόντων-ἰουδαϊζόντων. Νίκησαν οἱ πρῶτοι. Ὅμως οἱ Σημῖτες χριστιανοί, κυρίως Σύριοι Σημῖτες καί Βορειοαφρικανοί Σημιτοχαμῖτες, πολέμιοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί λατινόφωνοι, συνέχισαν τόν κατά τοῦ ἑλληνίζοντος Χριστιανισμοῦ ἀγῶνα.

- Οἱ Σύριοι βρῆκαν ἀπήχησι στίς σημιτικές ἐπαρχίες τοῦ Βυζαντίου πού ἔγιναν μονοφυσιτικές καί ἀργότερα, κατά τό μέγιστον, μουσουλμανικές.
- Οἱ Βορειοαφρικανοί (ἀπόγονοι τῶν Σημιτῶν Καρχηδονίων) μηδέποτε ἐξελληνισθέντες, λατινόφωνοι, ἐπηρέασαν τήν λατινική-λατινίζουσα Δύσι, στήν

5. Βλέπε στό βιβλίο μου «Χριστιανισμός καί Ἑλληνικότης».

ὁποίαν διοχέτευσαν ἰουδαΐζουσες ἀντιλήψεις[6].

Ἔτσι διαμορφώθηκαν τελικῶς δύο ἐκδοχές τοῦ Χριστιανισμοῦ: ἡ δυτική καί ἡ ἑλληνική. Βαθμιαίως, οἱ δύο αὐτές ἐκδοχές ἐξελίχθηκαν σέ Καθολικισμό (Παπισμό) καί Ὀρθοδοξία. Οἱ διαφορές τους εἶναι πολλές καί μεγάλες[7]. Οἱ Παπικοί κατηγοροῦσαν τούς Ὀρθοδόξους γιά «ἑλληνική εἰδωλολατρεία», ἐνῶ οἱ Ὀρθόδοξοι τούς Παπικούς γιά διαστροφή τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καί οἱ μέν καί οἱ δέ θεωροῦσαν τήν ἄλλη πλευρά «αἱρετική». Οἱ προσπάθειες τοῦ Βατικανοῦ νά ἐπιβάλη τήν αὐταρχία του καί τά δόγματά του στήν Ἑλληνορθοδοξία, ὁδήγησαν τελικῶς στό Σχῖσμα[8]. Ὁ Παπισμός, μισαλλόδοξος, δογματικός, αὐταρχικός, χωρίς ἀνοχή, καλλιέργησε τό μῖσος ἐναντίον τῶν «εἰδωλολατρῶν», «αἱρετικῶν», «ἑλληνιζόντων» καί «σχισματικῶν» Ὀρθοδόξων καί ὠργάνωνε συνεχῶς ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου συνωμοσίες, σκευωρίες, μηχανορραφίες, εἰσβολές[9]. Ἡ κορύφωσις τοῦ παπικοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ ἦλθε μέ τίς Σταυροφορίες καί ἰδίως μέ τήν Δ΄, ἡ

6. Βλέπε στό βιβλίο μου «Ὀρθοδοξίας ἀπο-ιουδαϊσμός».

7. Βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Ὀρθοδοξία», στό κεφ. «Ἦταν τό Βυζάντιο θεοκρατικό;»

8. Βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον. Ἡ "ἄλλη" Ἱστορία», στό κεφ. «Περί Σχίσματος».

9. Ὁ κ. Εὐάγ. Μπεξῆς γράφει στό περιοδικό «Δαυλός» (133/1993) ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἑλληνική καί ὅτι ἀκριβῶς γι' αὐτό οἱ Λατῖνοι ἐπιτίθενται ἐναντίον της. Θεωροῦν, λέγει, ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι «ἑλληνική τάση» καί γι' αὐτό χαρακτηρίζουν τούς Ἕλληνες (Βυζαντινούς) *«ἐχθρούς τῆς πίστεως καί αἱρετικούς... Δέν τούς θεωροῦν χριστιανούς»*.

ὁποία στήν οὐσία ἀπετέλεσε ἐκστρατεία ὁλόκληρης τῆς συστρατευμένης Δύσεως κατά τοῦ Βυζαντίου. Ἡ Δ΄ Σταυροφορία κατάφερε βαρύτατο πλῆγμα κατά τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, ἀπό τό ὁποῖον αὐτή οὐδέποτε ἀνέλαβε. Ἡ Ἅλωσις τῆς Βασιλεύουσας ἀπό τούς Παπικούς τό 1204 δρομολόγησε τήν δεύτερη Ἅλωσί της ἀπό τούς Τούρκους, τό 1453. Ἡ Φραγκοκρατία πού ἀκολούθησε τήν Ἅλωσι τοῦ 1204 ἐνίσχυσε τό μῖσος μεταξύ Δυτικῶν Παπικῶν καί Ἑλλήνων Ὀρθοδόξων. Ἐπιστέγασμα ἦταν ἡ στάσις τῶν Δυτικῶν πού ἐπέμεναν νά θέτουν ὡς ὅρον γιά νά βοηθήσουν τόν μαχόμενο κατά τῶν Τούρκων Ἑλληνισμό τήν ὑποταγή του στόν Πάπα, ἐνῶ ἐπί πλέον, ὅπως ἀπεδείχθη, ἀκόμη καί στήν περίπτωσι τῆς ὑποταγῆς, δέν ἐπρόκειτο νά παράσχουν καμμία βοήθεια.

Ὅλη αὐτή ἱστορία ἐβάρυνε τήν καθολική δυτική σκέψι ὅταν ἄρχισε νά μελετᾶ τό Βυζάντιο. Τό θρησκευτικό μῖσος τῶν Παπικῶν κατά τῶν Ὀρθοδόξων εἶναι ἀναμφιβόλως μία ἀπό τίς κύριες αἰτίες τοῦ δυτικοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ. Ἀκόμη καί τώρα, ὁ Παπισμός δέν εἶναι εὔκολο νά ἀναγνωρίση τήν ἀξία τοῦ Βυζαντίου ἀφοῦ αὐτό θά ἐσήμαινε ἀναγνώρισι καί τῆς δικῆς του κατωτερότητος καί ἐνοχῆς. Ἐπί πλέον, στήν ἐποχή μας, οἱ ἐπιδιώκοντες τήν «παγκοσμιοποίησι» τῆς ἰσοπεδώσεως διά τῆς ἀφανίσεως κάθε ἀτομικοῦ καί συλλογικοῦ «διαφορετικοῦ» ἔχουν κάθε λόγο νά θέλουν τό θάψιμο τῆς «ἰδιαιτερότητος» πού ἐκφράζει ἡ Ὀρθοδοξία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ στοιχεῖο δομικό τῆς ταυτότητος ἀρκετῶν ἐθνῶν, τό ὁποῖο τά διαστέλλει ἀπό τά οἰκουμενιστικά κέντρα.

4. Τό σύμπλεγμα ἐνοχῆς

Τό σύμπλεγμα ἐνοχῆς τῶν Δυτικῶν γιά τήν στάσι τους ἔναντι τοῦ Βυζαντίου. Οἱ Δυτικοί πολέμησαν μέ ὅλα τά μέσα ἐπί αἰῶνες τόν Ἑλληνισμό, ὑποχρεώνοντάς τον νά μάχεται ταυτοχρόνως, ἐπί 350 ἔτη, σέ δύο κύρια μέτωπα: στήν Δύσι ἐναντίον τῶν «Φράγκων», στήν Ἀνατολή κατά τῶν Τούρκων. Οἱ Δυτικοί εἶναι οἱ πρῶτοι ἔνοχοι γιά τήν πτῶσι τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καί τήν ἅλωσι τῆς Βασιλίδος. Ἀναζητώντας «ἄλλοθι», ἐκτόξευσαν κατηγορίες κατά τοῦ Βυζαντίου γιά σκοταδισμό, καλογερίστικο φανατισμό κ.λπ. Δυτικῆς κατασκευῆς εἶναι λ.χ. ὁ μῦθος ὅτι δῆθεν ἡ Ἅλωσις τοῦ 1453 ὀφείλεται στήν ὕπαρξι πληθώρας Βυζαντινῶν μοναχῶν πού ἠρνοῦντο νά στρατευθοῦν.

5. Ὁ «Διαφωτισμός»

Μία εἰδική αἰτία τοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ εἶναι ἡ ἀπό τόν ιη΄ αἰῶνα ἐμφανισθεῖσα στήν Δύσι «κουλτουριάρικη» κίνησις τοῦ αὐτοαποκληθέντος «Διαφωτισμοῦ». Οἱ πιστοί του (διότι περί «πιστῶν» πρόκειται) εἶναι κήρυκες τοῦ ἰσοπεδωτικοῦ μαζοποιητικοῦ ἐξισωτισμοῦ, λάτρεις τῆς ἐπιστήμης, τῆς (στενῆς) λογικῆς, τοῦ ὑλισμοῦ, τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ («δημοκράτες»), καί τῶν «ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων» ὡς μέσων πρός διάλυσιν τῶν συλλογικῶν ταυτοτήτων. Εἶναι πολέμιοι πάσης θρησκείας, παντός ἰδεαλισμοῦ, κάθε «ἀπολυταρχίας» (=μή κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος). Εἶναι «πραγματιστές», ἐχθροί τῆς φαντασίας, τοῦ συναισθήματος, τοῦ ὑπέρλογου. Ἑπόμενο, λοιπόν, νά καταδικά-

ζουν τό θρησκευόμενο, ἰδεαλιστικό, ρομαντικό, «ἀπολυταρχικό» Βυζάντιο. Καί θέλουν νά τό ἀποβάλουν ἀπό τήν Ἱστορία, ὡς νά μήν ὑπῆρξε. Οἱ ἐγχώριοι μιμητές τοῦ δυτικοῦ «Διαφωτισμοῦ» ἀντιγράφουν δουλικῶς καί τόν ἀλλογενῆ διαφωτιστικό ἀντι-βυζαντισμό. Τό θέμα ὅμως τοῦ «Διαφωτισμοῦ» καί τῆς σχέσεώς του μέ τόν Ἑλληνισμό, τήν Ἑλληνικότητα, τό Βυζάντιο, τό νέο Ἑλληνισμό καί τήν Ἱστορία μας εἶναι ἐνδιαφέρον καί μεγάλο. Γι' αὐτό τό ἐκθέτω ἐκτενέστερα στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Ἀναγέννησις».

Συμπέρασμα

Ἡ Δύσις κατατρεχομένη ἀπό συμπλέγματα κατωτερότητος, φθόνου, ἐνοχῆς καί μίσους ἔναντι τοῦ Βυζαντίου, προτίμησε νά τό ἐνταφιάση. Ἦταν ἀδύνατο νά διαγράψη τήν ὀφειλή της πρός τόν Ἑλληνισμό. Φρόντισε ὅμως νά τήν περιορίση στόν «κλασικό». Γι' αὐτό καί οἱ φιλέλληνες τοῦ 1821 ἀναφέρονταν στίς Ἀθῆνες, στόν Περικλῆ καί στόν Παρθενῶνα, ποτέ στό Βυζάντιο, στόν Παλαιολόγο, στήν Ἁγία Σοφία. Ἄλλωστε ἕνας Ἑλληνισμός πού θά ἀνακτοῦσε τήν Κωνσταντινούπολι, ἕνας Ἑλληνισμός ξανά μεγάλος καί ἰσχυρός, ἀντέβαινε στά συμφέροντα τῶν δυτικῶν δυνάμεων. Αὐτό τό διάχυτο στήν Δύσι πνεῦμα ἐπηρέασε τούς δυτικοτραφεῖς Ἕλληνες διανοουμένους, ἀρχίζοντας μέ τόν Κοραῆ, καί τούς ἔπεισε νά λησμονήσουν ἤ καί νά ἀποκηρύξουν τήν ἱστορία τοῦ Γένους μας κατά τούς Μέσους Χρόνους. Ὅμως, *«ὅλοι οἱ πραγματικοί Ἕλληνες θεωροῦν ἀκόμη ἐκείνη τήν Τρίτη, πού ἔπεσεν ἡ Πόλις, ἀποφράδα καί οἱ ψυχές τους σκιρτοῦν*

ὅταν μιλοῦν γιά τόν τελευταῖο τους αὐτοκράτορα πού ὄρθιος, ἀτρόμητος, ἐγκατελελειμμένος ἀπό τούς Δυτικούς συμμάχους του, ἀπέκρουε τούς ἀπίστους, ὥσπου ὁ ἀριθμός τους τόν συνέτριψε καί ἔπεσε μέ τήν Αὐτοκρατορία ὡς σάβανό του» (Στ. Ράνσιμαν, «Ἅλωσις Κωνσταντινουπόλεως»).

Γ΄. ΕΓΧΩΡΙΟΣ ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ

«Ὅλοι σήμερον οἱ λόγιοι... ἐξυμνοῦσι μόνον νίκας κατά τῶν Περσῶν καί Ἀκαδημίας Πλατώνων, ἀγνοοῦντες ἤ λησμονοῦντες τήν μεταγενεστέραν ΔΟΞΑΝ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορεύσαντος Ἑλληνισμοῦ».

Ἀλ. Σοῦτσος

Ὅπως καί σέ πλεῖστα ἄλλα, ἔτσι καί στήν ἔναντι τοῦ Βυζαντίου ἐχθρότητά τους, οἱ Δυτικοί[1] βρῆκαν τούς ἐγχώριους μιμητές τους. Ὁ δυτικογενής ἀντιβυζαντισμός ἔγινε καί ἑλλαδικός συρμός γιά ὡρισμένους δυτικόπληκτους λογίους.

1. Ὁ «κοραϊσμός»

Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς (1748-1833) ζεῖ καί διαμορφώνεται στό Παρίσι[2]. Θαμπώνεται ἀπό τήν «Εὐρώπη»

1. Ἀσφαλῶς δέν εἶναι ὅλοι οἱ ἱστορικοί κ.λπ. τῆς Δύσεως ἐχθροί τοῦ Βυζαντίου. Σέ ὅλες τίς χῶρες ὑπάρχουν ἱστορικοί πού τό κρίνουν θετικῶς, ἀναγνωρίζουν τήν προσφορά του, τό θαυμάζουν. Παντοῦ ὑπάρχουν ἔξοχοι βυζαντινολόγοι πού τό μελετοῦν μέ σεβασμό.
2. Γεννήθηκε στήν Σμύρνη, πῆγε νέος στήν Ὁλλανδία καί τελικῶς ἐγκαταστάθηκε στό Παρίσι, ὅπου ἔζησε τήν Ἐπανάστασι, τήν Ναπολεόντειο Περίοδο καί τήν Παλινόρθωσι.

καί ἰδίως ἀπό τό γαλλικό «Διαφωτισμό». Υἱοθετεῖ τήν διπλή στάσι τῶν «διαφωτιστῶν»: μονομερής ἰδιότυπη ἀρχαιοφιλία καί ἄκρατος ἀντιβυζαντισμός.

- Ἡ ἀρχαιοφιλία του συνεπάγεται τόν (νεο)κλασικισμό.
- Ὁ ἀντιβυζαντισμός, τήν ἐχθρότητα πρός τούς προσηλωμένους στήν ἀναβίωσι τοῦ Βυζαντίου Φαναριῶτες.
- Πιστεύει ὅτι τό ἔθνος θά ἀναγεννηθῆ διά τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς του μέ τήν Ἀρχαιότητα καί τῆς ἀποβολῆς τοῦ «βυζαντινισμοῦ». Γι' αὐτόν τόν σκοπό ἐπιμελεῖται τήν ἔκδοσιν κειμένων ἀρχαίων συγγραφέων τά ὁποῖα προλογίζει ἐκθέτοντας τίς ἐκ τοῦ δυτικοῦ «Διαφωτισμοῦ» ἰδέες του. Ἀποκτᾶ ὀπαδούς οἱ ὁποῖοι ἱδρύουν σχολεῖα, διδάσκουν, συγγράφουν, ἐκδίδουν μέ σκοπό τόν ἐκδυτικισμό τῶν Ἑλλήνων μέ ἐπίφασιν ἀρχαιολατρείας. Ἡ τελευταία καταντᾶ προγονολατρεία καί τεχνητή προσπάθεια ἐπιστροφῆς στήν Ἀρχαιότητα μέ ἐξαρχαϊσμούς τῆς γλώσσας, τῶν ἠθῶν, τῶν τρόπων διδασκαλίας. Ὁ «κοραϊσμός» προσελκύει πολλούς διανοουμένους κυρίως δυτικοτραφεῖς, οἱ ὁποῖοι θαυμάζουν ταυτοχρόνως τήν ἑλληνική Ἀρχαιότητα καί τήν Δύσι, ἐνῶ περιφρονοῦν καί καταδικάζουν τόν Ἑλληνισμό τῶν Μέσων Χρόνων.

2. Οἱ «βυζαντιστές»

Ὁ «κοραϊσμός» εἶναι ἀποξενωμένος ἀπό τόν ζωντανό Ἑλληνισμό, ὁ ὁποῖος στό Φανάρι, στήν Πόλι, στήν Σμύρνη, στά Ἑπτάνησα, παραμένει πιστός στίς δικές του παραδόσεις καί ἀναδεικνύει πνεύματα ὅπως οἱ

Κάλβος, Σολωμός, Ταντταλίδης, Πολυλᾶς, Τυπάλδος, Π. Βράιλας-Ἀρμένης (φιλόσοφος). Ἡ ζωντάνια τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐκδηλώνεται κυρίως ἐκτός τοῦ νεοελληνικοῦ κρατιδίου, στό ὁποῖο μᾶλλον κυριαρχοῦν μεταξύ τῶν λογίων οἱ φιλοδοξοῦντες ὄχι τήν Μεγάλην Ἰδέαν, ἀλλά τόν «ἐξευρωπαϊσμόν». Τελικῶς ὅμως καί ἐδῶ, ὁ Ἑλληνισμός δέχεται τό ἀδιάσπαστο τῆς ἱστορικῆς του συνεχείας-ἑνότητος καί ἀρνεῖται νά τήν διακόψη ἀποκηρύσσοντας τούς ἀμέσους προγόνους του, τούς Βυζαντινούς. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως στόν **Σπ. Ζαμπέλιον,** στόν **Κ. Παπαρρηγόπουλον** καί στόν **Ν. Πολίτην,** οἱ ὁποῖοι ὑπερασπίζονται τήν θέσιν ὅτι τό Βυζάντιο εἶναι ὁ Ἑλληνισμός τῶν Μέσων Χρόνων, ὁ ὁποῖος μέ τήν λαμπρή Αὐτοκρατορία του συνέχισε μέ ἀνανεωμένες ἐκφράσεις τόν Ἀρχαῖο Ἑλληνισμό.

Κατά τούς ἀντιβυζαντινούς, ἡ θεωρία περί «Ἑλληνοχριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ» εἶναι κατασκευή τῆς Ἐκκλησίας. Ὅμως οὔτε ὁ Σπ. Ζαμπέλιος ὁ ὁποῖος τήν πρωτοδιετύπωσε, οὔτε ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος πού τήν ἀνέπτυξε καί τήν ἐτεκμηρίωσεν ἱστορικῶς εἶχαν ἰδιαίτερη σχέσι μέ τήν Ἐκκλησία. Ὁ δεύτερος μάλιστα, στό ἔργο του, διατυπώνει πολλές δριμεῖες κριτικές κατά τῆς Ἐκκλησίας καί ἐκφράζεται διά μακρῶν ὑπέρ τῆς Εἰκονομαχίας καί μέ συμπάθειαν διά τούς Παυλιανῖτες.

3. Ἡ διαμάχη

Οἱ λόγιοι χωρίζονται σέ πιστούς τοῦ δυτικόφερτου «Διαφωτισμοῦ» (κοραϊστές - ἀντιβυζαντιστές) καί σέ ὑποστηρικτές τῆς διαχρονικῆς ἑνότητος τοῦ Ἑλληνι-

σμοῦ (βυζαντιστές). Ἡ διαμάχη εἶναι ὀξεία καί ἐπικεντρώνεται κυρίως στό θέμα τῆς ἀπορρίψεως ἤ τῆς ἀποδοχῆς τοῦ Βυζαντίου.

Στούς «κοραϊστές» ἀνήκουν οἱ Κ. Κούμας, Κ. Ἀσώπιος, Θ. Φαρμακίδης καί κατά ἔμμεσον τρόπον (κυρίως λόγῳ ἀντικληρικαλισμοῦ) οἱ Θ. Καΐρης, Ἀ. Λασκαρᾶτος, Ἐμ. Ροΐδης. Στό ἀντίπαλο στρατόπεδο βρίσκονται οἱ Φαναριῶτες καί οἱ ρομαντικοί Ἀλ. Ραγκαβῆς, Ἀλ. Σοῦτσος, Παν. Σοῦτσος, Ἀχ. Παράσχος, Ἀρ. Βαλαωρίτης, Ἄγ. Βλάχος. Φυσικά ἡ κατάταξις εἶναι κάπως αὐθαίρετη, διότι ἡ διάκρισις δέν εἶναι πάντοτε σαφής οὔτε οἱ τοποθετήσεις ἀμετακίνητες. Ὁ Ἰ. Ρ. Νερουλός λ.χ., μέγας ἀντίπαλος τοῦ Κοραῆ σέ ἄλλα θέματα, εἶναι σφοδρός ἐπικριτής τοῦ Βυζαντίου γιά τό ὁποῖο λέγει:

«Ἡ Βυζαντινή Ἱστορία εἶναι ἀλληλένδετος σχεδόν καί μακροτάτη σειρά πράξεων μικρῶν καί αἰσχρῶν βιαιοτήτων» (1841).

Ὁ ἀντιβυζαντισμός ἔχει πολλές ὄψεις. Ὁ Νικ. Δραγούμης λ.χ. ζητᾶ νά σταματήσουν, ὡς ἐθνικῶς βλαπτικά, *«τά φαντασιοκοπήματα περί ἀνορθώσεως μεγάλου ἀνατολικοῦ κράτους ἔχοντος πρωτεύουσαν τό Βυζάντιον»* (1852). Ὁ ἄνθρωπος εἶναι «ἀγγλόφιλος» καί συνεπῶς ἐχθρός τῆς Μεγάλης Ἰδέας.

Ὁ προαναφερθείς Ἰάκωβος Ρίζος Νερουλός ἀνεβαίνει στήν Ἀκρόπολι γιά νά στιγματίση ἀπό ἐκεῖ, ὡς ἄλλος δυτικός «Σταυροφόρος», τό Βυζάντιον τό ὁποῖον κατ' αὐτόν *«εἶναι στηλογραφία ἐπονείδιστος τῆς ἐσχάτης ἀθλιότητος καί ἐξουθενώσεως τῶν Ἑλλήνων»* (1841).

Ὑπάρχουν ὅμως καί οἱ μή δυτικόπληκτοι Ἕλληνες. Αὐτοί ὑπερασπίζονται τήν Ἑλληνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων. Δέν ἀνέχονται ὁ Κοραῆς νά ὑποτιμᾶ τόν μέγα Φώτιο, καί ὁ Νερουλός τούς ἐνδόξους Ἰσαύρους. Οἱ Ἀλ. Σοῦτσος, (1845), Σπ. Ζαμπέλιος (1852), Κ. Παπαρρηγόπουλος, Δημ. Βερναρδάκης, ὀρθώνονται ἀπέναντι στούς πολεμίους τοῦ Βυζαντίου.

Πάντως, ὅπως συμβαίνει συνήθως σέ τέτοιες περιπτώσεις, οἱ ἐγχώριοι μιμητές ξεπέρασαν τά ξένα πρότυπά τους σέ ἀντιβυζαντινόν μένος. Χαρακτήρισαν τό Βυζάντιο (μερικοί συνεχίζουν) «δεσποτικό», «θεοκρατικό», «διεφθαρμένο», «σεπηδόνα» κ.ο.κ. Τό κατηγόρησαν ἀκόμη καί ἐπί «μισελληνισμῷ». Ἄν καί ἡ στάσις αὐτή εἰσήχθη ἀπό τήν Δύσιν, «παραδόξως» χαρακτηρίζει καί ὡρισμένους «ἑλληνολάτρες», ἰδίως κάποιους (ὄχι ὅλους) ἀπό τούς ἐξ αὐτῶν ἀρχαιόθρησκους καί πρωτίστως τούς γιά διαφόρους λόγους πολεμίους τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὁποῖοι μισοῦν τό Βυζάντιο ὡς χριστιανικόν.

4. Τό «ἀνελληνικό» Βυζάντιο

Οἱ δυτικοτραφεῖς ἐγχώριοι διανοούμενοι δέν τολμοῦν νά ὀρθωθοῦν ἔναντι τῶν «σοφῶν» τῆς Δύσεως. Πιστεύουν ὅτι «ἐκ δυσμῶν τά φῶτα» καί ἀποδέχονται ὡς «φῶς» ἀκόμη καί τό βαθύτερο σκότος ἐάν ἔρχεται ἀπό τήν Δύσι. Ἀντί λοιπόν νά ἀμφισβητήσουν τόν δυτικό ἀντιβυζαντισμό, νά ἐπισημάνουν τά αἴτιά του καί νά καταδείξουν τό ἐσφαλμένο τῶν ἰσχυρισμῶν του, κατέ-

φυγαν «ἀμυντικῶς» στήν ἄρνησιν τῆς ἑλληνικότητος τοῦ Βυζαντίου!

Τό Βυζάντιο, ὅπως ἀπεφάνθησαν οἱ «σοφοί» τῆς Δύσεως ἦταν θεοκρατικό, σκοταδιστικό, ἀπολυταρχικό κ.λπ., ἄρα, εἶπαν οἱ ἐγχώριοι θαυμαστές τους, δέν ἦταν Ἑλληνικό, διότι αὐτά τά γνωρίσματα εἶναι μή ἑλληνικά. Ἀρκετοί μάλιστα προχώρησαν περισσότερο, βαπτίζοντάς το «ἀνθελληνικό». Ἔτσι ὑποτίθεται ὅτι ἀπήλλαξαν τόν Ἑλληνισμό ἀπό τό «βυζαντινόν ἄγος». Τό ἐπεχείρησαν ὅμως, ἀφαιρώντας ἀπό τήν Ἱστορία του 15 αἰῶνες καί σταματώντας την στόν β′ π.Χ. ἤ ἔστω στόν δ′ μ.Χ. αἰῶνα. Ὁπότε, μαζί μέ τό Βυζάντιο, «σκότωσαν» καί τόν Ἑλληνισμό, σταμάτησαν τήν συνέχειά του, ἀρνήθηκαν τήν διαχρονικότητά του καί τόν ἔθαψαν σέ ἀρχαιοπρεπῆ προχριστιανικό τάφο!

5. Καθυστερημένος συρμός

Οἱ συρμοί φθάνουν στήν Ἑλλάδα μέ καθυστέρησι. Αὐτό συνέβη καί μέ τόν ἀντιβυζαντισμό. Οἱ σοβαροί μελετητές ἀνά τόν κόσμο ἔχουν ἀπό καιρό ἀναθεωρήσει τήν στάσι τους ἔναντι τοῦ Βυζαντίου. Δέχονται τήν ἱστορική σημασία του, τήν πολιτισμική προσφορά του, τήν συμβολή του στήν Ἀναγέννησι, τό γεγονός ὅτι αὐτό ἔσωσε τήν Εὐρώπη ἀπό τόν ἐξισλαμισμό. Πολλοί δέχονται πλήρως καί τήν ἑλληνικότητά του. Ὅμως οἱ ἐγχώριοι δυτικολάγνοι καί κάποιοι μονομερεῖς «ἑλληνολάτρες» ἐπιμένουν στόν ἀντιβυζαντισμό τους καί μάλιστα ὡρισμένοι ἀπό αὐτούς ξεπερνοῦν καί τούς φανατικώτερους παλαιούς ἀντιβυζαντινούς τῆς Δύσεως. Αὐτό λ.χ. πράττουν, ἀρνούμενοι τήν γενικῶς πλέον

ἀναγνωρισμένη σημαντική ἕως ἀποφασιστική συμβολή τοῦ Βυζαντίου στήν δυτική Ἀναγέννησι καί ἀποδίδοντάς την καί μάλιστα κατ' ἀποκλειστικότητα, στούς... Ἄραβες! Κάποιοι περίεργοι φανατικοί ἀρνοῦνται τήν ὁποιαδήποτε πολιτιστική δημιουργία στό Βυζάντιο ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἀπό τόν ἐκχριστιανισμό του καί μετά, ὁ Ἑλληνισμός παρήγαγε μόνον... συναξάρια! (Τρ. Κωστόπουλος ἤ ἐπί τό ἀρχαιοπρεπέστερον «Ὀλύμπιος» στό βιβλίο του «Ἕλλην ἤ Ποίμνιο;»). Γι' αὐτούς ἡ βυζαντινή φιλολογία, ἀρχιτεκτονική κ.λπ. θεωροῦνται ὄχι ὡς ἑλληνικότης στήν ἀδιάπτωτη συνέχειά της, ἀλλά τεμαχιστικῶς. Τήν ἑλληνικότητα τήν ταυτίζουν μόνον μέ τήν Ἀρχαιότητα, τήν ὁποίαν βλέπουν ὄχι ὡς μέρος τοῦ ὅλου, ἀλλά ὡς ὅλον· ἡ ἑλληνικότης συμπίπτει ἀποκλειστικῶς μέ κάποιαν ἀρχαίαν ἔκφρασί της καί μετά... τέρμα! Ἀνάγουν τό μέρος σέ ὅλον καί ἔτσι, γι' αὐτούς ὁ Ἑλληνισμός ἔληξε μέ τήν Ρωμαιοκρατία[3].

Αἰτία καί ἕνας φανατικός ἀντιχριστιανισμός. Κάποιοι ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων ταυτίζουν τόν Ἑλληνι-

3. Ἔτσι, μέ τήν βοήθεια τέτοιων Ἑλλήνων, ὁ μή-Ἕλλην Κύριλλος Μάνγκο διαδίδει τόν ἀντιβυζαντινισμό του δηλαδή τήν ἀρνητική του θέσι γιά μία περίοδο 1.100 ἐτῶν τῆς Ἱστορίας μας, μέ δικά μας χρήματα. (Ἡ ΕΤΕ ἐξέδωσε τό βιβλίο του «Βυζάντιον»). Κατ' αὐτόν ἐπί 1.100 ἔτη, ὁ Ἑλληνισμός ἐκυριαρχεῖτο ἀπό θεοκρατικό σκοταδισμό!...
Ὁ περί οὗ ὁ λόγος «Ὀλύμπιος», κάτοικος Σουηδίας, καθηγητής στίς ΗΠΑ, μέ πρώτη σύζυγο Σουηδή, βλέπει τήν ἑλληνικότητα μέ δυτικά ὀμματογυάλια καί τήν ἀντιλαμβάνεται ὡς μουσειακή —γραφική— φολκλορική ὑπόθεσι.

σμό μέ τήν ἀρχαία θρησκεία. Ἀγνοοῦν ὅτι:

● Ὑπῆρξαν πολλές προ-χριστιανικές θρησκεῖες τῶν Ἑλλήνων.

● Ἡ θρησκεία εἶναι μόνον ἕνα ἀπό τά στοιχεῖα πού μαζί μέ ἄλλα (καταγωγή, γλῶσσα, πολιτισμός) συναπαρτίζουν τό «ἑλληνικόν».

● Οἱ Ἕλληνες δέν ὑπῆρξαν μεγάλοι λόγῳ τῆς θρησκείας των, ἀλλά αὐτή ὑπῆρξε μεγάλη ἐπειδή αὐτοί ἦσαν σπουδαῖοι.

● Ὁ Χριστιανισμός ἔχει ἑλληνικές ρίζες, ἐξαπλώθηκε καί διαμορφώθηκε ἀπό Ἕλληνες καί τελικῶς αὐτοί τόν μετασχημάτισαν σέ Ὀρθοδοξία.

● Δέν δικαιοῦται κανείς νά ἀπορρίπτει ἀπό τήν Ἱστορία κάποια φάσι της ἐπειδή στόν ἴδιο δέν ἀρέσει ἕνα ἀπό τά δομικά στοιχεῖα της, ἐν προκειμένῳ τό Βυζάντιο λόγῳ τῆς Ὀρθοδοξίας του. Κατ' αὐτούς εἰκονογραφία, ψηφιδοθεσία, τοιχογραφία, μουσική, ὑμνογραφία, λογοτεχνία, ἀρχιτεκτονική, ἱστοριογραφία, φιλοσοφία δέν ὑπῆρξαν ποτέ στό Βυζάντιο! Δέν ἐπισκέφθηκαν ποτέ τήν Ἁγία Σοφία, τήν Βενετία, τήν Νέα Μονή τῆς Χίου, τό Ἅγιον Ὄρος, τόν Ὅσιο Λουκᾶ, τήν Ραβέννα, οὔτε κἄν τόν Μυστρᾶ, ἤ τό Δαφνί! Δέν ἄκουσαν γιά τά τραγούδια τοῦ Διγενῆ ἤ τά Ἐρωτικά τῆς Ρόδου. Δέν ξέρουν τίποτα γιά τήν «Μυριόβιβλο», τό «Λεξικό Σούδα», τήν «Παλατινή Ἀνθολογία», τόν Ἀνθέμιο καί τόν Ἰσίδωρο, τόν Σέργιο Α' καί τόν Φώτιο, τόν «Ἀκάθιστο Ὕμνο», τόν Ψελλό, τήν Κασσιανή, τήν Ἄννα Κομνηνή, τόν Βησσαρίωνα, τόν Εὐστάθιο Θεσσαλονίκης, τόν Πρόκλο, τόν Προκόπιο, τόν Ἰωάννη Δαμασκηνό, τόν Διονύσιο Ἀρεοπαγίτη, τόν Γρηγόριο Πα-

λαμᾶ, τόν Βλεμμύδη, τόν Πλήθωνα – οὔτε βέβαια γιά Ἡράκλειο, Τσιμισκῆ, Φωκᾶ, Βασίλειο Β', Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο. Μόνον «συναξάρια» ὑπέπεσαν στήν δυτικολαγνικοῦ τύπου «ἀρχαιότροπη» ἀντίληψί τους.

6. Ἡ ἄγνοια τῆς ἀγνοίας

Ὁ ἐκ Δύσεως εἰσαχθείς ἀντιβυζαντισμός βρῆκε πρόθυμους ἐγχώριους καταναλωτές λόγῳ τοῦ πλέγματος κατωτερότητος ὡρισμένων νεοελλήνων διανοουμένων ἔναντι τῶν δυτικῶν. Συνέβαλαν ὅμως καί ἄλλα αἴτια:

Μία **παρεξηγημένη, παραμορφωτική τῆς** Ἑλληνικῆς Ἀρχαι**ότητ**ος **«ἑλληνολατρεία»**. Τά θύματά της ἀντιλαμβάνονται τήν ἑλληνικότητα ὄχι διαχρονικῶς. Δέν ξέρω ἄν πάσχουν ἀπό ἀνωριμότητα πνεύματος γενικῶς, ὅπως λέγει γιά τόν ἑαυτό του ὁ Π. Κανελλόπουλος. Πάντως πάσχουν ὁπωσδήποτε ἀπό ἀνωριμότητα. Ἐξ οὗ καί ἐκφράσεις ὅπως «βυζαντινισμός», «βυζαντινές καλένδες» καί ἄλλες παρόμοιες πού ἀρέσκονται νά χρησιμοποιοῦν, καί οἱ ὁποῖες σέ κάθε γνώστην τῆς Ἱστορίας ἠχοῦν ὡς διακηρύξεις ἀμαθείας[4]. Οἱ ἐγχώριοι ἀντιβυζαντινοί συντηροῦν τήν made in West εἰκόνα ἑνός Βυζαντίου, δηλαδή ἑνός Ἑλληνισμοῦ σκοταδιστικοῦ, θεοκρατικοῦ, δεσποτικοῦ, γραφειοκρατικοῦ, ἀντιπνευματικοῦ, μέ μία κοινωνία ἀποτελματωμένη σέ

4. Ἀμαθής καί ἀνόητος, ὅπως οἱ συντριπτικῶς περισσότεροι συνάδελφοί του, τηλεπαρουσιαστής ἔλεγε στίς 8 Νοεμβρίου 2001 ἀπό τόν δίαυλο ὅπου ἐργάζεται: *«αὐτά θυμίζουν Βυζάντιο, ὅπου ἡ Πόλη ἔπεφτε κι' αὐτοί συζητοῦσαν γιά τό φῦλο τῶν ἀγγέλων»*!

ἄγνοια, προλήψεις, δεισιδαιμονίες, φανατισμούς μεσαιωνικοῦ τύπου[5].

Οἱ ἐν λόγῳ «κουλτουριάρηδες» ἀνήκουν σέ δύο κατηγορίες:

Στούς αὐτοχαρακτηριζομένους ὡς «**προοδευτικούς**» καί σέ μία μερίδα **ἑλληνοκεντρικῶν**.

● Οἱ πρῶτοι, διέπονται ἀπό τήν ἐχθρότητά τους πρός τόν μή δικό τους «δεσποτισμό» καί πρός τήν θρησκεία. Παπαγαλίζουν λοιπόν τίς εἰσαχθεῖσες κατηγορίες περί ἑνός Βυζαντίου ἀπολυταρχικοῦ, θεοκρατουμένου καί γενικῶς «ἀντιδραστικοῦ» (ὡς ἐάν τά ἄλλα σύγχρονά του κράτη νά ἦσαν δημοκρατικά, ἀθεϊστικά καί «προοδευτικά»!). Εἶναι οἱ «εὐρωλιγούρηδες» ἀριστερᾶς προελεύσεως.

● Οἱ δεύτεροι, προερχόμενοι κυρίως ἀπό ἀντιχριστιανικούς κύκλους (μαρξίζοντες, μασονικούς, ὀπαδούς ἀνατολίτικων μυστικισμῶν κ.ἄ.) κατηγοροῦν τό Βυζάντιο ὡς... «ἀνθελληνικό», γεγονός πού τό ἀποδίδουν στήν χριστιανικότητά του. Τό Βυζάντιο, λένε,

5. «Ἑλληνομανής» συγγραφεύς γράφει σέ βιβλίο του. *«Ἡ ἐλεγχόμενη κρατική (Α)παιδεία ἔπεισε τά ἄδολα Ἑλληνόπουλα ὅτι τό Βυζάντιο ὑπῆρξε ἑλληνικό κράτος»*. Ὁ ἴδιος, ὡς μή «ἄδολος» ξέρει ὅτι τό Βυζάντιο δέν ἦταν Ἑλληνικό —χωρίς ὅμως νά διευκρινίζῃ τί ἦταν: Γερμανικόν, Σλαυικό, Βουλγαρικό, Ἀλβανικό, Ἀραβικό; Ἡ τυχόν ἀπάντησις «πολυφυλετικό» δέν ἱκανοποιεῖ, διότι τέτοιες ἦσαν καί εἶναι ὅλες οἱ Αὐτοκρατορίες. Τό θέμα εἶναι ποιά ἡ ἐθνοφυλετική βάσις καί ἡγεσία τους. Οὔτε τό «χριστιανικό» ἱκανοποιεῖ ἐν προκειμένῳ, διότι ὁ Χριστιανισμός εἶναι θρησκεία, ὄχι ἔθνος.

κατελήφθη ἀπό τόν «ἰουδαιο-χριστιανισμό» καί ὡς ἐκ τούτου ἐστράφη κατά τῶν Ἑλλήνων πού ἦσαν πιστοί στήν προχριστιανική θρησκεία τους ἡ ὁποία ἐθεωρήθη «εἰδωλολατρική». Ἐστράφη ἐπίσης κατά τοῦ πολιτισμοῦ καί τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν Ἑλλήνων θεωρώντας τους «παγανιστικούς»=ἀνήθικους κ.λπ. Κατεδίωξε λοιπόν, λένε, τό Βυζάντιο κάθε τί τό **ἑλληνικό**· θρησκεία, φιλοσοφία, τέχνη, ἀθλητισμό. Διότι τό Βυζάντιο δέν ἦταν κράτος ἑλληνικό, ἀλλά «ρωμαϊκό» (;) καί Χριστιανικό. Κατ' αὐτούς λοιπόν, ἡ Βυζαντινή περίοδος δέν ἀποτελεῖ τμῆμα - μέρος τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Τό ἔθνος αὐτό τελεῖ ὑπό κατάκτησιν («ρωμαϊκήν»;), κατοχήν («χριστιανικήν»;) καί διωγμόν. Ἄρα ἡ Ἱστορία μας ἔχει διακοπῆ μέ τήν Ρωμαϊκή κατάκτησι, γύρω στό 140 π.Χ., ἤ ἔστω κατά τόν δ΄ μ.Χ., μέ τόν ἐκχριστιανισμό τῶν Ἑλλήνων. Φυσικά μία διακοπή ὑπερδισχιλίων ἐτῶν στήν ζωή ἑνός ἔθνους σημαίνει ὅτι ἡ ὕπαρξίς του ἐτερματίσθη. Ἄν δεχθοῦμε ὅτι τό Βυζάντιο δέν ἦταν ἑλληνικό, ὀφείλουμε νά ἀποδεχθοῦμε καί τό λογικῶς ἐπιβαλλόμενο συμπέρασμα ὅτι τό ἔθνος τῶν Ἑλλήνων ἀνήκει στήν κατηγορία τῶν ἐξαφανισθέντων ἐθνῶν ὅπως τῶν Χεττιτῶν, Βαβυλωνίων, Ἀσσυρίων, Σουμερίων, Φοινίκων, Αἰγυπτίων, Ἀζτέκων, Ἴνκας κ.ἄ.

7. Ἡ ἀνώριμη ἱστορική συνείδησις

Δυτικίζων ὁ Π. Κανελλόπουλος ὡς πνευματικῶς γερμανοανατραφείς, ὑπετίμησε τόν Ἑλληνισμό καί ἀγνόησε τό Βυζάντιο στό προπολεμικό ἔργο του

«Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος», ὡς πρόδρομος τοῦ Ντυροζέλ. Τό 1966, προλογίζοντας τήν γ′ ἔκδοσι τοῦ ἔργου του, ὡμολόγησε:

*«Χρειάζεται **ὡριμότητα πνεύματος** γιά νά μπορέσει κανείς νά ἐκτιμήσει τό βασανισμένο **ἑλληνικό** Βυζάντιο... Τώρα ἔδωσα στό Βυζάντιο τή θέση πού τοῦ ἀξίζει. Πρό 30 καί 20 ἐτῶν, ὅταν βγῆκε σέ β′ ἔκδοση ὁ α′ τόμος, δέν εἶχα τήν πνευματική διάθεση, οὔτε τά ἀναγκαῖα ἐφόδια νά τό κάνω».* Ὁ Π. Κανελλόπουλος θεωρεῖ τήν ἀνωριμότητα τοῦ πνεύματός του ὡς ὑπεύθυνη γιά τήν ἄγνοιά του περί Βυζαντίου. Οἱ ἐμμένοντες ἀντιβυζαντινικῶς δέν τήν ὁμολογοῦν. Οὔτε τήν ἀναγνωρίζουν. Ἀντιθέτως ἀρέσκονται σ' αὐτήν. Διότι τρέφει τήν σκέψι τους καί τόν φανατισμό τους. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν καταδικάζουν χωρίς νά γνωρίζουν. Πρίν ἀπορρίψουν τό Βυζάντιο, δέν ἐφρόντισαν νά τό μελετήσουν καί νά σχηματίσουν δική τους γνώμην περί αὐτοῦ. Ἁπλῶς ἀναμασοῦν ἀκρίτως διαβάσματα καί ἀκούσματα. Οἱ ἐννέα στούς δέκα ἀπό τούς ἐγχώριους ἀντιβυζαντινούς, πού ἐγνώρισα, ἀγνοοῦν στοιχειώδη πράγματα γιά τόν Ἑλληνισμό τῶν Μέσων Χρόνων. Δέν ἔχουν διαβάσει οὔτε ἕνα βυζαντινό κείμενο. Δέν ἔχουν ἐπισκεφθεῖ ἕνα βυζαντινό μνημεῖο. Δέν ἔχουν πατήσει σέ ὀρθόδοξη ἐκκλησία.

8. Ἀντιβυζαντισμοῦ οὐσία

Οὐσία τοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ εἶναι ἡ ἀπόσπασις τῆς Βυζαντινῆς περιόδου ἀπό τήν Ἑλληνική Ἱστορία μέ ἀποτέλεσμα τόν τερματισμό της στήν Ρωμαϊκή κατάκτησι ἤ στήν ἐποχή τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἔτσι ἡ Νέα Ἑλλάς ἀποκόπτεται ἀπό τήν Ἀρχαία καί μένει μετέωρη, κλαδί χωρίς ρίζες –ἄρα νεκρό. Συνέπεια εἶναι ἡ θεώρησις τῶν Νεοελλήνων ὡς νέου –φυλετικῶς, γλωσσικῶς, πολιτισμικῶς, ἱστορικῶς– ἔθνους, ἀσχέτου πρός τούς Ἀρχαίους, ἀφοῦ τό Βυζάντιο ἀποτελεῖ τόν μοναδικό συνδετικό κρῖκο μεταξύ των. Ἔτσι ἱκανοποιοῦνται ὅσοι:

i) Δέν θέλουν νά ὀφείλουν καμμίαν εὐγνωμοσύνη στούς Νεοέλληνες.

ii) Ἀρνοῦνται ὅτι οἱ Νεοέλληνες εἶναι οἱ ἄμεσοι κληρονόμοι ἀπόγονοι τῶν Ἀρχαίων.

iii) Διατείνονται ὅτι ἡ Ἑλλάς θά ἔπρεπε νά ἀποκαλεῖται «Νέα Ἀλβανία» (Φαλλμεράυερ) ἤ νά ἐντάσσεται στήν οἰκογένεια τῶν Σλαυικῶν ἐθνῶν (Χάντιγκτον).

Ἀσφαλῶς οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐγχωρίων ἀντιγραφέων τοῦ ξενόφερτου καί παρωχημένου ἀντιβυζαντισμοῦ δέν ἀνήκουν ἐνσυνειδήτως στούς ἀνωτέρω. Ἄς ἀναλογισθοῦν ὅμως μήπως ἀκουσίως τούς ὑπηρετοῦν.

Δ΄. Ο ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΨΕΥΔΟ-ΙΣΤΟΡΙΑ

1. Ἱστοριογραφίας κανόνες

Ἡ Ἱστορία, γιά νά εἶναι πραγματική, ἐπιβάλλεται νά γράφεται μέ κάποιους βασικούς κανόνες τῶν ὁποίων ἡ παραβίασις ὁδηγεῖ στήν ψευδο- ἤ καί στήν παρα-ιστορία.

α΄) Τά ἱστορικά φαινόμενα, γιά νά ἐκτιμηθοῦν ὀρθῶς, πρέπει νά τοποθετοῦνται στόν χῶρο καί στό χρόνο. Δέν μποροῦμε νά κρίνωμε ἕνα ἱστορικό φαινόμενο τῶν Ἀρχαίων ἤ τῶν Μέσων Χρόνων μέ λογικές καί κριτήρια τοῦ σήμερα.

β΄) Ὁ γράφων Ἱστορία ὀφείλει νά ἀπαλλάσσεται κατά τό ἀνθρωπίνως δυνατόν ἀπό ὑποκειμενικές προτιμήσεις, συμπάθειες, ἀντιπάθειες, ἐκ προοιμίου τοποθετήσεις. Δέν γράφει Ἱστορία ἐάν λ.χ. καταδικάζη προκαταβολικῶς τήν Ἀρχαιότητα ἐπειδή εἶναι ὀπαδός τῶν «ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων» ἤ φεμινιστής, οὔτε ἐάν ἀπορρίπτη ἐκ τῶν προτέρων ἕνα θρησκευόμενο καθεστώς ἐπειδή ὁ ἴδιος εἶναι ἄθρησκος.

γ΄) Ὁ ἱστορικός ἔχει χρέος νά ἀναζητῆ καί νά βρίσκη ὅσο τό δυνατόν περισσότερες πλευρές τοῦ ἱστορικοῦ φαινομένου, προσεγγίζοντας στόν μέγιστο βαθμό,

τοῦ δυνατοῦ ὁλόκληρη τήν Ἀλήθεια, δηλαδή ἀποκαλύπτοντας ὅσο γίνεται περισσότερες πτυχές της.

δ΄) Ὅταν βρῆ τήν Ἀλήθεια, ὀφείλει νά τήν λέγη ὁλόκληρη, χωρίς νά προσθέτη, νά ἀφαιρῆ, νά παραλείπη ἤ νά μεταβάλλη ὁ,τιδήποτε.

2. Μή-ἱστορία

Ἡ παρουσίασις τῶν γεγονότων ἐκτός χρόνου, μέ ὑποκειμενικότητα καί μονομέρεια, δέν ἀποτελεῖ Ἱστορία. Παραδείγματα:

- Ὁ Ἰουστινιανός ἀπαγόρευσε στούς μή-χριστιανούς νά διδάσκουν. Θά τό ποῦμε. Δέν θά ἀποσιωπήσωμε ὅμως ὅτι **πρίν** ἀπό αὐτόν ὁ Ἰουλιανός εἶχε ἀπαγορεύσει τήν διδασκαλία στούς χριστιανούς. Καί τά δύο ἀποτελοῦν γεγονότα. Καί ὁ γράφων Ἱστορία θά τά πῆ καί τά δύο.

- Ἡ «ἐθνική» Ὑπατία κατακρεουργήθηκε ἀπό χριστιανικό ὄχλο. Εἶναι γεγονός καί θά λεχθῆ. Θά λεχθῆ ὅμως ἐπίσης ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Γεώργιος, ὁ διάδοχός του Προπέρτιος, ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πορφύριος εἶχαν κατακρεουργηθῆ ἀπό ὄχλους φανατικῶν **πρίν** ἀπό τήν Ὑπατία. Καί ἐπίσης πρέπει νά ἀποσαφηνισθῆ ὅτι οἱ ὄχλοι αὐτοί δέν ἀπετελοῦντο ἀπό Ἕλληνες, ἀλλά ἀπό Σημῖτες[1].

---

1. Ἐπί Ἰουλιανοῦ, τό 361, ὄχλος κατακρεούργησε τόν ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας Γεώργιον. Ὁ Ἰουλιανός τότε κατεδίκασε τό ἔγκλημα καί ἀπευθυνόμενος μέ ἐπιστολή του στούς Ἀλεξανδρινούς τούς ἐρωτᾶ. *«Πῶς εἶναι δυνατόν ἕνας λαός νά ξεσχίζῃ ἕναν ἄνθρωπο, ὅπως (κάνουν) τά*

● Ὑπῆρξε σύγκρουσις «ἐθνικῶν» - χριστιανῶν πού προσέλαβε καί ὀξεῖες μορφές, μέ διωγμούς καί καταστροφές σέ βάρος τῶν πρώτων· αὐτό θά λεχθῆ. Ὅμως γιά νά δοθῆ ἡ ἱστορική πραγματικότης, πρέπει νά ἀποσαφηνισθῆ ὅτι Ἕλληνες ἦσαν καί οἱ μέν καί οἱ δέ, καί ὅτι ἐκεῖ ὅπου ζοῦσαν μόνον ἤ κυρίως Ἕλληνες, ἡ ἀντιπαράθεσις ὑπῆρξε πνευματική - ἰδεολογική, χωρίς βιαιότητες, οἱ ὁποῖες συνέβησαν μόνον ἐκτός Ἑλλάδος.

● Ὁ Θεοδόσιος Β΄ κατήργησε τούς Ὀλυμπιακούς Ἀγῶνες. Πράγματι τό ἔπραξε. Καί θά τό ποῦμε. Γιά νά δώσωμε ὅμως ὅλη τήν ἀλήθεια, θά ἀναφέρωμε ὅτι στήν πραγματικότητα οἱ ἐν λόγῳ καί οἱ ἄλλοι παρόμοιοι ἀγῶνες εἶχαν ὑποστῆ μετάλλαξιν ρωμαϊκοῦ - ἐκβαρβαριστικοῦ τύπου, αἰῶνες πρίν ἀπό τήν τυπική κατάργησί τους. Εἶχαν καταντήσει ἄθλιαι ἀνατολίτικαι ἐμποροπανηγύρεις μέ ταχυδακτυλουργούς, θαυματοποιούς καί φακίρηδες, ἐμπόρους, πόρνες καί τζογαδόρους. Εἶχαν παύσει νά εἶναι ἐκδηλώσεις Ἑλλήνων οἱ ὁποῖοι μᾶλλον ἀπέφευγαν αὐτές τίς ἄθλιες συνάξεις. Ὁ τελευταῖος ἀναφερόμενος «ὀλυμπιονίκης» εἶναι... Ἀρμένιος καί αὐτός 200 ἔτη πρίν ἀπό τήν ἐπίσημη κατάργησή τους. Ὁ ἐκφυλισμός τους ἦταν πλήρης. Ἡ 211η Ὀλυμπιάς ἀνεβλήθη ἐπί διετία, καί ἀντί γιά τό 65 μ.Χ. ἐτελέσθη τό 67 μ.Χ. Αἰτία; Νά μπορέση

σκυλιά, καί ἔπειτα νά μή ντρέπεται καί νά μή φοβᾶται νά παρουσιάζη στούς θεούς χέρια αἱματοβαμμένα;»

Τήν ἴδια τύχην ὅμως εἶχε καί ὁ διάδοχος τοῦ Γεωργίου, Προπέρτιος, καί στήν Ἀντιόχεια ὁ ἐκεῖ ἐπίσκοπος Πορφύριος.

νά μετάσχη ὁ Νέρων στίς ἁρματοδρομίες καί στούς καλλιτεχνικούς ἀγῶνες! Στό μεταξύ κτίσθηκε στήν ἱεράν Ἄλτιν ἀνάκτορο γιά τήν στέγασί του – ἀφοῦ ἦταν «θεός» καί φυσικά, παρ' ὅλο πού ἔπεσε ἀπό τόν δίφρο, ἀνακηρύχθηκε νικητής! «Παντονίκης» ἀνακηρύχθηκε καί στά Ἴσθμια καί στά Νέμεα καί στά Πύθια.

Οἱ Δελφικοί Ἀγῶνες (Πύθια) εἶχαν ἐκλείψει. Ὁ Ἀδριανός τούς ἐπανίδρυσε μέ ἀπόφασί του.

Ὁ σωστός ἱστοριογράφος ὀφείλει νά τά ἀναφέρη ὅλα αὐτά καί ἐπίσης νά μή «λησμονήση» ὅτι ὁ Λέων Στ΄ ὁ Σοφός, ἐπανέφερε τόν θεσμό τῶν Ἀγώνων, ορίζοντας στά «Βασιλικά» του: *«ἐπιτελεσθήτωσαν οἱ* (ἀθλητικοί) *ἀγῶνες τοῦ λοιποῦ ἀκωλύτως».* Ἀπό εὑρεθεῖσαν προσφάτως ἐπιγραφήν, φαίνεται ὅτι μετά ἀπό τήν ἀπόφασιν τοῦ Λέοντος Στ΄ οἱ Ὀλυμπιακοί ξανάρχισαν. Αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια καί ὄχι βεβαίως ὁ ἰσχυρισμός κάποιων (πού ἐπικαλοῦνται τήν ἐπιγραφήν) ὅτι οἱ Ὀλυμπιακοί συνέχισαν νά τελοῦνται... «παρανόμως»(!) ὡς νά εἶναι ποτέ δυνατόν κάτι τέτοιο.

3. Ὁλικές ἀλήθειες

Παραδείγματα «ὁλικῶν» ἱστορικῶν ἀληθειῶν:

- Ὁ Ἰουλιανός ὑπῆρξε ἀντιχριστιανός, ἀλλά ὄχι ὡς ἑλληνό-θρησκος. Ἦταν κυρίως μιθραϊστής-ἡλιολάτρης καί ἤθελε νά ἐπιβάλη μία δική του θρησκεία, ἀνατολίζουσα, ἕνα μεῖγμα Ἑλληνικοῦ πολυθεϊσμοῦ - Ζωροαστρισμοῦ - Μιθραϊσμοῦ - Χριστιανισμοῦ. Ἀκόμη, ὑπῆρξε μέγας προστάτης τῶν Ἑβραίων καί τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Συνεπῶς ἡ ἀνακήρυξίς του εἰς «Μεγάλον Ἕλληνα» δέν εἶναι ἱστορικῶς ἀκριβής.

● Ὁ Πλήθων εἶναι Ἕλλην πατριώτης, ἀλλά καί ἀρκετά ἐπηρεασμένος[2] ἀπό τόν ἀνατολισμό, καί θρησκευτικῶς ἔκλινε πρός τόν περσικό Ζωροαστρισμό. Οἱ θαυμαστές του ὅμως τό ἀποκρύπτουν.

● Μεταξύ ἑλληνοθρήσκων - χριστιανῶν τῆς πρωτοβυζαντινῆς περιόδου ἡ ἀντίθεσις δέν ἦταν ἀπόλυτη, δέν ὑπῆρχαν κἄν στεγανά. Ὑπῆρξαν ἀλληλοεπηρεασμοί καί συνεργασίες, ὅπως ὑπῆρχαν καί «γεφυροποιοί» ὀπαδοί τῆς συνθέσεως.

4. Ἀποκρύψεις ἀληθείας

Δέν εἶναι Ἱστορία: Ἡ ἀπόκρυψις γεγονότων ὅπως:

● Ὁ ρόλος τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου στήν διάσωσι τοῦ Βυζαντίου ἀπό τόν ἐκγοτθισμό του.

● Ὅτι ὁ Ναζιανζηνός, ὁ Σωκράτης καί ἄλλοι χριστιανοί ἐτάχθησαν κατά τοῦ διωγμοῦ τῶν «ἐθνικῶν»[3].

---

2. Μέ τήν τακτική του, ὁ Ἰουλιανός ἐξῆψε τά μίση καί τούς φανατισμούς. Ἔτσι, μόλις ἔφθασε ἡ εἴδησις γιά τόν θάνατο τοῦ Ἰουλιανοῦ, οἱ χριστιανοί τῆς Ἀντιοχείας ξέσπασαν σέ πογκρόμ κατά τῶν «ἐθνικῶν» συνεργατῶν του. Σκότωσαν τόν Μάξιμο καί τόν Σέλευκο, ἐνῶ ὁ Πρίσκος καί ὁ Ὀρειβάσιος ἔφυγαν ἀπό τήν πόλι.
Εἶναι ἐποχή τοῦ φανατισμοῦ καί τῶν ὄχλων. Οἱ συγκρούσεις δέν εἶναι μόνον, οὔτε κἄν κυρίως, μεταξύ «ἐθνικῶν» καί χριστιανῶν, ἀλλά καί (περισσότερο) μεταξύ τῶν ὀπαδῶν τῶν διαφόρων χριστιανικῶν τάσεων καθώς καί μεταξύ χριστιανῶν καί ἰουδαίων, πυρολατρῶν κ.λπ. Συγκρούονται ἔθνη, φυλές, τάξεις, πολιτικές, μέ προσχήματα θρησκευτικά.
3. Κατά τόν χριστιανόν Σωκράτην, ὁ φόνος τῆς Ὑπατίας

● Ὁ ἑλληνικός πατριωτισμός τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Γρηγόριου Ναζιανζηνοῦ, τοῦ Συνεσίου, τοῦ Πατριάρχη Σεργίου Α΄.

● Ὅτι ὁ Θεοδόσιος Β΄ εἶχε «ἐθνικούς» ὡς συμβούλους του, Ἑλληνίδα σύζυγο, ἵδρυσε τό πανεπιστήμιο τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

● Ὅτι στήν Ἑλλάδα δέν ὑπῆρξαν ἀξιόλογες καταστροφές μνημείων ἀπό χριστιανούς.

5. Ἐξωραϊσμοί καί κακοποιήσεις

«Στήν Ἑλλάδα κυριαρχοῦσε ἡ ἐλεύθερη σκέψη, ἡ ἐλεύθερη ἔρευνα, ὁ ἐλεύθερος λόγος, ἡ ἐλεύθερη ζωή. Στό Βυζάντιο ἴσχυε τό "πίστευε καί μή ἐρεύνα". Ἡ μόνη "ἀλήθεια" ἦταν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· ἡ μόνη ἔρευνα, ἡ ἀνάγνωση τῶν Γραφῶν». (Μάριος Πλωρίτης, συνέντευξις πρός «Δαυλόν» 214/1999).

Ἡ ψευδο-ιστορία συντάσσεται μέ ἐξωραϊσμούς καί κακοποιήσεις.

● Ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνισμός ἐξωραΐζεται καί οἱ διωγμοί κατά τῶν ἐλευθέρως σκεπτομένων ρίχνονται στήν λήθη. (Σωκράτης, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Αἰσχύλος, Πρωτογόρας, Πυθαγόρας, Ὀρφεύς, Καλλισθένης, Φωκίων κ.ἄ. διώκονται, ἐξορίζονται, δικάζονται, ἐκτελοῦνται).

ἐπροκάλεσε τόν γενικόν ἀποτροπιασμόν... Ὁ «ἐθνικός» Δαμάσκιος ἀποδίδει τόν φόνον τῆς Ὑπατίας στόν φθόνον τοῦ Κυρίλλου καί προσθέτει: *«Καί ὁ βασιλεύς ἠγανάκτησε ἐπί τούτῳ εἰ μή Αἰδέσιος ἐδωροδοκήθη καί τῶν σφαγέων ἀφείλετο τήν ποινήν»* («Φιλόσοφος Ἱστορία», ἀπ. 43 Α).

● Ὁ βυζαντινός Ἑλληνισμός κακοποιεῖται· ρίχνονται στήν λήθη μορφές του ὅπως οἱ Φώτιος, Εὐστάθιος, Πορφυρογέννητος, Ψελλός, Θεόφιλος, Ἀκομινᾶτοι, Χωνιάτης κ.ἄ. καί ἔργα του ὅπως ἡ «Μυριόβιβλος», ἡ «Παλατινή Ἀνθολογία», ὁ «Χριστός Πάσχων», τά Ἀκριτικά κ.ἄ.

Ὅμως ὁ ἴδιος ὁ Μ. Πλωρίτης, στήν ἴδια συνέντευξί του, δέχεται ὅτι τό Βυζάντιο εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ στήν γλῶσσα, σ' ἕνα μέρος τῆς φιλοσοφίας καί στήν τέχνη, ἐνῶ ἡ μορφή τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «μίμηση τοῦ ἀρχαίου θεάτρου».

6. Ψευδῆ σχήματα

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀντιβυζαντινιστῶν καταπατοῦν τούς ὡς ἄνω κανόνες. Ἔτσι καταλήγουν σέ ψευδο-ιστορικά σχήματα, κατά τά ὁποῖα ὅλοι οἱ ἐχθροί τοῦ Βυζαντίου εἶναι «καλοί», ἐνῶ μόνοι «κακοί» εἶναι οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί!

● Οἱ Ἄραβες εἶναι οἱ «καλοί» πού δέχθηκαν τό **ἑλληνικό φῶς**, τό ὁποῖο ἀπεχθάνονταν οἱ σκοταδιστές Βυζαντινοί καί τό μετέδωσαν στήν Δύσι, φέρνοντας τήν Ἀναγέννησι στήν ὁποία ἀντιτάσσονταν οἱ... Ἕλληνες!

● «Καλοί» καί οἱ Παυλιανῖτες, δηλαδή τά μή ἑλληνικά φῦλα τῆς Ἀνατολίας (Μεσοποτάμιοι, Σύριοι, Ἀρμένιοι), πού σέ συνεργασία μέ τό Ἰσλάμ πολεμοῦσαν τό ἑλληνικό Βυζάντιο καί τήν Ὀρθοδοξία ὡς ἐπίσημη ἰδεολογία του. «Κακοί» οἱ «θεοκρατούμενοι» Ἑλληνοβυζαντινοί πού κατέσφαζαν τούς ἀτυχεῖς Παυλιανῖτες ὡς «αἱρετικούς».

● Καί οἱ Βογομῖλοι ἦσαν «καλοί» ἀφοῦ ἦσαν Βούλγαροι, Βόσνιοι καί ἄλλοι Σλαῦοι τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου πού πολεμοῦσαν τό Βυζάντιο. «Κακοί» ἦσαν οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί πού ἔκαψαν τόν ἀρχηγό τῶν Βογομίλων, τόν Βούλγαρο Βασίλειο, ὁ ὁποῖος ὑποκινοῦσε ἐξεγέρσεις ἐναντίον τους τήν ὥρα πού ἔδιναν μάχη ζωῆς ἤ θανάτου κατά Λατίνων καί Τούρκων (τό ὅτι ἦταν Βούλγαρος δέν λέγεται).

● «Καλοί» καί οἱ... Σαρακηνοί (μουσουλμάνοι τῆς Βορ. Ἀφρικῆς καί τῆς Ἱσπανίας) πού εἶχαν καταλάβει τήν Κρήτη, τήν ἐξισλάμισαν καί τήν κατέστησαν κράτος πειρατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐρήμαζαν τά νησιά καί τά παράλια τοῦ Αἰγαίου. «Κακοί», οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί πού ἀνέκτησαν τήν Κρήτη καί τήν ἐπαναγέννησαν. Οἱ Σαρακηνοί βαφτίζονται «Κρῆτες» καί οἱ μουσουλμάνοι «ἀρχαιόθρησκοι» (!), ἐνῶ οἱ Ἕλληνες «σφαγεῖς» καί «διῶκτες τῶν πατρώων παραδόσεων»! (τό «τῶν Ἀράβων» ἀποσωπᾶται).

● Καί οἱ δυτικοί «Σταυροφόροι» πού διέλυσαν τήν Ἑλληνική Αὐτοκρατορία ἦσαν οἱ «καλοί». Διότι αὐτοί ἦσαν... «φορεῖς τῆς Ἑλληνικότητος» καί ὡς τέτοιους τούς μισοῦσαν οἱ... «ἀνθέλληνες» Βυζαντινοί! Τό Σχῖσμα μάλιστα ἔγινε ἀπό τούς «κακούς» Ἑλληνορθοδόξους ἐπειδή διέγνωσαν ὅτι ὁ Παπισμός... ἐξελληνίζετο!

● «Καλοί» καί οἱ Σλαῦοι τῆς Λακεδαίμονος πού τούς μεταμφιέζουν σέ δῆθεν «πιστούς τῆς ἀρχαίας θρησκείας». «Κακοί» ὅσοι τούς ἔκαναν Ὀρθόδοξους γιά νά καταστήσουν ἐφικτή τήν ἀφομοίωσί τους ἀπό τούς Ἕλληνες.

● Ἀκόμη καί οἱ Τοῦρκοι εἶναι «καλοί». Διότι ἐνῶ οἱ Βυζαντινοί ἐπεχείρησαν νά ἐκλατινίσουν γλωσσικῶς τούς Ἕλληνες, αὐτοί χρησιμοποίησαν τήν ἑλληνική ὡς γλῶσσα τῆς διπλωματίας τους. Καί ἐνῶ οἱ πρῶτοι κατέστρεφαν τά ἑλληνικά μνημεῖα, οἱ δεύτεροι δέν τά πείραξαν (τό ὅτι παρέλαβαν τόν Παρθενῶνα ἄθικτο καί ὅταν ἔφυγαν τόν ἄφησαν ἐρείπιο εἶναι ἄσχετο). Τελικῶς, γιά τούς Ἕλληνες *«Βυζαντινός αὐτοκράτορας καί σουλτᾶνος ἦταν τό ἴδιο»*! (Μ. Δημόπουλος «Δαυλός» 180/1990).

Δηλαδή ὁ σουλτάνος Μαχμούτ καί ὁ Μαρμαρωμένος Βασιλιάς ἕνα καί τό αὐτό γιά τούς Ἕλληνες!

● Ὅσο γιά τό «κρυφό σχολειό», εἶναι παραμύθι, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι... προστάτευαν τήν ἑλληνική παιδεία καί εἶχαν λέει τήν ἱκανότητα νά ἀφομοιώνουν τόν ἑλληνικό πολιτισμό! (τόν ὁποῖον βρῆκαν ποῦ; Καί τόν ἔκαναν τί;[4]).

Συμπέρασμα

Ἡ περί Βυζαντίου ψευδο-ιστορία εἶναι ἕνα ἀπό τά ἐντυπωσιακά παραδείγματα γιά τό σέ τί βάραθρα παρασύρει ἐρευνητές, ἐνίοτε ἀξιόλογους, τό ὑποκειμενικό πάθος.

4. Τά ὡς ἄνω θέματα ἐδῶ ἁπλῶς τά ἀναφέρω ὡς παραδείγματα. Πληρεστέρως ἀναπτύσσω ὅσα ἔκρινα ἀναγκαῖον στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν.

Ε΄. ΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΙΑΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ὀνομάτων ἐπίσκεψις

Ὁ ὅρος «Βυζαντινή Αὐτοκρατορία» καί συνοπτικῶς «Βυζάντιο», ὡς ὀνομασία τοῦ κράτους πού εἶχε πρωτεύουσά του τήν Κωνσταντινούπολι (δηλαδή τήν ἀρχαία ἑλληνική πόλι τοῦ Βυζαντίου), πρωτοχρησιμοποιήθηκε ἀπό τόν **Ἱερώνυμο Βόλφ** (Hieronymo Wolf), τό 1567, ὅταν ἐξέδωσε, στό Παρίσι, μία ἐπιλογή ἀπό κείμενα ἱστορικῶν καί χρονογράφων τοῦ Βυζαντίου, μέ τόν τίτλο «Corpus Universae Historiae Praesertium Byzantine».

«Βυζαντινόν» ἀπεκλήθη λοιπόν τό κράτος, τό ὁποῖον ἐπισήμως γιά λόγους σκοπιμότητος αὐτοονομαζόταν Ἀνατολική Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία καί λαϊκότερον Ρωμανία[1]. Διάφοροι νεώτεροι ἱστορικοί προσπάθησαν νά εἰσαγάγουν ἄλλες ὀνομασίες ὅπως:

1. Μέ τόν τίτλον αὐτόν οἱ αὐτοκράτορες παρουσιάζοντο ὡς νόμιμοι κληρονόμοι τῆς Ρώμης καί συνεπῶς διεκδικοῦσαν τήν ἐπικυριαρχία στήν Δύσι. Κατά τά ἄλλα, σ' αὐτήν τήν «Ρωμαϊκήν Αὐτοκρατορίαν» δέν ὑπῆρχαν οὔτε Ρωμαῖοι, οὔτε τίποτε τό ρωμαϊκόν. Ἴδε Γ. Κ. Γεωργαλᾶ: «Βυζάντιον-καί Ἑλληνισμός» καί «Ἑλληνικότης Βυζαντίου».

«Ἀνατολική Αὐτοκρατορία», «Μεταγενέστερο Ρωμαϊκό Κράτος», «Νεώτερη Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία», «Νέα Αὐτοκρατορία» «Κράτος τῆς Κωνσταντινουπόλεως» κ.λπ., ἀλλά τελικῶς ἐπεκράτησεν ἡ ὀνομασία «Βυζάντιον» ἤ «Βυζαντινή Αὐτοκρατορία».

Ὁ Ἱερώνυμος Βόλφ (1516-1580) πρῶτος χρησιμοποίησε τόν ὅρο «Βυζάντιο», ὑποδηλώνοντας ἔτσι ὅτι θεωρεῖ τήν «Βυζαντινή Αὐτοκρατορία» ἑλληνική, ἀφοῦ τό Βυζάντιο ἦταν ἀρχαιοτάτη πόλις Ἑλλήνων[2]. Ρητῶς ἄλλωστε ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἐν λόγῳ Αὐτοκρατορία εἶναι **ἑλληνική.**

Ὁ σύγχρονός του **Montaigne** (1533-1592) ἀποκαλεῖ τό Βυζάντιο «**Ἑλληνική Αὐτοκρατορία**» (Empire Grec).

Ὁ ὅρος «Βυζαντινή Αὐτοκρατορία» καθιερώθηκε ὁριστικῶς μέ τό ἔργο τοῦ **Du Cange**, «Historia Byzantina» (1648).

2. Ἑλλήνων Αὐτοκρατορία

Σήμερα «Βυζάντιον» σημαίνει τό κράτος πού ὑπῆρξε ἀπό τό 330 ἕως τό 1453 μέ πρωτεύουσα τήν Κωνσταντινούπολι, ἡ ὁποία ἱδρύθηκε στήν θέσι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως τοῦ Βυζαντίου. Τό κράτος αὐτό περιέλαβε κατά καιρούς διάφορες περιοχές, ἀλλά σταθερός πυρήνας του ἦσαν ἡ Ἑλληνική καί Μικρασιατική Χερσόνησοι μέ τά γύρω τους νησιά, δηλ. οἱ κατ' ἐξοχήν ἑλληνικοί πληθυσμοί.

Τό κράτος ἦταν πολυλαϊκό, ἐξ οὗ καί Αὐτοκρατορία, ἀλλά:

2. Βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλη" Ἱστορία».

● Βασική συνιστῶσα του, ἐθνοφυλετικό θεμέλιό του, ἦσαν οἱ **ἑλληνικοί** πληθυσμοί Ἑλλάδος, Μ. Ἀσίας, νήσων[3].

● Ἑλλ**ηνική** ἦταν καί ἡ γλῶσσα του.

● Θρησκεία του εἶχε τήν Ὀρθοδοξία, δηλαδή τήν ἑλλ**ηνική** παραλλαγή τοῦ Χριστιανισμοῦ.

● **Ἕλληνες** ἀποτελοῦσαν τόν κύριο κορμό τῆς διοικήσεως, τῆς παιδείας, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ στρατοῦ.

● **Ἕλληνες** ἦσαν οἱ λόγιοι, οἱ καλλιτέχνες, οἱ διανοούμενοι, οἱ θεολόγοι, σχεδόν στό σύνολό τους.

● **Ἕλληνες** οἱ πατριάρχες καί οἱ πλεῖστοι τῶν κληρικῶν.

● **Ἕλληνες** οἱ νομοθέτες.

● **Ἕλληνες** οἱ κατά πολύ περισσότεροι στρατηγοί, ναύαρχοι, σύμβουλοι τῶν αὐτοκρατόρων.

● **Ἕλληνες** οἱ ἱεραπόστολοι πού μετέδιδαν τόν Χριστιανισμό καί τόν πολιτισμό στούς βαρβάρους καί τούς ἔδιναν γραφή (Κύριλλος, Μεθόδιος).

● Οἱ μή-ἑλληνικοί λαοί τῆς Αὐτοκρατορίας ἦσαν ὁπωσδήποτε σέ μεγάλο βαθμό **ἐξελληνισμένοι**.

● Οἱ θεσμοί τοῦ κράτους ἦσαν ἑλλ**ηνιστικῆς** προελεύσεως.

Ἄρα, κατά τήν γνώμη μου ὀρθότερος ὅρος εἶναι τό

3. Ὁ *Ἰωάννης Λυδός* (στ΄) γράφει ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν εὐρωπαϊκῶν καί μικρασιατικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Αὐτοκρατορίας ἦσαν «Ἕλληνες ἐκ τοῦ πλείονος». Στούς ἑλληνικούς πληθυσμούς πρέπει νά προσθέσωμε καί τούς κατοίκους τῆς νοτ. Ἰταλίας, Σικελίας, Κριμαίας, πού ἐπίσης ἀπετέλεσαν ἐπί αἰῶνες τμήματα τῆς Αὐτοκρατορίας.

«Ἑλληνική Αὐτοκρατορία». Καί ἐπειδή σ' αὐτήν, ἀντιθέτως πρός ὅ,τι συνέβη στήν Δύσι, δέν ὑπῆρξε Μεσαίων (μέ τήν ἔννοια τῶν σκοτεινῶν χρόνων), ἡ πλήρης ὀνομασία εἶναι Ἑλλ**ηνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων.**

Ἡ ὀνομασία «Ἑλληνική» στηρίζεται, ἐκτός ἀπό ὅσα προανέφερα, καί στό ἑξῆς καθοριστικό γεγονός: Ὅτι ὁ Ἑλληνισμός, δίνοντας στό κράτος τήν γλῶσσα, τήν θρησκεία, τήν παιδεία, τόν πολιτισμό καί ἐπανδρώνοντας τήν διοίκησι, τήν διανόησι, τόν στρατό, ἀπετέλεσε τήν **δύναμι** χάρις στήν ὁποία αὐτό τό κράτος ἐπέζησε. Ἀντιθέτως, ἡ ἀπουσία ἰσχυροῦ ἐθνοφυλετικοῦ θεμελίου στήν Δύσι ὡδήγησε στήν πτῶσι τοῦ ἐκεῖ κράτους καί στήν πολυδιάσπασί του. Βρεταννοί, Λομβαρδοί, Φράγκοι, Νορμανδοί, Ἰταλοί, Ἴβηρες, Γερμανοί, δέν ἀπετέλεσαν μίαν ἑνότητα καί χωρίσθηκαν σέ πλῆθος κρατιδίων. Τό Βυζάντιο ἄντεξε στόν κατακλυσμό τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, ἐπέζησε, ἔγινε καί παρέμεινε γιά χίλια χρόνια τό μεγαλύτερο, ἰσχυρότερο, πλουσιώτερο, προοδευτικώτερο καί πιό πολιτισμένο κράτος τῆς γῆς, ἐπειδή **θεμελιώθηκε στόν παράγοντα** Ἑλλ**ηνισμ**ός πού τοῦ προσέδωσε ἑνότητα, συνοχή, συμπάγεια.

3. Βυζαντινῶν σπουδῶν ἀφετηρία

Ἡ Ἀναγέννησις δέν ἀσχολήθηκε οὐσιαστικῶς μέ τήν μελέτη τοῦ Βυζαντίου. Τό ἐνδιαφέρον της ἐπικεντρώθηκε στήν κλασική περίοδο τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, στήν ὁποία φιλοδοξοῦσε νά μοιάση ἡ Δύσις. Τό ἐνδιαφέρον γιά τό Βυζάντιο ἀρχίζει κατά τόν ιζ'

αἰῶνα, ἐποχή τῆς «φωτισμένης μοναρχίας», ἡ ὁποία ἔχει ὡς πρότυπο τήν βυζαντινή. Ἔτσι:

● Ἐπί Λουδοβίκου ΙΓ΄, ἡ μελέτη τοῦ Βυζαντίου ἄρχισε νά ἀναπτύσσεται στήν Γαλλία. Ὁ ἴδιος ὁ βασιλεύς μετέφρασε ἀπό τό ἑλληνικό πρωτότυπο στά γαλλικά τίς ὁδηγίες τοῦ Διακόνου Ἀγαπητοῦ πρός τόν Ἰουστινιανό.

● Τό ἐνδιαφέρον γιά τό Βυζάντιο ἐνισχύθηκε ἐπί Λουδοβίκου ΙΔ΄. Οἱ πρωθυπουργοί τῆς Γαλλίας καρδινάλιοι Μαζαρῖνος καί Ρισελιέ καί ὁ περίφημος Κομπλέρ, (ὑπουργός Οἰκονομικῶν τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ΄), ἐνδιαφέρθηκαν γιά τά ἔργα τῶν Βυζαντινῶν.

● Τό 1648, ἡ Βασιλική Ἐκδοτική Ἑταιρία τῆς Γαλλίας ἄρχισε τήν ἔκδοσι τῶν ἔργων τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν τῶν Μέσων Χρόνων πού ὁλοκληρώθηκε τό 1711, μέ τήν συμπλήρωσι 34 τόμων. Ὁ πρῶτος ὑπεύθυνος γιά τήν ἔκδοσι **Labbé,** μέ ἔκκλησί του γιά τήν ὑποστήριξι τῆς προσπαθείας, ὑπεγράμμισε τήν σημασία πού εἶχε *«ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολικῆς* ***Ἑλληνικῆς*** *Αὐτοκρατορίας, ἡ τόσον ἐκπληκτική σέ γεγονότα, τόσον δελεαστική σέ ποικιλία καί τόσον ἀξιόλογη γιά τήν μακρά της διάρκεια».*

Θεμελιωτής πάντως τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν θεωρεῖται ὁ **Charles de Fresne** (1610-1688) μέ τό ἔργο του «Historia Byzantina» (1680).

Κατά τόν ιζ΄ αἰῶνα, μέ τό Βυζάντιο ἀσχολήθηκαν οἱ:

● **Du Cange** (1610-88) ὁ ὁποῖος ἐκτός ἀπό τό «Historia Byzantina» καί ἀρκετά ἄλλα ἔργα, συνέγραψε καί τό μνημειῶδες «Λεξικό τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς».

- **Mabillon** (1632-1707) πού στό ἔργο του «De re diplomatica» ἐξετάζει τήν διπλωματία τοῦ Βυζαντίου.
- **Banduri** (1670-1743): «Ἀνατολική Αὐτοκρατορία».
- **Le Quieu** (1661-1733): «Ἡ Χριστιανική Ἀνατολή».
- **Montfanson** (1655-1741): «Ἑλληνική Παλαιογραφία».

4. Ὁ δυτικός ἀντιβυζαντισμός

Κατά τόν ἑπόμενο αἰῶνα (ιη΄), ὁ «Διαφωτισμός», ἡ Γαλλική Ἐπανάστασις καί τό ἐξ αὐτῶν πνεῦμα, υἱοθέτησαν στάσιν ἀπορριπτική ἔναντι τοῦ Βυζαντίου.

Τοῦτο, διότι ἐνεφοροῦντο ἀπό ἰδέες ὑλιστικές, ἀθεϊστικές, ἐξισωτικές κ.λπ. Θεώρησαν λοιπόν τό Βυζάντιο «θεοκρατικό» καί «ἀπολυταρχικό», ἄρα ἀντίθετο πρός τίς «προοδευτικές» ἀντιλήψεις τους. Ἔτσι, ἐχθρικῶς πρός τό Βυζάντιο ἐκφράζονται οἱ:

- Βολταῖρος: λόγῳ τοῦ φιλελευθερισμοῦ καί κυρίως τῆς ἀθεΐας του.
- Μοντεσκιέ: λόγῳ τῶν «δημοκρατικῶν» ἀντιλήψεών του.
- Γίββων: λόγῳ ἐντόνου ἀντιχριστιανισμοῦ.

Τά συμπλέγματα κατωτερότητος, ἀγνωμοσύνης καί ἐνοχῆς τῶν Δυτικῶν ἔναντι τοῦ Βυζαντίου, σέ συνδυασμό μέ τό μῖσος τῶν καθολικῶν κατά τῶν «σχισματικῶν» Ὀρθοδόξων ἤ τῶν ἀθεϊζόντων κατά τοῦ «θεοκρατικοῦ» καί τῶν «δημοκρατικῶν» κατά τοῦ «αὐταρχικοῦ» προτύπου, ἐξέθρεψαν ἔντονο ἀντιβυζαντισμό.

Οἱ δύο κύριες πηγές αὐτοῦ τοῦ ρεύματος, ὁ Παπισμός καί ὁ «προοδευτικός Διαφωτισμός» ἐγέννησαν πολλά ἀλλά μή-ἀξιόλογα ἔργα περί Βυζαντίου, ὅπως

τῶν Lebeau, P. J. B. Nougaret, J. C. Royou κ.ἄ. Τό ρεῦμα αὐτό παρέσυρε καί τόν δυτικοτραφῆ Ἀδ. **Κοραῆ,** ὁ ὁποῖος μέ ἐπιμονή καί φανατισμό κατεδίκασε τό Βυζάντιο. Τό ἴδιο πνεῦμα παγιδεύει καί σήμερα ἀρκετούς Ἕλληνες «προοδευτικούς», ἀλλά καί ὡρισμένους ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων –τούς δεύτερους λόγῳ ἀντιχριστιανισμοῦ.

● Ὁ Ἰ. Κορδᾶτος αἰτιολογεῖ τήν ἀρνητική ἔναντι τοῦ Βυζαντίου στάσι τῶν διανοουμένων τῆς Δύσεως μέ τό γεγονός ὅτι ἐκείνη τήν ἐποχή *«ἡ ἀστική τάξη ὕψωνε τό λάβαρο τῆς δημοκρατίας»* καί συνεπῶς *«οἱ ἐρυθρές χλαμύδες τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων δέν ταίριαζαν στά ἀναστήματα τῶν ἀστῶν».* Προσθέτει ἐπίσης ὡς αἰτία καί τό ὅτι *«ὁ πάπας καί ὁ καθολικός κλῆρος μισοῦσαν τό Βυζάντιο».* (Πρόλογος στήν ἑλ. ἔκδ. τῆς «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας» τοῦ Λεφτσένκο 1955).

● Ὁ J. Bury (1861-1927), καθηγητής στό πανεπιστήμιο τοῦ Καῖμπριτζ, γράφει:

«Οἱ φιλόσοφοι καί συγγραφεῖς τοῦ 18ου αἰῶνος[4]

4. Οἱ ἀπορριπτικοί τοῦ Βυζαντίου εἶναι κατά κανόνα μή-ἱστορικοί, ἀλλά «γενικῶν καθηκόντων» διανοούμενοι, ἐπηρεασμένοι ἀπό «προοδευτικές» ἰδέες, ἀντιθρησκευτικές, ἀντι-απολυταρχικές κ.λπ., οἱ ὁποῖοι δέν τοποθετοῦν τά ἱστορικά φαινόμενα ἐν χρόνῳ καί χώρῳ, ἀλλά τά κρίνουν μέ βάσι τίς δικές τους, παροῦσες ἀντιλήψεις. Ἀντιθέτως, οἱ ἱστορικοί, μέ λίγες ἐξαιρέσεις, τιμοῦν τό Βυζάντιο.

ἀντιμετώπισαν τήν ἱστορία τοῦ Βυζαντίου μέ ἐπιπολαιότητα, ὑποτιμώντας ἔτσι ἕναν ἀπό τούς πιό ***ἀξιόλογους*** *καί* ***ἀναγκαίους*** *παράγοντες τῆς ἐξελίξεως τοῦ Δυτικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ».*

5. Ἀντιβυζαντισμοῦ μῦθοι

Ἡ ἀντιβυζαντινή προκατάληψις ἐξέθρεψε πολλούς μύθους. Ἀναφέρω μερικούς:

● Τοῦ **«βυζαντινισμοῦ»** ἤ **«βυζαντινολογίας»** μέ τήν ἔννοια τῶν ἀτερμόνων ἄνευ οὐσίας συζητήσεων, διά τῶν ὁποίων τά πραγματικά ζητήματα παραπέμπονται στίς «ἑλληνικές καλένδες». Ἡ κοινή λογική ὅμως λέγει ὅτι μία κοινωνία μαστιζομένη ἀπό αὐτήν τήν νόσο δέν θά μποροῦσε:

– Νά ἐπιβιώση περισσότερο ἀπό ὅλες σχεδόν τίς κοινωνίες πού ἔχει καταγράψει ἡ Ἱστορία.

– Νά ἀντιμετωπίζη ἐπί αἰῶνες μέ ἐπιτυχία τόσους ἐχθρούς.

– Νά διαμορφώση μία ἀνώτερη θρησκεία (τήν Ὀρθοδοξία).

– Νά παραγάγη τόσα πολιτιστικά ἐπιτεύγματα.

– Νά δημιουργήση καί συντηρήση τό γιά μιά χιλιετία πιό μεγάλο, ἰσχυρό, πλούσιο, πολιτισμένο καί προοδευτικό κράτος τῆς γῆς.

– Νά ἐκχριστιανίζη καί νά ἐκπολιτίζη λαούς.

– Νά ἀναδεικνύη σταθερῶς πληθώρα ἐξόχων αὐτοκρατόρων, λογίων, στρατηγῶν, θεολόγων, καλλιτεχνῶν.

● Τοῦ **θεοκρατικοῦ, σκοταδιστικοῦ καί ἀπολιτίστου βυζαντινοῦ καθεστῶτος**. Ἡ ἀνασκευή αὐτῶν τῶν ἰσχυρισμῶν προκύπτει ἀπό τήν ἁπλῆ ἀνάγνωσι τῆς

Βυζαντινῆς Ἱστορίας. Ὁ ἀναγνώστης τοῦ παρόντος καί τῶν ἑπομένων τόμων τῆς περί Βυζαντίου ἐργασίας μου θά συναγάγη τά συμπεράσματά του[5].

● **Τῆς ἀνελληνικῆς** ἤ καί ἀνθελληνικῆς φύσεως τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Καί σ' αὐτόν τόν μῦθο ἡ ἀπάντησις βγαίνει μόνη της γιά τόν μή προκατειλημμένον ἀναγνώστη οἱασδήποτε Βυζαντινῆς Ἱστορίας, τῆς παρούσης περιλαμβανομένης.

● **Τῆς γενοκτονίας** πού διεπράχθη ἀπό τούς «Βυζαντινούς» (ποιοί ἦσαν αὐτοί;) ἤ ἐπί Βυζαντίου σέ βάρος τῶν Ἑλλήνων[6].

● **Τῆς ἀπαθείας**, καί τοῦ ἀπολέμου τοῦ λαοῦ ἐνώπιον τῶν ἔξωθεν ἀπειλῶν. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ὁ λαός τοῦ Βυζαντίου πολεμοῦσε σχεδόν ἀδιαλείπτως ἐπί 11 αἰῶνες καί κατά κανόνα νικηφόρως. Ἦταν τό μόνο κράτος πού ὁ στρατός του συνεκροτεῖτο κυρίως ἀπό στρατολογία (ὄχι ἀπό μισθοφόρους).

● **Τῆς μή συμμετοχῆς τοῦ** λαοῦ **στήν ἔσχατη ἄμυνα** τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἰδού ἡ ἀπάντησις ἀπό τόν

---

5. Ἡ περί Βυζαντίου ἐργασία μου ἀποτελεῖται ἀπό τούς τόμους: α΄) «Ἀντιβυζαντισμός», β΄) «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλη" Ἱστορία», γ΄) «Βυζάντιον καί Ἑλληνισμός», δ΄) «Ἑλληνικότης Βυζαντίου», ε΄) «Βυζάντιον: Ἡ Ὀρθοδοξία», στ΄) «Βυζάντιον: Ἡ Δόξα», ζ΄) «Βυζάντιον: Ἡ Ἀναγέννησις», η΄) «Οἱ Βυζαντινοί ἤ οἱ Ἄραβες;» θ΄) «Βυζαντινῶν Ἡρώων Πάνθεον», ι΄) «Βυζαντινόν Πνευματικόν Πάνθεον», ια΄) «Βυζαντινῆς Ὀρθοδοξίας Πάνθεον», ιβ΄) «Βυζαντινῶν Αἰνιγμάτων Λύσεις».

6. Ἡ ἀνασκευή τοῦ μύθου βρίσκεται στά ἑπόμενα περί Βυζαντίου βιβλία μου.

Ἄγγλο ἱστορικό Στ. Ράνσιμαν.

*«Ὅταν ἦλθε ἡ κρίσιμη ὥρα, δέν ὑπῆρξε ἄνδρας ἤ γυναίκα στήν Κωνσταντινούπολι πού νά μή σπεύση γιά τήν ἄμυνά της... Οἱ Ἕλληνες... ρίχθηκαν ὁλοψύχως στόν ἀγῶνα. Γέροι καί γυναῖκες ἔρχονταν κάθε νύχτα γιά νά ἐπισκευάσουν τίς καταστροφές πού εἶχε ὑποστῆ τό τεῖχος. Ἀκόμη καί **μοναχοί** περιπολοῦσαν στά τείχη ὡς φρουροί καί πῆραν τά ὅπλα κατά τῶν πολιορκητῶν... Ἡ Αὐτοκρατορία ἐτελεύτησεν ἐνδόξως».* («Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν αἰχμαλωσίᾳ» Μπεργαδῆ 1979 Α΄, σ. 326)

6. Βυζαντίου Ἀποκατάστασις

Ἡ ἀντιστροφή ἀρχίζει ἀπό τά μέσα τοῦ ιθ΄ αἰῶνος κυρίως μέ τά ἔργα τοῦ Ἄγγλου **G. Finlay** (1799-1875). «Ἡ Ἑλλάς ὑπό τούς Ρωμαίους 146 π.Χ. - 717 μ.Χ.» (1844), «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς καί **Ἑλληνικῆς** Αὐτοκρατορίας 716-1453» (1854) καί «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπό τήν κατάκτησί της ἀπό τούς Ρωμαίους μέχρι τήν ἐποχή μας 146 π.Χ. - 1864 μ.Χ.» (1877).

Ἀκολουθοῦν πολλοί ἱστορικοί μέ σημαντικά ἔργα.

- Ὁ Γερμανός **C. Hopf** (1832-73) ἀναδείχθηκε σέ σημαντικό βυζαντινολόγο μέ τό ἔργο του «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπό τίς ἀρχές τῶν Μέσων Χρόνων μέχρι τήν ἐποχή μας» (1867-68). Μέ αὐτό ἀπέκρουε τίς θεωρίες πού εἶχε διατυπώσει ὁ Fallmerayer τό 1830.
- Σημαντικό εἶναι τό ἔργο τοῦ **A. S. Hertzberg** μέ τά βιβλία του: «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό τέλος τῆς Κλασσικῆς περιόδου μέχρι σήμερα» (1876-79) καί «Ἱστορία τοῦ Βυζαντίου καί τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτο-

κρατορίας μέχρι τό τέλος τοῦ 16ου αἰῶνος» (1883). Κατά τόν Hertzberg *«Βυζάντιο εἶναι τό κράτος τοῦ ἐκχριστιανισμένου Ἑλληνισμοῦ».*

● Ὁ **Gregorovius** ἀσχολήθηκε μέ τήν «Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν κατά τόν Μεσαίωνα» (1889).

● Ὁ **J. B. Bury** (1861-1927) συνέγραψε τήν «Ἱστορία τῆς Νεώτερης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας». Ἀναγνωρίζει τήν ἑλληνικότητα τοῦ Βυζαντίου καί τήν τεράστια συμβολή του στόν παναθρώπινο πολιτισμό.

● Ὁ **Gelzer**: «Περίληψις τῆς Ἱστορίας τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου» (1897).

● Ὁ Ὁλλανδός **D. K. Hesseling**: «Βυζαντινή Αὐτοκρατορία» (1902).

● Ὁ **Jan Romein**: «Βυζάντιο: ἱστορική θεώρησις τοῦ Κράτους καί τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀν. Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας» (1928).

● Ὁ **St. Runciman**: μέ τό κλασικό ἔργο του: «Βυζαντινός Πολιτισμός» (1933). Εἶναι μέγας θαυμαστής τοῦ Βυζαντίου, τό ὁποῖον βεβαίως θεωρεῖ ἑλληνικό.

● Ὁ **Α. Βασίλιεφ**: «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας» (1928-29).

● Ὁ Ρουμάνος **N. Jorga**: «Ἱστορία τῆς ζωῆς τοῦ Βυζαντίου: Αὐτοκρατορία καί Πολιτισμός» (1934).

● Οἱ **Ch. Diehl**: (1859-1944) καί **G. Marçais** ἔγραψαν ἀπό κοινοῦ τό ἔργο «Ὁ Ἀνατολικός Κόσμος ἀπό τό 365 ὡς τό 1081» (1936). Ἀκολούθησε ὁ β΄ τόμος γιά τήν περίοδο 1081-1453, ἀπό τούς **Ch. Diehl, R. Guillaud, Λυσίμαχο Οἰκονόμου** καί **R. Grousset**. (1945). Ὁ Ch. Diehl εἶχε ἤδη ἐκδώσει τήν «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας» (1919) καί τό «Βυζάντιο: Με-

γαλεῖο καί Παρακμή» (1919).

● Μέ τήν μελέτη τοῦ Βυζαντίου ἀσχολήθηκαν καί ἔδωσαν ἀξιόλογα ἔργα καί οἱ **F. Heichelheim, Γκ. Ὀστρογκόφσκυ, Θ. Οὐσπένσκυ, M. B. Λεφτσένκο,** καί πολλοί ἄλλοι.

Γιά τήν **Βυζαντινή Φιλολογία** βασικά ἔργα εἶναι:

● «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας» τοῦ **Karl Krumbacher** (1897).

● «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας» τοῦ Ἰταλοῦ **G. Montelatici** (1916).

● «Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Φιλολογίας» τοῦ **W. Christ** (1924).

● Σχετικά ἔργα τῶν **F. Wright, O. Bardenhewer** καί **N. Jorga.**

Εἰδικῶς μέ τήν **Βυζαντινή Τέχνη** ἀσχολήθηκαν οἱ:

Ν. Π. **Κοντακώφ**, «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καί Εἰκονογραφίας» (1876).

Bayet, «L'Art Byzantin »(1905).

Ch. Diehl, «Mannuel d'art Byzantin» (1910).

M. Dalton, «Βυζαντινή Τέχνη καί Ἀρχαιολογία» (1913) καί «Ἀνατολική Χριστιανική Τέχνη» (1925).

L. Bréhier, «L' Art Byzantin »(1924).

H. Peirce - R. Zuber, «L' Art Byzantin» (1934).

Π. **Μιχελῆς, «**Αἰσθητική Θεώρησις τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης».

Τά σημαντικώτερα ἔργα γιά τό **Βυζαντινό Δίκαιο** εἶναι:

K. E. Z. von Lingenthal, «Geschichte des Griechische-rominisches Rechts» (1892).

Mortreuile, «Histoire du droit Byzantin» (1843-47).

L. Siciliano, ἐργασία του στήν «Enciclopedia Giuridica Italiana», (1906).

● Πλήρης ἱστορία τοῦ Βυζαντίου σέ τρεῖς τόμους περιλαμβάνεται στήν Μεσαιωνική Ἱστορία τοῦ Παν. τοῦ Καΐμπριτζ ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ J. Bury.

● Ὁ **Al. Rambaud** ἔγραψε τό «Ἡ Ἑλληνική Αὐτοκρατορία κατά τόν 10ο αἰῶνα: Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος» (1870).

● Ὁ **L. Bréhier,** γιά τούς «Θεσμούς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας» (1949).

● Ὁ **Jehlumberger,** πολλές μονογραφίες.

Ὑπάρχει πλῆθος ἀκόμη ἀξιολόγων βυζαντινολόγων σέ πολλές χῶρες μέ τεράστιο ἀριθμό εἰδικῶν μελετῶν καί μονογραφιῶν.

7. Βυζαντινολογική ἐπιστήμη

Ἀπό τόν ιθ′ αἰῶνα διαμορφώθηκε ἡ **Βυζαντινολογία**= ἡ ἐπιστήμη πού ἀσχολεῖται μέ τήν ἱστορία καί τόν πολιτισμό τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Μέσων Χρόνων, ἡ ὁποία καλύπτει ὁλόκληρο τόν βίο τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπό τόν δ′ ἕως καί τόν ιε′ μ.Χ. αἰῶνα.

● Κλάδοι τῆς Βυζαντινολογίας εἶναι: Ἱστορικός· Φιλολογικός· Θεολογικός· Δίκαιου· Τέχνης.

● **Κέντρα** Βυζαντινῶν Σπουδῶν λειτουργοῦν ἐκτός Ἀθηνῶν καί Θεσσαλονίκης, στίς ἑξῆς πόλεις: Παρίσι· Ρώμη· Βατικανό· Βενετία· Παλέρμο· Μόναχο·

Οὐάσινγκτον· Μόσχα· Πράγα· Βουδαπέστη.

● **Βυζαντινολογικά περιοδικά** ἐκδίδονται στήν Ἑλλάδα, Ρωσία, Γερμανία καί ἀλλοῦ.

● Τό πρῶτο βυζαντινολογικό περιοδικό κυκλοφόρησε στήν Γερμανία τό 1892, ἀπό τόν K. Krumbacher Τίτλος του: «Byzantinische Zeitschrift». (Βυζαντινή Ἐπιθεώρησις). Ὁ Κρουμπάχερ ἵδρυσε καί τό περιοδικό «Byzantinisches Archiv» (Βυζαντινόν Ἀρχεῖον).

● Τό 1894 ἄρχισε στήν πόλι τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Ρωσίας ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Vizantijski Vremenik» (Βυζαντινά Χρονικά), ἡ ὁποία διεκόπη τό 1914. Ἡ ἔκδοσις ἐγίνετο ἀπό τήν Ρωσική Αὐτοκρατορική Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν. Ἀπό τό 1917 τό περιοδικό ἐπανεκδίδεται ἀπό τήν Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν τῆς ΕΣΣΔ, ἡ ὁποία τό 1990 ἔγινε Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν τῆς Ρωσίας.

● Ἀπό τό 1920 ἕως τό 1947 ἐξεδίδετο ἡ διεθνής περιοδική ἐπιθεώρησις «Byzantinische Neugriechische Jahrbücher» (Βυζαντιναί καί Νεοελληνικαί Ἐπετηρίδες), πού ἵδρυσε ὁ καθηγητής Νικόλαος Βέης.

● Ὁ καθηγητής Ἀν. Ὀρλάνδος ἄρχισε ἀπό τό 1935 τήν ἔκδοσιν τοῦ ἑξαμηνιαίου περιοδικοῦ «Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος Ἀρχεῖον».

● Ἡ ἑλληνική «Ἑταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν» (ἱδρύθηκε τό 1918) ἐκδίδει τό περιοδικό «Βυζαντινῶν Σπουδῶν Ἐπετηρίς», μέ ἀρχικούς ἐπιμελητές τούς καθηγητές Φ. Κουκουλέ καί Κ. Δυοβουνιώτη, ἐν συνεχείᾳ τόν καθηγητή Ν. Τωμαδάκη.

● Στήν Πράγα ἐκδίδεται ἀπό τό 1929, ἀπό τήν ἐκεῖ Ἀκαδημία Ἐπιστημῶν, τό ἑξαμηνιαῖο περιοδικό «Byzantinoslavica».

● Τό α΄ διεθνές συνέδριο βυζαντινολόγων συνῆλθε τό 1924 στό Βουκουρέστι καί μέ ἀπόφασί του κυκλοφορεῖ ἀπό τό 1925 τό «Βυζάντιον: Διεθνές περιοδικό Βυζαντινῶν Μελετῶν», μέ πρώτους διευθυντές τούς Paul Graindor καί Henri Grégoire.

8. Στήν Ἑλλάδα

Στήν Ἑλλάδα, ἡ ἐπιρροή τῆς δυτικῆς σκέψεως δέν ἐπέτρεψε ἀρχικῶς στούς διανοουμενίζοντες νά ἐκτιμήσουν τό Βυζάντιο, ἀντιθέτως πρός τόν λαό ὁ ὁποῖος διετήρησε ζωντανές τίς παραδόσεις γιά τόν Μαρμαρωμένο Βασιλιά, τήν ἀνάκτησι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τήν Κόκκινη Μηλιά, τήν παλινόρθωσι τῆς Αὐτοκρατορίας[7].

● Ὁ πρῶτος πού ἀντιτάχθηκε στόν ξενόφερτο ἀντιβυζαντισμό εἶναι ὁ **Σπυρίδων Ζαμπέλιος,** ὁ ὁποῖος μέ τό ἔργο του «Βυζαντιναί Μελέται» (1857) ὑπεστήριξεν ὅτι τό Βυζάντιο εἶναι καρπός τῆς συνθέσεως ἑλληνισμοῦ καί χριστιανισμοῦ, μέ ἑλληνοχριστιανικό πολιτισμό.

● Ἀκολούθησε ὁ **Κ. Παπαρρηγόπουλος** μέ τό μεγαλειῶδες ἔργο του «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (1860-77), τοῦ ὁποίου τρεῖς ἀπό τούς ἕξι τόμους εἶναι ἀφιερωμένοι στό Βυζάντιο[8].

---

7. Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος παρατηρεῖ ὅτι ὅλες οἱ κατά τῆς Τουρκοκρατίας ἐξεγέρσεις ἔγιναν ὑπό τό κράτος τῶν «ἀναμνήσεων» τοῦ Βυζαντίου.

8. Εἶχε προηγηθεῖ ἡ ἐργασία του «Περί τῆς ἐποικήσεως Σλαυικῶν τινων φυλῶν εἰς τήν Πελοπόννησον» (1843),

● Ὁ **Σπυρίδων** Λάμπρος (1851-1919) συνέχισε μέ τό 6τομο ἔργο του «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπό τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς Ἁλώσεως» (1886-1908)[9].

● Ὁ Παῦλος **Καλλιγᾶς** μέ τίς «Μελέτες Βυζαντινῆς Ἱστορίας» (1894) καί ἀρκετές μονογραφίες γιά τό Βυζάντιο.

● Ἄλλοι σημαντικοί 6υζαντινολόγοι εἶναι οἱ **Ἀλ. Διομήδης, Κων. Τριανταφυλλόπουλος, Ἀριστ. Σίδερης, Π. Μιχελῆς, Φ. Κουκουλές** κ.ἄ.

● Ὁ **Κων. Ἄμαντος** μέ τό ἐμβριθές ἔργο του «Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους» (1939-1947).

● Ὁ Ν. **Βέης** ἐξέδωσε στήν Γερμανία καί στήν Ἑλλάδα τό περιοδικό «Byzantinische Neugriechiche Jahrbücher» (1920).

9. Βυζαντινές ἀλήθειες[10]

Ἀπό τήν μελέτη τοῦ Βυζαντίου ἀναδύεται ὅλο καί περισσότερο ἡ εἰκόνα μιᾶς Ἑλ**ληνικῆς** Αὐτοκρατορίας ἡ ὁποία:

● Ἐπί πολλούς αἰῶνες ὑπῆρξε τό μεγαλύτερο, ἰσχυρότερο, πλουσιώτερο, πιό πολιτισμένο καί προοδευτικό κράτος τῆς γῆς.

ἀπάντησις καταπελτική στούς ἰσχυρισμούς τοῦ Φαλλμεράϋερ. Ἀκολούθησε τό «Histoire de la civilisation Hellénique» (1878).

9. Ὁ ἴδιος ἐξέδωσε καί τό λαμπρό περιοδικό «Νέος Ἑλληνομνήμων» (1904) μέ εἰδικό ἐνδιαφέρον γιά τό Βυζάντιο.

10. Βλέπε καί στά ἄλλα 6ιβλία μου περί Βυζαντίου.

● Δέν γνώριζε δουλεία, δουλοπαροικία, φεουδαρχία, πνευματικό σκότος, δηλαδή Μεσαίωνα, οὔτε Ἱερές Ἐξετάσεις, θρησκευτικούς πολέμους, νύκτες Ἁγ. Βαρθολομαίου, index, auto da fe.

● Ἀνέκοψε Πέρσες, Ἄραβες καί συγκράτησε Τούρκους, διασώζοντας τήν Εὐρώπη ἀπό τήν ὑποδούλωσι καί τόν ἐξισλαμισμό.

● Διεφύλαξε σημαντικό μέρος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς κληρονομίας, τό ἐπεξεργάσθηκε μέ σημαντικώτατες μελέτες φιλολογικές καί ἄλλες καί τό διέδωσε. Πρωτίστως, ὅμως, διέσωσε κάτι ἀνεκτίμητο: τήν ἑλληνική γλῶσσα.

● Ἐκπολίτιζε συστηματικῶς τούς ἄλλους λαούς τῆς Εὐρώπης, ἀνατολικῆς, κεντρικῆς καί δυτικῆς.

● Ἀνέπτυξε ὑπέροχη τέχνη ἀρχιτεκτονική, μουσική, ζωγραφική, μικροτεχνία, ὑφαντουργία κ.λπ., καθώς καί ἀξιόλογη ποίησι, λογοτεχνία, φιλολογία, φιλοσοφία.

● Διεμόρφωσε τήν ἑλληνική ἐκδοχή τοῦ Χριστιανισμοῦ, τήν Ὀρθοδοξία, καί μίαν ὑψηλοτάτου ἐπιπέδου θεολογία.

● Συνέβαλε ἀποφασιστικῶς μέ τούς διανοουμένους του στήν Ἀναγέννησι. (Γιά ὅλα αὐτά ἀναλυτικῶς στά ἑπόμενα περί Βυζαντίου βιβλία μου καί ἰδίως στό «Βυζάντιον: Ἡ Δόξα», «Βυζάντιον: Ἡ Ἀναγέννησις» καί «Βυζαντινῶν Αἰνιγμάτων Λύσεις». Στό τελευταῖο εἰδικῶς πολλά στοιχεῖα γιά τήν διεθνῆ ἀποκατάστασι τοῦ Βυζαντίου.)

ΣΤ΄. ΕΑΝ ΑΡΝΗΘΟΥΜΕ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

1. Οἱ ἀρνητές

Βούλγαροι, Ρῶσοι, Σέρβοι, Σκοπιανοί, Ρουμάνοι, Ἀλβανοί, Ἀρμένιοι, Γεωργιανοί, ἀκόμη καί οἱ Χριστιανοί τῆς Προσθασίας ἀλλά καί οἱ Τοῦρκοι (τουρκοβυζαντινή λένε τήν μουσική τους) διεκδικοῦν κάτι ἀπό τήν δόξα τοῦ Βυζαντίου. Ὅμως:

● Κάποιοι δυτικώτεροι τῶν δυτικῶν Ἕλληνες τήν ἀπορρίπτουν μετά βδελυγμίας συγκρίνοντας τό Βυζάντιο ὄχι μέ τόν τότε σύγχρονό του κόσμο, ἀλλά μέ τόν σημερινό ἤ τόν ἀρχαῖο, καί ἐφαρμόζοντας γιά περασμένες ἐποχές κριτήρια σύγχρονα (καί ἄκρως συζητήσιμα).

● Μέ αὐτούς συμπαρατάσσονται καί οἱ πιστοί ὄχι τῆς ὑγιοῦς, ἀλλά μιᾶς διαστροφικῆς ἀρχαιολατρείας. Αὐτοί τεμαχίζουν τήν Ἱστορία μας, ἐπιλέγουν μία περίοδό της ἀπό τήν Ἀρχαιότητα, ταυτίζουν τήν ἑλληνικότητα μέ αὐτήν τήν περίοδο καί ἀπορρίπτουν ὅλες τίς ἄλλες. Αὐτοί κρίνουν τό Βυζάντιο μέ κριτήρια ὄχι σύγχρονα, ὅπως οἱ «ἐξευρωπαϊσμένοι», ἀλλά... ἀρχαῖα! Συγκρίνουν τόν Φώτιο μέ τόν Σωκράτη, τόν Λέοντα Γ΄ μέ τόν Περικλῆ κ.ο.κ. Καί ἐνῶ ἀμέτρητοι ξένοι ἱστορι-

κοί καί ἄλλοι ἀναγνωρίζουν τήν ἑλληνικότητα τοῦ Βυζαντίου, αὐτοί τήν ἀρνοῦνται, θεωρῶντας... Ρωμαῖο (;) τόν Κωνσταντῖνο Παλαιολόγο!

Ὅμως τούς προγόνους σου δέν τούς τεμαχίζεις γιά νά κρατήσης κάποια μέρη τους καί νά πετάξης τά ἄλλα. Τούς δέχεσαι συνολικῶς καί τούς ἀγαπᾶς ὁλόκληρους. Οὔτε δικαιοῦται οἱοσδήποτε νά θεωρῆ Ἕλληνα μόνον τόν λάτρην μιᾶς καί μόνης περιόδου τῆς Ἱστορίας μας καί ἀρνητήν τῶν ἄλλων. Οἱ τεμαχιστές τῆς Ἱστορίας μας στεροῦνται ἱστορικῆς σκέψεως, ἐνῶ οἱ ἐκφραγκισμένοι στεροῦνται πραγματικῆς ἑλληνικῆς συνειδήσεως. Ὅποιος διαθέτει καί ἱστορική σκέψι καί ἑλληνική συνείδησι, δέν μπορεῖ νά πετᾶ ἔξω ἀπό τήν διαχρονική πορεία τοῦ Γένους μας μία χιλιόχρονη περίοδό του, μέ ἀρκετά σκοτεινά σημεῖα, (ὅπως καί κάθε περίοδος τῆς Ἱστορίας κάθε λαοῦ) ἀλλά καί μέ πολύ περισσότερα μεγαλειώδη καί ἰδίως μέ τήν διασφάλισι τῆς συνέχειας τοῦ Ἑλληνισμοῦ καί τεράστια προσφορά στόν πανανθρώπινο πολιτισμό.

2. Ἔχουμε ἐθνική συνέχεια;

Οἱ ἐγχώριοι ἀρνητές τοῦ Βυζαντίου στήν οὐσία ὑποστηρίζουν ὅτι τό ἑλληνικό ἔθνος ἔπαυσε νά ὑπάρχη ἐδῶ καί δύο χιλιάδες χρόνια. Διότι δέν ὑπάρχει κάποιος πού ἔχει παπποῦδες, ἀλλά ὄχι γονεῖς. Ἔτσι, δικαιώνουν τόν Κ. Παπαρρηγόπουλο, ὁ ὁποῖος γράφει:

«Καί ὅμως ἵνα μή ὑπάρξη μωρία ἥν δέν ἐπράξαμεν... ὁμιλοῦμεν περί τῶν μεσαιωνικῶν πατέρων ἡμῶν ὡς περί ξένων καί δέν ἀναγνωρίζομεν ὡς γνησίους προγόνους εἰμή τούς Λεωνίδας καί τούς Θεμιστο-

κλεῖς...» Καί ἐν συνεχείᾳ: *«Ἴσως οἱ ξένοι,... ἐπιμείνωσι δοξάζοντες ὅτι κακῶς ποιοῦσα ἡ μοναρχία τῆς Κωνσταντινουπόλεως... παρεβίασε πρό 1.300 ἐτῶν τάς ἀρχάς τοῦ 19ου αἰῶνος· ἀλλ' ἡμεῖς, οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἀρχήν ὑπερτάτην εἴχομεν, ἔχομεν καί ἕξομεν τήν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν καί τοῦ θρησκεύματος, ἠθέλομεν τῇ ἀληθείᾳ ἀναδειχθῇ βλακίστατοι ἐάν κατακρίνωμεν ποτέ τήν βασιλείαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διότι οὐδενός ἐφείσθη τρόπου ἵνα κατά τό δυνατόν ἐπιτύχη τήν σωτηρίαν ταύτην».*

3. Θά ὑπήρχαμε;

Ἕνα ἐρώτημα πρός τούς ἐν ὀνόματι τῆς ἑλληνολατρείας φανατικούς ἀρνητές τοῦ Βυζαντίου. Ἐάν δέν διαμορφωνόταν καί ἐπεβίωνε ἡ Αὐτοκρατορία του, μέ τήν ἑλληνική γλῶσσα, τήν Ὀρθοδοξία καί τά ἄλλα ἑλληνογενῆ γνωρίσματά της, θά ὑπῆρχε σήμερα ἑλληνισμός; Ἐάν ἀντί τοῦ Βυζαντίου εἴχαμε στόν χῶρο του Γότθους ἤ Σλαύους ἤ Ἄραβες, θά εἶχε ἐπιζήσει ἡ ἑλληνική γλῶσσα; Θά ὑπῆρχε ἑλληνικό ἔθνος;

Ἡ Δυτική Αὐτοκρατορία κατέρρευσε. Στήν θέση της ἦλθαν βάρβαρα τευτονικά καί φραγκικά φῦλα. Ἀποτελέσματα:

- Ἡ λατινική γλῶσσα νεκρή.
- Τό ρωμαϊκό ἔθνος χάθηκε.
- Στήν θέσι τους ὑπάρχουν νέα ἔθνη καί νέες γλῶσσες: Γάλλοι, Γερμανοί, Ἱσπανοί, Ἄγγλοι. Καί τοῦτο παρά τό γεγονός ὅτι ὁ Χριστιανισμός διετηρήθη καί μαζί του ἡ Καθολική Ἐκκλησία πού ἐξακολουθοῦσε νά χρησιμοποιῇ τήν λατινική, ἐνῶ στήν Ἀνατο-

λή, μέ τό Ἰσλάμ, οὔτε ὁ Χριστιανισμός, οὔτε ἡ Ἐκκλησία, οὔτε ἡ Ἑλληνική (ἔστω καί μόνον ὡς ἐκκλησιαστική) γλῶσσα θά ἐπεβίωναν. Χωρίς τό Βυζάντιο ἐδῶ ἀλλά καί στό Παρίσι, στήν Βιέννη, στό Βερολῖνο τώρα θά ζοῦσαν Ἀσιάτες πού θά ἐλάτρευαν τόν Ἀλλάχ καί θά μιλοῦσαν κάποια γλῶσσα βαρβαρική.

Ὅπως γράφει ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος, «*ὁ Ἑλληνισμός δέν ἐσώθη εἰμή διά λαμπρῶν κατορθωμάτων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχίας καί διά ἐπιτηδείων πολιτικῶν, διοικητικῶν, ἐκπαιδευτικῶν αὐτῆς ἐνεργειῶν*».

4. Ἀντιβυζαντισμοῦ συνέπειες

Ὁ ἀντιβυζαντισμός, πλήν τῶν ἄλλων, τροφοδοτεῖ καί τίς προσπάθειες ἐκείνων πού θέλουν νά ἐμφανίζουν τόν Ἑλληνισμό ὡς ξένον πρός τήν Εὐρώπη. Διότι, ἄν τό Βυζάντιο ἦταν σκοταδιστικό καί ἐπί πλέον, μήἑλληνικό ἤ καί ἀνθελληνικό, τότε ὁ Ἑλληνισμός τῆς περιόδου 300-1500 μ.Χ. ἀπουσιάζει ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή σκηνή, εἶναι ἐκτός Εὐρώπης, ἀκόμη καί ἐκτός Ἱστορίας, ἀφοῦ ἔξω ἀπό τήν Βυζαντινή Αὐτοκρατορία δέν ὑπάρχουν Ἕλληνες καί Ἑλληνισμός.

Χαρακτηριστική περίπτωσις, ὅπως τήν καταγράφει ὁ Δ. Κιτσίκης («Τό Βυζαντινό πρότυπο διακυβερνήσεως καί τό τέλος τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ») εἶναι ὁ Π. Κανελλόπουλος, ὁ ὁποῖος στό δίτομο ἀρχικῶς ἔργο του «Ἱστορία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πνεύματος» (1936) δέν ἀναφέρει οὔτε ἕναν Βυζαντινό συγγραφέα, λογοτέχνη, θεολόγο, φιλόσοφο, ἀρχιτέκτονα, καλλιτέχνη – οὔτε κἄν τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἤ τούς πνευμα-

τικούς ἀνθρώπους τοῦ Βυζαντίου πού ἔσπειραν τήν Ἀναγέννησι, ἱδρύοντας τίς ἀκαδημίες, τά πανεπιστήμια καί τίς βιβλιοθῆκες στήν Δύσι, διδάσκοντας τούς ἀνθρώπους της καί φέρνοντάς τους σ' ἐπαφή μέ τούς Ἀρχαίους. Εὐρώπη, γιά τόν Π. Κανελλόπουλο, εἶναι μόνον τό δυτικό τμῆμα της, αὐτό πού προέκυψε ἀπό τίς εἰσβολές - ἐγκαταστάσεις βαρβάρων, ἐνῶ δέν εἶναι Εὐρώπη τό τμῆμα της στό ὁποῖο ὁ Ἑλληνισμός συνέχιζε μέ νέους τρόπους τήν Ἑλληνιστική Περίοδο, διεφύλασσε τήν ἀρχαιοελληνική κληρονομιά καί μορφοποιοῦσε τόν χριστιανισμό συνθέτοντάς τον μέ τήν ἀρχαιοελληνική σοφία.

Φυσικά τήν ἴδια στάσι υἱοθέτησαν πρίν καί μετά ἀπ' αὐτόν πολλοί δυτικοί, ὅπως ὁ Μπ. Ράσσελ («Ἱστορία τῆς Δυτικῆς Φιλοσοφίας») καί ὁ J. B. Duroselle («L'Europe: Histoire de ses peuples») καθώς καί οἱ ἱδρυτές τοῦ Μουσείου τῆς Εὐρώπης, πού τοποθετοῦν τήν γέννησί της στόν Καρλομάγνο ἐνῶ ἀποκλείουν ἀπ' αὐτήν Ἑλλάδα καί Ρώμη. Ὅμως αὐτοί δέν εἶχαν ἑλληνική καταγωγή ὅπως ὁ Π. Κανελλόπουλος. Βρέθηκαν ὡστόσο ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐδικαιολόγησαν τό ἀνοσιούργημα μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἀπό τό ἐν λόγῳ Μουσεῖο ἀπουσιάζουν καί ἡ Νορβηγία, ἡ Ἐσθονία, ἡ Φινλανδία! Ἄρα λογικώτατο νά παραλείπεται ὡς ἐξ ἴσου ἀσήμαντος καί ὁ Ἑλληνισμός (Ἰός τῆς «Ἐλευθεροτυπίας»). Ὅλως παραδόξως βγῆκε καί ὁ φίλος μου Δ. Κιτσίκης νά ὑπερασπισθῆ τηλεοπτικῶς μαζί μέ τόν π. Γ. Μεταλληνό τόν Duroselle!

5. Ἱστορίας διαστροφή

Κατά τούς ἐν λόγῳ ἀντιβυζαντινούς, στήν ἱστορία τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος ἀλλά ὄχι ὁ Ὠριγένης, ὁ Θωμᾶς Ἀκινάτης ἀλλά ὄχι ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος, τό Ἆσμα τοῦ Ρολάνδου ἀλλά ὄχι ὁ Διγενής Ἀκρίτας, οἱ ἅγιοι τοῦ καθολικισμοῦ ἀλλά ὄχι οἱ τῆς Ὀρθοδοξίας, τά τραγούδια τῶν τροβαδούρων ἀλλά ὄχι τά Ροδιακά Ἐρωτικά, οἱ ρωμανικοί καί γοτθικοί ναοί ἀλλά ὄχι οἱ βυζαντινοί, ὁ Ἅγιος Πέτρος ἀλλά ὄχι ἡ Ἁγία Σοφία, ὁ Τζιόττο ἀλλά ὄχι ὁ Πανσέληνος, ὁ Καρλομάγνος ἀλλά ὄχι ὁ Ἡράκλειος ἤ ὁ Λέων Γ΄, ὁ Σαβοναρόλα ἀλλά ὄχι οἱ Εἰκονομάχοι ἤ ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, τό Βατικανό ἀλλά ὄχι τό Ἅγιον Ὄρος, ἡ δυτική ἐκκλησιαστική μουσική ἀλλά ὄχι ἡ βυζαντινή, ὁ Δάντης ἀλλά ὄχι ὁ Ρωμανός ὁ Μελωδός, τό «Ἄβε Μαρία» ἀλλά ὄχι ὁ «Ἀκάθιστος Ὕμνος».

Ὁ ἐγχώριος ἀντιβυζαντισμός τροφοδοτεῖ αὐτήν τήν διαστροφή τῆς Ἱστορίας, πού θέλει τόν Ἑλληνισμό νά ἔχη τερματίσει τήν ὕπαρξί του πρίν δύο χιλιάδες χρόνια καί ἴσως νά τήν ἐπαναρχίση μόνον χάρις στήν ἀπέραντη καλωσύνη τῶν Δυτικῶν πού καταδέχθηκαν νά ἐντάξουν τήν ἀσήμαντη τούτη χώρα, μέ τά συντρίμμια μαρμάρων της, στήν περίλαμπρη ἐκ βαρβάρων προκύψασαν Ε. Ε.

«Στό Βυζάντιο δέ μπόρεσε νά ἀναπτυχθεῖ ὁ νεώτερος εὐρωπαϊκός ἄνθρωπος», ἀποφαίνεται ὁ Π. Κανελλόπουλος. Ὅμως αὐτός ὁ (συζητήσιμος) «εὐρωπαϊκός ἄνθρωπος» δέν θά εἶχε διαμορφωθῆ χωρίς τήν

ἄμεση καί ἔμμεση, ἀλλά πάντοτε καθοριστική, ἐπίδρασι τῶν ἀνθρώπων τοῦ Βυζαντίου (Πλήθων, Χρυσολωρᾶς κ.ἄ.), οἱ ὁποῖοι ἐπενήργησαν κατά τρόπον ἄμεσον γιά νά προκύψη ἡ δυτική Ἀναγέννησις. Καί πρίν ἀπ' αὐτούς ὑπῆρξαν οἱ βυζαντινές ἀναγεννήσεις καί οἱ μεγάλες ἀναγεννησιακές μορφές τῶν Ἑλληνοβυζαντινῶν, ὅπως ὁ Φώτιος. Καί ἐπάνω ἀπ' ὅλα ὑπῆρξαν διάσωσις, σχολιασμός, ἐπεξεργασία και ἀξιοποίησις τῆς **ἀρχαίας κληρονομίας**, πού δίχως τό Βυζάντιο θά εἶχε ἀπωλεσθῆ. Ἄς μή λησμονοῦμε καί τό ὅτι οἱ Βυζαντινοί μέ τούς ἀγῶνες τους ματαίωσαν τήν κατάκτησι τῆς Εὐρώπης ἀπό τούς Ἀσιάτες καί τόν ἐξισλαμισμό της.

6. Αἵρεσις Ἑλληνοκεντρισμοῦ

Ὁ ἀντιβυζαντισμός ἀπό ἱστορικῆς, πολιτισμικῆς καί ἐθνικῆς πλευρᾶς ἀποτελεῖ «αἵρεσιν». Οἱ πιστοί του εἶναι «αἱρετικοί» μέσα στούς κόλπους τοῦ ὑγιοῦς ἑλληνοκεντρισμοῦ. Διά τῆς «αἱρέσεως» αὐτῆς, οἱ ἐν λόγῳ ἀποκόπτουν τόν Μέσο καί Νεώτερο Ἑλληνισμό ἀπό τόν Ἀρχαῖο, καί ἐκχωροῦν ἄνευ ὅρων τόν τελευταῖο στούς Δυτικούς. Ἔτσι δίνουν τό δικαίωμα στόν τ. πρεσβευτή τῶν ΗΠΑ στήν Ἑλλάδα κ. Μπέρνς νά δηλώνη στούς Ἕλληνες ὅτι ὄχι ἡ δική μας, ἀλλά ἡ δική του πατρίδα εἶναι ἡ κληρονόμος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος καί ὅτι ἀποτελεῖ τήν Ἑλλάδα τοῦ συγχρόνου κόσμου! Αὐτά, τήν ἴδια ὥρα πού οἱ Ἀμερικανοναζοϊκοί βομβάρδιζαν καί διαμέλιζαν τήν Γιουγκοσλαυία ὡς πρόλογο γιά τόν ἐν συνεχείᾳ καθολικό πόλεμο-«σταυροφορία» τους, μέ ἀφορμή τό πλῆγμα τῆς 11ης

Σεπτεμβρίου 2001, ἐναντίον παντός ἀντιτιθέμενου στόν βίαιο ἐξαμερικανισμό τοῦ πλανήτη.

Οἱ Ἀμερικανοί συνιστοῦν μάλιστα καί στούς Τούρκους νά τούς μιμηθοῦν, ἐφαρμόζοντας τήν ἴδια τακτική τῆς οἰκειοποιήσεως, ὡς πρός τό Βυζάντιο. Ἔτσι, στίς 30 Μαΐου 1997, ὁ τουρκικός τύπος δημοσίευσε συμβουλές τοῦ τότε ὑπ. Ἀμύνης τῶν ΗΠΑ William Cohen πρός τήν Τουρκία γιά νά ἀλλάξη τήν εἰκόνα της, ὥστε νά ἐπιτύχη τήν ἔνταξί της στήν ΕΕ. Μεταξύ τῶν συμβουλῶν του ἦταν καί ἡ ἐπαναφορά τοῦ ὀνόματος Κωνσταντινούπολις ἀντί τοῦ Ἰσταμπούλ!

7. Περί «βυζαντινισμοῦ»

Ὁ «βυζαντινισμός», λέγουν, φταίει γιά ὅλα. Κάθε δεινό πού πλήττει τόν Ἑλληνισμό ὀφείλεται σ' αὐτόν. Ἔτσι ἀπαλλάσσονται οἱ πράγματι ὑπεύθυνοι, ξένοι καί ἐγχώριοι. Εἶναι ἀθῶοι. Διότι ὁ μόνος ἔνοχος εἶναι ὁ «βυζαντινισμός». Ἔτσι ὁ Ἀθ. Κουκοβίστας σέ δοκίμιό του γιά τόν Πλήθωνα («Δαυλός», τ. 214, σ. 13522 κ.ἑ.) γράφει ὅτι μέ τήν Ἅλωσι δέν πέθανε καί ὁ βυζαντινισμός, δηλαδή τό πνεῦμα καί ἡ νοοτροπία τοῦ Βυζαντίου, ὁ ὁποῖος «δυστυχῶς» (!) διετηρήθη ἐπί τουρκοκρατίας καί «εὗρε δίοδο νά εἰσέλθη στό νέο ἑλληνικό κράτος καί νά τό μετατρέψη σέ ρωμαίικο κρατίδιο[1] μέ καταστρεπτικά ἀποτελέσματα (Μικρασιατική καταστροφή). Δηλαδή γιά τόν ἐδαφικό περιορισμό τοῦ νεο-

1. «Ρωμηούς» ἀντί Ἕλληνες μᾶς προτιμοῦν πράγματι κάποιοι φανατικοί βυζαντινιστές, ἀλλά αὐτό δέν σημαίνει ὅτι γιά τά δεινά μας εὐθύνεται τό Βυζάντιο.

ελληνικοῦ κράτους, πού γεννήθηκε ἀπό τό 1821, ὑπεύθυνος εἶναι ὁ... βυζαντινισμός καί ὄχι τό παιχνίδι συσχετισμοῦ δυνάμεων καί ζωνῶν ἐπιρροῆς τῶν τότε «Μεγάλων». Τό ἴδιο καί γιά τήν Μικρασιατική καταστροφή. Ποιός ὅμως εὐθύνεται γιά τήν ἀπελευθέρωσι τῶν περιοχῶν πού προστέθηκαν στό ἑλληνικό κράτος μετά τήν ἵδρυσί του;

Ὁ «βυζαντινισμός», δηλαδή ἡ μνήμη τῆς χιλιόχρονης δόξας τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶναι πού συντήρησε τήν ἐθνική συνείδησι τῶν Ἑλλήνων καί τό ὅραμά τους γιά Παλιγγενεσία. *«Ἡ ἱστορική μνήμη, ἡ μνήμη τοῦ παρελθόντος, εἶναι ἀπαραίτητο καί ζωτικό στοιχεῖο γιά τήν πορεία τοῦ ἀτόμου καί τοῦ ἔθνους»* (Β. Ν. Τατάκης). Οἱ «ἀντιβυζαντινοί» ζητοῦν νά διαγράψουμε χίλια καί πλέον χρόνια ἀπό τήν ἱστορική μνήμη μας, τραυματίζοντάς την ἔτσι βαρειά, μ' ἕνα μεγάλο κενό. Διαγράφοντας τό Βυζάντιο, ὡς ἔθνος θά μοιάζουμε μέ ἄνθρωπο 60 ἐτῶν πού δέν θυμᾶται τίποτα γιά τήν περίοδό του ἀπό τά 40 ὡς τά 50! Ὁ «βυζαντινισμός» ἐξέθρεψε τήν Ἰδέα τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας, πού ἔδωσε στόν Ἑλληνισμό τήν ψυχική δύναμι ν' ἀντέξῃ στήν μακρότατη σκλαβιά χωρίς νά πάψῃ στιγμή νά ὀνειρεύεται τήν ἀνάστασί του καί χωρίς ποτέ νά χάσῃ τήν ἀκράδαντη πίστι του στήν ἔλευσί της. Ἀφετηρία αὐτῆς τῆς πίστεως ὑπῆρξαν ὁ ἡρωϊκός θάνατος τοῦ Κωνσταντίνου ΙΑ' Παλαιολόγου καί οἱ λόγοι του: *«Τό δέ τήν Πόλιν σοι δοῦναι οὔτ' ἐμόν ἐστίν οὔτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ· κοινή γάρ ἡ γνώμη πάντων αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν οὐ φεισόμενοι τῆς ζωῆς ἡμῶν».*

8. Βυζαντίου θεωρήσεις

Τό κάθε ἱστορικό γεγονός εἶναι τετελεσμένο καί ἀνεπανάληπτο, μοναδικό. Μπορεῖ ὅμως νά θεωρηθῆ ἀπό πολλές πλευρές καί ἀπό πολλές ὀπτικές γωνίες. Ὁ κάθε ἱστορικός τοῦ προσδίδει τό νόημα πού αὐτός ἐκτιμᾶ ὅτι ἔχει. Ὅσο πιό πολλά «νοήματα» συλλάβει καί συνθέσει ὁ μελετητής τοῦ φαινομένου, τόσο σωστότερος εἶναι.

Γιά τό Βυζάντιο ὑπάρχουν τρεῖς κύριοι τρόποι θεωρήσεώς του καί ὁ καθένας τοῦ προσδίδει τό δικό του, διαφορετικό νόημα:

i) **Ὁ συνολικῶς ἀπορριπτικός:** Κατ' αὐτόν, τό Βυζάντιον, ὡς χριστιανικό-θεοκρατικό, ὑπῆρξε ἀνθελληνικό. Ἐδίωξε τήν ἑλληνικότητα σέ ὅλους τούς τομεῖς (θρησκεία, τέχνη, ἤθη-ἔθιμα, πολιτισμός, ἐθνική συνείδησις) πλήν τῆς γλώσσης. Στήν Βυζαντινήν Αὐτοκρατορία, οἱ Ἕλληνες ἦσαν ὑπόδουλοι, καταπιεζόμενοι, διωκόμενοι. (Ἀπό ποιούς ἄραγε; Τούς Ρωμαίους; Μά αὐτοί δέν ὑπῆρχαν. Τούς «Χριστιανούς»; Μά αὐτοί εἶναι πιστοί θρησκείας –ὄχι ἔθνος– καί ἦσαν καί αὐτοί Ἕλληνες).

ii) **Ὁ ἀντιδιαστολικῶς πρός τήν Ἀρχαιότητα θετικός:** Εἶναι ἡ θεώρησις τῶν ἀκραίων πιστῶν τῆς «βυζαντινῆς» χριστιανο-ρωμιοσύνης. (Βλέπε: Γ. Κ. Γεωργαλᾶ «Βυζάντιον καί Ἑλληνισμός».) Ἐξ ἴσου μονομερεῖς στίς ἀντιλήψεις τους καί τεμαχιστές τῆς Ἱστορίας μας μέ τούς ἀκραίους ἀντιχριστιανο-ελληνολάτρες, ἀπορρίπτουν τόν «εἰδωλολατρικό» κατ' αὐτούς ἀρχαῖο Ἑλληνισμό καί δέχονται τό χριστιανικό Βυζάντιο ὡς

τήν μήτρα στήν ὁποία διαπλάσθηκε ἡ «ρωμιοσύνη», τό νεοελληνικό ἔθνος τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Οἱ ἀκραῖοι ἑλληνολάτρες σταματοῦν τήν Ἱστορία μας μέ τό Βυζάντιο. Οἱ ἀκραῖοι «ρωμιοί» τήν ἀρχίζουν μέ αὐτό[2].

iii) **Ὁ συνθετικός**, τόν ὁποῖον πρεσβεύω. Τό Βυζάντιο, ἀνατολικό-χριστιανικό τμῆμα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἐξελίχθηκε σέ Ἑλληνικήν Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων, ἰδίως ἀπό τότε πού ἀπεσπάσθησαν ἀπό αὐτήν οἱ ἀνατολικές ἐπαρχίες τῆς Αἰγύπτου καί τῆς Ἀσίας, μέ τούς σημιτοχαμιτικούς πληθυσμούς τους. Ἡ Αὐτοκρατορία ἐκάλυπτε ἐδαφικῶς τά παραδοσιακῶς ἑλληνικά ἐδάφη καί πληθυσμιακῶς περιέκλειε ὁλόκληρο τόν Ἑλληνισμό. Ἡ γλῶσσα της ἦταν ἡ ἑλληνική. Ἑλληνικό καί τό διοικητικό της σύστημα (ἀπό τά Ἑλληνιστικά κράτη). Ἕλληνες ἀποτελοῦσαν κατά τό μέγιστον ποσοστόν τίς ἄρχουσες τάξεις· γραφειοκράτες, κληρικούς, στρατιωτικούς, λογίους. Καί ὁ

---

2. Ἀρχαιομανεῖς βυζαντινομάχοι καί βυζαντινομανεῖς ἀρχαιομάχοι ὑποπίπτουν, κατά τήν γνώμη μου, στό ἴδιο μοιραῖο γιά τόν ἐρευνητή τῆς Ἱστορίας λάθος.
Κρίνουν τό ἱστορικό φαινόμενο ὄχι ἐν χρόνῳ, ἀλλά μέ κριτήρια τῆς δικῆς τους ἀχρόνου ἀπολυτότητος. Οἱ βυζαντινομάχοι συγκρίνουν τό Βυζάντιο μέ τήν Ἀρχαιότητα καί ὡς περιπαθεῖς ἐραστές της τό ρίπτουν εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον. Οἱ ἀρχαιομάχοι συγκρίνουν τήν Ἀρχαιότητα μέ τό Βυζάντιο καί ὡς περιπαθεῖς ἐραστές του, τήν ἀπορρίπτουν. Οἱ πρῶτοι διαγράφουν ἀπό τήν Ἱστορία μας τόν Μέσο Ἑλληνισμό, οἱ δεύτεροι τόν Ἀρχαῖο. Ἀμφότεροι ἀκρωτηριάζουν τόν ἑνιαῖο Ἑλληνισμό.

Χριστιανισμός, μετά ἀπό τήν ἀρχική του σύγκρουσι πρός τούς ἀρχαιοθρήσκους, ὑπέστη τήν ἐπίδρασί του καί σέ σημαντικό βαθμό ἐξελληνίσθηκε, μετασχηματισθείς σέ Ὀρθοδοξία.

● Κατά τήν α′ ἄποψιν, μέ τήν Ρωμαιοκρατία ἐπῆλθε διακοπή τῆς ἱστορικῆς συνέχειας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡ ὁποία ὁλοκληρώθηκε μέ τό Βυζάντιο. 2.000 ἔτη οἱ Ἕλληνες ἦσαν ὑπόδουλοι, χωρίς ἱστορική παρουσία. Παρά ταῦτα ἐπέζησαν καί τώρα ἀναγεννῶνται ἤ προσπαθοῦν ν' ἀναγεννηθοῦν.

● Κατά τήν β′, ἡ ἱστορική συνέχεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ διεκόπη πράγματι. Μέ τόν Χριστιανισμό καί τό Βυζάντιο, διαμορφώθηκε ἕνα νέος ἔθνος, τό νεοελληνικό τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν («ρωμιῶν»), πού κατοικοῦν σέ τμῆμα τῶν παραδοσιακῶν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν καί ὁμιλοῦν τήν φυσιολογική ἐξέλιξι τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἀλλά ἔχουν νέα θρησκεία, νέα ἤθη-ἔθιμα καί δέν διετήρησαν τό ἀρχαῖον «ὅμαιμον».

● Κατά τήν γ′, ὁ Ἑλληνισμός διετήρησε τήν ἱστορική του συνέχεια. Οὐδέποτε ἀπουσίασε ἀπό τό ἱστορικό γίγνεσθαι. Δέν ὑπῆρξε ἱστορικό κενό. Ἐπί Ρώμης, ὁ Ἑλληνισμός ἦταν ἐντόνως παρών. Διότι αὐτός ἔδιδε στήν Αὐτοκρατορία τόν πολιτισμό, τήν παιδεία, τήν τέχνη, τίς ἐπιστῆμες. Ἡ Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία υἱοθέτησε τήν νομοθεσία τῶν Ἑλλήνων καί τά διοικητικά συστήματα τῶν Ἑλληνιστικῶν κρατῶν. Οὐσιαστικῶς ἡ Αὐτοκρατορία ἦταν Ἑλληνορωμαϊκή –ἕνας συνεταιρισμός Ρωμαίων καί Ἑλλήνων. Οἱ πρῶτοι εἶχαν τόν στρατό καί τήν διοίκησι. Οἱ δεύτεροι τόν πολιτισμό. Καί ἡ

Αὐτοκρατορία εἶχε δυό γλῶσσες=τήν λατινική καί τήν ἑλληνική. (Γιά πλήρη στοιχεῖα: Γ. Κ. Γεωργαλᾶ: «Ἡ Ἑλληνική Συνιστῶσα», ε′ στήν σειρά «Οἱ Ρίζες».)

Ἐν συνεχείᾳ, τό ἀνατολικό, τό κατ' ἐξοχήν ἑλληνικό τμῆμα της, ἀποσπασθέν ἀπό τό δυτικό, ἐξελληνίσθη πλήρως. Συνεπῶς δέν ὑπάρχει διακοπή συνεχείας. Ἀπό τά 2.000 ἔτη τῆς «διακοπῆς», τά 500 καλύπτονται μέ τήν συμμετοχή τοῦ Ἑλληνισμοῦ στήν Ἑλληνορωμαϊκή Αὐτοκρατορία, ἄλλα 300 μέ τήν καθοριστική συμμετοχή του στήν Βυζαντινή καί ἄλλα 800 μέ τήν ἀναμφισβήτητη πρωτοκαθεδρία του στήν πολυλαϊκή, ἀλλά στήν οὐσία της Ἑλληνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων. Οἱ Τοῦρκοι ὑπέταξαν ὄχι ἕνα φάντασμα, ἀλλά ἕναν ὑπαρκτό Ἑλληνισμό, ὁ ὁποῖος, ἄν καί πολιτικο-διοικητικῶς καί στρατιωτικῶς ὑποταγμένος, ἤλεγχε τήν ναυτιλία, τήν βιοτεχνία, τό ἐμπόριο καί ἀπετέλει τήν ἐκκλησιαστική, ἐκπαιδευτική, πολιτιστική καί πνευματική ἡγεσία ὅλων τῶν χριστιανῶν ὑπηκόων της.

Ὡς ὀπαδός τῆς συνθετικῆς, δηλαδή τῆς ὁλοκληρωμένης σφαιρικῆς θεωρήσεως τοῦ Βυζαντίου, ἐπιχειρῶ νά παρουσιάσω μία εἰκόνα του στηριζόμενος σέ ὁλόκληρες (ὄχι μισές) ἀλήθειες, τεκμηριωμένην χωρίς μονομέρειες καί μέ λογικά ἐπιχειρήματα, ὄχι μέ προκαταλήψεις. Καρπός αὐτῆς τῆς προσπάθειάς μου εἶναι ἡ σειρά τῶν περί Βυζαντίου δοκιμίων μου.

Ὁ ἀνά χεῖρας σας τόμος εἶναι ὁ α′. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι ἕτοιμοι, πρός ἔκδοσιν.

Ζ΄. ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΕΥΡΩΠΗΣ[1]

1. Ἡ ψευδο-ιστορία

Ὑπάρχει Ἱστορία. Ὑπάρχει καί ἡ παρα-ιστορία τό ἀντίστοιχο τῆς παραψυχολογίας, τῆς παρα-ιατρικῆς ἤ τῆς ἀστρολογίας. (Βλέπε: Γ. Κ. Γεωργαλᾶ «Παραιστορίας Ἔλεγχος», στήν σειρά «Οἱ Ρίζες».) Καί ὑπάρχει καί ἡ ψευδο-ιστορία, ἡ Ἱστορία παραποιημένη ἔτσι, ὥστε νά ὑπηρετῆ σκοπιμότητες. Εἶναι ἡ ἱστορία τῶν νικητῶν, τοῦ κατεστημένου, ἡ «πολιτικῶς ὀρθή». Τέτοια λ.χ. εἶναι ἡ «ἱστορία» πού θέλουν νά μᾶς διδάσκουν ὥστε νά προωθῆ τήν «ἑλληνοτουρκική προσέγγισι» –μιά ψευδο-ιστορία ἀποκαθαρμένη ἀπό «ἀντιτουρκικές αἰχμές». Τώρα ἡ ψευδο-ιστορία ἀποκτᾶ καί τό «μουσεῖο» της, τό λεγόμενο «Μουσεῖο Εὐρώπης», πού ἑτοιμάζεται στίς Βρυξέλλες. Σκοπός τῶν ὀργανωτῶν του εἶναι ἡ προώθησις μιᾶς «εὐρωπαϊκῆς ταυτότητος» ὅπως αὐτοί τήν θέλουν, ὥστε νά προάγη τίς ἐπιδιώξεις τῶν κοσμοεξουσιαστῶν. Γι' αὐτό ἀπουσιάζουν ἀπ' αὐτήν τήν «Εὐρώπη» ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς, ἡ Ἑλληνιστική Περίοδος, ἡ Ρώμη καί τό Βυζάντιο. Διότι

1. Δημοσιεύθηκε στό περιοδικό «Ἱστοριογνωσία», τεῦχ. 24, Ἀπρίλιος 2000.

οἱ κοσμοεξουσιαστές ἀντιτίθενται στίς ἀξίες τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Ἀντιμάχονται τήν ἐλευθερία, τό ἀνθρώπινο πρόσωπο, τόν διάλογο, τήν ἀμφισβήτησι, τόν ἔλεγχο, τήν κριτική, τήν ἔρευνα.

Ἡ ἀνθρωπότης πού ἐπιδιώκουν εἶναι ἰσοπεδωμένη, μαζοποιημένη, χωρίς ἀτομικές καί συλλογικές ταυτότητες. Ἄρα, ἡ ἑλληνικότης πρέπει νά ἐξοβελισθῆ. Καί αὐτό ἐπιδιώκεται καί μέ τό ἐν λόγῳ «Μουσεῖο».

Κατά τούς ὀργανωτές τοῦ «Μουσείου», ἡ Εὐρώπη ἄρχισε ν' ἀποκτᾶ ταυτότητα μέ τόν αὐτοκράτορα τῆς Δύσεως Κάρολο Α' τόν Μέγα ἤ Καρλομάγνο (742-814) μ.Χ. Καί ὥρισαν ὡς ἀφετηρία τους τό 814, ἔτος θανάτου του. Ὁ Καρλομάγνος βασιλεύς τῶν Φράγκων (768) ἀγωνίσθηκε ὡς τό θάνατό του (814) νά ἑνώση τήν Δύσι ὑπό τό σκῆπτρο του. Ἐνσωμάτωσε στό κράτος του τίς περιοχές πού σήμερα ἀποτελοῦν Γαλλία, Βέλγιο, Ὁλλανδία, Λουξεμβοῦργο, Αὐστρία, καθώς καί τμήματα τῆς Γερμανίας, τῆς Ἰταλίας καί μικρό τμῆμα τῆς Ἱσπανίας. Ἐπίσης, ἐστέφθη βασιλεύς τῆς Λομβαρδίας (βόρ. Ἰταλία) τό 774 καί ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐπικυρίαρχος τῆς ὑπόλοιπης Ἰταλίας (πλήν τῶν ἐπαρχιῶν πού ἀνῆκαν στό Βυζάντιο), τῆς Γερμανίας, τῆς Πανονίας (Οὑγγαρίας) καί τῆς Δαλματίας (Σλοβενίας, Κροατίας). Πρωτεύουσά του ἔκανε τό Ἄαχεν (Αἴξ-λά-Σαπέλ). Τά Χριστούγεννα τοῦ 800 ὁ πάπας Λέων Γ' τόν ἔστεψε «βασιλέα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας».

Ὁ Καρλομάγνος, δέν ἐπεχείρησε νά προσδώση καμμία δική της ταυτότητα στήν Εὐρώπη. Σκοπός του ἦταν ὁ ἐπανεκρωμαϊσμός της. Ἀπό τήν κατάρρευσι

τῆς Ρώμης στή Δύσι εἶχε ἐπικρατήσει τό βαρβαρικό γερμανικό στοιχεῖο. Ὁ Καρλομάγνος προσπάθησε νά ἀποκαταστήση τό ρωμαϊκό: σέ παιδεία, διοίκησι, δίκαιο, στρατό, ἤθη, ἔθιμα, θεσμούς, γλῶσσα, γι' αὐτό καί ἐπανέφερε τήν λατινική.

Ἡ Ρώμη ὅμως δέν ὑπῆρχε πλέον. Ἔτσι ὁ Καρλομάγνος ἀντέγραψε, ὅπου καί ὅπως μποροῦσε, τό Βυζάντιο. Προσπάθησε νά συγκροτήση στήν Δύσι ἕνα κράτος-ἀπομίμησι τοῦ Βυζαντινοῦ: ἑνιαῖο, μέ ἰσχυρή κεντρική πολιτική ἐξουσία, μέ ὑπαγωγή τῆς Ἐκκλησίας σ' αὐτήν, μέ παρόμοια νομοθεσία καί παιδεία. Ὅραμά του ἦταν ἡ ἀνάστασις τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας διά τῆς ἀντιγραφῆς τοῦ Βυζαντίου. Πουθενά στό ἔργο του δέν ὑπάρχει ὁτιδήποτε μή προερχόμενο ἀπό Ρώμη - Ἑλλάδα - Βυζάντιο. Τήν αὐλή του τήν συγκρότησε κατά τό βυζαντινό πρότυπο. Μιμήθηκε τούς Ἑλληνοβυζαντινούς αὐτοκράτορες στή διπλωματία, στίς σχέσεις τους μέ τήν Ἐκκλησία, στήν προστασία γραμμάτων καί τεχνῶν, στήν ἵδρυσι κρατικῶν σχολῶν. Προσπάθησε νά ἀναδείξη τό Ἄαχεν σέ δυτική Κωνσταντινούπολι. Τό ἐκεῖ βασιλικό παρεκκλήσι του εἶναι ἀντίγραφο τοῦ ναοῦ τῶν **Ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου,** τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀκόμη καί σήμερα, ὁ ἐπισκέπτης τοῦ Ἄαχεν θά θαυμάση πάμπολλά δείγματα βυζαντινῆς τέχνης, ὅπως οἱ ὀρειχάλκινες θύρες τῶν οἰκοδομημάτων τοῦ Καρλομάγνου.

2. Ἡ ἀποτυχία τοῦ Καρλομάγνου

Ὁ Καρλομάγνος ἀπέτυχε στό ἐγχείρημά του. Ἡ Δύσις δέν ἀπετέλεσε ἑνιαῖο κράτος, οὔτε ἀνεστήθη ἡ Ρωμαϊ-

κή Αὐτοκρατορία. Ὅσο ζοῦσε ὁ Καρλομάγνος, ἀντιμετώπιζε διαρκῆ ἀμφισβήτησι τῆς ἐξουσίας του. Ἡ Ἀκουιτανία (ΝΔ Γαλλία) καί ἡ Βρετάνη βρίσκονταν σέ συνεχῆ ἐξέγερσι, ὅπως καί ἡ Βαυαρία καί ἡ Λομβαρδία.

Οἱ διασπαστικές τάσεις συγκλονίζουν τό ἐφήμερο κράτος του. Τό Βυζάντιο κράτησε τήν Βενετία, τήν Ἰστρία, τήν Καλαβρία, τήν Ἀπουλία, τήν Σικελία. Μέ τό θάνατό του (814) πέθανε καί ἡ «αὐτοκρατορία» του. Τό 843 τριχοτομήθηκε καί ἐν συνεχείᾳ πολυδιασπάσθηκε. Ἡ ἀπόπειρα συνενώσεως τῆς Δυτ. Εὐρώπης ἔληξε. Καί εἶναι περίεργο γιατί οἱ τοῦ «μουσείου» ἐπέλεξαν ὡς χρόνον ἐνάρξεως τῆς Εὐρωπαϊκῆς (ψευδο)Ἱστορίας ὄχι τό 800, ὅταν ὁ Καρλομάγνος ἐστέφθη «αὐτοκράτωρ», ἀλλά τό 814, ὅταν μαζί του πέθανε καί ἡ «αὐτοκρατορία» του καί ἡ Δύσις διεσπάσθη σέ πλῆθος ἀλληλομαχομένων κρατιδίων.

Ὁ Καρλομάγνος πεθαίνει τό 814 καί ἀμέσως ἀρχίζουν νά λειτουργοῦν οἱ διαλυτικές τοῦ τεχνητοῦ κράτους του διεργασίες. Τό 843, μέ τήν συνθήκη τοῦ Βερντέν, ἐπισημοποιεῖται ἡ διάλυσις. Τήν θέσι τοῦ ἑνιαίου κράτους παίρνουν τρία κράτη: ἡ Francia Occidentalis (Δυτική Φραγκία=Γαλλία), ἡ Francia Media (Μέση Φραγκία=Βουργουνδία, Προβηγκία, βόρ. Ἰταλία) καί ἡ Francia Orientalis (Ἀνατολική Φραγκία=Γερμανία). Ὁ βασιλεύς τῆς τελευταίας Ὄθων Α′ (Ὄττο) στέφεται τό 962, ἀπό τόν πάπα Ἰωάννη ΙΒ′, imperator Romanorum (αὐτοκράτωρ τῶν Ρωμαίων). Ἡ προσπάθεια πέφτει στό κενό.

3. Οἱ ὀργανωτές τοῦ «μουσείου»

Ὀργανωτής τοῦ «Μουσείου» εἶναι ὁ **Ἐλία Μπαρνάβι,** καθηγητής τῆς ἱστορίας στό πανεπιστήμιο τοῦ... Τέλ-Ἀβίβ! Αὐτός λοιπόν, σ' ἕνα συνέδριο πού συνεκάλεσε γιά τό «Μουσεῖο» μέ συμμετοχή ἐλαχίστων ἱστορικῶν καί πολλῶν πολιτικῶν, δημοσιογράφων κ.λπ., ὑπεστήριξε ὅτι «ἡ Εὐρώπη οἰκοδομήθηκε ὡς ἀντίθεσις ἄλλων πολιτισμικῶν συνόλων: τοῦ Ἰσλάμ καί τοῦ Βυζαντίου». Καί ἐπειδή ἡ Ρώμη ὑπῆρξε συνέχεια τῆς Ἑλλάδος, τήν ἀποκλείει καί αὐτήν ἀπό τήν Εὐρωπαϊκή (ψευδο)-Ἱστορία! Ὅμως:

α΄) Κατά τήν Ἀρχαιότητα στήν Εὐρώπη ὑπῆρξε ἕνας μόνον πολιτισμός: ὁ Ἑλληνικός. Εὐρώπη ἦταν ἡ Ἑλλάς[2].

---

2. Ὁ ὅρος «Εὐρώπη» ἀπαντᾶται γιά πρώτη φορά στόν Ἡσίοδο (Θ΄ 337). Ἐν συνεχείᾳ, ἀναφέρεται στόν Ὁμηρικό Ὕμνο «Εἰς Ἀπόλλωνα» (251 καί 291), στόν Ἡρόδοτο (Δ΄ 45) καί στόν Ἀκεστόδωρο (Στέφ. Βυζ.: «Ἐθνικά»). Εἶναι τό ὄνομα τῆς θυγατρός τοῦ Ἀγήνορος, ὁ ὁποῖος ἀπό τό Ἄργος ἐποίκισε τήν Φοινίκη. Τήν ἐρωτεύθηκε καί τήν ἀπήγαγε ὁ **Ζεύς**. Ἀπό αὐτήν πῆρε τό ὄνομά της ἡ «εὐρείας ὄψεως» χώρα στήν ὁποία ἔφθασε ἡ Εὐρώπη ὅταν, φεύγοντας ἀπό τήν Ἀσία, πέρασε μέ τή μορφήν βοός τόν Βόσπορον. Συνεπῶς «Εὐρώπη» ἀπεκλήθη ἀρχικῶς ἡ βόρειος Ἑλλάς (N. Theil «Ὁμηρικό Λεξικό» καί T. W. Allen «Ὁμηρικοί Ὕμνοι» Ὀξφόρδη 1936). Ἐν συνεχείᾳ τό Εὐρώπη ἔγινε συνώνυμο ὅλης τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο συνάγεται ἀπό τίς ἀναφορές τῶν Ἡροδότου (Ζ΄ 5-6), Εὐριπίδου (ΙΤ΄ 132-5), Σοφοκλέους (ἀπ. 39 Ρ΄), Πλάτωνος (Μενέξ. 239 D καί 249 E), Πλουτάρχου (Θεμιστ. 16). Σταδιακῶς ἐπεκτεί-

β΄) Ἐπί πολλούς αἰῶνες τό ἑλληνικό Βυζάντιο ἦταν τό πιό μεγάλο, ἰσχυρό, πλούσιο, προοδευτικό καί πολιτισμένο κράτος τῆς Εὐρώπης, τό μόνο ἄξιο τοῦ ὀνόματος «κράτος». Ὅλοι οἱ ἐκτός αὐτοῦ Εὐρωπαῖοι τό ζήλευαν, τό φθονοῦσαν, τό θαύμαζαν καί ἀπό αὐτό ἀντλοῦσαν ὅποια στοιχεῖα πολιτισμοῦ μποροῦσαν.

γ΄) «Τό Βυζάντιο», λέγει ὁ Μπαρνάβι, *«ἦταν ἐχθρός τῆς Εὐρώπης, ἀντίστοιχος μέ τό Ἰσλάμ»!* Ὅμως τό Βυζάντιο εἶναι πού ἀνέκοψε τήν κατακτητική πορεία τοῦ Ἰσλάμ πρός τήν Εὐρώπη. Χωρίς τίς νίκες τοῦ Κωνσταντίνου Πωγωνάτου (673) καί τοῦ Λέοντος Γ΄ Ἰσαύρου (717), οἱ κύριοι τοῦ «μουσείου» θά ἦσαν ὑπήκοοι κάποιων ἀγιατολλάχ[3].

δ΄) Ἡ Δυτική Εὐρώπη ἄρχισε νά ἀναπτύσσεται ὅταν οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί τήν ἔφεραν σέ ἐπικοινωνία μέ τόν ἑλληνικό πολιτισμό. (Ἀναγέννησις)[4].

νεται καί πέραν τῆς Ἑλλάδος, ὡς τόν Ἴστρον (Δούναβι) καί στά βόρεια παράλια τῆς Μεσογείου ἀπό τά ἑλληνικά νησιά ὡς τίς Ἡράκλειες Στῆλες. Τέλος, ἡ ὀνομασία ἀγκαλιάζει ὁλόκληρη τήν περιοχή πού σήμερα καλεῖται Εὐρώπη.

3. Ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκός R. Grousset γράφει: *«Τί θά εἶχε ἀπογίνει ἡ Εὐρώπη ἄν ὁ βυζαντινός φράκτης εἶχε ὑποχωρήσει καί ἡ κατάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς μουσουλμάνους, ἀντί νά ἐπέλθη τό 1453, εἶχε συμβεῖ τό 673 ἤ τό 717; Καμμία Ἀναγέννησις δέν θά ἦταν δυνατή: ὁ εὐρωπαϊκός ποταμός θά εἶχε ἀποκοπῆ ἀπό τήν ἑλληνική πηγή του»* («L' Empire du Levant», 1949).

4. Ὁ ἴδιος Γάλλος Ἀκαδημαϊκός, γράφει: *«Εὐρώπη εἶναι τό σύνολο τῶν χωρῶν - κληρονόμων τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας».*

Ὁ Μπαρνάβι ἐπελέγη «ἐπειδή ὡς μή-Εὐρωπαῖος εἶναι ἀμερόληπτος». Εἶναι τόση ἡ ἀμεροληψία του, ὥστε διατείνεται ὅτι *«ἕνα ἀπό τά θεμέλια τῆς Εὐρώπης εἶναι ὁ Ἰουδαϊσμός»*. Ἄρα κανονικά στό Μουσεῖο ἀπ' ὅπου ἀπουσιάζει ἡ Ἑλλάς θά πρέπη νά ὑπάρχη τό Ἰσραήλ!!

Καί ἐνῶ αὐτά συμβαίνουν, κάποια Χρ. Κουλούρη («Βῆμα», 7 Νοεμβ. 1999) μᾶς κατηγορεῖ γιά τίς ἀντιδράσεις μας στό «Μουσεῖο» ὡς *«κακομαθημένα παιδιά»*. Διότι, γράφει, καί ἡ Νορβηγία, Φινλανδία, Ἰρλανδία, Οὐκρανία, Ρουμανία, ἀπουσιάζουν ἀπό τό «μουσεῖο», ἀλλά δέν διαμαρτύρονται! Ξέχασε ὅμως νά μᾶς ἀναφέρη κάποια στοιχεῖα γιά τούς ἀρχαίους πολιτισμούς αὐτῶν τῶν χωρῶν καί γιά τήν συμβολή τους στήν διάπλασι τῆς Εὐρώπης.

Παρέλειψε λ.χ. νά μᾶς θυμίση τό Νορβηγό Ἡράκλειτο, τόν Φινλανδό Δημόκριτο, τόν Ἰρλανδό Ἀριστοτέλη, τόν Ρουμάνο Πλάτωνα, τόν Οὐκρανό Ἀρίσταρχο, τόν Σλοβάκο Μιλτιάδη, τόν Τσέχο Θεμιστοκλῆ, τόν σλοβενικό Παρθενῶνα, τήν σωτηρία τῆς Εὐρώπης ἀπό τούς Ἰσλανδούς πού ἀνέκοψαν τό Ἰσλάμ κ.λπ.

Ἡ ἐν λόγῳ κυρία ὑποστηρίζει ὅτι *«ὀρθῶς στήν ἱστορία τῆς Εὐρώπης ὡς πολιτισμικῆς ἑνότητας δέν περιλαμβάνεται ἡ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς καί ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητας»*, διότι *«ἡ κοινή εὐρωπαϊκή ταυτότητα γεννιέται στά ἰσχυρά κράτη τῆς Δυτ. Εὐρώπης»*.

Ἐρωτήσεις (πρός τήν κ. Χρ. Κουλούρη):

- Ποιά ἦσαν τά ἰσχυρά κράτη τῆς Δυτ. Εὐρώπης τό 814;
- Τί σχέσιν ἔχει ἡ ἰσχύς μέ τόν πολιτισμό; Οἱ Μογγόλοι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Ρωμαῖοι, οἱ Σοβιετικοί, ὑπῆρξαν ἰσχυροί χωρίς νά παραγάγουν πολιτισμό. Καί οἱ ΗΠΑ σήμερα παράγουν ἰσχύν, ἐπιβολήν, ἐξουσία, κυριαρχία, ἀλλά πολιτισμό;

Τῆς ἐν λόγῳ κυρίας εἶχε προηγηθεῖ ἡ «Ἐλευθεροτυπία» (3 Νοεμβρ. 1999) πού χαρακτήρισε τίς διαμαρτυρίες γιά τήν ἀπουσία τῆς Ἑλλάδος ἀπό τό «Μουσεῖο» ὡς ὀφειλόμενες σέ «ἐθνικές μας φρεναπάτες»!

Υ. Γ. Ἐάν οἱ ἐκ τῶν θαυμαστῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, διακατεχόμενοι ἀπό τόν ἀντιχριστιανικό μονο-ιδεασμό, ἔχουν δίκιο καί τό Βυζάντιο ὡς χριστιανικό ἦταν ἀν-ελληνικό ἤ καί ἀνθελληνικό, τότε ἔχουν δίκιο καί οἱ διαγράφοντες τήν Ἑλλάδα ἀπό τήν Εὐρώπη. Διότι, ἕνα Βυζάντιο ἐχθρικό πρός τήν ἑλληνικότητα, θά ἦταν κατ' ἀνάγκην ἐχθρικό καί πρός τήν Εὐρώπη, ἀφοῦ αὐτή, στίς ἑλληνικότητος τήν «Ἀναγέννησιν» ἐβάσισε τήν ἐξέλιξί της πρός τήν σύγχρονη ἐποχή. Ὁπότε, ὀρθῶς οἱ ἀνθέλληνες τῶν Βρυξελλῶν ἀποκλείουν τό Βυζάντιο καί δι' αὐτοῦ τόν Ἑλληνισμό ἀπό τήν Ἱστορία καί τόν πολιτισμό τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλωστε, ἐάν τό Βυζάντιο δέν ἦταν ἑλληνικό, τότε, ὁ νέος Ἑλληνισμός, προερχόμενος ἀπό αὐτό, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μέ τόν Ἀρχαῖο Ἑλληνισμό καί συνεπῶς δέν τοῦ πέφτει λόγος γιά τόν ἀποκλεισμό τοῦ

δεύτερου ἀπό τό «Μουσεῖον». Παράδοξον ἀλλ' ἀληθές: μία ἰδιότυπη (ἀντιχριστιανική) «λατρεία» τῆς Ἑλληνικότητος, τροφοδοτεῖ τόν ἀνθελληνισμό. Ἰδού μία διαπίστωσις πού ἐμβάλλει σέ σκέψεις.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΥ ΘΕΣΕΙΣ

Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία.

Γιά πολλούς αἰῶνες τό Βυζάντιο ἦταν γιά τόν κόσμο ὅτι ἡ Ἀγγλία τοῦ ιθ′ αἰῶνος, δηλαδή τό βιομηχανικό - οἰκονομικό κέντρο του καί ὅλη Εὐρώπη ἐξηρτᾶτο ἀπό αὐτό.

«Ἐν αὐτῷ καί μόνῳ ὑπῆρχον ἐργοστάσια μαλλίνων, λινῶν, πορφυρῶν καί μεταξωτῶν ὑφασμάτων καί ἀπό αὐτό καί μόνον ἐπρομηθεύοντο τά ὑφάσματα ταῦτα, πάντα τά πρός βορρᾶν καί πρός δυσμάς κείμενα ἔθνη». (Κ. Παπαρρηγόπουλος, Γ′ 183).

Α'. ΘΕΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

1. Θέσεις...

Βασικές θέσεις τοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ εἶναι ὅτι ὁ Ἑλληνισμός τῶν Μέσων Χρόνων ταυτίζεται μέ:

α') Τήν μηχανορραφία, τήν ραδιουργία, τήν δολοπλοκία, τήν συνωμοσία, τό παρασκήνιο, τήν ὑποκρισία, τήν ὑπουλότητα.

β') Τήν χωρίς τέλος γραφειοκρατία, τήν βραδυκινησία, τήν ἀναβλητικότητα, τήν αὐτοεμπλοκή σέ ἀτέρμονες χωρίς οὐσία διαμάχες, τήν περιφρόνησι τῆς πραγματικότητος, τήν ἀναποτελεσματικότητα.

γ') Τήν θεοκρατία μέ ὅλα τά συνεπαγόμενά της: δεισιδαιμονία, θρησκοληψία, θρησκειομανία, καλογερισμό, σκοταδισμό.

δ') Τήν ἔλλειψι πολιτισμοῦ, τέχνης, ἐπιστήμης, γνώσεως, παιδείας.

ε') Τόν ἀν-ελληνισμό καί τόν ἀνθ-ελληνισμό.

Ἀδυνατοῦν ὅμως νά ἐξηγήσουν πῶς ἕνα τέτοιο σύστημα ὑπῆρξε μακροβιώτερο ἀπό ὅλες τίς προγενέστερες καί μεταγενέστερες αὐτοκρατορίες καί ἀνθεκτικώτερο ἀπό ὅλα τά σύγχρονα καί μεταγενέστερά του κράτη.

2. Ἀντιθέσεις

α΄) Ἀσφαλῶς σέ μία αὐτοκρατορία πού ἔζησε 1.100 ἔτη ὑπῆρξαν ἀρνητικά φαινόμενα. Σέ ποιάν Αὐτοκρατορία, ἀλλά καί σέ ποιά ἀπό τά μικρότερα κράτη μέ λιγώτερα προβλήματα καί βραχύτερο βίο δέν ὑπῆρξαν; Ἡ Ἱστορία, παγκοσμίως, εἶναι γεμάτη ἀπό αὐτά· παντοῦ καί πάντοτε. Ὅταν ὅμως τά ἀπομονώσουμε, τά ὑπερβάλουμε καί ἀποσιωπήσωμε τούς ἡρωισμούς, τό μεγαλεῖο, τήν δόξα, τά ἐπιτεύγματα, τήν γενναιότητα, τήν αὐτοθυσία πού ἐπίσης ὑπάρχουν ἀφθόνως, τότε κάνουμε ὄχι Ἱστορία, ἀλλά ψευδο-ιστορία. Ἐάν ἀγνοήσωμε τά θετικά καί περιορίσωμε τήν Ἱστορία στά ἀρνητικά φαινόμενα, τότε μποροῦμε νά δώσωμε μίαν ἀποτρόπαιη εἰκόνα τῆς ἀρχαίας καί τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἑλληνιστικῶν κρατῶν καί τῆς Ἱστορίας οἱασδήποτε περιόδου οἱουδήποτε ἔθνους. Μέ αὐτήν τήν μέθοδο, ἡ Ἱστορία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καί τῶν Διαδόχων του θά παρουσιαζόταν ὡς μία ἱστορία φρίκης. Δέν θά ἦταν ὅμως ἡ ἀληθινή ἱστορία[1].

β΄) Ἐάν αὐτά ἦσαν τά κυρίαρχα γνωρίσματα τοῦ Βυζαντίου, αὐτό θά εἶχε καταρρεύσει τό ἀργότερο κατά τόν στ΄ αἰῶνα.

γ΄) Ἡ ὡς ἄνω εἰκόνα ἀποτελεῖ πλήρη διαστρέβλωσι τῆς Ἱστορίας. Τό Βυζάντιο δέν ἦταν θεοκρατικό καί ἡ ἑλληνογενής Ὀρθοδοξία δέν ἔχει αὐτά τά χαρακτηριστικά. Τό θέμα ἀναπτύσσω ἐκτενῶς στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Ὀρθοδοξία».

1. Βλέπε στό βιβλό μου «Ἑλλήνων Κοσμοκρατορία».

δ′) Ἡ ἴδια εἰκόνα συνιστᾶ ἀπόλυτο ψεῦδος. Τό Βυζάντιο παρήγαγε πολιτισμό, ἔργα ἐξαίρετης τέχνης, ἐπιστήμης καί γνώσεως καί διέθετε ἐπί χίλια καί πλέον ἔτη τήν καλύτερη (οὐσιαστικῶς τήν μόνη) παιδεία, τούς περισσότερους καί τούς καλύτερα μορφωμένους ἀνθρώπους. Τό θέμα ἀναπτύσσω ἐκτενῶς στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Δόξα».

ε′) Ἡ μονομερής ἀρνητική παρουσίασις ἀποτελεῖ διαστροφή τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος. Τό Βυζάντιο εἶναι ἡ Αὐτοκρατορία πού διεμόρφωσε, κυβέρνησε καί ὑπερασπίσθηκε ὁ Ἑλληνισμός τῶν Μέσων Χρόνων. Ἡ διαστροφή προέρχεται ἀπό τό γεγονός ὅτι κάποιοι ταυτίζουν τήν Ἑλληνικότητα μέ ὡρισμένα γνωρίσματα τῆς προτιμήσεώς των καί περιορίζουν τήν ὕπαρξι τοῦ Ἑλληνισμοῦ μόνον στίς ἐλάχιστες περιόδους κατά τίς ὁποῖες οἱ ἴδιοι ἐκτιμοῦν ὅτι διέθετε τά ἐν λόγῳ γνωρίσματα. Αὐτοί οἱ κύριοι δίνουν στόν ἑαυτό τους τό δικαίωμα νά ἀποφαίνονται ὅτι οἱ Λέων Γ′, Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος, Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος, Ἀκρῖτες, ἔνδοξοι στρατηλάτες τοῦ Βυζαντίου «δέν ἦσαν Ἕλληνες»! Τήν ἑλληνικότητα τοῦ Βυζαντίου τεκμηριώνω στά βιβλία μου «Βυζάντιον καί Ἑλληνισμός» καί «Ἑλληνικότης Βυζαντίου».

Β΄. ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ - ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν, παραθέτω σέ ἕνα εἶδος κωδικοποιήσεως, τούς πιό διαδεδομένους ἀπό τούς ἰσχυρισμούς τῶν ἀντιβυζαντινῶν μέ τήν ἀντίστοιχη ἱστορική ἀλήθεια. Οἱ τοποθετήσεις εἶναι κατ' ἀνάγκην σύντομες, ἀλλά μερικοί ἀπό αὐτούς τούς ἰσχυρισμούς, διερευνῶνται ἐκτενέστερα στά ἑπόμενα περί Βυζαντίου βιβλία μου.

1. «Μεσαιωνικό κρατίδιο»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Ἡ Ἀγ. Λαΐου, «ἀκαδημαϊκός, καθηγήτρια[1] τοῦ πανεπιστημίου Harvard», σέ δοκίμιό της γιά τούς Ἰσαύρους ἀποφαίνεται: *«Τό κράτος τῶν Ἰσαύρων ἦταν ἕνα μικρό μεσαιωνικό κράτος»* (ἔνθετο τῆς «Ἐλευθεροτυπίας», 16 Δεκ. 1999, περί Εἰκονομαχίας).

Ἡ Ἀλήθεια:

«Μικρό»; Τό Βυζάντιο τῶν Ἰσαύρων περιελάμβανε ὁλόκληρα τά σημερινά κράτη τῆς Ἑλλάδος, Τουρκίας, Κύ-

1. Ὅταν ἀκούω τόν τίτλον «καθηγητής» πανεπ. κουμπώνομαι. Καί ὅταν πρόκειται γιά δυτικό παν. διπλοκουμπώνομαι.

που καί Ἀλβανίας, σημαντικά τμήματα τῆς Βουλγαρίας, τῶν Σκοπίων καί τῆς Ἰταλίας, τά παράλια τῆς Κροατίας καί τοῦ Μαυροβουνίου καί τμῆμα τῆς Κριμαίας. Μέ ποιά μέτρα τό κράτος αὐτό χαρακτηρίζεται «μικρό»; Τότε δέν ὑπῆρχε ἄλλο κράτος τέτοιας ἐκτάσεως, ἀλλά καί τώρα ἕνα τέτοιο κράτος δέν θά ἐθεωρεῖτο «μικρό». «**Μεσαιωνικό**»; Οὔτε ἀσφαλῶς «μεσαιωνικό» ἦταν τό Βυζάντιο τῶν ἐλευθέρων κτηματιῶν γεωργῶν, τῶν ἀκμαζόντων μικρομεσαίων ἐπίσης ἐλευθέρων ἀστῶν, τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, τῆς ἰσχυρῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως, τῶν μεγάλων μεταρρυθμίσεων, τῶν προοδευτικῶν αὐτοκρατόρων, τῆς εὐημερίας, τῆς ἀφθονίας, τοῦ πλούτου, τῆς κοσμικῆς παιδείας, τῶν καινοτόμων νομοθετῶν. «Ὁ Μεσαίων» δέν συμβαδίζει μέ πανεπιστήμια, βιβλιοθῆκες καί μέ μορφές ὅπως τοῦ Λέοντος Μαθηματικοῦ, Ἰωάννη Γραμματικοῦ, Ταρασίου καί τόσων ἄλλων.

Ὁ Ἄγγλος Ἄρν. Τόυνμπη, ὁ μέγιστος τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν, διαπιστώνει τήν *«ὑπεροχήν τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανοσύνης* (σ.σ.=Βυζάντιο) *ἔναντι τῆς Δύσεως εἰς πολιτικήν συγκρότησιν».* Ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τόν Λέοντα Γ', ἱδρυτήν τῆς δυναστείας τῶν Ἰσαύρων, «μεγαλοφυῆ» καί σχολιάζει: *«Ὁ Λέων Γ' ὑπῆρξεν εἷς ἐπιτυχών Καρλομάγνος καί ὁ Καρλομάγνος εἷς ἀποτυχών Λέων Ἴσαυρος»* («Σπουδή τῆς Ἱστορίας»). Ἐννοεῖ ὅτι ὁ Λέων Γ' πέτυχε νά στερεώση μία κραταιή αὐτοκρατορία, ἐνῶ ὁ Καρλομάγνος δέν τό κατώρθωσε.

Οἱ μεταρρυθμιστές Ἴσαυροι ἐκκοσμικεύουν τήν παιδεία, καταργοῦν τήν φεουδαρχία, προωθοῦν τήν θέσι

τῆς γυναίκας, ἐνισχύουν τούς ἐλεύθερους παραγωγούς, ἀντικαθιστοῦν τό λεγόμενο «ρωμαϊκό» δίκαιο ἀπό τό ἐθιμικό ἑλληνικό καί παραδίδουν ἕνα κράτος σέ ἀνοδική πορεία οἰκονομική, στρατιωτική, πολιτική, πολιτισμική. Χάρις σ' αὐτούς ὁ ι′ εἶναι αἰών μεγάλης ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως, πολιτισμικῆς ἐπιρροῆς, ὑλικῆς εὐημερίας καί πνευματικῆς ἀκμῆς καί μεταρρυθμίσεων πού ξεπερνοῦν ἀκόμη καί αὐτές τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν.

Κατ' αὐτόν τόν αἰῶνα τό Βυζάντιο ἀνακτᾶ ἤ προσαρτᾶ Κρήτη, Κύπρο, Κιλικία, τμῆμα τῆς Μεσοποταμίας, Ἀρμενία, βόρεια Συρία, ἐκχριστιανίζει τούς Ρώσους, ἐνισχύει τήν παρουσία του στήν Ἰταλία ἀνακτώντας μεγάλες περιοχές καί ἐλέγχοντας τά διάφορα κρατίδιά του τά ὁποῖα προστατεύει ἀπό τούς Ἄραβες. Τό 997 μάλιστα πάπας γίνεται ἕνας Ἕλλην, ὁ Ἰωάννης Φιλάγαθος. Ἡ Βενετία εἶναι δορυφόρος τοῦ Βυζαντίου καί οἱ δόγηδές της, ὅπως καί πολλοί ἄλλοι δυτικοί «ρηγάδες», ἐκλιπαροῦν γιά κάποιον τίτλο βυζαντινοῦ αὐλικοῦ.

Ἡ Μακεδονική δυναστεία, πού διαδέχεται τήν τῶν Ἰσαύρων, στηρίζεται στά ἐπιτεύγματα τῆς προηγουμένης ἀλλά καί στή νέα ἰθύνουσα τάξι πού αὐτή διεμόρφωσε μέ τίς μεταρρυθμίσεις της. Ἡ τάξις αὐτή ἔχει πλέον τακτοποιηθῆ καί δέν θέλει μεταρρυθμίσεις, ἐξ οὗ καί ἀκυρώνει ἕνα μέρος τους, ἀλλά τά οὐσιώδη στοιχεῖα τους παραμένουν: οἱ ἀγρότες εἶναι ἐλεύθεροι κτηματίες ὄχι δουλοπάροικοι ὅπως στήν Δύσι, ἡ παιδεία κοσμική ὄχι ἐκκλησιαστική ὅπως στήν Δύσι, ὁ στρατός ἐθνικός ὄχι μισθοφορικός ὅπως στήν Δύσι, τό

δίκαιο ἁπλό καί φιλολαϊκό, ἡ κεντρική πολιτική ἐξουσία ἰσχυρή, ἡ διοίκησις ἀποδοτική, ἡ Ἐκκλησία περιωρισμένη. Καί παρά τίς ἐπιφάνειες, ἡ πολιτική τῶν μεταρρυθμιστῶν συνεχίζεται: λαμβάνονται κατά τακτικά διαστήματα μέτρα προστατευτικά τῶν ἀδυνάτων, παρεμποδιστικά τῆς συσσωρεύσεως ὑπερμέτρου πλούτου σέ λίγους, ἁπλοποιήσεως τῆς νομοθεσίας, ἐπιταχύνσεως τῆς ἀπονομῆς δικαιοσύνης, ἀποτροπῆς τῆς φεουδαρχίας καί γενικῶς ὑπέρ τῆς διατηρήσεως μιᾶς κοινωνίας ἰσορροπίας.

Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος παρατηρεῖ ὅτι κατά τόν η′ αἰῶνα *«οὐδέν ὑπῆρχεν εἰς τήν δυτ. Εὐρώπην κράτος τό δυνάμενον, ἔστω καί πόρρωθεν, νά παραβληθῇ πρός τήν ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχίαν λόγῳ βιομηχανίας, ἐμπορίας, ναυτιλίας, καί διοικητικῆς τάξεως καί ἐμπειρίας. Αἱ γερμανικαί καί φραγκικαί φυλαί διετέλουν ἔτι διηρημέναι εἰς πολλάς μικράς, ἀσυντάκτους, πτωχάς καί διχονοούσας πρός ἀλλήλας ἡγεμονίας»* (Γ′ 367).

Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἦταν ὄχι μόνον ἡ μεγαλύτερη, ἀλλά καί ἡ ὡραιότερη, μεγαλοπρεπέστερη, πλουσιώτερη καί πλέον «σύγχρονη» πόλις τοῦ κόσμου. Ἡ μόνη, μέ δημόσιο φωτισμό, ἀποχέτευσι, «ἀγορά», λουτρά, πανεπιστήμια, βιβλιοθῆκες κ.λπ.

Ἡ Ἑλληνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων ἦταν, ἀναμφιβόλως, τό μεγαλύτερο, ἰσχυρότερο, πλουσιώτερο, προοδευτικώτερο κράτος τῆς ἐποχῆς, πού ὑπερεῖχε συντριπτικῶς ὅλων τῶν ἄλλων σέ εὐημερία, παιδεία, πολιτισμό, ἰσχύ καί λαμπρότητα.

2. «Χωρίς σχολεῖα»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Εἰς τό Βυζάντιο δέν ὑπάρχουν σχολεῖα, ἡ δέ ἐπιστήμη τῶν μαθηματικῶν ἀπαγορεύεται» (Π. Μαρίνης, «Ἡ Ἑλληνική Κοσμοθέασις», σ. 101)[2].

Ἡ Ἀλήθεια:

Τό Βυζάντιο ἦταν ἐπί πολλούς αἰῶνες **τό** μόνο **κράτος στό ὁποῖο ὑπῆρχαν** ὄχι μόνον **δημόσια σχολεῖα** ἀλλά **καί** ἀνώτατες **σχολές καί πανεπιστή**μια, **τά ὁποῖα ἀποτε**λοῦ**ν δική του ἐφεύρεσι.** Οἱ περίφημες ἀνώτατες σχολές του ὅπως τό **Πανδιδακτήριον** καί ἡ **Σχολή τῆς Μαγναύρας** στήν Κωνσταντινούπολι, ἀλλά καί ἄλλες σχολές σέ πολλές πόλεις, προσείλκυαν σπουδαστές ἀπό Δύσι καί Ἀνατολή. **Μόνον στό Βυζάντιο ἡ παιδεία δέν** ἀ**πο**τελοῦ**σε** μονο**π**ώλιο **τῆς Ἐκκλησίας. Βυζαντινός θεσμός εἶναι καί ἡ δωρεάν παιδεία.** Στίς σχολές τοῦ Βυζαντίου ἐδίδαξαν κορυφαῖοι πνευματικοί ἄνδρες, ὅπως Λέων Μαθηματικός, Φώτιος, Ψελλός κ.ἄ. Ὅσο γιά τά μαθηματικά, αὐτά ἐδιδάσκοντο ὡς βασικόν μάθημα καί οἱ Ἄραβες ζητοῦσαν Βυζαντινούς μαθηματικούς γιά νά τούς διδάξουν.

---

2. Ὁ κ. Π. Μαρίνης εἶναι ἀξιόλογος πνευματικός ἄνθρωπος. Δέν εἶναι ὅμως ἁπλῶς ἀρχαιόθρησκος ἀλλά διαπνέεται ἀπό ἀντιχριστιανικό φανατισμό. Οἱ ἰσχυρισμοί του πού παραθέτω πιστοποιοῦν τό μέγεθος τῆς καταστροφῆς πού προξενεῖ σ' ἕναν πνευματικό ἄνθρωπο ὁ φανατισμός .

3. «Χωρίς ἀρχιτεκτονική»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Τό Βυζάντιον δέν διέθετε ἀρχιτεκτονικήν, πέραν τῆς γνωστῆς ἀκόμψου καί ὀγκώδους ἐκκλησιαστικῆς» (Π. Μαρίνης, σ. 122).

Ἡ Ἀλήθεια:

Εἶναι παγκοσμίως ὁ μόνος πού χαρακτηρίζει «ἄκομψον» τήν Ἁγίαν Σοφίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τόν ὁμώνυμον βυζαντινόν ναόν τοῦ Κιέβου, τό Μαυσωλεῖον τῆς Γάλλας Πλακιδίας (Ραβέννα), τόν Ἅγιον Μᾶρκον τῆς Βενετίας πού εἶναι ἀντίγραφο τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τόν ὀκτάγωνον ναόν Σεργίου καί Βάκχου στήν Κωνσταντινούπολι. Καί, ἐπίσης, ὁ μόνος πού μπορεῖ νά θεωρῆ «ὀγκώδεις» τίς βυζαντινές ἐκκλησίες πού κοσμοῦν τίς Ἀθῆνες, τήν Ἀττική καί ὅλη τήν Ἑλλάδα, Βαλκανική καί Ἐγγύς Ἀνατολή!

Ὁ κ. Π.Μ. γίνεται θῦμα μιᾶς ἀντιλήψεως πού ἀπό τήν τεράστια Ἱστορία καί τήν διαχρονική προσφορά τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιλέγει κάποια στοιχεῖα, τά ἀπομονώνει καί τά ἀνάγει σέ ἀποκλειστικά γνωρίσματα τῆς ἑλληνικότητος. Ἑλληνικός εἶναι μόνον ὁ Παρθενών καί ὅ,τι ἀπομακρύνεται ἀπό αὐτόν χαρακτηρίζεται ἀνελληνικόν. Ἕλλην ὁ Λεωνίδας, ἀλλά «Ρωμαῖος» (!) ὁ Παλαιολόγος. Ὁ κ. Π.Μ. διαθέτει πνευματικά προσόντα. Ὅμως ἐπιμένει νά πιστεύη ὅτι Ἕλλην εἶναι μόνον ὁ πολυθεϊστής. Ἄρα μή Ἕλλην ὁ Πλάτων ὡς μονοθεϊστής ἀλλά καί ὅλοι οἱ Χριστιανοί Ἕλληνες.

Στήν ἀρχιτεκτονική, οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί ἐφηῦραν τόν ἐπί τετραγώνου βάσεως θόλον, τόν σταυρικόν τύπον ναοῦ καί τόν **βυζαντινόν κίονα.** Ἀντιθέτως πρός τόν ἰσχυρισμόν τοῦ κ. Π.Μ., οἱ Βυζαντινοί, ἐγκαταλείποντες τήν ρωμαϊκήν, ἐπανέρχονται στήν ἑλληνική αἰσθητική πού ἀποφεύγει τό συνθλιπτικό γιά τόν ἄνθρωπο κολοσσιαῖον. Τά οἰκοδομήματά τους εἶναι μικρά, λιτά, ἁπλᾶ, ἀνθρώπινα, γεμᾶτα χάριν καί ἐλαφρότητα· καί ὅταν πρόκειται γιά ἐκκλησίες, αὐτές ἀποπνέουν πνευματικότητα καί ἀνάτασιν. Χαρακτηριστικό τῆς βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἄρτια διάρθρωσις τῶν ὄγκων, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀνάλαφρη καί ἁρμονική χάρι. Ἄς κάνουν τόν κόπον οἱ ἀμφιβάλλοντες νά ἐκδράμουν στόν Ὅσιο Λουκᾶ Φωκίδος (ια΄), στή Νέα Μονή Χίου (ια΄), στόν Ἅγ. Ἀχίλλειο Πρέσπας, στίς Μητροπόλεις Βερροίας, Σερβίων, Καλαμπάκας, στόν Ἁγ. Νίκωνα Σπάρτης ἤ στίς πόλεις πού ἔκτισαν οἱ Βυζαντινοί: Μυστρᾶ, Ἄρτα, Γεράκι, Μούχλι.

Τό Βυζάντιο διέθετε μία ἀπό τίς κομψότερες, πνευματικώτερες, πιό χαριτωμένες καί ὡραῖες ἀρχιτεκτονικές τοῦ κόσμου. Τά ἔργα του εἶναι «ἀέρινα», πνευματοποιοῦν τήν ὕλη καί ἀνεβάζουν τά γήινα στά οὐράνια. Αὐτό ἰσχύει καί γιά τήν ζωγραφική καί τήν μουσική τοῦ Βυζαντίου.

4. «Ἀνεθνική ἡ Ὀρθοδοξία»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Ἐπειδή ἡ κοσμοπολιτική θρησκεία θεωρεῖ ὅτι δέν τήν ἀφορᾶ ἡ διαφύλαξις τῆς ἐθνικῆς ὀντότητος ἑνός λαοῦ ἐπί τοῦ ὁποίου ἐπεκράτησε, δι' αὐτό δέν στρατεύεται πρός ὑπεράσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας του» (Π. Μαρίνης, σ. 129).

Ἄρα, ἐξ αὐτοῦ τοῦ «ἀξιώματος», συνάγει ὅτι ἡ Βυζαντινή Ὀρθοδοξία δέν ὑπερασπίσθηκε τήν ἀνεξαρτησίαν τοῦ βυζαντινοῦ καί μεταβυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ Ἀλήθεια:

Ὁλόκληρη ἡ Ἱστορία μας καταρρίπτει τόν ἰσχυρισμό.

- Ὁ **Ἰωάννης Χρυσόστομος,** ὡς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ξεσηκώνει τόν λαό της κατά τῶν Γότθων καί σώζει τό Κράτος ἀπό τόν γοτθικό κίνδυνο (δ').
- Πρίν ἀπ' αὐτόν ὁ **Συνέσιος,** ἐπίσκοπος Πτολεμαΐδος Κυρηναϊκῆς, ἡγεῖται τοῦ νικηφόρου ἀγῶνος κατά τῶν Λιβύων ἐπιδρομέων (δ')
- Μετά ἀπό αὐτόν ὁ πατριάρχης **Σέργιος Α'** ἡγεῖται τοῦ νικηφόρου ἀγῶνος κατά τῶν Ἀβάρων πολιορκητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ζ').
- Καί ἕπεται μακρά συνέχεια ὡς τίς ἡμέρες μας μέ τόν καλόγερο Σαμουήλ (Κούγκι), τούς Παπαφλέσσα, Διάκο, Ἠσαΐα Σαλώνων, τούς μοναχούς τοῦ Ἀρκαδίου, τήν συμβολή τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας στόν «Μακεδονικό Ἀγῶνα», στόν Πόντο, στήν Ἰωνία (Χρυσόστομος), στήν κατοχή (Ἀρχιεπίσκοπος Χρύσανθος), στήν Κύπρο (ΕΟΚΑ).

Ἀσφαλῶς ὑπάρχουν καί ἀρνητικές περιπτώσεις, ὅμως ἡ οὐσία εἶναι ὅτι **ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξε σταθερός συντελεστής τῆς διαφυλάξεως τῆς ἐθνικῆς** μας **ὀντότητος**. Ὁ κ. Π.Μ. δικαιοῦται νά εἶναι ἀρχαιόθρησκος κατά τόν τρόπον πού ὁ ἴδιος ἐκτιμᾶ ὅτι συνάδει πρός τήν ἑλληνικότητά του. Θεωρῶ ὅμως ἀνεπίτρεπτο γιά πνευματικόν ἄνθρωπο νά ἀφήνεται στήν ἐμπάθεια καί νά ὁδηγῆται σέ ἱστορικές ἀνακρίβειες. Ἡ Ἱστορία δέν εἶναι προπαγάνδα, κατήχησις ἤ προσηλυτισμός.

5. «Ἀνυπαρξία Τέχνης»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Ἡ Τέχνη ὄχι μόνον ἀπηγορεύθη, ἀλλά καί τό ὄνομα καλλιτέχνης ἔλαβε μειωτική χροιά πού ἀκόμη δέν τήν ἀπέβαλε» (Π. Μαρίνης, σ. 111).

Ἡ Ἀλήθεια:

Τό Βυζάντιο δημιούργησε ἐξαίσια ἔργα τέχνης πού καί σήμερα θαυμάζει ὅλος ὁ κόσμος σέ μουσεῖα, ἐκθέσεις, ναούς κ.λπ. Ἔδωσε τήν ὡραιότερη χριστιανική ἐκκλησία τοῦ κόσμου, τήν Ἁγία Σοφία, καί πλάι της πλῆθος ἄλλων ἐξαιρέτων ναῶν, ἀνακτόρων, φρουρίων, λουτρῶν, κατοικιῶν, γεφυριῶν. Τό Βυζάντιο ἔδωσε ἀξεπέραστα ἔργα ἁγιογραφίας, κεραμεικῆς μικροτεχνίας, ὑφαντικῆς, ψηφιδοθεσίας, χρυσοκεντητικῆς, ἀρχιτεκτονικῆς, μουσικῆς κ.ἄ. Σ' αὐτό γεννήθηκαν τό λυρικό θέατρο (ὄπερα) καί τό ἐκκλησιαστικόν ὄργανον (ὁλοκλήρωσις τῆς ἑλληνιστικῆς ὑδραύλεως). Ὅποιος ἐπισκεφθῆ τήν Κωνσταντινούπολι, τό Ἅγιον Ὄρος, τά

Μετέωρα, τή Νέα Μονή τῆς Χίου, τόν Μυστρᾶ, τόν Ὅσιο Λουκᾶ Βοιωτίας, τό Δαφνί, τίς βυζαντινές ἐκκλησίες σ' ὅλη τήν Ἑλλάδα καί ἐκτός αὐτῆς, τήν Ραβέννα, τήν Βενετία, τήν Σικελία, τό Κίεβο, τό Ἄαχεν, τήν Ρώμη, θά μείνη ἔκθαμβος μπροστά στά ἔργα τῆς βυζαντινῆς τέχνης.

Ἀναφέρω μερικά ἔργα βυζαντινῆς τέχνης, πού ἐκτείθενται διεθνῶς καί ἀποσποῦν τόν παγκόσμιο θαυμασμό.

- Τά ἀργυρᾶ πιάτα τοῦ «Κυπριακοῦ Θησαυροῦ».
- Τά εἰκονίσματα τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης Σινᾶ (ε'-στ'), ἄμεση συνέχεια τῶν περιφήμων ἑλληνιστικῶν προσωπογραφιῶν τῆς Ἀρσινόης (Φαγιούμ).
- Τίς εἰκονογραφήσεις βιβλίων πού μιμοῦνται τίς μορφές ἀρχαίων φιλοσόφων.
- Τίς διακοσμήσεις χρηστικῶν ἔργων (λύχνοι, ἀγγεῖα, βάρη ζυγῶν κ.λπ.) ἀπό χαλκό ἤ μολύβι.
- Τά ἔργα κεραμεικῆς μέ σχέδια «ὑπερμοντέρνας» τεχνοτροπίας, ἤ μέ παραστάσεις τοῦ Διγενῆ καί τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.
- Τά ἔργα ἀργυροχοΐας τῶν «θησαυρῶν» Κύπρου, Λέσβου, νοτ. Ρωσίας.
- Τά ψηφιδωτά τῆς μητροπόλεως Σερρῶν, τῆς Κεφαλοῦ καί Παλέρμου (Σικελίας), τοῦ Τορτσέλλο (Βενετίας), τοῦ Καστελσέπριο (Μιλάνου), ὅλα ἔργα Ἑλλήνων τοῦ Βυζαντίου, *«προδρομικά γιά ὁλόκληρη τήν εὐρωπαϊκή τέχνη»* (A. Grabar «Ἡ βυζαντινή τέχνη» 1954).
- Τά κιβωτίδια (κοσμηματοθῆκες κ.λπ.) μέ ἀνάγλυφα ἀπό ἐλεφαντόδοντο, μέ σκηνές κυνηγίου ἤ μυθολογικές.

● Τά ὑφάσματα τά διακοσμημένα μέ παραστάσεις ἱστορικές ἤ συμβολικῶν ζώων (γρῦπες, ἀετοί, λέοντες).

● Τά ἐξ ἐλεφαντοστοῦ τρίπτυχα πού ἐκτίθενται στό Λοῦβρο καί στό Palazzo Venetia.

● Τόν κολοσσιαῖο ἀνδριάντα τῆς Barletta, τήν στήλη τοῦ Ἀρκαδίου, τόν ὀβελίσκο τοῦ Θεοδοσίου, τόν χάλκινο ἀνδριάντα τοῦ Ἡρακλείου.

● Τίς ἀνάγλυφες διακοσμήσεις σαρκοφάγων, πυξίδων, θρόνων κ.λπ. μέ παραστάσεις μυθολογικές, ἱστορικές, θρησκευτικές.

● Τίς χάλκινες θύρες τῆς Ἁγ. Λαύρας Ἅγ. Ὄρους, Ἀμάλφι, Monte Cassino, Monte Saint Angelo, Ἁγ. Μάρκου Βενετίας, κατασκευασμένες στήν Κωνσταντινούπολι.

● Τά χάλκινα πλακίδια μέ παραστάσεις ἀπό τήν κλασική Ἀρχαιότητα πού ἐκτίθενται στά μουσεῖα τοῦ Λονδίνου (Βικτωρίας - Ἀλβέρτου καί Βρεταννικό), Τυφλίδος, Φιλιππουπόλεως.

● Τά ἔργα σέ χρυσό, σμάλτο, πολύτιμους λίθους πού ἐκτίθενται στούς «θησαυρούς» ναῶν τῆς Δύσεως (Ἅγ. Μᾶρκος κ.ἄ.) προερχόμενα ἐκ σταυροφορικῶν λεηλασιῶν.

● Τά ἔργα βυζαντινῆς ζωγραφικῆς πού μιμήθηκαν οἱ Πιέρο ντέ λά Φραντσέσκα, Τζιόττο, Μαζάτσιο, Μιχαήλ Ἄγγελος[3].

Ὅσο γιά τόν ἰσχυρισμό ὅτι τό ὄνομα «καλλιτέχνης»

3. Περισσότερα περί Βυζαντινῆς Τέχνης στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Δόξα».

ἐξακολουθεῖ (λόγῳ Βυζαντίου!) νά διατηρῆ «μειωτική χροιά», προφανῶς ἐν προκειμένῳ τό «καλλιτέχνης» συγχέεται μέ τίς κυρίες πού αὐτοεχαρακτηρίζοντο (ὅπως καί τώρα) «καλλιτέχνιδες». Ἄλλο ὅμως ἡ Κασσιανή καί ἄλλο ἡ ἐκ Μολδαυίας «καλλιτέχνης», ἄλλο οἱ ὑμνωδοί καί ἄλλο οἱ στριπτιζέζ, ἄλλο ὁ Ἑλληνοβυζαντινός συγγραφεύς καί ἄλλο ὁ... Ἀνδρουλάκης.

6. «Τό ἄδοξο Βυζάντιο»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Ὁ κ. Π. Μαρίνης χαρακτηρίζει *«μυθολογία»* τά *«περί ἐνδόξου Βυζαντίου, καί συναντήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καί τοῦ Χριστιανισμοῦ»* καί τά θεωρεῖ κατασκευές *«ἐχθρῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος»,* οἱ ὁποῖοι *«σκοπεύουν νά δώσουν τήν χαριστική βολή εἰς τόν Ἑλληνισμόν»* (σ. 149).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἡ δόξα τοῦ Βυζαντίου συνίσταται σέ πλῆθος ἐπιτευγμάτων του, ὅπως στό γεγονός ὅτι:

- Ἔσωσε τήν **Εὐρώπη** ἀπό τήν περσική, τήν ἀραβική καί ἀργότερα τήν τουρκική κατάκτησι καί τόν ἐξισλαμισμό.

Ὁ Ἄρν. Τόυνμπη γράφει ὅτι ἐνῶ τό Βυζάντιον ἀντιμετώπισε ὅλην τήν ἐπιθετική δύναμι τῶν Ἀράβων, ἡ Δύσις ἀντιμετώπισε μόνον ἕνα μικρό τμῆμα της, ὅταν αὐτή εἶχε πλέον ἐξαντληθεῖ. Ἡ νίκη τῶν Δυτικῶν στήν Τούρ, τό 732, σημειώθηκε *«ἐναντίον ἑνός κουρασμένου ἐπιδρομέως»* ὁ ὁποῖος προέβη *«εἰς μίαν σχετικῶς ἀσθενῆ κροῦσιν».* Ἀντιθέτως, τό Βυζάντιον

«ἀντέστη κατά τῆς πολύ βιαιοτέρας καί πολύ διαρκεστέρας ἐπιθέσεως ἐκ μέρους τοῦ ἰδίου ἐπιτιθεμένου». Καί μόνον αὐτό ἀρκεῖ γιά νά δοξάση τό Βυζάντιον. Ὅμως ὑπάρχουν πάμπολα ἄλλα. Τό Βυζάντιο:

● Ἐξεπολίτισε πολλούς λαούς.

● Ἀπέφυγε κατά μέγα μέρος ἤ καί ἐντελῶς τήν φεουδαρχία, τήν δουλοπαροικία, τήν Ἱερά Ἐξέτασι, τόν πνευματικό Μεσαίωνα.

● Μόνον αὐτό ἐπί πολλούς αἰῶνες διέθετε κρατική καί ἰδιωτική ἐκπαίδευσι, πανεπιστήμια, ἐλεύθερους γεωργούς μέση τάξι, δήμους, νοσοκομεῖα, ἐθνικό στρατό.

● Ἀνέδειξε πλῆθος σημαντικῶν πνευματικῶν μορφῶν[4].

● Διέσωσε, ἐπεξεργάσθηκε καί μετέδωσε τήν τεράστια κληρονομιά πού παρέλαβε ἀπό τόν προγενέστερο Ἑλληνισμό.

● Συνέβαλε ἀποφασιστικῶς στήν Ἀναγέννησι[5].

● Ἡ δόξα τοῦ Βυζαντίου ὀφείλεται ἀκόμη στίς τόσες νίκες του, στήν ἐπί αἰῶνες ἀπόκρουσι Ἀσιατῶν καί Εὐρωπαίων βαρβάρων, στούς μεγάλους στρατηγούς καί ναυάρχους του, στήν θυσία τῶν τελευταίων ὑπερασπιστῶν τῆς Βασιλεύουσας ὑπό τόν Κωνσταντῖνον Παλαιολόγον[6].

---

4. Ἴδε: Γ. Κ. Γεωργαλᾶ: «Βυζάντιον: Ἡ Ἀναγέννησις».
5. Βλέπε Γ. Κ. Γεωργαλᾶ: «Βυζαντινῶν Ἡρώων Πάνθεον», «Βυζαντινόν Πνευματικόν Πάνθεον», «Βυζαντινῆς Ὀρθοδοξίας Πάνθεον».
6. Πολύ περισσότερα στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Δόξα».

Ὅσο γιά τήν συνάντησιν Ἑλληνικοῦ Πνεύματος καί Χριστιανισμοῦ, αὐτή ἀποτελεῖ γεγονός πού γέννημά του εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία. (Ἰουστῖνος, Κλήμης, Ὠριγένης, Συνέσιος, Πατέρες «Ἡσυχαστές» κ.ἄ.). *«Τό Βυζάντιο εἶναι τό ἐκχριστιανισμένο Ρωμαϊκό Κράτος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους»*, λέγει ὁ Α. Χάιζενμπεργκ.

7. «Βυζαντινός παποκαισαρισμός»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Ἡ βυζαντινή ἐξουσία ἦταν παποκαισαρική» (Μ. Μαμανέας, περιοδ. «Δαυλός» 229, σ. 14679).

«Κακῶς ὁμιλοῦμεν διά καθεστῶτα τύπου Ταλιμπάν. Διότι ἡ θρησκευτική καταπίεσις καί ἡ θεοκρατική ρύθμισις τοῦ βίου ἦσαν ἀπείρως "ταλιμπανικώτερες" εἰς τό Βυζάντιον!... ὅταν ἀναφερώμεθα εἰς καθεστῶτα θεοκρατικῆς τυραννίας, διά "βυζαντινά καθεστῶτα" νά ὁμιλοῦμε!» (Π. Μαρίνης: περιοδ. «Ἑλληνικόν Πάνθεον» 15, σ. 12).

Ἡ Ἀλήθεια:

● Θεοκρατικό εἶναι τό σύστημα ὅπου ἡ Ἐκκλησία ὑπέρκειται τοῦ Κράτους, τό ὑποτάσσει, καί οἱ κανόνες της λαμβάνουν τήν μορφήν νόμων τοῦ κράτους.

● Παπισμός εἶναι τό σύστημα ὅπου ἡ Ἐκκλησία διοικεῖται ἀπό ἕνα πρόσωπο (τόν Πάπα), πού θεωρεῖται ἐπίγειος ἐκπρόσωπος τοῦ ἐν οὐρανοῖς εὑρισκομένου Χριστοῦ καί ὡς ἐκ τούτου ἀλάθητον, ἀνεξέλεγκτον, ἀνυπόλογον.

● **Παποκαισαρισμός** ὑπάρχει ὅταν ὁ ἐπί κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ἕνας καί ἀλάθητος, (ὁ πάπας), ὑπέρ-

κειται τοῦ κράτους, τό κατευθύνει καί τό ἐλέγχει ὡς καῖσαρ.

Στό Βυζάντιο οὐδέποτε ὑπῆρξαν θεοκρατία, πάπας καί παποκαισαρισμός.

Οἱ ἀντιβυζαντινιστές θέλουν τό Βυζάντιο κράτος Ρωμαίων – χωρίς Ρωμαίους καί παποκαισαρισμόν, χωρίς πάπαν[7].

Στό Βυζάντιον ἡ Ἐκκλησία εἶχε σημαντικώτατον ρόλον καί μεγάλην ἰσχύν, ἀλλά οὐδέποτε ἐτέθη ὑπεράνω τοῦ Κράτους, οὔτε ἄσκησε κοσμική-πολιτική ἐξουσία.

Νόμοι τοῦ Βυζαντίου δέν ἦσαν οἱ ἐκκλησιαστικοί κανόνες, ἀλλά τό γνωστόν ὡς «Ρωμαϊκόν Δίκαιον» (Ἰουστινιάνειον) καί τό ἑλληνικό ἐθιμικό πού ἀργότερα ἐξετόπισε τό «Ρωμαϊκόν». Ἐπί Ἰσαύρων καί ἐν συνεχείᾳ ἐπί Μακεδονικῆς δυναστείας, τό Βυζάντιο θέσπισε νομοθεσίες προοδευτικώτερες ὄχι μόνον ἀπό ὅλες τίς τότε ἐποχῆς ἀλλά καί ἀπό ἐκεῖνες τῶν νεωτέρων κρατῶν. Ποῦ λοιπόν ἡ θεοκρατία; Ὁ κ. Π.Μ. θέλει τά καθεστῶτα θεοκρατικῆς τυραννίας νά ἀποκαλοῦνται «βυζαντινά»! Γιατί; Νομίζει ὅτι τά ἄλλα κράτη τῆς τότε ἐποχῆς ἦσαν πιό φιλελεύθερα; Ὅτι ἡ Ἱερά Ἐξέτασις καί οἱ σταυροφορίες ἦσαν ἔργα Βυζαντινῶν;

8. «Ἀδαεῖς οἱ Βυζαντινοί»

Ὁ Ἰσχυρισμός (α΄):

Ὁ κ. Π. Μαρίνης γράφει ὅτι στήν Γενεύη, ἐπί Καλβίνου,

7. Πολύ περισσότερα ἐπί τοῦ θέματος, στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Ὀρθοδοξία», κεφ.: «Τό Βυζάντιο ἦταν θεοκρατικό;»

«ἡ σκέψις ὑπεχώρησε εἰς βυζαντινά ἐπίπεδα. Τότε, συνέβη ἡ ἐπιδημία τῆς πανώλους καί ὁ Καλβῖνος διεκήρυξεν ὅτι ἡ πανώλης ὀφείλεται εἰς μαύρην μαγείαν. 34 γυναῖκες ἐκάησαν ὡς ὑπεύθυνοι τῆς ἐξαπλώσεώς της» (περιοδ. «Ἑλληνικόν Πάνθεον», 16/2002, σ. 53).

Ἡ Ἀλήθεια:
Γιατί «βυζαντινά ἐπίπεδα»; Οὐδέποτε στό Βυζάντιον ἐπιδημία ἀπεδόθη σέ μαγεία καί οὐδέποτε στά 1.128 ἔτη τῆς Αὐτοκρατορίας ἐκάη ἔστω καί μία μάγισσα. Ἀντιθέτως, ὅταν οἱ ἀμαθεῖς ἀπέδωσαν κάποιον σεισμό εἰς ὀργήν Θεοῦ (ὄχι πάντως σέ μαγεία), ὁ ἴδιος ὁ πατριάρχης Φώτιος (θ΄) ἐξήγησεν ἀπό τόν ἄμβωνα ὅτι οἱ σεισμοί ὀφείλονται σέ φυσικά αἴτια καί ὄχι σέ θεϊκήν ὀργήν.

Ὁ Ἰσχυρισμός (β΄):
Ἐπιστολογράφος περιοδικοῦ («Δαυλός» 238, σ. 14253) θέτει τό ἐρώτημα: *«Οἱ Βυζαντινοί οὔτε μαρμάρινες κολῶνες δέν ἦταν σέ θέση νά κατασκευάσουν;»* (Ἀφορμή ἡ ἀναφορά ὅτι γιά τήν Ἁγ. Σοφία χρησιμοποιήθηκαν 8 κολῶνες ἀπό τό ναό τῆς Ἀρτέμιδος στήν Ἔφεσο).

Ἡ Ἀλήθεια:
Ὁ ἐν λόγῳ ἐρωτᾶται:

α΄) Δέν γνωρίζει ὅτι οἱ «Βυζαντινοί» ἦσαν Ἕλληνες ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει κυρίως Ἕλληνες;

β΄) Δέν ἔχει ὑπ' ὄψιν του, δέν εἶδε, (οὔτε σέ φωτογραφίες), οὔτε ἄκουσε, οὔτε διάβασε ποτέ ὁτιδήποτε γιά τούς ναούς, τά φρούρια, τά ἀνάκτορα, τά ὑδραγωγεῖα, τά πανεπιστήμια, τίς βιβλιοθῆκες, τά νοσοκο-

μεῖα πού ἔκτιζαν οἱ «Βυζαντινοί»; Ἀγνοεῖ ὅτι ἡ Βασιλεύουσα ἦταν ἡ λαμπρότερη πόλις τοῦ κόσμου; Δέν ἐπισκέφθηκε οὔτε τά βυζαντινά μνημεῖα τῆς Θεσσαλονίκης;

Γιά τούς κίονες: Οἱ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου εἶναι δημιουργοί τοῦ βυζαντινοῦ κίονος, ὁ ὁποῖος εἶναι λεπτός, στρογγυλός, χωρίς ραβδώσεις, μέ κιονόκρανα πού παριστάνουν πτηνά, ζωικές μορφές, ἄκανθες. Ὁ κομψός βυζαντινός κίων ἔχει ἀέρινη χάρι καί κάνει τά κτίσματα πού στηρίζει νά «πετοῦν». Χαρακτηριστικό δεῖγμα τῆς ἱκανότητος τῶν Βυζαντινῶν ὡς πρός τούς κίονες εἶναι ἡ περίφημη ὑπόγεια «κιστέρνα (δεξαμενή) τῶν χιλίων καί ἑνός κιόνων». Ὁ ἐπισκέπτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μπορεῖ νά θαυμάση τό δάσος τῶν μαρμαρίνων κιόνων της οἱ ὁποῖοι στηρίζουν τούς δύο ὀρόφους της καί τούς σφαιρικούς θόλους της. Θεωρεῖται παγκοσμίως ὡς ἔργο τολμηρῆς καί ἄκρως ἐπιστημονικῆς κατασκευῆς.

Τό βυζαντινό («θεοδοσιανό») κιονόκρανο μέ ἄκανθες δημιουργήθηκε κατά τόν ε΄ αἰῶνα ὡς σύνθεσις κορινθιακοῦ καί ἰωνικοῦ, μέ ἕνα ἐπίθημα, ὅπου τό φύλλο ξεχωρίζει ὠχρό, σέ βάθος σκοτεινό, βαθειά δουλεμένο μέ τρυπάνι. Κατά τόν στ΄ αἰῶνα, τό τρυπάνι ἀντικαθίσταται ἀπό τήν διάτρητη τεχνική, ὅπου τό σχέδιο προβάλλεται σάν δαντέλα, χωρισμένο ἀπό τό βάθος. Τέτοια εἶναι ὅσα κιονόκρανα τῆς Ἁγ. Σοφίας ἔχουν μορφή κανίστρου καί ὅλα τά κιονόκρανα τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου. Ἡ ἴδια τεχνική ὑπάρχει στίς ἡμισφαιρικές προεξοχές στά γλυπτά τοῦ ιδ΄ αἰῶνος, στόν

Μυστρᾶ. Ὑπάρχουν ἐπίσης τά κιονόκρανα μέ γλυπτά ζῶα, καθώς καί τά ἐπιπεδόγλυφα πού χαρακτηρίζουν τό ναό τῶν Ἁγίων Θεοδώρων Ἀθηνῶν. Οἱ βυζαντινοί κίονες ὑπεβάσταζαν βάρος μεγαλύτερο ἀπό τό τῆς κλασικῆς ἐποχῆς. Γι' αὐτό εἶναι στερεότεροι.

Οἱ βυζαντινοί ἀρχιτέκτονες εἶναι ἐφευρέτες τοῦ ἐπί τετραγώνου βάσεως θόλου καί τοῦ ναοῦ σταυρικοῦ τύπου. Λαμπρά ἔργα τους εἶναι ἡ Ἁγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ξακουστός Ἁγ. Μᾶρκος Βενετίας, τό συγκλονιστικό μαυσωλεῖο τῆς Γάλλας Πλακιδίας στήν Ραβέννα ὁ ὀκτάγωνος ναός τῶν Ἁγίων Σεργίου καί Βάκχου στήν Κωνσταντινούπολι, ὁλόκληρες νέες πόλεις ὅπως Μυστρᾶς, Ἄρτα, Γεράκι, Μούχλι, ἀνάκτορα, μέγαρα, λουτρά, τείχη, γέφυρες, δεξαμενές, ἱππόδρομοι, ἀγορές κ.λπ.

Ἡ τρίκογχος ἐκκλησία, στό προαύλιο τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βρύου (ἀρχιτέκτων Ἰωάννης Πατρίκιος) εἶχε 15 κίονες ἀπό πράσινο λίθο, περίφημους γιά τήν τελειότητά τους. Ἐμπρός στά ἀνάκτορα, ὑπῆρχε ὁ περίστυλος μέ κίονες ἀπό «φρύγιον λίθον». Ὅλα ἔργα τῶν ἀρχῶν τοῦ θ΄ αἰῶνος, ἐπί αὐτοκράτορος Θεοφίλου.

Μεταξύ ἄλλων, οἱ «ἀδαεῖς» Βυζαντινοί:

- Εἰσήγαγαν καί μετέδωσαν στήν Εὐρώπη τήν ἔννοια τοῦ μηδενός (0) (Μάξιμος Πλανούδης κ.λπ.).
- Συνέλαβαν, διετύπωσαν, μετέδωσαν ὑψηλές φιλοσοφικές ἔννοιες πού χρησιμοποιεῖ καί ἡ σύγχρονη φιλοσοφία[8].

8. Ἴδε Γ. Κ. Γεωργαλᾶ: «Βυζαντινῶν Αἰνιγμάτων Λύσεις» κεφ. «Εἶχαν οἱ Βυζαντινοί φιλοσοφία;»

● Διεχώρισαν ἀστρονομία - ἀστρολογία (Θ. Μελιτινιώτης).

● Προώθησαν τήν πολιτική σκέψι (Βλεμμύδης, Βασιλάκης, Πλήθων) κ.ἄ.

● Ἀνέβασαν σέ ἀξεπέραστα ὕψη τήν φιλοσοφική θεολογία (Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης, Πατέρες, Δαμασκηνός, Παλαμᾶς, Καβάσιλας) κ.ἄ.

● Καλλιέργησαν τήν ἰατρική καί διετύπωσαν τήν θεωρία τῆς ψυχοσωματικῆς.

● Ἐφήρμοσαν καί μετέδωσαν ἰδέες πρωτοποριακές, ὅπως: τά πανεπιστήμια, ἡ κρατική δωρεάν παιδεία, οἱ δημόσιες βιβλιοθῆκες, ὁ διαχωρισμός ἐκκλησιαστικῆς - κοσμικῆς παιδείας, ἡ δημόσια ὑγεία, ἡ κοινωνική (κρατική) πρόνοια, ὁ ἐθνικός (=μή μισθοφορικός) στρατός, ὁ μεθοριακός στρατός (ἀκρίτες), ἡ νομοθεσία ὑπέρ τῶν «ἀδυνάτων» καί κατά τῶν ἰσχυρῶν, ἡ ἀπόρριψις τῆς δουλοπαροικίας - φεουδαρχίας, ἡ στήριξις τῶν ἐλευθέρων γεωργῶν.

● Πρωτοδιετύπωσαν καί ἐπραγμάτωσαν τήν ἰδέα τοῦ ἐθνικοῦ κράτους.

● Ἐφήρμοσαν τήν ἀρχήν τῆς συναλληλίας (τῆς συνεργασίας) Πολιτείας - Ἐκκλησίας χωρίς νά ὑπέρκειται ἡ μία τῆς ἄλλης, ἀπορρίπτοντας τόσο τόν καισαρο-παπισμό ὅσο καί τόν παπο-καισαρισμό.

● Ἀνέπτυξαν τή νομική ἐπιστήμη καί ἔδωσαν στήν νεώτερη Εὐρώπη τούς νόμους της.

● Διετήρησαν σέ ὑψηλό ἐπίπεδο τήν ἱστοριογραφία.

● Ἀνεδείχθησαν σέ ἀξεπέραστους μέχρι καί σήμερα ἐρευνητές, ἑρμηνευτές, σχολιαστές, ἐρανιστές τῶν

ἀρχαίων φιλοσόφων, λογοτεχνῶν, ἐπιστημόνων, ἱστορικῶν (Φώτιος, Εὐστάθιος, κ.ἄ.).

● Μελέτησαν συστηματικῶς τά μαθηματικά, τήν ἀστρονομία καί ἄλλες ἐπιστῆμες καί ἐφηῦραν τό νέο ἡμερολόγιο πού ἀργότερα εἰσήγαγεν ἡ Εὐρώπη (Νικ. Γρηγορᾶς 1325).

● Δημιούργησαν θαυμαστά ἔργα ἀρχιτεκτονικῆς, μηχανικῆς, ὀχυρωματικῆς, ζωγραφικῆς, ἁγιογραφίας, γλυπτικῆς, διακοσμητικῆς, μικροτεχνίας, μουσικῆς, ποιήσεως.

● Ἔφεραν τό μετάξι καί ἀνέπτυξαν τήν σηροτροφία - μεταξουργία.

● Διεμόρφωσαν τόν χριστιανικό ἀνθρωπισμό (Θεόδωρος Β΄ Λάσκαρις κ.ἄ.).

9. «Χωρίς ἰδανικά»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Βιβλιοκριτικός ἐπικρίνει τούς N. H. Baynes καί H. B. Moss, ἐπειδή στό ἔργο τους «Εἰσαγωγή στόν Βυζαντινό Πολιτισμό» τολμοῦν νά *«ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Βυζαντίου πάλευε πάντα γιά ὑψηλά ἰδανικά»* καί *«ὅτι πρόσφερε τά ἀγαθά τοῦ πολιτισμοῦ της στό γειτονικό κόσμο»*. Κατόπιν αὐτῶν, καταλήγει ὅτι *«μέ τό ἐν λόγῳ βιβλίο δέν ἀξίζει ἄλλο νά ἀσχοληθοῦμε»*!! («Δαυλός» 238, σ. 15323).

Ἡ Ἀλήθεια:

Οἱ N. H. Baynes καί H. B. Moss δέν εἶναι οὔτε οἱ μόνοι οὔτε οἱ πρῶτοι πού ἀναγνωρίζουν τήν τεράστια προσφορά τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ πρός τήν ἀνθρωπό-

τητα. Ἐάν ὁ ἐν λόγῳ βιβλιοκριτικός ξεφυλλίση ἔστω μερικά ἔργα ἱστορικῶν, θρησκειολόγων, εἰδικῶν τῆς τέχνης, μουσικολόγων κ.ἄ., θά ἐκπλαγῆ. Ἄς ρίξη μία ματιά στίς βιβλιογραφίες πού παραθέτω στά βιβλία μου περί Βυζαντίου, καί στίς ἀναγνωρίσεις τῶν ξένων γιά τήν προσφορά του πού ἀνθολογῶ.

Ὅσο γιά τά ἰδανικά, **κανένα κράτος δέν μπορεῖ νά ἔχη τόσον μακρόν βίον ὅσον εἶχε ἡ Βυζαντινή Αὐτοκρατορία, ἐάν δέν ἔχη ὑψηλά ἰδανικά** στά ὁποῖα νά πιστεύη ὁ λαός του.

10. «Βυζαντινός ἀνελληνισμός»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Ἡ ἰδεολογική φύση καί δομή τοῦ Βυζαντίου ἦταν μή-ἑλληνική» (περιοδ. «Δαυλός» 207/1999).

«Τό Βυζάντιο "δέν εἶχε κανένα ἑλληνικό γνώρισμα" διότι εἶχε πολίτευμα μοναρχικό, ἐνῶ δέν εἶχε πολιτική ἐλευθερία» (Λ. Δικαῖος, περιοδ. «Δαυλός» 5, 1982).

Ἡ Ἀλήθεια:

Μέ αὐτά τά κριτήρια ἡ μινωική Κρήτη, ἡ μυκηναϊκή Ἑλλάς, μέ τά βασιλικά πολιτεύματά τους, ἐπίσης «δέν εἶχαν κανένα ἑλληνικό γνώρισμα». Τό ἴδιο καί ἡ Σπάρτη (ὁ Λεωνίδας βασιλεύς ὤν, δέν ἦταν Ἕλληνας!), ἡ Μακεδονία, ἡ Ἤπειρος. Ἀλλά καί ἡ αὐτοκρατορία τοῦ Ἀλεξάνδρου καί τά ἐξ αὐτῆς Ἑλληνιστικά κράτη «δέν εἶχαν κανένα ἑλληνικό γνώρισμα», ἀφοῦ ἦσαν μοναρχίες καί «ἐστεροῦντο πολιτικῆς ἐλευθερίας». Ὁπότε ὁ Ἑλληνισμός συρρικνώνεται στόν χῶρο, στίς δεκαετίες καί στό σύστημα τῆς ἀθηναϊκῆς «δημοκρα-

τίας», ὅπως ἀκριβῶς ἐπιδιώκουν κάποιοι δυτικοί «φιλέλληνες», ὥστε νά μποροῦν νά ὑποστηρίζουν ὅτι «οἱ ΗΠΑ εἶναι στόν σύγχρονο κόσμο ὅ,τι ἡ Ἑλλάς γιά τόν Ἀρχαῖο»[9].

Ὁ H. G. Wells στήν «Παγκόσμια Ἱστορία» του ἀποκαλεῖ τό Βυζάντιο *«**νέον ἑλληνικόν κράτος**»*. Προσθέτει: *«Περί τοῦ βυζαντινοῦ κράτους ὁμιλοῦν γενικῶς, ὡς ἐάν ἐπρόκειτο περί συνεχίσεως τῆς ρωμαϊκῆς παραδόσεως, ἐνῶ εἰς τήν πραγματικότητα τοῦτο ἦτο ἀνανέωσις τῆς παραδόσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου. **Τό ἀνατολικόν κράτος**, ἀφ' ὅτου ἐχωρίσθη **ἀπό τό δυτικόν**, ὡμιλοῦσε τήν **ἑλληνικήν** καί ἀποτελοῦσε συνέχεια τῆς **ἑλληνικῆς παραδόσεως** ἄν καί ὄχι ἐντελῶς ἁγνῆς... Πάντως, **τό κράτος αὐτό ἦτο ἑλληνικόν καί** ὄχι λατινικόν»*. (α', σ. 635-638, ἐκδ. «Δέλτα»).

Ὁ Γίββων θαυμάζει τήν χάριν καί τήν κομψότητα πού ἔχει ἡ ἑλληνική γλῶσσα στά κείμενα τοῦ Κεδρηνοῦ.

Κατά τόν Ἄρ. Τόυνμπη, *«ἡ Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία εἶχε χρησιμεύσει ὡς τό **ἑλληνικόν** οἰκουμενικόν κράτος»*, καί τοῦτο βεβαίως κατά τόν ἴδιον ἰσχύει πολύ περισσότερο γιά τό ἀνατολικό τμῆμα της, ἰδίως μετά τό 476 («Σπουδή τῆς Ἱστορίας»).

---

9. Αὐτά ἰσχυρίσθηκε, ὅταν οἱ ΗΠΑ βομβάρδιζαν τήν Σερβία, ὁ τότε ἐν Ἀθήναις πρεσβευτής των Ν. Μπέρνς. Καί ὁ Κλίντον κατά τήν ἐδῶ ἐπίσκεψί του: «Εἶμαι Ἕλλην»! (Στήν Σόφια εἶπε: «Εἶμαι Βούλγαρος!»).

11. «Σαθρόν καθεστώς»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Ὡς πρός τήν βιωσιμότητα τῶν κρατικῶν ὀντοτήτων ἐξαίρεται ἀπό ἀντιβυζαντινούς *«τό ἀρχαιοελληνικό μοντέλο» ἐν ἀντιθέσει πρός τήν «σαθρότητα τοῦ βυζαντινοῦ καθεστῶτος»* (περιοδ. «Δαυλός» 207/1999).

Ἡ Ἀλήθεια:

Τά ἀρχαιοελληνικά κράτη εἶναι ἄξια θαυμασμοῦ γιά πλεῖστα ὅσα, ὄχι ὅμως καί γιά τήν βιωσιμότητα-μακροβιότητά τους. Κανένα ἑλληνικό κράτος προγενέστερο τοῦ Βυζαντίου δέν προσήγγισε ἔστω καί ἀπό μακρυά τήν δική του μακροβιότητα. Τοῦτο ἰσχύει καί γιά τά κράτη-πόλεις (Ἀθῆναι, Σπάρτη κ.ἄ.) καί γιά τά μεγαλύτερα κράτη (Μακεδονία, Ἤπειρος) καί γιά τίς συμπολιτεῖες (Αἰτωλική, Ἀχαϊκή) καί γιά τίς αὐτοκρατορίες (Μυκηναϊκή, Ἀθηναϊκή, Ἑλληνιστικά κράτη). Τό μακροβιώτερο Ἑλληνιστικό κράτος, ἡ Πτολεμαϊκή Αἴγυπτος, ἔζησε 300 ἔτη· τό Βυζάντιο 1.128.

Ἡ Ἑλληνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων (Βυζάντιο) ἔζησε περισσότερο ἀπό ὅλες τίς ἄλλες αὐτοκρατορίες, προγενέστερες (Περσική, Ἀσσυριακή, Βαβυλωνιακή, Ἑλληνιστικά κράτη, Ρωμαϊκή) καί μεταγενέστερες (Βρεταννική, Ρωσική, Αὐστροουγγρική, Σοβιετική κ.λπ.). Κανένα κράτος δέν μπορεῖ νά ἔχη τόσον μακρόν βίον χωρίς ἰσχυρή ἐθνοφυλετική βάσι καί ὑψηλά ἰδανικά πού νά τά πιστεύη ὁ λαός του καί νά ἀγωνίζεται γι' αὐτά. Ἐθνοφυλετική βάσις τοῦ Βυζαντίου ἦταν ὁ Ἑλληνισμός, ὁ ὁποῖος περιλαμβανόταν

ὁλόκληρος στήν βυζαντινή ἐπικράτεια. Καί ἰδανικά του ἦσαν τά διαχρονικά Ἑλληνικά καί ἡ Ὀρθοδοξία.

Τό Βυζάντιο ἐπί 11 αἰῶνες ἀντιμετώπιζε συνεχῶς ἐχθρούς: τίς ὀρδές βαρβάρων πού κατέλυσαν τό δυτικό ρωμαϊκό κράτος ἀλλά ὄχι καί τό ἀνατολικό ἑλληνικό· τήν αὐτοκρατορία τῶν Περσῶν· τούς Ἄραβες· Οὔννους, Γότθους, Οὔγγρους, Ἄβαρους, Πετσενέγκους, Ρώσους, Σλαύους, Βούλγαρους, Νορμανδούς, Δυτικούς Σταυροφόρους, Φράγκους, Τούρκους. Καί **ἄντεξε ὅσο ποτέ κανένα ἄλλο κράτος – τόσο «σαθρόν».**

12. «Οὐδείς Ἕλλην Αὐτοκράτωρ»!

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Μερικοί φθάνουν στό σημεῖο νά ἀποφαίνωνται ὅτι *«στό Βυζάντιο ὑπῆρξε ἰδιαίτερη μέριμνα νά μήν ὑπάρξη ποτέ ἑλληνικῆς καταγωγῆς αὐτοκράτωρ»*!! (Π. Κουβαλάκης, «Δαυλός» 236-237, σ. 15246). Καί βεβαιώνουν ὅτι στό Βυζάντιο δέν ὑπῆρξεν *«οὔτε ἕνας Ἕλλην αὐτοκράτωρ ἤ στρατηγός»* (Ὀρ. Ἡλιανός, «Δαυλός», Φεβρ. 1990, σ. 51618).

Ἡ Ἀλήθεια:

Δέν διευκρινίζουν σέ τί συνίστατο αὐτή ἡ «ἰδιαίτερη μέριμνα». Ὑπῆρξε εἰδικός νόμος πού ἀπαγόρευε τήν ἀνάρρησιν Ἑλλήνων στό θρόνο; Θεσμός; Παράδοσις; Κάποια μέτρα; Τίποτε ἀπολύτως. Διότι ὁ ἰσχυρισμός εἶναι ἀνακριβής.

Μετά τήν κατάρρευσιν τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, οἱ βασιλεῖς τῆς Κωνσταντι-

νουπόλεως προσπάθησαν νά ἀποκαταστήσουν τό Κράτος στά παλαιά του σύνορα. Ἡ τελευταία τέτοια προσπάθεια ἔγινε ἐπί Ἰουστινιανοῦ. Ἀπέτυχε. Μετά ἀπό αὐτό, ἡ Αὐτοκρατορία συνειδητοποιεῖ τήν πραγματικότητα: ἡ ἐπικράτειά της περιορίζεται πλέον στήν «Ἀνατολή», δηλαδή στίς ἑλληνικές καί ἐξελληνισμένες περιοχές τῆς παλαιᾶς Αὐτοκρατορίας.

Μετά τόν θάνατο τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τό 565, οἱ διάδοχοί του ἀντιλαμβάνονται ὅτι εἶναι βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων καί ὡς τέτοιοι ἐνεργοῦν. Πρῶτος διάδοχος τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἶναι ὁ ἀνεψιός του, Ἰουστῖνος Β΄, ἀλλά τό 578 τόν διαδέχεται ὁ **Θρᾶξ** Τιβέριος (578-582) τόν ὁποῖον ὁ Ἄραψ Ἀμπούλ-Φαράγκ ἀποκαλεῖ «**πρῶτον Ἕλληνα βασιλέα**». Ἐκτός ἐάν οἱ ἀντιβυζαντινοί θεωροῦν, ἐν ἀντιθέσει πρός τούς Ἄραβες, τούς Θρᾶκες μή Ἕλληνες!

Ὁ Ἰουλιανός ὅμως τόν ὁποῖον τόσον θαυμάζουν, θέλοντας νά ἀποδείξη ὅτι εἶναι Ἕλλην γράφει: «*Ἐμεῖς, οἱ κάτοικοι τῆς Θράκης καί τῆς Ἰωνίας, εἶμαστε ἑλληνικῆς καταγωγῆς*» («Ἐγκώμιον εἰς τήν Αὐτοκράτειραν Εὐσεβίαν»)[10].

Τόν Τιβέριον διαδέχεται ὁ Μαυρίκιος (582-602) ἀπό τήν **Καππαδοκία.** Ὁ Λατῖνος χρονογράφος Παῦλος Διάκονος αὐτόν θεωρεῖ «πρῶτον **Ἕλληνα** βασι-

10. Ὁ Ἰουλιανός εἶχε μητέρα πιθανῶς Ἑλληνίδα, τήν Βασιλῖνα, δεύτερη σύζυγον τοῦ πατρός του Ἰουλίου Κωνσταντίου. Πάντως ἐάν Θρᾶκες=μή-Ἕλληνες, τότε καί ὁ Ὀρφεύς ἦταν μή-Ἕλλην.

λέα». Φαίνεται ὅμως ὅτι κατά τούς ἐν λόγῳ «ἑλληνολάτρες» οὔτε οἱ Καππαδόκες εἶναι Ἕλληνες, ὁπότε οὔτε ὁ Ἀπολλώνιος Τυανεύς, οὔτε οἱ Πατέρες τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἀκολουθοῦν οἱ ἐπίσης **Καππαδόκες** Ἕλληνες ἤ ἐξελληνισμένοι Ἀρμένιοι Φωκᾶς (602-610), Ἡράκλειος (610-641), Κώνστας (641-668), Κωνσταντῖνος Πωγωνᾶτος (668-685). Ἐπί τῆς δυναστείας αὐτῆς ἡ ὁποία λήγει τό 710 συντελεῖται ἀποφασιστική στροφή πρός τήν ἀναγνώρισι καί καθιέρωσι τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Κράτους. Οἱ βασιλεῖς διατηροῦν τόν τίτλον τῶν «Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων» ἀλλά τό πράττουν γιά λόγους σκοπιμότητος καί γοήτρου. Διότι ἐμφανιζόμενοι ὡς νόμιμοι διάδοχοι-συνεχιστές τῆς Ρώμης, διατηροῦν διεκδικήσεις ἐδαφικές καί ὑπεροχῆς ἔναντι τῶν δυτικῶν ἡγεμόνων καί τοῦ πάπα[11]. Στήν οὐσία ὅμως ἐξελληνίζουν πλήρως τό κράτος, ἀπό πάσης ἀπόψεως καί σέ ὅλους τούς τομεῖς. Γλῶσσα, θρησκεία, διοίκησις, νομοθεσία, παιδεία, ἀκόμη καί ἡ στρατιωτική ὁρολογία εἶναι πλέον Ἑλληνικαί.

Ἡ περίοδος 400-600, ὑπῆρξε μεταβατική. Ἀπό τό 600 ἀρχίζει ἡ περίοδος τοῦ πλήρους ἐξελληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὁλοκληρώνεται περί τό 650. Ἔκτοτε, ἐπί 800 ἔτη, ἡ Αὐτοκρατορία εἶναι πλήρως καί καθαρῶς ἑλληνική. Στήν πρόσληψι καθαρῶς ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος συμβάλλει καί ἡ κατά τόν ζ΄ αἰῶνα ἀπώλεια τῶν μή-ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, δηλαδή Συροπαλαιστίνης καί

11. Βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον καί Ἑλληνισμός», τό κεφ. «Γιατί Ρωμαϊκή;»

Αἰγύπτου, οἱ ὁποῖες κατεκτήθησαν ἀπό τούς Ἄραβες. Τό Κράτος περιορίζεται στήν Μ. Ἀσία, στήν χερσόνησο τοῦ Αἵμου καί στά νησιά τους καθώς καί σέ κάποια τμήματα τῆς νότιας Ἰταλίας καί Κριμαίας. Δηλαδή ἀποτελεῖται ἀπό ἑλληνικώτατες περιοχές. Ἐκτός πιά ἄν οἱ ἀντιβυζαντινοί ἀμφισβητοῦν καί τήν ἑλληνικότητα αὐτῶν τῶν περιοχῶν.

Οἱ σημαντικώτερες δυναστεῖες τοῦ Βυζαντίου εἶναι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς:

- Ἡ **Μακεδονική** ἀρχίζει μέ τόν Βασίλειο Α′ ἀπό τήν Ἀδριανούπολι (ἡ Θράκη περιελαμβάνετο στό θέμα τῆς Μακεδονίας).
- Τῆς τῶν **Ἰσαύρων** τά μέλη κατάγονται ἀπό τό ἀπό αἰώνων ἐξελληνισμένο φῦλο τῶν Ἰσαύρων τῆς Μ. Ἀσίας.
- Τῶν **Κομνηνῶν,** τῶν **Δουκῶν**, τῶν **Ἀγγέλων**, τῶν **Λασκάρεων**, τῶν **Καντακουζηνῶν** καί τῶν **Παλαιολόγων** οὐδείς δύναται νά ἀμφισβητήση τήν ἑλληνικήν καταγωγήν. Οἱ Κομνηνοί κατάγονται ἀπό τήν Ἀδριανούπολι καί τόν **Πόντον,** ὅπου καί ἵδρυσαν τό 1204 τό κράτος τῆς Τραπεζοῦντος πού διήρκεσε ὥς τό 1461. Ἄν οἱ Πόντιοι δέν ἦσαν Ἕλληνες, τότε δέν ἦσαν οὔτε ὁ φιλόσοφος Ἡρακλείδης, οὔτε ὁ Στράβων. Ὅσο γιά τούς Παλαιολόγους, νομίζω ὅτι οὔτε καί ὁ πιό φανατικός ἐχθρός τοῦ Βυζαντίου θά τολμοῦσε νά ἰσχυρισθῆ ὅτι ὁ τελευταῖος ἀπό αὐτούς ὁ Κωνσταντῖνος ΙΑ′ ἔπεσε στά τείχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὥς... Ρωμαῖος!

Κατά τόν διόλου φιλέλληνα J. Bernal, «*οἱ Βυζαντι-*

νοί αὐτοκράτορες ἦσαν πολύ περισσότερο ***Ἕλληνες*** *παρά Ρωμαῖοι»* («Science in History»).

Στόν θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνέβηκαν πολλές Ἑλληνίδες (ἐξ ὧν τρεῖς Ἀθηναῖες):

- Ἡ Εὐδοκία (Ἀθηναΐς), σύζυγος τοῦ Θεοδοσίου Β΄.
- Ἡ Εἰρήνη, σύζυγος τοῦ Λέοντος Δ΄.
- Ἡ Θεοφανώ, σύζυγος τοῦ Σταυρακίου.
- Ἡ Σοφία, σύζυγος τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου.
- Ἡ Θέκλα, θυγατέρα καί συναυτοκράτωρ τοῦ Θεοφίλου.
- Ἡ Θεοδώρα, χήρα τοῦ Θεοφίλου.
- Ἀλλά καί ἡ περιβόητη Θεοδώρα, ἡ σύζυγος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἦταν Κυπρία.
- Ἑλληνίς ἀπό τήν Θεσσαλονίκη ἦταν καί ἡ Εὐσεβία, σύζυγος τοῦ Κωνσταντίου. Αὐτή ἔπεισε τόν ἀπάνθρωπο σύζυγό της νά φεισθῇ τῆς ζωῆς του Ἰουλιανοῦ, ἀργότερα νά τοῦ ἐπιτρέψη νά σπουδάση εἰς Ἀθήνας καί τέλος νά τόν ἀναγορεύση καίσαρα τῆς Δύσεως, ὅπου ἡ Εὐσεβία τοῦ ἔστελνε *«βίβλους φιλοσόφων καί συγγραφέων ἀγαθῶν καί ρητόρων πολλῶν καί ποιητῶν, μέ ἀποτέλεσμα νά καταστῆ τό Παρίσιον μουσεῖον ἑλληνικῶν βιβλίων»*. (Bider, La Vie de l' Empereur Julien).

Ὑπῆρξαν καί μή ἑλληνικῆς καταγωγῆς αὐτοκράτορες (Ἀρμένιοι) ἀλλά καί αὐτοί ἦσαν ἐξελληνισμένοι. Μετά τόν Ἰουστινιανό, οὐδείς μή ἐξελληνισμένος ἀνῆλθε ποτέ στόν θρόνο τοῦ Βυζαντίου. Καί ὅλοι ἀνεξαιρέτως, περιεβάλλοντο ἀπό Ἕλληνες συμβούλους, πρωθυ-

πουργούς, ὑπουργούς, λογίους, αὐλικούς, στρατηγούς κ.λπ.

Ὀρθῶς λοιπόν, ὁ συνεργάτης τοῦ ἰδίου περιοδικοῦ Εὐαγ. Μπεξῆς, ἀντιθέτως πρός τούς Κουβαλάκην καί Ἡλιανόν, θεωρεῖ **Ἕλληνες** αὐτοκράτορες τόν Μιχαήλ Γ΄, τόν Λέοντα Στ΄ τόν Σοφό κ.ἄ. («Δαυλός» 133/ 1993). Φυσικά δέν ἦσαν μόνον αὐτοί.

Τό περίεργον εἶναι ὅτι οἱ ἴδιοι πού χαρακτηρίζουν ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς Βυζαντινούς αὐτοκράτορες «μή-Ἕλληνες», ὑποστηρίζουν ὅτι «Ἕλλην εἶναι πᾶς μετέχων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας», ἀκόμη καί οἱ Κίσσινγκερ, Κλίντον, Μπέρνς, ὄχι ὅμως οἱ Βασίλειος Β΄, Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος, Κομνηνοί, Λασκαραῖοι, Παλαιολόγος!

13. «Πνευματικό μηδέν»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Κατά τούς ἀρνητές του, τό Βυζάντιο:

- Ἐπέβαλε *«θανάσιμο σκοταδιστικό ἀγκάλιασμα»*, δοθέντος ὅτι ἦταν *«ἀνθελληνικό κατασκεύασμα»*. («Δαυλός» 211, Ἰούλ. 1999).
- Ἡ πνευματική του δημιουργία εἶναι *«πτωχή ἕως μηδαμινή»* («Δαυλός» 207/1999).
- Μετά τόν ἐκχριστιανισμό του ὁ Ἑλληνισμός παρήγαγε μόνον συναξάρια! (Τρ. Κωστόπουλος-Ὀλύμπιος).
- *«Εἶναι γνωστή ἡ βυζαντινή ἀπαγόρευσις τῶν ἐπιστημῶν»* (Π. Μαρίνης, «Πάνθεον» 15, σ. 10).

Ἡ Ἀλήθεια:

● Δέν εἶναι «πνευματικά μηδενικά» ὁ Πρόκλος, ὁ Πλήθων, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης, ὁ Ἀρέθας, ἡ Ἄννα Κομνηνή, οἱ Ἀκομινᾶτοι, ὁ Χωνιάτης, ὁ Προκόπιος, ὁ Βλεμμύδης, ὁ Ἀπόκαυκος, ὁ Λέων Μαθηματικός.

● Δέν εἶναι «μηδαμινόν» ἤ «πτωχόν ἔργον» τό τεράστιο τῶν Βυζαντινῶν φιλολόγων πού διέσωσαν, ἀπεκάθαραν, τακτοποιήσαν, σχολίασαν, ἑρμήνευσαν, ἐξέδωσαν, διέδωσαν τήν Ἑλληνική Γραμματεία ἡ ὁποία χωρίς αὐτούς θά εἶχε χαθῆ. Καί μόνον γι' αὐτό εἶναι **ἄξιοι αἰωνίας εὐγνωμοσύνης ἀπό ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα.**

Δέν εἶναι «συναξάρια»:

● Τά «Διονυσιακά» τοῦ Νόννου Πανοπολίτου, ποιητικόν ἔπος πού ἐξιστορεῖ τήν ἐκστρατείαν τοῦ Διονυσίου τοῦ Κατακτητοῦ στίς Ἰνδίες μέ πολύτιμες πληροφορίες.

● Τό «Τά καθ' Ἡρώ καί Λέανδρον» τοῦ Μουσαίου (ε'-στ'), ποιητική ἀφήγησις τοῦ ἐρωτικοῦ δράματος τῆς ἱερείας Ἡροῦς πού ἔμενε στήν εὐρωπαϊκή ἀκτή τοῦ Ἑλλησπόντου καί τοῦ Λεάνδρου πού ἔμενε στήν ἀσιατική καί περνοῦσε κολυμπώντας τόν πορθμό γιά νά τήν συναντᾶ ὁδηγούμενος ἀπό τό φῶς τοῦ λύχνου πού ἄναβε γι' αὐτόν τόν σκοπό ἡ ἀγαπημένη του, ἕως ὅτου μία νύκτα θυέλλης τό φῶς ἔσβησε, ὁ Λέανδρος πνίγηκε καί ἡ Ἡρώ αὐτοκτόνησε. (Πρόδρομος τοῦ «Ρωμαῖος καί Ἰουλιέτα»). Ἔργο τοῦ Μουσαίου μᾶλ-

λον εἶναι καί τό «Ἀλφειοῦ καί Ἀρεθούσης Ἔρως».

● «Τά κατ' Ἀρίστανδρον καί Καλλιθέαν», μυθιστόρημα τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ (ιϐ').

● «Τά κατά Ροδάνθην καί Δοσικλέα», μυθιστόρημα τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου (ιϐ').

● «Τά κατ' Ἰσμήνην καί Ὑσθμηνίαν», μυθιστόρημα τοῦ Εὐσταθίου Μακροεμϐολίτου (ιϐ').

● «Τά κατά Δρόσιλαν καί Χαρικλέα» τοῦ Νικήτα Εὐγενειανοῦ (ιϐ').

● «Περί Διαίτης», ἠθικοδιδακτικόν ποίημα τοῦ Θεοδώρου Χρυσοϐέργη.

● «Εἰς Σωφροσύνην», ἠθικοδιδακτικόν ποίημα τοῦ Θεοδώρου Μελητινιώτου.

● Τά «Γνωμικά Τετράστιχα» τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ.

● Τά ἐπιγράμματα τοῦ Πρόκλου (ε'), τοῦ Δαμασκίου (στ'), τοῦ Σιλενταρίου (στ'), τοῦ Ἀγαθία (στ'), τοῦ Κεφαλᾶ (θ'), τοῦ Πισίδου (ζ'), τοῦ Κωνσταντίνου Ροδίου (ι').

● Τά ποιήματα τῆς Κασσιανῆς (θ'), οἱ ὕμνοι τοῦ Συνεσίου (ε'), τοῦ Ἰωάννου Δημασκηνοῦ κ.ἄ.

● Τά ἐλεγειακά τοῦ Κωνσταντίνου Σικελιώτου (ι') καί τοῦ Μιχαήλ Χωνιάτου.

● Οἱ στίχοι τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου.

● Τά σατιρικά τοῦ ἰδίου, ὅπως «Ἀκολουθία τοῦ ἀνοστοῦ τραγογενῆ σπανοῦ» καί «Περί γέροντος νά μή πάρη κορίτσι».

● Τά ποιήματα τοῦ Γεωργίου Χούμνου (ιε').

● Τά ἐπικά ἱστορικά πονήματα, ὅπως τά περί Περσικῶν πολέμων τῆς Εὐδοκίας (ε') καί ἡ «Ἡρακλειάς»

τοῦ Γεωργίου Πισίδου (ζ′).

● Τά ἔργα τῶν Ἀνδρέου Κρήτης (η′), Θεοδώρου Στουδίτου (θ′), Ρωμανοῦ Μελωδοῦ (στ′).

● Τό ἔργο πολιτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Νικηφόρου Βλεμμύδου.

● Τά φυσιογνωστικά ποιήματα.

● Τά ποιητικά ἔργα μέ θέματα ἀπό τήν Ἀρχαιότητα, ὅπως «Ἰλιάς» τοῦ Κωνσταντίνου Ἑρμονιακοῦ, «Ἀχιλληίς», περί Μ. Ἀλεξάνδρου κ.ἄ.

● Τά λαϊκά καί δημοτικά τραγούδια, σκωπτικά, ἀκριτικά, προφητικά κ.λπ.

● Τά ἱστορικά ἔργα τῶν Προκοπίου (στ′), Κεδρηνῶν (ιϐ′), Ζωναρᾶ (ιϐ′), Σκυλίτση (ια′), Γλυκᾶ (ιϐ′), Ἀγαθία (στ′), Μιχαήλ Ψελλοῦ (ιθ′), Ἄννας Κομνηνῆς (ιϐ′) Νικήτα Χωνιάτου (ιγ′), Νικηφόρου Γρηγορᾶ (ιδ′), κ.ἄ.

● Οἱ διάφοροι «θρῆνοι», ὅπως τοῦ Ἐμμανουήλ Γεωργαλᾶ γιά τήν Ἅλωσι.

Δέν εἶναι «ἀπαγόρευσις τῶν ἐπιστημῶν»:

● Τά φιλοσοφικά ἔργα τῶν Πρόκλου, Δαμασκίου, Ψευδοδιονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Ἰωάννου Φιλοπόνου, Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἀρέθα Καισαρείας, Μιχαήλ Ψελλοῦ, Ἰωάννου Ἰταλοῦ, Μιχαήλ Ἐφέσου, Εὐστρατίου Νικαίας, Πλήθωνος, Νικηφόρου Βλεμμύδου, Γεωργίου Παχυμέρη, Γεωργίου Σχολαρίου.

● Οἱ Ἀνθολογίες, ὅπως ἡ «Μυριόϐιϐλος» καί ἡ «Παλατινή», (στήν δεύτερη ἀνθολογοῦνται ἑκατοντάδες ἑλληνιστικά ἐρωτικά ἐπιγράμματα καί 40 ἐπι-

γράμματα τοῦ Λεωνίδα Ταραντινοῦ).

● Οἱ ἐγκυκλοπαιδεῖες.

● Τά πολύτιμα λεξικά, ὅπως τῆς Σούδας.

● Οἱ θεολογικές μελέτες τῶν «μυστικῶν» Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, Συμεών τοῦ Νέου Στυλίτου, Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Γρηγορίου Παλαμᾶ, Νικολάου Καβάσιλα, Θεοδώρου Στουδίτου, οἱ ὁποῖοι διεμόρφωσαν τόν Μυστικισμό τῆς Ὀρθοδοξίας πού μελετοῦν καί θαυμάζουν σ' ὁλόκληρο τόν κόσμο καί ἐνέπνευσε ἔξοχους λογοτέχνες ὅπως ὁ Ντοστογιέφσκι καί ὁ Παπαδιαμάντης.

● Τά νομικά συγγράμματα, ὅπως τῶν Ξιφιλίνου, Ἀτταλειάτου, Ἀρμενοπούλου πού ἀπετέλεσαν τήν πηγή τῆς εὐρωπαϊκῆς νομοθεσίας.

● Τά περί μαθηματικῶν καί ἀστρονομίας ἔργα τῶν Πρόκλου, Ἰσιδώρου Μιλησίου, Ἀνθεμίου Τραλλιανοῦ, Λέοντος Μαθηματικοῦ, Γεωργίου Παχυμέρη, Θεοδώρου Μετοχίτου, Μαξίμου Πλανούδη κ.ἄ.

● Οἱ πραγματεῖες περί φυσικῶν ἐπιστημῶν τῶν Ζωσίμου Πανοπολίτου (δ'), Κασσιανοῦ Βάσσου (στ'), Τιμοθέου Γάζης (ε'), Μιχαήλ Ψελλοῦ.

● Τά περί ἰατρικῆς ἔργα τῶν Ὀρειβασίου, Ἀετίου, Παύλου Αἰγινήτου κ.ἄ.

● Οἱ ἐξόχως σημαντικοί κώδικες καί τό ἄλλο τεράστιο νομοθετικό ἔργο τῶν Ἑλληνοβυζαντινῶν.

● Ἡ ἐπιτομή τῶν Ὁμηρικῶν ἐπῶν τοῦ Νεμεσίωνος (ζ'), χάρις στήν ὁποίαν ἐπέζησεν ὁ Ὅμηρος.

Κάποιοι ὅμως, δέν ἄκουσαν ποτέ περί ὅλων αὐτῶν καί ἐπιμένουν νά ἀγνοοῦν μέ «ὀλυμπίαν» ἀταραξίαν αὐτά πού ἀγνοοῦν.

14. «Ἀκάθαρτοι οἱ Βυζαντινοί»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Οἱ Βυζαντινοί λόγῳ τῆς χριστιανικῆς πίστεώς τους, ἐν ἀντιθέσει πρός τούς ἀρχαίους Ἕλληνες, δέν ἐφρόντιζαν τήν καθαριότητα τοῦ σώματός των.

Ἡ Ἀλήθεια:

Οἱ Βυζαντινοί ἦσαν οἱ μόνοι καθαροί Εὐρωπαῖοι. Εἶχαν ἰδιωτικά καί δημόσια λουτρά. Στά δημόσια ὑπῆρχαν καί κολυμβητικές δεξαμενές, ἐνῶ σωληνώσεις διοχέτευαν θερμόν ἀέρα καί θερμό νερό. Τά δημόσια λουτρά λειτουργοῦσαν ἀπό τό πρωί ὡς τή νύκτα, μέ τακτές ἡμέρες γιά κάθε φῦλο. Τά διασημότερα ἦσαν τά λουτρά τοῦ Ζευξίππου (Ζεύς+ἵππος), μέ 80 ἀρχαιοελληνικά ἀγάλματα. Διέθεταν καί εἰδικούς χώρους γιά ἀνάπαυσι μετά τήν λοῦσιν. Οἱ Γερμανοί ἀγανάκτησαν ἐπειδή ἡ Ἑλληνοβυζαντινή πριγκίπισσα Θεοφανώ πού παντρεύθηκε τόν βασιλέα τους καί ὅταν αὐτός πέθανε τούς ἐκυβέρνησε, ἐλούετο καθημερινῶς, πρᾶγμα πού τό ἐθεώρησαν «ἀντιχριστιανικό». Ἡ ἴδια τούς ἔμαθε νά χρησιμοποιοῦν σεντόνια καί πηρούνια!

Στό ἀντιβυζαντινῆς-ἀντιχριστιανικῆς τοποθετήσεως περιοδικό «Ἑλληνικόν Πάνθεον» ὑπό τόν τίτλον «Χριστιανικοί... καλοί τρόποι» διαβάζουμε: *«τόν 11ο αἰῶνα, μιά πριγκίπισσα προξένησε φοβερό σκάνδαλο στή Βενετία ὅταν σέ γεῦμα πρωτοχρησιμοποίησε... πηρούνι καί οἱ κληρικοί τήν ἀπείλησαν μέ θεία ὀργή».* Παραλείπεται συμπτωματικῶς ἡ διευκρίνησις ὅτι ἡ πριγκίπισσα ἦταν ἡ Ἑλληνοβυζαντινή Ὀρθόδοξη Ἀρ-

γυρώ, ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ ἀντίθεσις πρός τό πηρούνι δέν ἦταν θρησκευτική - χριστιανική, ἀλλά πολιτισμική —στό χριστιανικό Βυζάντιο ὑπῆρχε πολιτισμός, στήν χριστιανική Δύσι βαρβαρότης.

Τά περί δῆθεν «ἀκαθάρτων» Βυζαντινῶν, πηγάζουν ἀπό ἕναν ἄλλον ἰσχυρισμό: ὅτι ὁ χριστιανισμός διδάσκει τήν περιφρόνησιν τοῦ σώματος καί συνεπῶς καταδικάζει τήν φροντίδα γιά τήν καθαριότητα, τήν ὑγεία, τόν καλλωπισμό του. Ὁ ἰσχυρισμός εἶναι ἀνακριβής. Ὁ Χριστιανισμός λέγει στούς πιστούς του: «*Ὑμεῖς ναός Θεοῦ ἔστε ζῶντος*» (Παῦλος). Τό ἀνθρώπινο σῶμα εἶναι ναός ἀφοῦ ἐντός του βρίσκεται «ὁ ζῶν Θεός». «*Σέβου τήν ὕλην*», διδάσκει ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός. Συνεπῶς ὁ πιστός ὀφείλει νά τό φροντίζη, γι' αὐτό ἄλλωστε ἀπαγορεύεται ἡ ἑκούσια καταστροφή τοῦ σώματος (αὐτοκτονία). Ὅλες οἱ ἰδεολογίες καί θρησκεῖες ὑφίστανται καί διαστροφές ἀπό διάφορους ἀκραίους. Ἐμφανίσθηκαν καί κάποιοι «χριστιανοί» πού ἐκήρυξαν τήν ἀπόλυτη παραμέλησι ἤ καί τόν βασανισμό τοῦ σώματος. (Μήπως οἱ ἱερεῖς τοῦ Δωδωναίου Διός δέν ἦσαν ἀνυπόδητοι καί ἐκοιμῶντο κατά γῆς;). Αὐτοί ὅμως ἐκφράζουν ὄχι τόν χριστιανισμό, ἀλλά τά δικά τους ἰδεολογήματα, τίς ὑποκειμενικές φαντασιώσεις τους. Ὁ χριστιανισμός δέν διδάσκει τέτοια πράγματα. Ὁ Ἰησοῦς ἔτρωγε ἀπ' ὅλα καί ἔπινε κρασί (κατηγορήθηκε ὡς «φάγος καί πότης» ἀπό τούς Φαρισαίους), μετεῖχε σέ γάμους καί πανηγύρια, χρησιμοποιοῦσε μύρα, φοροῦσε ἔνδυμα ὑφαντό ἐξαιρετικῆς τέχνης. Ὁ Χριστιανισμός διδάσκει τήν μέ μέτρον λιτότητα, ὅπως καί οἱ π.Χ. Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι τι-

μοῦσαν ὄχι τόν πλοῦτον, ἀλλά τήν **ἀρετή**.

Εἶναι γνωστή ἡ ἱστορία γιά τόν πλουσιώτερο ἄνθρωπο τοῦ κόσμου, τόν Γύγη, ὁ ὁποῖος ἐξεπλάγη ὅταν οἱ Ἕλληνες τοῦ εἶπαν ὅτι δέν θεωροῦσαν αὐτόν ὡς τόν εὐτυχέστερο τῶν θνητῶν, ἀλλά κάποιον ἄσημον Ἀγλαόν, γεωργόν κάποιας πολίχνης, πού εἶχε ὅλα ὅσα τοῦ ἐχρειάζοντο γιά νά ζήση, χωρίς ὑπερβολές. Τήν ἀρχαίαν ἑλληνικήν ἀντίληψιν ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος ὅταν λέγει: *«Πλούσιος δέν εἶναι ἐκεῖνος πού ἔχει πολλά, ἀλλά ἐκεῖνος πού τοῦ λείπουν λίγα»*.

15. «Χωρίς ἐθνική συνείδησι»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Δέν ὑπῆρξε καμμιά ἐθνική συνείδησις στούς Βυζαντινούς», («Δαυλός» 207/1999).

Ἡ Ἀλήθεια:

Θεμέλιο τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἦταν ὁ Ἑλλη**νισμός,** ὁ ὁποῖος περιλαμβανόταν ὁλόκληρος ἐντός τῶν ὁρίων του. Καμμιά ἑλληνική περιοχή ἀπό τή Μεγάλη Ἑλλάδα ὡς τήν Ἀνατολία καί ἀπό τήν Κρήτη ἕως τήν Κριμαία δέν ἔμεινε ἐκτός τῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ Ἑλλη**νισμός ἦταν ἡ ἐθνοφυλετική βάσις,** ὁ κεντρικός ἄξων, ἡ σπονδυλική στήλη τοῦ κράτους. Τό κράτος ἦταν πολυφυλετικό, ἀφοῦ περιελάμβανε καί μή-Ἕλληνες. Ὅμως οἱ Ἕλληνες ἔδιναν τήν γλῶσσα, τήν παιδεία, τήν θρησκεία, τήν τέχνη, τήν τεχνολογία, τήν ἐπιστήμη, τήν ἐπάνδρωσι τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ στρατοῦ, τῆς αὐλῆς. Ἕλληνες ἦσαν σχεδόν ὅλοι οἱ

λόγιοι, οἱ καθηγητές τῶν ἀνωτάτων σχολῶν, οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πατριάρχες, οἱ πλεῖστοι τῶν στρατηγῶν, ναυάρχων κ.λπ. Καί ἀσφαλῶς ὑπῆρχε ἑλληνική συνείδησις. Ἰδού μερικές ἐκδηλώσεις της:

● Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Βατάτζης λέγει: *«ἐν τῷ γένει **τῶν Ἑλλήνων ἡμῶν**, ἡ σοφία βασιλεύει».*

● Ὁ Εὐστάθιος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, στήν ὁμιλία του γιά τήν Ἁγ. Τεσσαρακοστή, λέγει: *«εἴς τε τόν **καθ' ἡμᾶς Ἕλληνα** καί εἰς Βάρβαρον».* (P. G. Migne τ. 135, σ. 708).

● Ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς συνεχῶς χρησιμοποιεῖ τό ὄνομα «**Ἕλληνες**» μέ ἐθνική, ὄχι θρησκευτική ἔννοια.

● Ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος προσφωνεῖ τόν Ἰωάννη Ε' Παλαιολόγον *«ὦ **τῆς Ἑλλάδος** ἥλιε βασιλεῦ»* (Σάθας, Monuments A).

● Ὁ ἡγεμών Μιχαήλ Ἄγγελος τό Δεσποτᾶτο τῆς Ἠπείρου τό ἀποκαλεῖ «**τῆς Ἑλλάδος**».

● Ὁ Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος σέ πανηγυρική ὁμιλία του ὑπογραμμίζει τήν «δόξαν τῆς **Ἑλληνικῆς Παραδόσεως**» καί ὑπερηφανεύεται (ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἰσοκράτης γιά τούς Ἀθηναίους), ἐπειδή οἱ κάτοικοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως *«οὐ μιξοβαρβάρου λαοῦ τό φθέγμα φύρδην προϊεμένου, ἀλλά... διατρανοῦν **τήν Ἑλλάδα** γλῶτταν τήν ὀρθορρήμονα».*

● Στήν «Βασίλειον Τάξιν» του, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος ἀναφέρει τήν «**ἑλληνική** παιδεία» καί τήν «**ἑλληνικήν** μουσικήν» ὡς ἀντίθετες ὄχι πλέον πρός τίς τῶν χριστιανῶν, ἀλλά πρός τίς τῶν «βαρβάρων».

● Ἡ Ἄννα Κομνηνή ὑπερηφανεύεται ἐπειδή ἐμε-

λέτησε Ἀριστοτέλην καί Πλάτωνα καί γενικῶς γιά τό «**ἑλληνίζειν**» της.

● Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Μιχαήλ Χωνιάτης ὑμνεῖ ποιητικῶς τήν δόξαν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

● Ὁ Νικήτας Χωνιάτης, γράφοντας γιά τήν Ἅλωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς Δυτικούς, θρηνεῖ ἐπειδή τοῦ ἔλαχε ἡ μοῖρα *«νά παραπέμψω τοῖς ἔπειτα πράξεις πολεμικάς ἐν αἷς μή νικῶσιν* ***Ἕλληνες,*** *νά μεταχειρισθῶ τήν Ἱστορίαν, χρῆμα βέλτιστον καί κάλλιστον τῶν* ***Ἑλλήνων*** *εὕρημα, ἵνα διαιωνίσω τήν μνήμην βαρβαρικῶν καθ'* ***Ἑλλήνων*** *κατορθωμάτων».*

● Ὁ Λαόνικος Χαλκοκονδύλης καλεῖ «Ἕλλ**ηνας**» τούς κατοίκους τοῦ κράτους καί «**βασιλεῖς** Ἑλλ**ήνων**» τούς ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκράτορας.

● Ὁ Μ. Δούκας χαρακτηρίζει τόν λαόν τοῦ Βυζαντίου «τρυγίαν **τῶν** Ἑλλ**ήνων**».

● Ὁ σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου μέ ἐπιστολή του πρός τόν Ἰωάννην Καντακουζηνόν τόν ἀποκαλεῖ «βασιλέα τῶν Ἑλλ**ήνων**».

● Ὁ Κωνσταντῖνος ΙΑ' Παλαιολόγος, στήν τελευταία ἔκκλησί του γιά ἀγῶνα, χαρακτηρίζει τήν Κωνσταντινούπολιν *«ἐλπίδα καί χαράν πάντων τῶν* ***Ἑλλήνων****».*

Κατά τούς Μέσους Χρόνους δέν ὑπάρχουν λαοί μέ ἐθνική συνείδησι –μόνη ἐξαίρεσις οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί. Οὔτε ἐθνικά κράτη ὑπάρχουν. **Γιά πρώτη φορά στήν Ἱστορία ἐθνικά κράτη ἱδρύουν** οἱ **Ἑλληνοβυζαντινοί**: εἶναι τά κράτη τῆς Νικαίας, τοῦ Πόντου καί τῆς Ἠπείρου πού ἱδρύονται μετά τήν Ἅλωσιν τοῦ 1204.

Θά περάσουν πολλοί αἰῶνες ἕως ὅτου οἱ Δυτικοί ἀκολουθήσουν τό παράδειγμα τοῦ Βυζαντίου καί ἀρχίσουν νά ἱδρύουν τά ἐθνικά τους κράτη, ἰδίως κατά τόν ιθ′ αἰῶνα.

Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος (Γ′ ιστ′) διαπιστώνει ὅτι ὁ Ἑλληνισμός τῶν Μέσων Χρόνων *«δέν ἐλησμόνει ποτέ καί ποτέ δέν ἔπαυσε τιμῶν τόν Ἀρχαῖον Ἑλληνισμόν»*. Καί ἀναφέρει:

● Τόν Ἀγαθίαν, ὁ ὁποῖος κατακρίνων τήν τάσιν νά τιμῶνται μετριώτατοι μέ στῆλες καί εἰκόνες, ἔγραψεν: *«Οὕτως οὔτε Πλάτων βρενθύεται, οὔτ' ἄρ' Ὅμηρος – χρώμασι ἤ στήλαις, ἀλλά μόνῃ σοφίῃ»*.

● Τούς **Γεώργιον Πισίδην** καί **Θεοδόσιον** οἱ ὁποῖοι ὕμνησαν τά κατορθώματα τοῦ Ἡρακλείου καί τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, ἀναφερόμενοι σέ προσωπικότητες τῆς Ἀρχαιότητος ὅπως οἱ Ἀλέξανδρος, Φίλιππος, Τιμόθεος, Ξενοφῶν κ.ἄ.

● Τόν **Νικήτα Χωνιάτην** ὁ ὁποῖος ἀνιστορῶν τά τῆς Δ′ Σταυροφορίας γράφει: *«ἀλλ' ὦ* ***Ἕλλην*** *ποταμέ* ***Ἀλφειέ,***... *μή δή τά* ***Ἑλλήνια*** *διαπραγήματα... ὅσα οἱ ἐκ σοφῶν ἐπιστρατεύσαντες* ***Ἕλλησι καθ' Ἑλλήνων*** *ἐμεγαλούργησαν»*.

● Τόν **Μιχαήλ Χωνιάτην**, Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, ὁ ὁποῖος **συ**νέγραψεν ὕμνους στήν δόξα τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

● Τόν αὐτοκράτορα **Βασίλειον Β′** ὁ ὁποῖος ἐπανηγύρισε τήν κατά τῶν Βουλγάρων νίκην του στόν Παρθενῶνα.

● Τόν Ἀλέξιον **Α′** Κομ**νη**νόν, ὁ ὁποῖος ἐξηγώντας

τήν χρησιμοποίησι τῶν ἐκκλησιαστικῶν θησαυρῶν στόν κατά τῶν Δυτικῶν πόλεμον, εἶπε: *«πάντα τά ἀφαιρεθέντα εἰς δέον ἀνήλωτο κατά τόν Περικλέα».*

● Τόν Ἀκάθιστον Ὕμνον ὡς ἐμπνευσμένον ἀπό τούς χαιρετισμούς τῶν Ὀρφικῶν πρός τήν ὑψίστην θεάν.

«Χαῖρε δέ καί κλῖμαξ ποτί οὐρανόν» (Ὀρφ.).

«Χαῖρε κλῖμαξ ἐπουράνιε» (Ἀκάθιστος).

Οἱ Ἕλληνες εἶχαν ἀπολύτως συνείδησιν ὅτι τό Βυζαντινό κράτος ἦταν δικό τους, συνέχεια τῶν Ἑλληνιστικῶν κρατῶν, καί ἀγωνίσθηκαν πάντοτε γιά νά τό ὑπερασπισθοῦν. Γι' αὐτό ἄλλωστε καί τό ἑλληνικόν τμῆμα τῆς ἄλλοτε Ρωμαϊκῆς Οἰκουμένης ἐπέζησε, ἐν ἀντιθέσει πρός τό δυτικό πού ὑπέκυψε στούς βαρβάρους ἐπειδή ἐστερεῖτο στερεοῦ ἐθνοφυλετικοῦ πυρῆνος.

16. «Μισθοφορικός στρατός»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

*«Ὁ Βυζαντινός στρατός ἀπετελεῖτο ἀπό **μισθοφόρους**»* («Δαυλός» 207/1999). Κάποιος μάλιστα φθάνει νά ὑποστηρίζῃ ὅτι *«κατά τήν ὕστατη **μάχη** τῆς Κωνσταντινουπόλεως **μόνο** (!) οἱ ξένοι **μισθοφόροι** πολέμησαν τούς Τούρκους»*! («Δαυλός» 218/2000).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ὁ Στρατός ἕως τόν Ἰουστινιανό ἀπετελεῖτο κατά τήν κληρονομηθεῖσαν ἀπό τήν Ρώμην παράδοσιν κυρίως ἀπό βαρβάρους: μισθοφόρους, φοιδεράτους (=ἐγκατε-

στημένους σέ ἐδάφη τῆς Αὐτοκρατορίας μέ ὑποχρέωσιν νά παρέχουν ὡρισμένον ἀριθμόν στρατιωτῶν) καί συμμάχους. Μετά τόν Ἰουστινιανόν ὅμως μέ τήν ἀπομάκρυνσιν ἀπό τήν ρωμαϊκή παράδοσι καί τήν στροφή πρός τήν διαμόρφωσι νέου κράτους ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος, δηλαδή ἀπό τόν στ' αἰῶνα, τήν κυρίαν δύναμιν ἀποτελοῦν οἱ ὑπήκοοι τοῦ κράτους πού στήν πλειονότητά τους εἶναι Ἕλληνες. Αὐτοί εἶναι οἱ ἐθελονταί καί οἱ ὑπόχρεοι στρατολογήσεως. Σέ βοηθητικό ρόλο παρέμεναν οἱ φοιδερᾶτοι, οἱ μισθοφόροι καί οἱ σύμμαχοι. Ὁ στρατός διαιρεῖτο εἰς συνοριακόν, κινητόν (=ἐσωτερικόν) καί ἀνακτορικήν φρουράν. Τό ναυτικόν ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπό Ἕλληνες τοῦ Αἰγαίου καί τοῦ Ἰονίου. Πάντως καί οἱ φοιδερᾶτοι ἐνετάσσοντο στό στρατεύμα ὑπό ἀξιωματικούς πού κατά κανόνα ἦσαν Ἕλληνες. Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος διαπιστώνει ὅτι σχεδόν ὅλα τά ἀναφερόμενα ὀνόματα Βυζαντινῶν στρατηγῶν καί ναυάρχων εἶναι ἑλληνικά. Ἑλληνικῆς συνειδήσεως ἦσαν οἱ **ἀκρῖτες** (ἀγρότες - στρατιῶτες φρουροί τῶν συνόρων) καί στήν ἑλληνική τραγουδήθηκαν τά κατορθώματά τους.

Τίς ἔνοπλες δυνάμεις ἀποτελοῦσαν:

α') **Ὁ Βασιλικός στρατός**.

i. Ἡ βασιλική σωματοφυλακή (Ἕλληνες καί ξένοι).

ii. Ἡ φρουρά τῆς Κωνσταντινουπόλεως (Ἕλληνες καί ξένοι).

iii. Οἱ φρουρές τῶν πόλεων (Ἕλληνες).

iv. Τά ἔκτακτα σώματα, στρατολογούμενα γιά τήν ἀντιμετώπισι ἐκτάκτων περιστάσεων (Ἕλληνες).

β΄) **Ὁ Ἐθνικός στρατός.**

i. Τῶν θεμάτων. Οἱ ἄνδρες ἐστρατολογοῦντο ἀπό τούς στρατηγούς διοικητές τῶν ἐπαρχιακῶν περιφερειῶν (=θέματα) καί ὑπήγοντο σ' αὐτούς (Ἕλληνες).

ii. Οἱ ἀκρῖτες ἤ ὀροφύλακες. Φρουροί τῶν παραμεθορίων περιοχῶν (Ἕλληνες).

iii. Οἱ καστροφύλακες. Φρουροί τῶν διαφόρων ὀχυρῶν, στήν μεθόριο καί στήν ἐνδοχώρα (Ἕλληνες).

γ΄) Τά **Ἐπικουρικά** Σώματα (ξένοι).

i. Οἱ σύμμαχοι. Ἐστέλλοντο ἀπό ὑποτελῆ ἤ φιλικά ἔθνη πρός ἐνίσχυσιν τῶν Βυζαντινῶν.

ii. Οἱ μισθοφόροι. Συγκροτοῦσαν χωριστές μονάδες, μέ Βυζαντινούς ὡς στελέχη.

iii. Οἱ βουκελλάριοι. Σωματοφύλακες ἀξιωματούχων καί ἄλλων ἀρχόντων.

(Τά στοιχεῖα ἀπό τό «Ὁ Στρατός τοῦ Βυζαντίου» τοῦ Χαρ. Γ. Νικολάου στό «Βυζαντιναί Μελέται», τό Ζ΄).

Ὅσο γιά τό πολεμικό ναυτικό τό ὁποῖον ἐξησφάλιζε τήν βυζαντινή θαλασσοκρατορία, αὐτό ἀπετελεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπό Ἕλληνες τῶν νησιωτικῶν καί παραλιακῶν ἐπαρχιῶν.

Κατά τόν ια΄ αἰῶνα αὐξάνεται ὁ ἀριθμός τῶν μισθοφόρων οἱ ὁποῖοι ἀναλαμβάνουν ὁλονέν εὐρύτερον ρόλον, χωρίς ὅμως νά παύση καί ἡ παρουσία ἐθνικῶν μονάδων.

Τό γεγονός εἶναι ὅτι κατά τούς Μέσους Χρόνους δέν ὑπῆρχαν ἐθνικοί στρατοί. Μόνον στό Βυζάντιο οἱ ἔνοπλες δυνάμεις ἐστηρίζοντο κατά μέγα μέρος καί κατά τό μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ βίου του, ἐπί ἐθνικῆς βάσεως. Σ' αὐτό ὀφείλεται καί ἡ ὑπεροχή τους, χάρις στήν ὁποία ἡ Αὐτοκρατορία ὑπῆρξεν ἡ μακροβιωτέρα τῆς Ἱστορίας.

17. «Λατινόγλωσσο»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Τό Βυζάντιο στήν ἀκμή του (ἐπί Ἰουστινιανοῦ) καθιέρωσε ὡς ἐπίσημη γλῶσσα τά λατινικά, ἐνῶ οἱ Λατῖνοι καί ***Τοῦρκοι*** *κατακτητές του ἐπέβαλαν τά ἑλληνικά σάν ἐπίσημη διπλωματική γλῶσσα. Μία ἀκόμη ἀπόδειξις τοῦ σφοδροῦ μισελληνισμοῦ τοῦ Βυζαντίου»* (Ἀθ. Κουκοβίστα στό περιοδ. «Δαυλός», τ. 215).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ὁ Ἰουστινιανός, ὁραματίσθηκε τήν παλινόρθωσι τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Γι' αὐτό ἐπεχείρησε τήν ἀνακατάληψι τοῦ ἄλλοτε δυτικοῦ τμήματός της πού εἶχε ἀντικατασταθεῖ ἀπό σωρείαν βαρβαρικῶν κρατιδίων. Χάριν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ ἐπεδίωξε καί τόν γλωσσικό ἐκλατινισμό τῆς ἑλληνικῆς - ἑλληνιστικῆς Ἀνατολῆς, ὅπως καί τήν ἀναστήλωσιν τοῦ «Ρωμαϊκοῦ Δικαίου». Ἀπέτυχε. Ὁ ἴδιος, «ἀνάγκᾳ πειθόμενος», ὄχι μόνον ἀνέθεσε τήν κωδικοποίησι τῶν νόμων τοῦ κράτους σέ Ἕλληνες νομοδιδασκάλους ὑπό τόν «Ἕλληνα

καί ἄθεον» (κατά Ἡσύχιον) Τριβωνιανόν, ἀλλά καί ἐξέδωσε τάς «Νεαράς» του στήν ἑλληνική «ὥστε ἅπασιν εἶναι γνώριμον», ὡς «κοινή» καί «συνήθης γλῶσσα».

Λίγες δεκαετίες μετά τόν θάνατο τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἡ ἑλληνική γίνεται ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ κράτους, ἐνῶ ἀργότερα οἱ Ἴσαυροι ἀντικαθιστοῦν καί τό λεγόμενο «ρωμαϊκό» μέ τό ἑλληνικό Δίκαιο.

Τό Βυζάντιο καθιέρωσε ὄχι τήν λατινική, ἀλλά τήν ἑλληνική ὡς ἐπίσημη γλῶσσα. Ἁπλῶς ἕνας ἀπό τούς 130 αὐτοκράτορές του ἐπεχείρησε νά ἐπιβάλη τήν λατινική καί ἀπέτυχε, διότι τό ἐγχείρημά του ἦταν τόσον οὐτοπικό ὅσον καί τό θρησκευτικό τοῦ Ἰουλιανοῦ.

Ὁ ἀντιβυζαντισμός ὅμως ὁδηγεῖ ὡς τόν ἰσχυρισμόν ὅτι ἀκόμη καί οἱ... Τοῦρκοι ὑπῆρξαν φιλικώτεροι πρός τήν ἑλληνική γλῶσσα ἀπό τούς Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου! Οἱ Τοῦρκοι πράγματι προσέφυγαν στήν ἑλληνική ὡς γλῶσσαν τῆς διπλωματίας των ἕως τά τέλη τοῦ ιστ´ αἰῶνος. Ὁ ἱστορικός ὅμως ὀφείλει καί νά ἑρμηνεύση τό γεγονός πού ἀναφέρει, καταδεικνύων τίς αἰτίες του, οἱ ὁποῖες εἶναι:

α´) Ἡ ἑλληνική εἶχε ἤδη καθιερωθῆ ὡς γλῶσσα τῆς διεθνοῦς διπλωματίας ἀπό τούς Βυζαντινούς, οἱ ὁποῖοι τήν ἐπέβαλαν διότι εἶχαν τό ἰσχυρότερο καί σημαντικώτερο κράτος τῆς ἐποχῆς καί τήν ὑψηλότερη διπλωματία.

β´) Οἱ Τοῦρκοι θέλησαν νά ἐμφανισθοῦν ὄχι ὡς καταλυτές, ἀλλά ὡς συνεχιστές τοῦ Βυζαντίου καί ὡς ἐκ τούτου συνέχισαν τήν χρῆσιν τῆς ἑλληνικῆς στίς ἐξω-

τερικές τους σχέσεις. Ἄλλωστε ποιάν ἄλλη γλῶσσα νά χρησιμοποιοῦσαν; Τήν... τουρκική;

γ') Τήν διπλωματία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀνέλαβαν οἱ **Ἕλληνες** (Φαναριῶτες). Διότι διέθεταν μόρφωσι, διπλωματική παράδοσι, πολυγλωσσία καί διεθνεῖς διασυνδέσεις. Τοῦρκοι διπλωμάτες δέν ὑπῆρχαν. Φυσικό λοιπόν ἦταν νά συνεχισθῆ ἡ χρῆσις τῆς ἑλληνικῆς. Ἄλλωστε καί σήμερα ἀκόμη ἡ Τουρκία, διπλωματικῶς, συνεχίζει τήν παράδοσι τῶν Ἑλλήνων - Βυζαντινῶν - Φαναριωτῶν.

δ') Παρά ταῦτα, στά τέλη τοῦ ιστ' αἰῶνος, οἱ Τοῦρκοι κατήργησαν τήν ἑλληνικήν ὡς γλῶσσαν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τους.

Τό ἱστορικό γεγονός εἶναι ἕνα: **Χωρίς τό Βυζάντιο, ἡ ἑλληνική γλῶσσα θά εἶχε χαθῆ** ὅπως οἱ γλῶσσες τῶν ἄλλων ἀρχαίων λαῶν.

18. «Κατά Ἑλλήνων»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Ὁ ὅρος «Ἕλλην» ἦταν ἀπαγορευμένος καί ὑβριστικός στό Βυζάντιο.

Ἡ Ἀλήθεια:

Ὁ ὅρος «Ἕλλην»:

α') Κατά τήν Ἀρχαιότητα εἶχε σημασία ἐθνοφυλετική, ἡ ὁποία βεβαίως συνεπάγεται καί τήν πολιτισμικήν ἀνωτερότητα ἔναντι τῶν μή-Ἑλλήνων (=βαρβάρων).

β') Κατά τήν Ἑλληνιστική καί Ἑλληνορωμαϊκή περίοδο ἔχει μία περιωρισμένη καί μία εὐρυτέρα ἔννοια:

τήν ἐθνοφυλετική γιά τούς «ὁμαίμους» Ἕλληνες καί τήν πολιτισμική γιά τούς μή-ὁμαίμους, ἀλλά τούς τῆς ἑλληνικῆς παιδείας μετέχοντες (ἑλληνίζοντες).

γ') Κατά τούς πρωτοβυζαντινούς αἰῶνες, προσλαμβάνει θρησκευτικό νόημα καί ὡς «Ἕλλην» θεωρεῖται ὁ μή-χριστιανός, ἄν καί ὁ χριστιανός Ἰουστῖνος διατηρεῖ τήν πολιτισμική διάκρισιν «Ἕλλην - βάρβαρος».

δ') Κατά τούς τελευταίους αἰῶνες τοῦ Βυζαντίου, τό «Ἕλλην» ἀνακτᾶ βαθμιαίως τό ἐθνοφυλετικό (καί κατά προέκτασιν τό πολιτισμικό) του νόημα. Ὁ πρῶτος, πού ξαναχρησιμοποιεῖ τό «**Ἕλλην**» μέ ἀποκλειστικῶς ἐθνικό περιεχόμενο, δέν εἶναι ὁ Πλήθων, ὡς συνήθως λέγεται, ἀλλά ὁ Νικηφόρος Γρηγορᾶς, κληρικός καί ἐξέχων θεολόγος τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἀλλά καί ἄλλος ἐξέχων τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ Νικόλαος Καβάσιλας, ἀναφέρεται στήν «**Ἑλληνική** μας κοινότητα».

19. «Ἐς ἔδαφος φέρειν»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Εἶναι ἡ ἀτομική βόμβα τῶν ἀντιβυζαντινῶν: Οἱ Βυζαντινοχριστιανοί ἐφήρμοσαν τό «ἐς ἔδαφος φέρειν» εἰς βάρος τῶν ἀρχαιοελληνικῶν μνημείων τά ὁποῖα κατέστρεψαν συστηματικῶς. Σ' αὐτούς ὀφείλεται ἡ μή-ὕπαρξις ἀκεραίων ἀρχαίων ναῶν καί ἔργων τέχνης. *«Οἱ Βυζαντινοί ἰσοπέδωσαν τήν Ὀλυμπία»*, γράφει κάποιος[12].

12. «Βυζαντινόν» ἔθνος δέν ὑπῆρξε, ὅπως δέν ὑπῆρξε αὐστρο-ουγγρικόν στήν Αὐτοκρατορία τῶν Ἀψβούργων ἤ

Ἡ Ἀλήθεια:
Καταστροφές ἀρχαίων ναῶν καί ἔργων τέχνης ἔγιναν πολλές, ἀλλά ἐκτός Ἑλλάδος, ἀπό ὄχλους ἀνθελληνικούς. Αὐτοί, ἀποτελούμενοι κυρίως ἀπό Σημῖτες ἐκινοῦντο ἀπό μῖσος κατά τῶν Ἑλλήνων. Ὁ χριστιανισμός ἐχρησιμοποιεῖτο κυρίως ὡς πρόφασις. Οἱ ὄχλοι αὐτοί, οἱ ἐθνοφυλετικῶς ἐχθρικοί πρός κάθε ἑλληνικόν, ἔδρασαν κυρίως σέ Συροπαλαιστίνη καί Αἴγυπτο. Στήν τελευταία προκάλεσαν τήν καταστροφή τοῦ 391 κατεδαφίζοντας τό Σεράπειον καί τήν βιβλιοθήκη του.

Οἱ ὄχλοι αὐτοί διείποντο ἀπό ἀνθελληνική μανία καί κατέστρεφαν τά ἔργα τῶν Ἑλλήνων, ὅπως διάφοροι σύγχρονοι φανατικοί καταστρέφουν ἔργα παλαιοτέρων κατακτητῶν, ἀποικιοκρατῶν κ.λπ. στίς χῶρες τους[13].

Στήν Ἑλλάδα τέτοια φαινόμενα δέν σημειώθηκαν. Ἐάν ἐφαρμοζόταν καί ἐδῶ τό «ἐς ἔδαφος φέρειν», τό πρῶτο ἔργο πού θά ἰσοπεδωνόταν θά ἦταν ὁ Παρθενών, ὁ ὁποῖος ὅμως ἔμεινε ἄθικτος ἕως καί τήν Τουρκοκρατία μαζί μέ τούς ναούς τοῦ Ἡφαίστου κ.ἄ.

«τσαρικόν» στήν ρωσική. Συνεπῶς μέ τόν ὅρον «Βυζαντινοί», ἐννοοῦν ὅσους ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν χριστιανοί. Ὅπως καί νά εἶναι, οὐδείς «Βυζαντινός» ἰσοπέδωσε ποτέ τήν Ὀλυμπία. Ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει σ' αὐτήν μετά τούς Ρωμαίους, τό κατέστρεψαν οἱ Γότθοι ἐπιδρομεῖς.

13. Σέ ὅλες τίς πρώην ἀποικίες, μετά τήν ἀνεξαρτητοποίησι, ἔγιναν καταστροφές ἀνδριάντων, ναῶν, βιβλιοθηκῶν, σχολείων, κτιρίων πού θύμιζαν στούς ἰθαγενεῖς τήν ξένη κατοχή τῆς ὁποίας τά ἐθεώρησαν σύμβολα (λ.χ. τοῦ Φερδ. Λεσσέψ στήν διώρυγα τοῦ Σουέζ!)

Ὀλυμπία, Δελφοί, Δῖον, Δωδώνη, Δῆλος κ.λπ. ὑπέστησαν ζημίες ἀπό φυσικές καταστροφές, ἀλλά καί ἁρπαγές καί λεηλασίες πού διέπραξαν Ρωμαῖοι, διάφοροι βάρβαροι καί δυστυχῶς καί Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ὅμως δέν ἦσαν οὔτε χριστιανοί οὔτε Βυζαντινοί.

Παραθέτω μερικά παραδείγματα:

● Ὁ Σκόπας, Ἕλλην στρατηγός τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας κατέστρεψεν ὁλοσχερῶς τό **Δῖον** (219 π.Χ.). Τό ἴδιο ἔτος ὁ Δωρίμαχος, στρατηγός τῆς ἴδιας Συμπολιτείας, κατερείπωσε τήν **Δωδώνην.** Τό 200 π.Χ. ὁ Φίλιππος Ε′ τῆς Μακεδονίας κατέστρεψε συστηματικῶς ἱερά καί ἀνδριάντες θεῶν στή **νότια Ἑλλάδα.** Κανείς ἀπό αὐτούς, φυσικά, δέν ἦταν χριστιανός.

● Κατά τίς ἐπεμβάσεις καί τούς πολέμους των στήν Ἑλλάδα, οἱ Ρωμαῖοι προκάλεσαν τεράστιες καταστροφές. Ἰσοπέδωσαν πόλεις, ἐλεηλάτησαν ἱερά, κατεδάφισαν τείχη. Λ.χ., τό 167 π.Χ. κατεδάφισαν πολλές πόλεις σέ Θεσσαλία, Στερεά, Ἤπειρο. Τό 146 π.Χ. κατέστρεψαν ἐντελῶς τήν **Κόρινθο**. *«Ἡ πόλις ἠφανίσθη, εἰς ἔδαφος κατερριμμένη»* (Διόδ. XXXII, 27, 1). Τό 145 π.Χ. ἐρήμαξαν τήν Πελοπόννησο. *«Οὐδέποτε, συμφοραί τηλικαῦται τήν Ἑλλάδα κατέσχον»* (Διόδ. XXXII, 1). Παυσανίας, Στράβων, Δίων Χρυσόστομος, περιγράφουν τήν κατερείπωσι τῆς Ἑλλάδος.

● Τό 87 π.Χ., οἱ Ρωμαῖοι ἐξεστράτευσαν στήν Ἑλλάδα ἡ ὁποία εἶχε συνταχθῆ μέ τόν Μιθριδάτη, ἐναντίον τους. Οἱ ἐπί κεφαλῆς τῶν ρωμαϊκῶν στρατευμάτων, Σύλλας καί Λούκουλλος ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων, ἅρπαξαν τά χρυσᾶ ἀναθήματα πού βρίσκον-

ταν στήν **Ἐπίδαυρο,** στήν **Ὀλυμπία,** στούς **Δελφούς** καί τά μετέτρεψαν σέ νομίσματα. Ἐλεηλάτησαν ἐξ ἄλλου πολλές πόλεις, ὅπως τόν **Ὀρχομενόν.** Στήν **Ἀττική** πυρπόλησαν τά ἱερά ἄλση καί κατέστρεψαν Ἀκαδημία καί Λύκειο. Ἀργότερα, ὁ Κωνσταντῖνος Α′ κατέσχε θησαυρούς τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν γιά νά ἐκδώση ὑγιές χρυσό νόμισμα.

● Ἀπό τήν πλευρά του, ὁ Μιθριδάτης κατέστρεψε τήν **Δῆλο** πού εἶχε συνταχθῆ μέ τούς Ρωμαίους.

● Ὁ Σύλλας ἔκανε μεγάλες καταστροφές στόν **Πειραιᾶ** (Πλούταρχος, «Σύλλας» 14). Ἅρπαξε ὅλους τούς θησαυρούς τοῦ **Τροφωνίου** Βοιωτίας (Παυσ. IX, 7, 4). Ἰσοπέδωσε πόλεις ὁλόκληρες (Πλούτ., «Σύλλας» 26).

● Κατά τόν α′ π.Χ. αἰῶνα, ἡ Κιλικία καί ἡ Κρήτη ἔγιναν ὁρμητήρια πειρατῶν πού ἐρήμαζαν τά νησιά καί τίς παραθαλάσσιες πόλεις. Στή Σάμο λ.χ. κατέστρεψαν τό **Ἡραῖον,** στήν **Σαμοθράκη** λεηλάτησαν τά πανάρχαια ἱερά. Αὐτοί κατέστρεψαν τό περίφημο μαντεῖο τοῦ Ἀπόλλωνος στήν Κλάρο, τό ναό τῶν Βραγχιδῶν στούς **Διδύμους** τῆς Μιλήτου, τό ἱερόν τῆς Χθονίας Δήμητρας στήν **Ἑρμιόνη,** τοῦ Ἀσκληπιοῦ στήν **Ἐπίδαυρο** καί στό **Ταίναρο,** τῆς Ἥρας στό **Ἄργος,** τοῦ Ἀπόλλωνος στό **Ἄκτιον.** Τό 69 π.Χ. κατέστρεψαν ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει στήν **Δῆλο.**

● Τό ἴδιο ἔτος, οἱ Ρωμαῖοι συνέτριψαν τούς πειρατές, κατέλαβαν τήν **Κρήτη** καί τήν ἐρήμαξαν. Στράβων (1, 477) Κικέρων («Pro Murena» 35, 74), Εὐτρόπιος (VI, 11) γράφουν ὅτι τότε ἐρημώθηκαν οἱ πόλεις καί τά χωριά τῆς μεγαλονήσου. Τά ἴδια ἔγιναν τό 58 π.Χ. στήν **Κύπρο.**

● Κατά τούς β′ καί γ′ Μιθριδατικούς πολέμους ἡ Ἑλλάς ὑπέστη μεγάλες καταστροφές, ἰδίως ἡ **Λέσβος**, ἡ **Χαιρώνεια** κ.ἄ. Μόνον ἀπό τήν **Ρόδο** οἱ Ρωμαῖοι ἅρπαξαν 5.000 ἀγάλματα καί ἄλλα 500 ἀπό τούς Δελφούς.

● Νέες καταστροφές ὑπέστη ἡ χώρα κατά τόν πόλεμο μεταξύ Καίσαρος καί Πομπηίου: οἱ **Γόμφοι** Θεσσαλίας καί τά **Μέγαρα** ἀφανίσθηκαν ἀπό τόν στρατό τοῦ Καίσαρος, ἐνῶ ὁ στόλος τοῦ Πομπηίου προκάλεσε πολλά δεινά στή **Ρόδο** ὅπου τό 48 π.Χ. οἱ Ρωμαῖοι ἅρπαξαν 3.000 ἔργα τέχνης, πού τώρα βρίσκονται σέ εὐρωπαϊκά μουσεῖα.

● Μετά τή νίκη του, ὁ Καῖσαρ ἀπεφάσισε νά ξανακτίση τήν Κόρινθο. Τότε συλήθηκαν πολλοί ἀρχαῖοι τάφοι μέ πλούσια κτερίσματα. *«Τότε ἤρξατο γενική σύλησις τῶν τάφων καί ἡ Ρώμη κατεκλύσθη ὑπό ἔργων τέχνης ἅτινα ὠνομάσθησαν νεκροκορίνθια».* (Χέρτσμπεργκ· «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἐπί Ρωμαιοκρατίας»).

● Ἐπί Μάρκου Αὐρηλίου (β′ μ.Χ.) βάρβαροι ἀπό τήν Βοημία καί Μοραβία εἰσέβαλαν στήν Ἑλληνική Χερσόνησο καί λεηλάτησαν Θράκη, Μακεδονία, ἕως ὅτου νικήθηκαν στήν Ἐλάτεια (161 μ.Χ.).

● Ὁ Συνέσιος, ὅταν ἐπισκέφθηκε τίς Ἀθῆνες, γράφει γιά τήν Στοά τοῦ Ζήνωνος: *«Ἡ ποικίλη Στοά δέν εἶναι πλέον ἀξία οὔτε τοῦ ὀνόματός της, ἀφοῦ ὁ Ρωμαῖος ἀνθύπατος ἀφήρεσε ὅλα τά καλλιτεχνήματα πού τήν κοσμοῦσαν».* (Ἐπιστολαί ἀρ. 54).

● Τόν γ′ αἰῶνα μ.Χ. ἄρχισαν οἱ ἐπιδρομές τῶν Γότθων. Τό 252 μ.Χ. Γότθοι καί Ἔρουλοι πολιόρκησαν τήν

Θεσσαλονίκη. Τό 267 μ.Χ. ἔφθασαν ὡς τήν Πελοπόννησο, καταστρέφοντας τά πάντα. Τότε κυρίευσαν τό Βυζάντιο, τήν Χρυσόπολι, τήν Κύζικο, τήν Λῆμνο, τίς **Ἀθῆνες,** ὅπου προξένησαν μεγάλες καταστροφές.

Ἡ εἰκόνα πού δίνουν κάποιοι βυζαντινομάχοι-χριστιανομάχοι εἶναι ὅτι τά ἀρχαῖα μνημεῖα ἦσαν περίπου ἄθικτα, ἕως ὅτου ἐνέσκηψαν οἱ Χριστιανοβυζαντινοί καί τά κατέστρεψαν. Ὁ ἀναγνώστης ὅμως μπορεῖ νά συναγάγη, ἀπό ὅσα ἐνδεικτικῶς ἀνέφερα, ὅτι ἡ εἰκόνα εἶναι ψευδής καί ὅτι δέν εὐσταθοῦν ἰσχυρισμοί ὅπως ὅτι:

- Ἐπί Βυζαντίου, ἔγινε *«εὐρείας ἔκτασης ἐξολόθρευση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους»* (Π. Κουβαλάκης, «Δαυλός» 242, σ. 15650).
- *«Οἱ Βυζαντινοί ἰσοπέδωσαν τήν Ὀλυμπία»* («Δαυλός» 242, σ. 15653).

Ἐδῶ οἱ βάρβαροι Γότθοι εἰσβολεῖς καί μόλις «προσηλυτισθέντες» (;) στόν Ἀρειανισμό βαπτίζονται «Βυζαντινοί», δηλαδή Ἕλληνες καί Ὀρθόδοξοι.

Πέραν τῶν πολεμικῶν καί φυσικῶν καταστροφῶν ὑπῆρξε συστηματική ἁρπαγή ἑλληνικῶν καλλιτεχνημάτων, κυρίως ἀπό τούς Ρωμαίους.

Ἰδού:

- Ὁ Μάρκελλος ἀφάνισε τό 212 π.Χ. τίς Συρακοῦσες καί μετέφερε στήν Ρώμη ὅσα καλλιτεχνήματα δέν κατεστράφησαν, (Πλούτ., Μάρκελλος). Τό 209 π.Χ. ὁ Φάβιος Μάξιμος λεηλατεῖ τόν Τάραντα[14].

---

14. Ἀπό ἐκεῖ, μεταξύ ἄλλων μεταφέρθηκε στήν Ρώμη καί

● Ἀκολούθησε (α′ π.Χ.) ὁ διοικητής τῆς ἄλλοτε ἑλληνικῆς Σικελίας Βέρρης, ὁ ὁποῖος ὠργάνωσε τήν συστηματική ἀπογύμνωσί της ἀπό καλλιτεχνικούς καί πνευματικούς θησαυρούς, ἀπό τούς ὁποίους ἄλλους σφετερίσθηκε (γι' αὐτό καί δικάσθηκε) καί ἄλλους ἔστειλε στήν Ρώμη πρός καλλωπισμό της.

● Πρίν ἀπό αὐτό, εἶχε ρημάξει τήν Ἑλλάδα καί Μ. Ἀσία. Καταλήστευσε Σικυῶνα, Ἀθῆνες, Δῆλο, Τένεδο, Σάμο, Κιλικία, Παμφυλία, Πέργαμο. Ἅρπαξε: Ἀπό τήν Δῆλο ἀγάλματα. Ἀπό τήν Τένεδο, τό ἄγαλμα τοῦ Τέννητος, πολιούχου τῆς νήσου. Ἀπό τήν Σάμο, γλυπτά καί πίνακες ζωγραφικῆς ἀπό τό ναό τῆς Ἥρας. Ἀπό τήν Ἄσπενδο Παμφυλίας ἔστειλε στήν Ρώμη φορτία καλλιτεχνήματα, μεταξύ των καί τό περίφημο ἄγαλμα τοῦ Κιθαρωδοῦ. Στήν Πέργαμο ἀπεγύμνωσε τό ἱερό τῆς Ἀρτέμιδος.

Στήν δίκη τοῦ Βέρρη, ὁ Κικέρων ἀναφέρει ἐπαινετικῶς ὅσους ἔστειλαν καλλιτεχνικούς θησαυρούς γιά νά στολίσουν τήν Ἰταλία:

● Ὁ Μάρκελλος ἀπό τίς Συρακοῦσες.

● Ὁ Σκιπίων ἀπό τήν Μ. Ἀσία.

● Ὁ Φλαμινῖνος ἀπό τήν Μακεδονία.

● Ὁ Αἰμίλιος Παῦλος ἀπό τήν βόρ. Ἑλλάδα.

● Ὁ Μόμμιος ἀπό Κόρινθο καί Ἀχαΐα.

● Ὁ Σερβίλιος ἀπό τήν πόλιν Ὄλυμπος τῆς Παμφυλίας.

ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους πού «ἐκόσμησε» τό Καπιτώλιο. Στήν πόλι ἀπέμεναν μόνον τά ἀγάλματα-κολοσσοί πού ἦταν ἀδύνατο νά μεταφερθοῦν. (Πλίνιος, «Φυσική Ἱστορία»).

● Τό 197-194 π.Χ. οἱ Ρωμαῖοι, ὑπό τόν Τίτον Φλαμινῖνον, διέπραξαν τόση λεηλασία στήν βόρ. Ἑλλάδα, ὥστε οἱ κάτοικοι τῆς Ρώμης ἀπηλλάγησαν ἐπί δεκαετίες ἀπό κάθε φορολογία. Ἕνα περίφημο ἄγαλμα τοῦ Διός μεταφέρθηκε τότε στήν Ρώμη καί στήθηκε στό Καπιτώλιο.

● Τό 168 π.Χ. οἱ Ρωμαῖοι, ὑπό τόν Αἰμίλιο Παῦλο, κατέλυσαν τό Μακεδονικό κράτος. Τότε κατέστρεψαν 70 πόλεις καί ἐξανδραπόδισαν 150 χιλιάδες Ἕλληνες (Πλούτ., Αἰμίλιος Παῦλος 29). Στήν Ρώμη παρήλασαν τότε 250 ἅμαξες μέ ἀνδριάντες, γλυπτά καί ζωγραφικούς πίνακες (Πλούτ., Αἰμίλιος Παῦλος). Φυσικά κατά τήν μεταφορά πάμπολλα καλλιτεχνήματα κατεστράφησαν.

● Τό 148 π.Χ. οἱ Ρωμαῖοι, ὑπό τόν Μέτελλον, κατέστειλαν ἐξέγερσι στήν Μακεδονία. Ἀκολούθησε νέα λαφυραγώγησις καί μεταφορά καλλιτεχνημάτων στήν Ἰταλία. Μεταξύ αὐτῶν καί οἱ ἀνδριάντες τῶν ἐφίππων ἑταίρων τοῦ Ἀλεξάνδρου πού ἔπεσαν στόν Γρανικό, ἔργο τοῦ Λυσίππου.

● Τό 146 π.Χ. οἱ Ρωμαῖοι, ὑπό τόν Μόμμιον κατέστρεψαν ἐκ θεμελίων τήν Κόρινθο, ἐξόντωσαν τούς κατοίκους της καί μετέφεραν ὅσα καλλιτεχνήματα δέν ἀφανίσθηκαν στήν Ἰταλία. Ὁ Στράβων ἀναφέρει ὅτι τά «πλεῖστα καί ἄριστα» τῶν καλλιτεχνημάτων στούς ναούς τῆς Ρώμης καί τῶν «κύκλῳ τῆς Ρώμης πόλεων» προήρχοντο ἀπό αὐτήν τήν λεηλασία.

● Τό 144 π.Χ. ὅταν μέ ἐντολήν τοῦ Καίσαρος ἄρχισαν νά ξανακτίζουν τήν Κόρινθο, ἀπεκαλύφθησαν νέοι θησαυροί καί ἄρχισε ἕνα τεράστιο ἐμπόριο καλλιτε-

χνημάτων ἰδίως «νεκροκορινθίων» (=κτερίσματα ἀπό ἀνασκαφέντες τάφους).

● Τό 132 π.Χ. ἀρχίζουν στήν Ρώμη οἱ πλειστηριασμοί τῶν καλλιτεχνημάτων τῆς Περγάμου (Πλίνιος, Φυσική Ἱστορία, XXXIV, 48).

● Κατά τούς Μιθριδατικούς πολέμους (α′ π.Χ.), οἱ Ρωμαῖοι λεηλάτησαν Δελφούς, Ἐπίδαυρον, Ὀλυμπίαν (Παυσ. IX, 7, 5-6). Ὁ Ρωμαῖος Σύλλας ἅρπαξε ἀγάλματα καί ἄλλα καλλιτεχνήματα, ἀλλά καί πληθώρα συγγραμμάτων ἀπό πολλές πόλεις, μεταξύ τῶν ὁποίων καί οἱ Ἀθῆνες καί κατέστρεψε τήν Δῆλο (86 π.Χ.). Μεταξύ τῶν κλοπιμαίων ἦσαν τό ἐξ ἐλεφαντοστοῦ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ἀπό τίς Κλαζομενές, πολυθρύλητοι πίνακες τοῦ Ζεύξιδος, τό κολοσσιαῖο ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος ἀπό τήν Ἀπολλωνία τοῦ Πόντου, καί ἡ περίφημη βιβλιοθήκη τοῦ Ἀπελλικῶνος. Στήν Ὀλυμπία καί στήν Ἐπίδαυρο οἱ Ρωμαῖοι δέν ἄφησαν κανένα ἀνάθημα.

● Πολλά καλλιτεχνήματα κατεστράφησαν κατά τήν μεταφορά τους ἤ χάθηκαν σέ ναυάγια. Πολλῶν ἀγαλμάτων οἱ Ρωμαῖοι ἔκοβαν τά κεφάλια καί τά ἀντικαθιστοῦσαν μέ δικά τους. (Σ' αὐτό διέπρεψεν ὁ Καλιγούλας).

● Ὁ Ὀκταβιανός Αὔγουστος τό 30 π.Χ. μετέφερε ἀπό τήν Τεγέα στήν Ρώμη ἄγαλμα τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς. (Παυσ. VIII, 46, 1).

● Ὅλα τά ἀγάλματα στό ἄλσος τῶν Διοσκούρων στίς Φαρές μεταφέρθηκαν στήν Ρώμη. (Παυσ. VII, 22, 5).

● Ὁ Νέρων (α′ μ.Χ.) ἔστειλε τόν Σεκοῦνδο Καρία νά περιοδεύση σέ Ἑλλάδα καί Μ. Ἀσία γιά νά ἐπιση-

μάνη τά ἀξιόλογα καλλιτεχνήματα, νά τά συγκεντρώση καί νά τά μεταφέρη στήν Ρώμη. Μόνον ἀπό τούς Δελφούς μεταφέρθηκαν 500 γλυπτά. Ἐπί αἰῶνες οἱ Ρωμαῖοι ἅρπαζαν ἀπό τίς ἑλληνικές περιοχές ἀγάλματα, ἀγγεῖα, πίνακες, κάθε εἴδους καλλιτεχνήματα.

● Ὁ Στράβων ἀναφέρει ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶχεν ἐρημωθῆ (Γεωγραφικά VIII, 388, 2). Πλεῖστες πόλεις, γράφει, εἶχαν μετατραπῆ σέ ἐρείπια. Ἀπό τήν Μεγαλόπολι λ.χ. εἶχε ἀπομείνει μόνον τό ὄνομα: *«ἐρημία μεγάλη ἐστίν ἡ Μεγάλη πόλις»* (388, 1). Αὐτά κατά τόν α′ μ.Χ. αἰῶνα, δηλαδή ὅταν οἱ χριστιανοί ἦσαν ὑπό διωγμόν.

● Ὁ Πολύβιος γράφει ὅτι ὁ στρατηγός τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας Σκόπας τό 219 π.Χ. κυριεύσας τήν ἱερή πόλι τῶν Μακεδόνων Δῖον, *«τά τείχη κατέσκαψε καί τάς οἰκίας καί τό γυμνάσιον, πρός δέ τούτους ἐνέπρησε τάς στοάς τάς περί τό τέμενος καί τά λοιπά διέφθειρε τῶν ἀναθημάτων»* (IV, 62, 2). Τά ἴδια ἔπραξεν ὁ ἐπίσης στρατηγός τῶν Αἰτωλῶν Δωρίμαχος στήν Δωδώνη (ὅ.π., V, 9, 2-3).

● Εἰς ἀντίποινα, ὁ Φίλιππος Γ′ τῆς Μακεδονίας, εἰσέβαλε στήν Αἰτωλία καί κατέστρεψε ὅ,τι μπόρεσε. Οἱ Μακεδόνες *«τάς τε στοάς ἐνεπίμπρασαν καί τά λοιπά τῶν ἀναθημάτων διέφθειραν... καί κατέσκαψαν εἰς ἔδαφος. Ἀνέτρεψαν δέ καί τούς ἀνδριάντας οὐκ ἐλάττους τῶν δισχιλίων»* (ὅ.π., VI, 67, 2-3).

● Τό 200 π.Χ. οἱ Μακεδόνες εἰσέβαλαν στήν Ἀττική, ὅπου ἐκτός τῶν ἄλλων κατέστρεψαν καί τά μνημεῖα (Λίβιος, XXXI, XXX, 5).

● Τό κακό συνεχίσθηκε ἀπό Δυτικούς, («Σταυροφόρους» καί μή), Ἄραβες, Τούρκους κ.ἄ. ἐπιδρομεῖς,

εἰσβολεῖς, πειρατές, κατακτητές.

● Ὁ Η. Herzberg ἀναφέρει ὅτι οἱ Ἰταλοί μετέφεραν στήν χώρα τους «*ὄγκο οἰκοδομικῶν ὑλικῶν ἀπό τά ἀνεξάντλητα ἀρχαιολογικά μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν καί κυρίως ὡραιότατους μαρμάρινους κίονες*».

● Ὁ πάστωρ L. Suchen ἀναφέρει ὅτι «*ὁλόκληρη ἡ Γένουα εἶναι κτισμένη μέ μάρμαρα καί κίονες πού μεταφέρθηκαν ἐκεῖ ἀπό τήν Ἑλλάδα*».

● Ἡ λεηλασία καί ἡ καταστροφή τῶν ἀρχαιολογικῶν μνημείων τῆς Ἑλλάδος συνεχίσθηκε ἐπί Τουρκοκρατίας ἀπό τούς Δυτικούς, πού δωροδοκώντας τούς Τούρκους, ἅρπαζαν ἔργα τέχνης καί τά μετέφεραν στίς πατρίδες τους.

● Ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Κ. Ντίγκμπι λεηλάτησε τά ἀπομεινάρια τῆς Δήλου.

● Ὁ Ἄγγλος πρεσβευτής στήν Κωνσταντινούπολι Τ. Ρόου ρήμαξε ὅ,τι ἀπέμενε σέ Δῆλο, Δελφούς καί ἄλλους χώρους.

● Τά ἴδια ἔκανε καί ὁ Γάλλος πρεσβευτής Φρ. Ὀλιέ, ἐνῶ ὁ συμπατριώτης του ἀββᾶς Φουρμόν δέν ἱκανοποιεῖτο μέ τίς λεηλασίες, ἀλλά προέβαινε καί σέ συστηματική καταστροφή ἀρχαίων μνημείων. Αὐτός ἐργάσθηκε συστηματικῶς γιά τήν ἐξάλειψι τῆς ἀρχαίας Σπάρτης.

● Ὁ Παρθενών κατεστράφη ἀπό βομβαρδισμό τοῦ Ἰταλοῦ Μοροζίνι (1687), ὁ ὁποῖος ἅρπαξε καλλιτεχνήματα ἀπό Ἀθῆνες καί Πειραιᾶ, μεταξύ τῶν ὁποίων καί τό κεφάλι τῆς Ἀπτέρου Νίκης.

● Τό ἔργο τοῦ Μοροζίνι ὁλοκλήρωσε ὁ Ἄγγλος Ἔλγιν (1802).

Ἡ ἱστορική ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες χριστιανοί δέν ἐφήρμοσαν τό «ἐς ἔδαφος φέρειν» καί οἱ καταστροφές πού ὑπέστησαν τά ἀρχαῖα μνημεῖα πού βρίσκονταν σέ ἑλληνικό ἔδαφος δέν ὀφείλονται σ' αὐτούς[15].

20. «Ἄμουσοι»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Στό Βυζάντιο ἡ μουσική εἶναι ἀποκλειστικῶς ἐκκλησιαστική, μονότονη, ἀνιαρή ἀνατολίτικη, χωρίς καμμία σχέσι μέ τήν Ἑλληνική Παράδοσι καί καμμίαν ἑλληνικότητα. «*Δέν διαθέτει τίποτε τό ἑλληνικό... δέν παράγει χαρακτῆρα, ἦθος καί συμπεριφορά πλήν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀφορισμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς*» (Στ. Βασδέκης, «Δαυλός» 203/1998).

Κατά τόν Π. Μαρίνην, στό Βυζάντιο ὑπῆρχε μόνον «θρηνητική θρησκευτική μουσική».

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἡ βυζαντινή μουσική, κοσμική καί ἐκκλησιαστική, εἶναι συνέχεια τῆς ἀρχαίας ὀκτατονικῆς καί ἐνσωματώνει τά στοιχεῖα τῆς ἕως τότε ἑλληνικῆς μουσικῆς παραδόσεως. Ἀπό τόν ζ' αἰῶνα καί ἡ ἐκκλησιαστική μουσική ἐγκαταλείπει τά ἐκ τῆς Π. Διαθήκης θέματα. Οἱ ὁμοιότητες μέ τήν «ἀνατολίτικη» μουσική ὀφείλονται στήν μίμησι τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἀπό τούς Ἀνατολίτες.

● Ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός (ζ') συνέγραψε τήν πρώτη θεωρητική παρουσίασι τοῦ ἑλληνικοῦ Ὀκτωήχου καί

15. Περισσότερα στά ἑπόμενα περί Βυζαντίου βιβλία μου.

καθιέρωσε τήν «ἀγκιστροειδῆ γραφήν» (νότες).

● Πολλοί θρησκευτικοί ὕμνοι εἶναι ἔμπλεοι χαρᾶς ἤ θριάμβου ἤ εἶναι ταυτοχρόνως καί πατριωτικοί («Ἀκάθιστος», «Σῶσον, Κύριε, τόν λαόν σου» κ.ἄ).

● Οἱ Βυζαντινοί δημιούργησαν τό λυρικό θέατρο (ὄπερα) καί ἐφηῦραν τό «ἐκκλησιαστικό ὄργανο» (ἁρμόνιο) τό ὁποῖο ἐξήγαγαν καί στήν Δύσι.

21. «Ἕλληνες» οἱ Δυτικοί!

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Αἰτία του Σχίσματος εἶναι κυρίως ἡ μεταστροφή τῆς Δύσεως πρός τήν σπουδήν τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ». (Ἀθ. Κουκοβίστας, «Δαυλός» 208, 1999).

Ἡ Ἀλήθεια:

Κατά τήν ἐποχήν τοῦ Σχίσματος ἡ Δύσις ἀγνοεῖ τά πάντα ὡς πρός τόν ἑλληνικό πολιτισμό. Μόνον στό Βυζάντιο τιμοῦν, μελετοῦν καί προσπαθοῦν νά μιμηθοῦν αὐτόν τόν πολιτισμό.

Τό Σχῖσμα ὀφείλεται ἀκριβῶς στό ὅτι στήν Δύσι κυριαρχεῖ ὁ παποκαισαρισμός, ἐνῶ στό Βυζάντιο ἡ ἑλληνογενής Ὀρθοδοξία, ἡ ὁποία τόν ἀπορρίπτει[16].

22. Φορεῖς Ἑλληνικότητος οἱ... «Σταυροφόροι»!

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Τήν Ἀνατολική Ρωμαϊκή Αὐτοκρατορία τήν κατέλαβαν (σ.σ. ὡς "Σταυροφόροι") *φορεῖς τοῦ ἀρχαίου*

16. Περί Σχίσματος βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ Ὀρθοδοξία», τό κεφ. «Τό Σχῖσμα».

ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ»!! (Ἀθ. Κουκοβίστας, «Δαυλός» 208, 1998).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἐμβρόντητος μένει κανείς ἀπό τήν διαπίστωσιν ποῦ μπορεῖ νά ὁδηγήση τήν σκέψιν τοῦ ἀνθρώπου ὁ φανατισμός.

Οἱ δῆθεν «Σταυροφόροι» ἐπέδραμαν στήν Ἑλληνική Αὐτοκρατορία τῶν Μέσων Χρόνων ὡς **ἄθλιοι βάρβαροι ληστοπειρατές** μέ σκοπό τήν λεηλασία.

Αὐτοί: Κατέστρεψαν, ἔσφαξαν, βίασαν, ἅρπαξαν. Κατέστρεψαν τίς βιβλιοθῆκες καί τά πανεπιστήμια τῆς Βασιλεύουσας. Ἔχυσαν τούς καλλιτεχνικούς θησαυρούς της σέ νομίσματα, μετέφεραν ὅ,τι μπόρεσαν ἀπό αὐτούς στήν Δύσι. Δέν ἄφησαν κανένα ἀπό τά ἔργα ἀρχαιοελληνικῆς τέχνης πού κοσμοῦσαν τήν Κωνσταντινούπολι καί τήν κατάντησαν σκιά τοῦ ἑαυτοῦ της, περιορίζοντας τόν πληθυσμό της ἀπό 1.000.000 σέ 80.000 μέσα στά λιγώτερα ἀπό 60 χρόνια τῆς ληστρικῆς κυριαρχίας τους. Ἀκόμη καί βιοτέχνες, καλλιτέχνες, ὑφαντουργούς κ.λπ. μετέφεραν βιαίως ἀπό ἑλληνικές πόλεις στήν Δύσι γιά νά μπορέσουν νά ἀναπτύξουν καί ἐκεῖ τέχνες πού οἱ ἴδιοι ἀγνοοῦσαν[17]. Καί ὁ κ. Α. Κ. θεωρεῖ ὅτι αὐτοί ἐπέδραμαν ὡς... «φορεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ»!! Οἱ τότε Δυτικοί δέν ἦσαν φορεῖς ὄχι τοῦ ἑλληνικοῦ, ἀλλά

17. Περί τῶν ὅσων διέπραξαν οἱ «Σταυροφόροι» (;) βλέπε στά βιβλία μου «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλη" Ἱστορία» καί «Βυζαντινῶν Αἰνιγμάτων Λύσεις».

κανενός πολιτισμοῦ, ἀφοῦ πολιτισμικῶς ἦσαν πολύ πιό πίσω ὄχι μόνον ἀπό τούς Ἕλληνες, ἀλλά καί ἀπό τούς Ἄραβες, τούς Πέρσες καί τούς ἄλλους λαούς τῆς Ἀνατολῆς.

Εἶναι δυνατόν νά ὑποστηρίζωνται καί νά δημοσιεύωνται σοβαροφανῶς τέτοιες τερατώδεις διαστροφές τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας;

23. «Ἡ Ἀναγέννησις ἔργον... Ἀράβων»!

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Ἡ πορεία τοῦ δυτικοῦ κόσμου πρός τήν Ἀναγέννησιν ἤρχισε ἀπό τόν θ´ αἰῶνα, ὅταν ὁ Οἶκος τῶν Σοφῶν τῆς Βαγδάτης συστηματικά ἠσχολήθη μέ τήν ἀρχαία ἑλληνική φιλοσοφία καί τίς ἐπιστῆμες.

...Οἱ Ἄραβες διέσωσαν τόν ἑλληνικό πολιτισμό. Καί τόν μετέφεραν στήν Εὐρώπη μέ τίς κατακτήσεις τους. Ἀπό τήν ἀραβική Ἱσπανία ὁ ἑλληνικός πολιτισμός ἐπανέκαμψε στήν Εὐρώπη ἀπό τήν "πίσω πόρτα"» (Ἀθ. Κουκοβίστας, «Δαυλός» 208, 1999).

Ἡ Ἀλήθεια:

Θλῖψιν ἀνείπωτον προκαλεῖ τό θέαμα νέων ἀνθρώπων μέ πνευματικά ἐνδιαφέροντα, ὅταν αὐτοί πλήττονται ἀπό τυφλωτικό φανατισμό καί μάλιστα, Ἕλληνες ὄντες, ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῶν Μέσων Χρόνων πού διεμόρφωσε καί διατήρησε γιά χίλια τόσα χρόνια τό πιό μεγάλο, ἰσχυρό, πολιτισμένο, πλούσιο, προοδευτικό κράτος τοῦ τότε κόσμου, πού εἶναι καί τό μακροβιώτερο ἑλληνικό κράτος τῆς Ἱστορίας. Ἐρωτήματα:

● Ἀπό ποῦ πληροφορήθηκαν οἱ ἐξ ἐρήμων ἐνσκήψαντες Ἄραβες περί Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ; Ἀπό τά όράματα τοῦ Μωάμεθ ἤ ἀπό τό Βυζάντιο;

● Πῶς «διέσωσαν» οἱ Ἄραβες τόν Ἑλληνικό πολιτισμό ἀφοῦ περί αὐτοῦ διδάσκονται μόλις κατά τόν η΄ ἤ θ΄ αἰῶνα, δηλαδή ἀφοῦ αὐτός εἶχεν ἤδη διασωθῆ καί μελετηθῆ ἀπό τούς Ἑλληνοβυζαντινούς; Οἱ ὑποτιθέμενοι καταστροφεῖς του τούς τόν ἐδίδαξαν;

● Πῶς μετέδωσαν αὐτόν τόν πολιτισμό σέ ἄλλους ὅταν οἱ ἴδιοι δέν μπόρεσαν νά τόν ἀφομοιώσουν; Οἱ Ἄραβες διδάχθηκαν πολιτισμό ἀπό τούς ἐξελληνισμένους πληθυσμούς Συροπαλαιστίνης - Αἰγύπτου ὅταν τίς κατέκτησαν καί ἀπό τούς Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου, ἀλλά μόνον ἕνας μικρός ἀριθμός διανοουμένων τόν κατενόησε μερικῶς. Οὐδέποτε ὁ ἑλληνικός πολιτισμός ἄγγιξε τίς ἀραβικές μᾶζες ἤ ἔγινε δεκτός ἀπό αὐτές. Ἦταν καί τούς παρέμεινε ξένος, ὅπως συνέβη μέ ὅλους τούς Σημῖτες.

● Οἱ Ἄραβες δέν εἶναι αὐτοί πού κατέστρεψαν ὅ,τι ἀπέμενε ἀπό τήν βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας;

● Αὐτοί δέν ἔκλεισαν τίς ἀνώτατες σχολές πού λειτουργοῦσαν ὡς τότε στίς βυζαντινές πόλεις Ἀλεξάνδρεια, Γάζα, Βηρυττό, Τύρο, Ἔδεσσα;

● Αὐτοί δέν ἀπαγόρευσαν τήν ἑλληνική γλῶσσα στήν Αἴγυπτο καί ἔθεσαν ἔτσι βίαιο τέρμα στήν ἐπί χιλιάδες ἐτῶν ἑλληνική πνευματική παρουσία ἐκεῖ[18];

18. Γιά περισσότερα στό: Γ. Κ. Γεωργαλᾶ: «Οἱ Βυζαντινοί ἤ οἱ Ἄραβες», πού θά κυκλοφορήση στήν παροῦσα σειρά.

Ὁ Ἄραψ ἱστορικός Hassan Badawy παρατηρεῖ: *«Ἡ ἐξέλιξις τῆς κοινωνίας καί τῶν θεσμῶν της στόν ἰσλαμικό κόσμο ἦταν πολύ ἀργή. Ἡ ἀραβο-ισλαμική κοινωνία εἶναι στατική, ἀφοῦ ἰδεολογικῶς εἶναι τέλεια ὀργανωμένη μέ βάσι τό Κοράνι, πού περιέχει ὅλη τήν σοφία»*. («Διοικητική ὀργάνωση τῆς Αἰγύπτου μετά τήν Ἀραβική κατάκτηση. Ὁμοιότητες καί διαφορές ἀπό τό Βυζαντινό πρότυπο». Θεσσαλονίκη, 1994, σ. 16).

Ἀναρίθμητοι Ἑλληνοβυζαντινοί, ἰδίως κατά τούς ιδ΄-ιε΄ αἰῶνες, φωτίζουν τούς δυτικούς βαρβάρους. Ἱδρύουν ἀκαδημίες, διδάσκουν σέ πανεπιστήμια, ὀργανώνουν βιβλιοθῆκες, συγγράφουν ἐγχειρίδια ἐκμαθήσεως τῆς ἑλληνικῆς, μεταφράζουν ἀρχαῖα καί βυζαντινά ἔργα στήν λατινική, γίνονται καθοδηγητές, σύμβουλοι ἡγεμόνων, καρδινάλιοι κ.λπ. Οὐδείς Ἄραψ ἀναφέρεται μέ τέτοιες δραστηριότητες.

Ὁ Ρ. Βάιτσεκερ, πρόεδρος τῆς Γερμανικῆς Δημοκρατίας (1984-94), μιλώντας στήν ἑλληνική βουλή, στίς 9 Ὀκτωβρίου 1992, εἶπε: *«Ὁ πολιτισμός στήν Γερμανία εἰσήχθη ἀπό τό Βυζάντιο στά τέλη τοῦ ι΄ αἰῶνος»*.

Ὁ σοβιετικός Μ. Λεφτσένκο γράφει:

«Ἄν καί τό Βυζάντιο ἔσβησε ὡς ἀνεξάρτητο κράτος, ὁ πολιτισμός του ἐξακολούθησε νά ἀσκῆ μεγάλη ἐπίδραση στούς λαούς τῆς Δυτ. Εὐρώπης» («Τό Βυζαντινό Κράτος»)

Ὁ J. V. Kireyevsky:

«Ὅταν, μετά τήν Ἅλωσι, ὁ δροσερός καί καθαρός

ἀέρας τῆς Ἑλληνικῆς Σκέψεως ἔπνευσε ἀπό τήν Ἀνατολή πρός τήν Δύσι, ὁ σκεπτόμενος δυτικός ἄνθρωπος ἀνέπνευσε πιό εὔκολα καί πιό ἐλεύθερα καί ἀμέσως ὁλόκληρο τό οἰκοδόμημα τοῦ σχολαστικισμοῦ κατέρρευσε» («Ἔργα»).

Ἡ Ἀναγέννησις μπῆκε στήν Εὐρώπη ὄχι ἀπό τήν «πίσω πόρτα» τῆς Ἱσπανίας, ἀλλά ἀπό τήν «κυρίαν εἴσο**δον» τῆς Ἰταλίας, τήν ὁπ**οίαν χρησιμοποίησαν οἱ Ἕλληνες **τοῦ** Βυζαντίου, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἔπαυσαν νά εἶναι παρόντες στήν Ἰταλία ἡ ὁποία ἦταν πνευματικῶς δορυφόρος τους.

● Ἕλληνες ἐδίδαξαν στά εὐρωπαϊκά πανεπιστήμια, ἵδρυσαν ἀκαδημίες καί ὠργάνωσαν βιβλιοθῆκες στήν Εὐρώπη· ἔμαθαν σέ Εὐρωπαίους ἑλληνικά (λ.χ. στόν Βοκκάκιο, στόν Δάντη κ.ἄ.)· τούς πληροφόρησαν περί Πλάτωνος, Ὁμήρου κ.λπ., μετέφρασαν ἔργα Ἀρχαίων Ἑλλήνων στήν λατινική· μετέφεραν τούς (βυζαντινούς) νόμους τους στήν Δύσι. Τά ὀνόματά τους καί ἡ δρᾶσις των εἶναι γνωστά. Μπορεῖ ὁ κ. Α. Κ. νά ἀναφέρη τό ὄνομα ΕΝΟΣ Ἄραβος μέ παρόμοιο ρόλο;

24. «Ἑλληνοβυζαντινοί=ἐχθροί τῆς Ἀναγεννήσεως»!

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Ὁ ἴδιος νέος λόγιος διαπιστώνει ὅτι *«ὅσο ἡ Ἀναγέννηση ἔκανε βήματα προόδου στήν Δύσιν, τόσο ἀνέβαινε τό ἀντιδυτικό μένος στήν Ἀνατολική Ἐκκλησία»*! («Δαυλός» 208/1999).

Ἡ Ἀλήθεια:

α΄) Τό «ἀντιδυτικό μένος» τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὀφείλεται ὄχι στήν Ἀναγέννησι τῆς Δύσεως, ἀλλά στήν ἐπίθεσί της ἐναντίον του, ἡ ὁποία ἄρχισε ἀπό τόν ια΄ αἰῶνα καί συνεχίσθηκε ὡς τόν ιε΄. Ἐπί 350 ἔτη ὁ Ἑλληνισμός ὑποχρεώνεται νά ἀντιμετωπίζη ταυτοχρόνως τό Ἰσλάμ στά ἀνατολικά καί τούς Φράγκους στά δυτικά του σύνορα. Ἄν δέν ἀναγκαζόταν νά μάχεται συνεχῶς κατά τῶν Δυτικῶν εἶναι πολύ πιθανόν ὅτι θά εἶχε ἀναχαιτίση καί τούς Τούρκους, ὅπως προηγουμένως τούς Πέρσες καί τούς Ἄραβες. Τό θανάσιμο πλῆγμα κατά τοῦ Βυζαντίου τό κατέφεραν οἱ Δυτικοί (1204)· οἱ Τοῦρκοι ἁπλῶς τοῦ ἔδωσαν τήν χαριστική βολή καί πάλιν ἐξ αἰτίας τῆς στάσεως τῶν Δυτικῶν.

β΄) Ὁ κ. Α. Κ. προφανῶς συγχέει τήν «Ἀναγέννησιν», **σπορεῖς τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί,** μέ τόν πολύ μεταγενέστερό της δυτικό «Διαφωτισμό». Αὐτόν, ἡ Ὀρθοδοξία πράγματι τόν ἀντιμετώπισεν ἐχθρικῶς ὡς κίνησιν ὑλιστικήν, ἀθεϊστικήν, «κουλτουριάρικη» (ναυάγιά τους εἶναι οἱ Μπίστηδες, Κουνελάκηδες, Ἀνδρουλάκηδες), δηλαδή ἀνελληνική[19].

25. «Δίκαιον βαρβάρων τό βυζαντινόν»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Σέ τίποτε δέν διέφερε τό ποινικό σύστημα τοῦ Βυζαντίου ἀπό τό ποινικό σύστημα τῶν βαρβάρων λαῶν τῆς Μεσαιωνικῆς Εὐρώπης καί ἦταν ἐξίσου

19. Περί «Διαφωτισμοῦ» βλέπε «Βυζάντιον: Ἡ Ἀναγέννησις».

σκληρό μέ τό ἀρχαιότερο ρωμαϊκό δίκαιο... τό Βυζάντιο ἦταν ἕνα τυπικό μεσαιωνικό κράτος μή ἔχον καμμίαν ἀπολύτως σχέση μέ τό Ἑλληνικό Πνεῦμα» (Ἐχεταῖος: «Δαυλός» 208/1999).

Ἡ Ἀλήθεια:
Μέ τήν πτῶσι τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς «Ρωμαϊκῆς Οἰκουμένης», ἐπεκράτησε ἐκεῖ τό βαρβαρικό-γερμανικό στοιχεῖο. Αὐτό ἐπέβαλε καί τό δικό του δίκαιο: πρωτόγονες δοκιμασίες καί κρίσεις μέ μονομαχίες, αὐθαίρετες ἀποφάσεις τῶν κατά τόπους αὐθεντῶν πού ἐνσαρκώνουν τό «δίκαιον» κ.ο.κ.

Στό ἀνατολικό τμῆμα, πού δέν ὑπέκυψε στούς βαρβάρους, διατηρεῖται τό Ἑλληνιστικό-Ρωμαϊκό Δίκαιο, τό ὁποῖον καί κωδικοποιεῖται ἐπί Ἰουστινιανοῦ (στ΄)[20] ἀπό Ἕλληνες νομομαθεῖς. Παραλλήλως, διατηρεῖται τό ἐθνικό παραδοσιακό Ἑλληνικό Δίκαιο. Ἐπί Ἰσαύρων (740) τό Ἑλληνικό Δίκαιο ἐκτοπίζει τό Ρωμαϊκό καί τό ἀντικαθιστᾶ. Ἐπί Μακεδονικῆς δυναστείας (θ΄) ἐπανέρχεται τυπικῶς τό Ἰουστινιάνειον Δίκαιον, ἀλλά ἡ οὐσία τῶν Ἰσαυρικῶν μεταρρυθμίσεων παραμένει.

Στήν Ἑλληνική Αὐτοκρατορία:

α΄) Θεσπίζονται ἡ ἰσονομία, ἡ δωρεάν δικαιοσύνη[21], ἡ ἀναβάθμισις τοῦ ρόλου τῆς συζύγου-μητέρας, ἡ μεταξύ συζύγων κοινοκτημοσύνη, ἡ προστασία τῶν ἐλευ-

---

20. Τό λεγόμενο «Ρωμαϊκό» ἦταν Ἑλληνικό Δίκαιο. Βλέπε στό βιβλίο μου «Ἡ Ἑλληνική Συνιστῶσα».
21. Ἡ ὁποία ἀκόμη δέν ἐφαρμόζεται πουθενά.

θέρων γεωργῶν καί ἐπαγγελματιῶν, ἡ κατάργησις φεουδαρχίας - δουλοπαροικίας, ἐνῶ οἱ ποινές γίνονται ἀνθρωπινώτερες καί γενικῶς κάμπτονται ἡ τυπολατρεία καί ἀκαμψία τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου.

β΄) Στό Βυζάντιο ἀναπτύσσεται ἡ ἀνύπαρκτη στήν Δύσι νομική ἐπιστήμη, ἱδρύονται νομικές σχολές, ἀναδεικνύονται σπουδαῖοι νομοδιδάσκαλοι (Ξιφιλῖνος, Βαλσαμών, Ψελλός, Ἀτταλειάτης, Ἀρμενόπουλος) συγγράφονται νομικές μελέτες, καταρτίζονται κώδικες –ὅλα αὐτά πράγματα ἄγνωστα στήν Δύσι. Παγκόσμια ἦταν ἡ αἴγλη τοῦ «Διδασκαλείου Νόμων» τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπου ἔρχονταν νά σπουδάσουν Ἄραβες (οἱ ὁποῖοι ἔκλεισαν τίς νομικές σχολές Γάζας, Βηρυττοῦ κ.λπ. ὅταν τίς κατέκτησαν) καί Δυτικοί. Ἀντιγράφοντας αὐτήν τήν σχολή οἱ Δυτικοί ἵδρυσαν τήν πρώτη νομική σχολή τους στήν Βολωνία (ια΄).

γ΄) Ἰσχύει ὁ ἴδιος γιά ὅλους νόμος καί ὄχι αὐθαίρετη κρίσις τοῦ αὐθέντου. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Α΄ λ.χ. παραγγέλλει στούς δικαστές νά μή λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν οὔτε τά δικά του διατάγματα ἐάν αὐτά ἀντίκεινται στούς κειμένους νόμους.

Ὁ «Ἐχετλαῖος» διαμαρτύρεται γιά τή σκληρότητα τῶν ποινῶν πού προεβλέποντο στό Βυζάντιο γιά τούς πατροκτόνους, ἐμπρηστές, προδότες, αἱμομῖκτες, βιαστές καί ἄλλους τέτοιους. Προφανῶς εἶναι ὑπέρ τῆς ἀνοχῆς πρός τέτοιου εἴδους ὑποκείμενα. Οἱ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου δέν ἦσαν. Προσωπικῶς συμφωνῶ μαζί τους.

26. «Δύσις ὑπέρ, Βυζάντιον κατά τῆς Ἑλληνικότητος»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Ὅπως ἡ κατηγορία "ἐπί ἑλληνισμῷ" (βυζαντινό "φροῦτο") ἦταν ἄγνωστη στήν Δύσιν, ὁ πολιτισμός εὗρε πρόσφορον ἔδαφος νά καρπίση καί πάλιν... ἡ ἀνοχή τῆς Δύσεως πρός τόν ἀρχαῖο ἑλληνικό πολιτισμό, ἐπέτρεψε σέ πλῆθος δυτικῶν ἱερωμένων ν' ἀσχοληθοῦν μαζί του... Τήν ἴδια ἐποχή στό Βυζάντιο στίς ἐκκλησίες ἐψάλλετο τό "Συνοδικόν", πού γέμει ἀφορισμῶν κατά τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος» ('Αθ. Κουκουβίστας, «Δαυλός» 238, 1999).

Ἡ Ἀλήθεια:

α') Γίνεται σύγχυσις τῆς θρησκευτικῆς καί τῆς ἐθνικῆς ἐννοίας τοῦ ὅρου «ἑλληνισμός». Τό Βυζάντιο εἶχε ἀρνητική θέσι ἔναντι τοῦ θρησκευτικῶς «ἑλληνίζειν», δηλαδή τοῦ πιστεύειν σέ προχριστιανικές θρησκεῖες, ὄχι ἔναντι τοῦ ἐθνοφυλετικῶς Ἕλληνος, ἀφοῦ **ὁ Ἑλληνισμός ἀποτελοῦσε τόν σταθερό πυρῆνα τοῦ κράτους.**

β') Φυσικά καί στήν Δύσιν ἡ Ἐκκλησία ἦταν πολέμιος τῶν προ-χριστιανικῶν θρησκειῶν (ὡς καί τῶν ἐνδοχριστιανικῶν αἱρέσεων) ἀλλά κατά τρόπους ἀπείρως σκληρότερους ἀπό τούς Ἀνατολικούς. Ἱερά Ἐξέτασις, index, κυνήγι μαγισσῶν, παπικόν «ἀλάθητον», νύκτα Ἁγ. Βαρθολομαίου, σταυροφορίες κατά τῶν ἀλλοδόξων (=μουσουλμάνων, ἀλλά καί «εἰδωλολατρῶν»), ἑτεροδόξων (=Ὀρθοδόξων) καί αἱρετικῶν

(«Καθαρῶν» κ.ἄ.), θρησκευτικοί πόλεμοι, εἶναι φαινόμενα τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἄγνωστα στήν Ὀρθόδοξη. Μέ τήν ἴδια ἀγριότητα κατεδίωξε ὁ Παπισμός καί τήν κάθε εἴδους ἐλεύθερη σκέψι[22] ἐπί αἰῶνες μετά τήν Ἀναγέννησι.

γ') Ὁ Ἑλληνικός **πολιτισμός διαφυλάχθηκε στό ἑλληνικό** Βυζάντιο **καί ὄχι στήν βαρβαρική γερμανολατινική Δύσι.** Οἱ Ἑλληνορθόδοξοι ἱερωμένοι πού ἀσχολήθηκαν μέ αὐτόν εἶναι ἀσυγκρίτως περισσότεροι ἀπό τούς Δυτικούς. Ἐπί πλέον εἶναι καί ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι, αὐθεντικώτεροι, δημιουργικώτεροι μελετητές καί ἑρμηνευτές αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀπό τούς ἐλάχιστους δυτικούς μαθητές - μιμητές τους. Ἡ Δύσις δέν ἔχει Φώτιον, Εὐστάθιον, Ψελλόν, Χωνιάτην, Ἀκομινάτον κ.λπ.

Τό ἐν ὀνόματι τῶν προγόνων μας ἀσίγαστον μένος κατά τῶν ἀμέσων (Βυζαντινῶν) προγόνων μας ὁδηγεῖ σέ τερατώδεις πράγματι, ἰσχυρισμούς. Ὅλοι, Ἄραβες, Δυτικοί, Τοῦρκοι, εἶναι καλύτεροι ἀπό τούς πατέρες μας τῶν Μέσων Χρόνων!

---

22. Ἡ ἐπιστήμη, ἡ φιλοσοφία ἔχουν πολλούς μάρτυρες στήν Δύσι: (Τζορντάνο Μπροῦνο, Γαλιλαῖος κ.ο.κ.). Ἀκόμη καί σέ νεώτερα χρόνια, ὁ Καλβῖνος ἔκαψε ζωντανό τόν ἰατρό Σερβέττο ἐπειδή τόλμησε νά ἐρευνήση τήν φυσιολογία τοῦ ἀνθρώπου καί ἀνεκάλυψε τήν κυκλοφορία τοῦ αἵματος. Καμμία τέτοια περίπτωσις δέν ὑπάρχει στήν ἱστορία τοῦ Βυζαντίου.

27. «Ἡ Ἑλλάς παραμελήθηκε»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Καλλιεργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡ κυρίως Ἑλλάς ἐπί Βυζαντίου εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ παντελῶς καί ἦταν ἐντελῶς περιθωριακή ἐπαρχία, παραμελημένη, φτωχή, ἀραιοκατοικημένη. Μερικοί μάλιστα φθάνουν στό σημεῖο νά ἰσχυρίζονται ὅτι «οἱ χριστιανοί τοῦ (βαρβάρου) Ἀλαρίχου» εἶχαν ἐξοντώσει ὁλόκληρο τόν πληθυσμό της[23]!

«Ἡ Ἑλλάς ὡς τόπος ἦταν γιά τούς Βυζαντινούς ὁ πιό ἀγνοημένος καί περιθωριακός, τό πιό παραμελημένο "θέμα" τῆς αὐτοκρατορίας». (Μ. Δημόπουλος, «Δαυλός» 180, 1996).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἐπί Βυζαντίου, ἡ εὐρωπαϊκή Ἑλλάς (διότι ὑπάρχει καί ἡ ἀκμαιοτάτη μικρασιατική Ἑλλάς) ἀναγεννᾶται ἀπό τήν λαίλαπα τῆς Ρωμαιοκρατίας.

● Ἡ Θεσσαλονίκη ἦταν ἡ δεύτερη πόλις τῆς Αὐτοκρατορίας, μέγα ναυτικό, ἐμπορικό, βιομηχανικό καί πολιτιστικό κέντρο. Εἶχε ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας χαλκοῦ, σιδήρου, κασσιτέρου, μολύβδου καί μεγάλα ὑαλουργεῖα. Σημαντική ἦταν ἡ ἐμπορία γεωργικῶν προϊόντων. Ἡ πόλις ἦταν γεμάτη ξένους πού ἔρχονταν γιά ἐμπόριο. Ὀνομαστά ἦσαν τά σχολεῖα της. Διάσημοι ἦσαν οἱ κάτοικοί της γιά τήν εὐημερία τους.

---

23. Γιά τό τερατῶδες αὐτοῦ τοῦ ἰσχυρισμοῦ βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλη" Ἱστορία», κεφ. περί Ἀλαρίχου.

Ὁ Ἰωάννης Καμενιάτης περιγράφει τήν Θεσσαλονίκην τοῦ η΄ αἰῶνος ὡς πλουσιωτάτην, μέ μεγάλη ναυτική, ἐμπορική καί βιοτεχνική δραστηριότητα μέ ἐργοστάσια σιδήρου, κασσιτέρου, μολύβδου, ὑάλου, μεταξωτῶν καί ὀνομαστά σχολεῖα.

Κάθε χρόνο, κατά τήν ἑορτή τοῦ Ἁγ. Δημητρίου, ἐγίνετο ἐκεῖ διεθνής ἐμποροπανήγυρις ὅπου ἔφθαναν ἔμποροι καί περιηγητές ἀπό Πορτογαλία, Ἱσπανία, Γαλλία, Ἰταλία, Σλαυικές χῶρες κ.λπ.

● Σπουδαῖα κέντρα ἦσαν Ἀδριανούπολις, Βέρροια, Φιλιππούπολις, Θῆβαι, Δημητριάς, Κόρινθος, Πάτραι πού ὁ Καμενιάτης ἀναφέρει ὡς «εὐημεροῦσες». Ἄκμαζαν ἐπίσης τά νησιά τοῦ Αἰγαίου ὅπως ἡ Ρόδος, ἡ Χίος καί τοῦ Ἰονίου ὅπως ἡ Κέρκυρα, ἐνῶ ἀργότερα ἀναδεικνύονται ἡ Ἄρτα, τά Ἰωάννινα, μακεδονικές καί ἄλλες πόλεις.

● Ὅταν εἰσήχθη ὁ μεταξοσκώληκας ἀπό τήν Κίνα, σέ πολλούς τόπους τῆς Ἑλλάδος, ὅπως στήν περιοχή γύρω ἀπό τόν Ἕβρο, στήν Βοιωτία, στήν Λακωνία, στήν Μεσσηνία κ.λπ. ἀνεπτύχθη ἡ παραγωγή καί ἐπεξεργασία μετάξης.

● Ὀνομαστή ἦταν ἡ σχολή τῆς Ἄνδρου ὅπου ἐδιδάσκοντο φιλοσοφία, μαθηματικά καί ρητορική. Ἐκεῖ ἐδίδαξεν ὁ Μιχαήλ Ψελλός καί ἐσπούδασεν ὁ Λέων ὁ Μαθηματικός.

● Αἱ Θῆβαι ἦσαν ξακουστές γιά τούς τάπητες, τά μεταξωτά, λινά καί πορφυρά ὑφάσματά τους.

● Γράφει ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος: *«Ἐν γένει δέ ἡ κυρίως Ἑλλάς παρίστησι κατά τήν περίοδον ταύτην εὐπορίαν καί ἐνεργητικότητα ἧς συνήθως δέν ἔχομεν*

ἔννοιαν» (Γ΄, σ. 363). Τοῦτο ἐπιβεβαιώνεται καί ἀπό τίς μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις πού μποροῦσε νά συγκεντρώνη ἡ κυρίως Ἑλλάς. Δυνάμεις ἀπό τήν κυρίως Ἑλλάδα μέ στρατόν ξηρᾶς καί 350 πλοῖα ἐξεστράτευσαν κατά τῆς Κωνσταντινουπόλεως γιά νά ἀνατρέψουν τόν Λέοντα Γ΄. Μεγάλες δυνάμεις πρόσφερε ἡ Πελοπόννησος στίς ἀρχές τοῦ ι΄ αἰῶνος γιά ἐκστρατείαν στήν Ἰταλία. Κάθε ἄλλο παρά ὀλιγάνθρωπος ἦταν λοιπόν τότε ἡ κυρίως Ἑλλάς.

● Τό 807, οἱ Σλαῦοι τῆς Πελοποννήσου ἐξηγέρθησαν καί μαζί μέ ἀραβικούς στόλους ἀπό τήν Συρία καί τήν Ἀφρική, ἐπολιόρκησαν τάς Πάτρας. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ἀντιμετώπισαν τούς ἐχθρούς καί τελικῶς τούς ἐνίκησαν, τούς κατεδίωξαν καί τούς διεσκόρπισαν, πρίν φθάσουν οἱ ἐνισχύσεις πού εἶχαν σταλῆ. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι ἡ πόλις εἶχε πολλούς κατοίκους, μέ ἱκανά μέσα στήν διάθεσί τους καί ἀκμαῖον φρόνημα. Ὁ Κωνσταντῖνος Ζ΄ Πορφυρογέννητος τούς χαρακτηρίζει «Γραικούς».

Ἐξ ἄλλου, ὁ Ἰωάννης Λυδός (στ΄) γράφει ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν νοτίως τοῦ Ἴστρου (Δούναβεως) *«Ἕλληνας τούς πλείστους ὄντας»*.

● Τό γεγονός ὅτι ἡ μητροπολιτική Ἑλλάς εἶναι γεμάτη βυζαντινά μνημεῖα, ὅπως ἐκκλησίες, φρούρια, ὑδραγωγεῖα, γέφυρες, ἐπαύλεις, πιστοποιεῖ ὅτι αὐτή δέν ἀποτελοῦσε παραμελημένην περιοχή.

Τό Ἅγιον Ὄρος, ἡ Θεσσαλονίκη, τά Μετέωρα, ἡ Βέρροια, ἡ Καστοριά, οἱ Πρέσπες, τά Ἰωάννινα, ἡ Ἄρτα, ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, ἡ Ρόδος, τά Σέρβια, ἡ Καλαμπάκα καί ἡ Βοιωτία, ὁ Πλαταμών, ὁ Μυστρᾶς, τό Γε-

ράκι, ἡ Μονεμβασία, ἡ Ἀττική φέρουν τήν σφραγῖδα τῆς βυζαντινῆς παρουσίας στήν κυρίως Ἑλλάδα.

● Ἐπί Ἰουστινιανοῦ ἡ κυρίως Ἑλλάς ὠχυρώθηκε συστηματικῶς. Τά στενά τῆς Ἡρακλείας (ἀπό ὅπου ἡ ὁδός τῆς Ἰλλυρίας πρός τήν Ἑλλάδα), οἱ Θερμοπῦλες, ὁ Ἰσθμός διετειχίσθησαν. Οἱ πόλεις τῆς Θεσσαλίας Γόμφοι, Λάρισα, Φάρσαλος, Μητρόπολις, Τρίκαλα ἀπέκτησαν ἰσχυρά τείχη. Σημαντικές ὀχυρώσεις ἔγιναν στόν Παγασητικό καί στόν Μαλιακό. Παντοῦ κατασκευάσθηκαν ζῶνες προστασίας τοῦ πληθυσμοῦ μέ πύργους, σιτῶνες καί δεξαμενές. Αἰτωλία, Ἀκαρνανία, Βοιωτία ὠχυρώθησαν, Πλαταιές, Θῆβαι, Ἀθῆναι, Κόρινθος ἔγιναν ἀπόρθητες.

Ὁ Ἰουστινιανός ἔκτισε πλῆθος φρουρίων *«δι' ὧν προέκειτο νά ἐξασφαλισθῶσιν αἱ χῶραι αἵτινες ἀπετέλουν τήν ἑστίαν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ»* (Κ. Παπαρρ. Γ' 159).

● Ὁ Κωνσταντῖνος Ζ' Πορφυρογέννητος ἀναφέρει: *«ἔχει δέ τό θέμα τῆς Ἑλλάδος πόλεις τόν ἀριθμόν 79 ἐξ ὧν 10 εἰς Πελοπόννησον».*

● Κατά τόν ιβ' αἰῶνα πλουσιώτατες ἦσαν: Κέρκυρα, Θῆβαι, Ἀθῆναι, Ναύπλιον, Πάτραι, Κόρινθος, Κορώνη, Μεθώνη, Σπάρτη.

● Τό 662, ὁ αὐτοκράτωρ Κώνστας πέρασε τόν χειμῶνα του στίς Ἀθῆνες, γεγονός πού σημαίνει ὅτι αὐτές ἦσαν πόλις ἀξιόλογος, ὅπου μποροῦσε νά διαμείνη ἐπί μακρόν ὁ αὐτοκράτωρ. Κοντά 400 χρόνια ἀργότερα τίς ἐπισκέπτεται ὁ νικητής τῶν Βουλγάρων Βασίλειος Β' γιά νά καταθέση τά τρόπαιά του στόν Παρθενῶνα, πού εἶχε γίνει ναός τῆς Παναγίας.

● Ὁ Ἄραψ γεωγράφος Ἐδρεσῆ (1154) ἀναφέρει τάς Ἀθήνας ὡς πόλιν πολυάνθρωπον, ἐνῶ ὁ Ἑβραῖος Βενιαμίν τῆς Τουδέλης (1167) γράφει ὅτι στίς Ἀθῆνες καί στίς Θῆβες ὑπῆρχαν ἀκμάζουσες βιομηχανίες μετάξης.

● Ξένοι ἔρχονταν νά σπουδάσουν στίς Ἀθῆνες κατά τούς ι′ καί ια′ καί ιβ′ αἰῶνες, ἀνάμεσά τους καί Ἴβηρες καί Ἄγγλοι. Αὐτά μετά ἀπό τό «κλείσιμο» τῶν Σχολῶν τους ἐπί Ἰουστινιανοῦ[24]. Στίς Ἀθῆνες κτίσθηκαν πολλές ἐκκλησίες: Καπνικαρέα, Γοργοεπήκοος (Ἅγ. Ἐλευθέριος), Ἅγ. Θεόδωροι, Ἅγ. Ἀπόστολοι, Ὄμορφη Ἐκκλησία, (στόν Περισσό), Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (στήν Καισαριανή), Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου (ἀπό τό 1852 Ρωσική), τῆς Θεοτόκου (Δαφνί) κ.ἄ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ πόλις ἦταν πολυάνθρωπη καί πλουσία.

● Τό 1147, οἱ Νορμανδοί μετέφεραν βιαίως τεχνίτες καί τεχνίτριες τῶν μεταξουργικῶν ἐργαστηρίων τῶν Θηβῶν καί τῆς Κορίνθου καί ἵδρυσαν μεταξουργεῖα στό Πάνορμον (Παλέρμο) τῆς Σικελίας.

Χαρακτηριστικό: Ἕνας ἐπαρχιώτης ἄρχοντας, ὁ γεννημένος στή Λάρισα Νικήτας Μάγιστρος, τῆς ἐποχῆς τοῦ Πορφυρογεννήτου, στήν διασωθεῖσαν ἀλληλογραφία του δέν παραλείπει ποτέ νά ὑπενθυμίζη ὅτι εἶναι Σπαρτιάτης ἐκ πατρός καί Ἀθηναῖος ἐκ μητρός, ἀναφέροντας συνεχῶς τήν ἱστορία αὐτῶν τῶν δύο πόλεων,

24. Περί αὐτῶν στό Γ. Κ. Γεωργαλᾶ «Βυζαντινῶν Αἰνιγμάτων Λύσεις».

ὑμνώντας τήν Ἑλλάδα καί ὑπερηφανευόμενος ὡς Θεσσαλός γιά τόν «Θετταλόν Ἀχιλλέα», ἐνῶ ἐξηγεῖ ὅτι γράφει σύντομες ἐπιστολές ἐπειδή εἶναι Λάκων. Ἡ κόρη τοῦ Νικήτα παντρεύθηκε τόν Χριστόφορο, συναυτοκράτορα τοῦ Λεκαπηνοῦ.

● Ἐπί Βυζαντίου ἱδρύονται καί ὁλόκληρες νέες πόλεις στήν μητροπολιτική Ἑλλάδα, ὅπως ἡ Ἄρτα, ὁ Μυστρᾶς, τό Γεράκι, ἡ Μονεμβασία.

● Ὅταν οἱ Φράγκοι κατέλαβαν τήν Κωνσταντινούπολι, στόν ἑλλαδικό χῶρο ἱδρύονται τά ἑλληνικά κράτη Δεσποτᾶτον Ἠπείρου καί Μυστρᾶ. Τοῦτο ἀποδεικνύει τήν ὕπαρξιν ἀκμαίου Ἑλληνισμοῦ καί ἰσχυροῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ.

● Οἱ Φράγκοι ἁρπάζουν καί μεταφέρουν βιαίως στίς χῶρες τους τεχνίτες ἀπό τόν ἑλλαδικό χῶρο, ὅπου ἀνθοῦσαν ἀξιόλογες «βιομηχανίες» ἄγνωστες στήν Δύσι.

● Ἡ ἀφομοίωσις τῶν ἐγκατασταθέντων στήν Ἑλλάδα Ἀλβανῶν, Σλαύων, Φράγκων, πιστοποιεῖ τό ἀκμαῖον καί τήν συμπάγειαν τοῦ αὐτόχθονος Ἑλληνισμοῦ.

Πράγματι, οἱ Σλαῦοι πού ἐγκαθίστανται στήν Ἑλλάδα, λίγο καιρό μετά ἀπό τήν ὑποτιθέμενη γενοκτονία τῶν κατοίκων της, ἀφομοιώθηκαν καί ἐξελληνίσθησαν πλήρως. Ποιοί τούς ἀφωμοίωσαν ἐάν οἱ Ἑλλαδίτες Ἕλληνες εἶχαν ἐξοντωθεῖ;

● Ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος παραθέτει στοιχεῖα γιά τήν συμβολή τῆς κυρίως Ἑλλάδος στά δημόσια ἔσοδα καί στήν συγκρότησι τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς

Αὐτοκρατορίας, ἀπό τά ὁποῖα προκύπτει ὅτι οἱ κάτοικοί της καί πολυάριθμοι ἦσαν καί εὐημεροῦσαν.

28. «Σφαγεῖς τῶν Κρητῶν»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Οἱ Βυζαντινοί ὑπό τόν Νικηφόρο Φωκᾶ σφάζουν 40.000 Κρητικούς ἐπειδή ἔμεναν πιστοί στίς παραδοσιακές ἀξίες τους. Ἡ σφαγή μεγάλου μέρους τῶν κατοίκων τῆς Κρήτης ὑπῆρξε μιά πτυχή τοῦ ἀνθελληνισμοῦ τοῦ Βυζαντίου» (Μ. Δημόπουλος, «Δαυλός» 221/2000).

Ὁ Γιάν. Μανούσακας παρουσιάζει τούς μουσουλμάνους Σαρακηνούς κατακτητές τῆς Κρήτης καί ὅσους ἐκ τῶν Κρητῶν ἐξισλαμίσθηκαν ὡς... ἀρχαιόθρησκους πού δῆθεν *«δόξαζαν θεούς Ὀλυμπίσιους»*. (ὑπό τό ἰσλαμικό καθεστώς!) Περιγράφει τούς Ἑλληνοβυζαντινούς ἐλευθερωτές τῆς μεγαλονήσου ὡς φρικτούς *«σταυροφόρους»*, οἱ ὁποῖοι πυρπολοῦν *«ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ὅλα τά χωριά τῶν Σφακιῶν» καί «λογχίζουν»* ὅλους τούς νέους! («Οἱ ἄνθρωποι, οἱ θεοί καί ὁ Ὄλυμπος», ἐκδ. Κέδρος).

Ἡ Ἀλήθεια:

Οἱ «Σαρακηνοί», δηλαδή μουσουλμάνοι Ἄραβες τῆς Ἱσπανίας καί Βορειοαφρικανοί, κατέλαβαν τήν Κρήτη, κατέσφαξαν τούς κατοίκους της καί ἐξισλάμισαν βιαίως ὅσους ἀπέμειναν. Μετέβαλαν τήν μεγαλόνησο σέ πειρατικό κράτος, ὁρμητήριο τῶν καταστρεπτικῶν ἐπιδρομῶν τους κατά τίς ὁποῖες ἔσφαζαν, λεηλατοῦσαν καί ἅρπαζαν ἀνθρώπους γιά νά τούς πουλοῦν δούλους.

Μετά ἀπό πολλές ἀπόπειρες, οἱ Βυζαντινοί ὑπό τόν Νικηφόρον Φωκᾶ πέτυχαν τελικῶς νά ἀνακτήσουν τήν Κρήτη καί νά καταλύσουν τό κράτος τῶν Σαρακηνῶν πού διήρκεσε 160 ἔτη. Οἱ «κακοί Βυζαντινοί» εἶναι λοιπόν οἱ Ἕλληνες καί οἱ σφαγέντες ἀπό αὐτούς «καλοί» Κρητικοί εἶναι... Σαρακηνοί! Ὁπότε οἱ «παραδοσιακές ἀξίες τους» εἶναι οἱ τοῦ Ἰσλάμ. Ἄν ἡ ἀνάκτησις τῆς Κρήτης ἀποτελεῖ «πτυχήν ἀνθελληνισμοῦ», τότε «ἀνθελληνικές πτυχές» ἀποτελοῦν καί τό 1821, τό 1912, τό 1920-22. Ἔτσι (δια)γράφεται ἡ Ἱστορία ὅταν ἀντί μελάνης χρησιμοποιεῖται ὁ φανατισμός.

Οἱ 40.000 «σφαγιασθέντες» ἀναφέρονται πράγματι ἀπό τούς Βυζαντινούς χρονογράφους (Θεοδόσιος καί Λέων ὁ Διάκονος) καί ἀπό ξένους ἱστορικούς (ὅπως ὁ Γάλλος Σλουμπερζέ). Μόνο πού ἐξηγοῦν ὅτι δέν εἶναι «Κρῆτες», ὅπως τούς θέλει ὁ Μάριος Δημόπουλος. Ἦσαν οἱ ἄνδρες ἐκστρατευτικοῦ σώματος Ἀράβων πού ἐστάλησαν ἀπό τήν βόρ. Ἀφρική γιά νά ἐνισχύσουν τούς πολιορκουμένους στόν Χάνδακα (Ἡράκλειο) ὁμοφύλους καί ὁμοθρήσκους των. Τό σῶμα αὐτό, χάρις στίς πληροφορίες πραγματικῶν Κρητῶν πρός τόν Φωκᾶ, ἔπεσε σέ ἐνέδρα καί ἐξοντώθηκε. Ἔτσι γράφουν κάποιοι τήν Ἱστορία.

29. «Ἐχθροί Κρητῶν καί Λακώνων»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Στήν Κρήτη καί στήν Λακωνία ὑπῆρχαν ἕως καί τόν θ′ αἰῶνα ἀρχαιόθρησκοι, ὁπότε ἡ Κωνσταντινούπολις ἔστειλε ἐκεῖ ἀποστολή, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Νίκωνα, ὁ ὁποῖος τούς ἐκχριστιάνισε βιαίως.

Ἡ Ἀλήθεια:
Ἡ ἐπί 160 ἔτη ἀραβική κατοχή τῆς Κρήτης ἀφάνισε τόν ἰθαγενῆ πληθυσμό της, ὁ ὁποῖος ἀντεκατεστάθη μερικῶς ἀπό Ἄραβες καί Ἀφρικανούς ἐποίκους. Ὅταν τήν ἀπελευθέρωσαν οἱ Βυζαντινοί, ὠργάνωσαν ἐπιχείρησιν ἐπανελληνίσεώς της. Μεταφέρθηκαν τότε στό νησί πληθυσμοί ἀπό τήν Μ. Ἀσία καί ἄλλες περιοχές, μεταξύ τῶν ὁποίων καί μεγάλες οἰκογένειες Ἑλλήνων εὐγενῶν. Στόν Νίκωνα ἀνετέθη ὁ **ἐπαναχριστιανισμός** τῶν ἐξισλαμισθέντων. Συνεπῶς τό ἔργο πού ἐπετέλεσαν ἐκεῖ ὑπῆρξε ἐθνικό καί ἐντελῶς ἄσχετο πρός τίς προχριστιανικές θρησκεῖες.

Μέ τήν διατύπωσι τοῦ Μ. Δημόπουλου («Δαυλός» 291) ὅτι ἐσφάγησαν *«οἱ πιστοί στίς παραδοσιακές ἀξίες τους Κρητικοί»,* δίνεται ἡ ψευδής ἐντύπωσις ὅτι οἱ «σφαγέντες» ἦσαν Ἕλληνες ἀρχαιόθρησκοι, ἐνῶ ἦσαν Ἀραβο-αφρικανοί μουσουλμάνοι σφαγεῖς τῶν Ἑλλήνων. Ἀκόμη καί ἄν ὑποτεθῆ ὅτι ὅταν κατέλαβαν τήν Κρήτη οἱ μουσουλμάνοι ὑπῆρχαν ἐκεῖ ἀρχαιόθρησκοι, ἀσφαλῶς οἱ Σαρακηνοί θά τούς ἐξόντωναν.

Ὁ Νίκων ἀπεστάλη καί στήν Λακωνία ὅπου εἶχαν ἐγκατασταθῆ μή-χριστιανοί Σλαῦοι. Πρός διαφύλαξιν τῆς **ἑλληνικότητος** τῆς περιοχῆς, ὁ Νίκων ἐξεδίωξε ἀπό αὐτήν τούς Ἑβραίους καί ἐκχριστιάνισε τούς Σλαύους, διευκολύνοντας ἔτσι, διά τῆς Ὀρθοδοξίας, τήν ἀφομοίωσί τους ἀπό τόν ἑλληνικό πληθυσμό.

30. «Πολέμιοι τῆς χαρᾶς»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

«Εἰς τό Βυζάντιον βασιλεύει ἡ σοβαρότης ἤ σοβαροφάνεια, αὐστηρότης καί σιωπή, σκληρότης καί δυσκαμψία περί τήν συμπεριφοράν, ἀπομάκρυνσις ἀπό τήν ζωήν... Τούς ὕμνους τῆς χαρᾶς καί τῆς ἀμεριμνησίας ἀντικαθιστοῦν σοβαροί ἐκκλησιαστικοί ἦχοι καί προσευχαί».

Αὐτά τά γράφει ὄχι κάποιος ἄσχετος, ἀλλά καθηγητής τῆς Βυζαντινολογίας, στό πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ὁ Ἀθανάσιος Κομίνης. («Εἰσαγωγικά Μαθήματα εἰς τήν Βυζαντινήν Φιλολογίαν» σ. 13-14).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἡ σχηματοποίησις ἔχει δημιουργήσει τήν ἐντύπωσιν ὅτι οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες διῆγαν σ' ἕνα συνεχές ξεφάντωμα χαρᾶς, ἐνῶ οἱ Βυζαντινοί μονίμως νήστευαν, προσεύχονταν καί μετανοοῦσαν. Στήν πραγματικότητα οἱ Ἕλληνες, ἀρχαῖοι - μέσοι - νεώτεροι, νοιώθουν ἐντόνως καί χαρές καί λύπες, διότι ἔχουν ἀνεπτυγμένο τό αἴσθημα καί τοῦ τραγικοῦ καί τοῦ χαρωποῦ. Ἡ ἀρχαία τραγωδία εἶναι ὄχι ἡ μόνη, ἀλλά ἀρκετή ἀπόδειξις γιά τό ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δέν περνοῦσαν τήν ζωή τους μόνο μέ γλέντια. Πλάι στόν Διόνυσο ὑπῆρχε ἡ Περσεφόνη, δίπλα στούς τραγικούς οἱ κωμωδιογράφοι, μαζί μέ τόν Ἀνακρέοντα καί ὁ Πεισιθάνατος. Ὅλοι σχεδόν οἱ ἥρωες εἶχαν τέλος τραγικό (Προμηθεύς, Θησεύς, Ἡρακλῆς, Ὀρφεύς, Οἰδίπους, Ἀχιλλεύς, κ.ἄ.). Βαθειά ἦταν ἡ αἴσθησις τῆς ματαιότητος (Δαναΐδες, Σίσυφος).

Τά ἴδια ἰσχύουν καί γιά τόν Μέσον Ἑλληνισμό. Στό Βυζάντιο ὑπῆρχε πλῆθος ἑορτῶν, θρησκευτικῶν, κοινωνικῶν, λαϊκῶν:

● Εὐκαιρίες γιά ξεφάντωμα ἔδιναν τά εὐχάριστα γεγονότα τοῦ βασιλικοῦ οἴκου· νίκες, ἐνθρονίσεις, γάμοι, γέννησις διαδόχου κ.ο.κ.

● Στίς Ἀπόκριες καί στίς Καλένδες, οἱ ἄνθρωποι μεταμφιέζονταν καί περιφέρονταν μέ μουσικά ὄργανα, τραγούδια, χορούς.

● Κάθε Μάιο ἑώρταζαν τήν ἐπέτειον ἱδρύσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπί ἀρκετές ἡμέρες οἱ κάτοικοι ἑώρταζαν μέ θεάματα στόν Ἱππόδρομο (100.000 θέσεις), λαϊκά πανηγύρια κ.λπ. Ὁλόκληρη ἡ Πόλις παρασυρόταν σέ γενικό γλέντι. Μεταμφιεσμένοι, τραγούδια, χορός, ἀκροβάτες, ταχυδακτυλουργοί, μῖμοι, μουσικοί σέ ὅλες τίς πλατεῖες. Ὁ κόσμος ἔπινε, ἔτρωγε, ξεφάντωνε. Ἄναβαν φωτιές στούς δρόμους καί χόρευαν.

● Συχνές ἦσαν οἱ παραστάσεις καί τά συμπόσια μέ μίμους καί χορευτές.

● Οἱ Βυζαντινοί διασκέδαζαν σέ γάμους, βαφτίσια, ὀνομαστικές ἑορτές καί στά πανηγύρια τοῦ Δεκαπενταύγουστου ἤ τῶν τοπικῶν ἁγίων.

● Ἀνεπτυγμένη ἦταν ἡ αἴσθησις τοῦ χιοῦμορ, λ.χ. τό ἀνέκδοτο περί τῶν δύο ψυχῶν πού κατά τόν Φώτιον ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ὁπότε εἶπαν, πρέπει νά λαμβάνη καί δύο μισθούς. Πολλά εἶναι τά σκωπτικά ἔργα Βυζαντινῶν.

● Ὁ Ἱππόδρομος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν χῶρος θεαμάτων, ἱππικῶν καί ἀθλητικῶν ἀγώνων καί γενικῶς διασκεδάσεως.

Ὅταν ἔφθανε ὁ αὐτοκράτωρ, οἱ Πράσινοι τραγουδοῦσαν:

«Ἴδε τό ἔαρ τό καλόν πάλιν ἐπανατέλλει».

Οἱ Βένετοι συνέχιζαν:

«Φέρον ὑγείαν καί χαράν καί εὐημερίαν». Καί συνέχιζαν σέ ἀντιφωνία.

Οἱ γελωτοποιοί εἶναι ἐφεύρεσις τῶν Βυζαντινῶν ἀπό τούς ὁποίους τήν ἔμαθαν οἱ Δυτικοί.

● Οἱ Βυζαντινοί τραγουδοῦν, χορεύουν, διασκεδάζουν, ἔχουν συμπόσια. Ντύνονται καί τρέφονται καλύτερα ἀπό ὅλους τούς ἄλλους τότε λαούς. Ἔχουν τραγούδια ἐρωτικά, ὅπως τά ὑπέροχα «Ροδιακά», διαβάζουν μυθιστορήματα περιπετειώδη, ἐλαφρά καί ἐρωτικά.

● Ἕνας πατριάρχης, ὁ Ἀρσένιος, γράφει ποιήματα γιά τόν ἔρωτα: *«Ὁ Πᾶν τῆς Ἠχοῦς ἐρᾶ / ὁ Κύκλωψ τῆς Γαλατείας / Ἀδώνιδος Ἀφροδίτη / Λογικοί μου νέοι δεῦτε / ἔαρος καιρός σκιρτᾶτε / Τριάς, ἀμέριστε φύσις».*

Γενικῶς, στό Βυζάντιο ἡ ζωή δέν ἦταν σκυθρωπή, χωρίς χαρές, μέ συνεχεῖς νηστεῖες, λιτανεῖες καί προσευχές ὅπως τήν παρουσιάζουν οἱ πολέμιοί του. Ἀντιθέτως, ὑπῆρχαν πολλές μόνιμες καί εὐκαιριακές, δημόσιες καί ἰδιωτικές διασκεδάσεις.

● Ὁ αὐτοκράτωρ Θεόφιλος εἶχε διαμορφώσει τήν πλατεία τῶν ἀνακτόρων (τοῦ Βρύου) σέ χῶρο θαυμάσιας αἰσθητικῆς, ὅπου ὠργανώνονταν συχνά δημόσιες διασκεδάσεις.

● Ἐπί Μακεδονικῆς δυναστείας (867-1081) ἀνα-

βιώνουν οἱ ἑορτές τῶν Ἀπόκρεω, τοῦ Μαΐου, τοῦ Δωδεκαημέρου, ἀκόμη καί ὁ «τρυγητικός δεῖπνος» (στίς 2 Ἰανουαρίου).

Οὔτε βεβαίως ὁ χριστιανισμός εἶναι θρησκεία θλίψεως καί ἐχθρός τῆς χαρᾶς, ὅπως διατείνονται ὡρισμένοι. Ὁ χριστιανισμός διδάσκει τήν Ἀγάπη, ἐπιδιώκει τήν Σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου καί πιστεύει στήν Ἀνάστασι. Ἀγάπη, Σωτηρία, Ἀνάστασις, ἀσφαλῶς δέν εἶναι θλῖψις· εἶναι χαρά. Εἰδικῶς ἡ ἑλληνογενής Ὀρθοδοξία, ὡς ἑλληνική ἐκδοχή τοῦ χριστιανισμοῦ, εἶναι θρησκεία φωτός καί χαρᾶς. Οἱ ἀντίθετες τάσεις εἶναι ἐκτροπές αὐτῆς τῆς οὐσίας της.

31. «Κατάργησε τό θέατρο»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Ὠθούμενοι ἀπό τόν ἀνθελληνισμό καί τόν χριστιανικό φανατισμό τους, οἱ Βυζαντινοί κατήργησαν τό θέατρο ἐπειδή προερχόταν ἀπό τούς Ἕλληνες καί ἐπειδή τό θεώρησαν μέσον διαφθορᾶς.

Ἡ Ἀλήθεια:

● Τό θέατρο εἶχε ἤδη ἐκλείψει ἐπί Ρώμης, ὅπου ἐξέπεσε στούς μίμους. Ὅταν ἐμφανίσθηκε ὁ Χριστιανισμός τό θέατρο εἶχε πεθάνει. Ποιό θεατρικό ἔργο γεννήθηκε κατά τούς πέντε τοὐλάχιστον προ-βυζαντινούς αἰῶνες;

● Στό Βυζάντιο, ὑπῆρξε μία μερική ἀναγέννησίς του μέ τίς ἐκκλησιαστικές τελετές, ἀλλά καί μέ τά θεατρικά ἔργα πού παρουσιάζονταν μέσα στίς ἐκκλησίες.

Πρόκειται γιά ἔργα μέ θρησκευτικό περιεχόμενο ὅπως ἀναπαραστάσεις τῆς γεννήσεως, τῶν παθῶν κ.λπ., ὅμως χρησιμοποιεῖται ἡ τεχνική τῆς ἀρχαίας τραγωδίας.

Ἀναφέρονται οἱ τίτλοι ἐννέα θεατρικῶν ἔργων πού παρουσιάζονταν μέσα στίς ἐκκλησίες μέ μίμους (=ἠθοποιούς), ἀκόμη καί «μηχανικούς ἀγγέλους» (=ὁ ἀρχαῖος ἀπό μηχανῆς θεός), ἅρματα, «βροντεῖα», προσωπεῖα, στολές κ.λπ.

Στόν «Χριστό Πάσχοντα» περιλαμβάνονται ἑκατοντάδες στίχοι ἀρχαίων τραγικῶν.

● Οἱ Βυζαντινοί εἶναι ἐξ ἄλλου οἱ ἐφευρέτες τοῦ **λυρικοῦ θεάτρου** (ὄπερας). Ἀπό αὐτούς τό ἔμαθαν οἱ Ἰταλοί. Ἐτελειοποίησαν, ἐπίσης, τήν ἑλληνιστικήν **ὕδραυλιν** (μουσικό ὄργανο) τήν ὁποίαν μετέφεραν καί στήν Δύσιν (ἁρμόνιο).

● Πράγματι, ἡ στ΄ οἰκουμενική σύνοδος (680) κατεδίκασε τίς σκηνικές παραστάσεις. Ἐπρόκειτο ὅμως γιά παραστάσεις ὄχι θεατρικές (αὐτές εἶχαν ἤδη ἐκλείψει ἐπί Ρωμαιοκρατίας) ἀλλά μίμων καί ἄλλων λαϊκῶν θεαμάτων μέ βωμολοχίες καί χυδαιότητες[25].

32. «Χωρίς Ἰατρική»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Κατά τούς ἀντιβυζαντινούς, τό Βυζάντιο ἐστερεῖτο ἰατρικῆς, ἐπειδή ὁ Χριστιανισμός διδάσκει: *«ἀφοῦ ὁ Θεός φροντίζει γιά ὅλα, ποιός ὁ λόγος νά πάρουμε*

---

25. Περί βυζαντινοῦ θέατρου στά βιβλία μου «Βυζάντιον: Ἡ Ἑλληνικότης» καί «Βυζάντιον: Ἡ Δόξα».

φάρμακα; 'Αρκεῖ ἡ προσευχή» (καί ἕνας καλός νεκροθάπτης). («Ἑλληνικόν Πάνθεον» 15, σ. 58).

Ἡ Ἀλήθεια:

Γιατί δέν παραθέτουν τήν πηγήν ἀπ' ὅπου ἀντλοῦν αὐτήν τήν δῆθεν θέσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ; Ὑπάρχουν (ψευδο)«χριστιανικές» αἱρέσεις πού ἀπορρίπτουν τήν ἰατρικήν, ἀλλά πρόκειται γιά ἀποκλίσεις καί παρεκκλίσεις ἀπό τόν χριστιανισμό καί εἶναι ἠθικῶς ἀπαράδεκτο νά τόν ταυτίζουμε μέ αὐτές.

● Τό πρῶτο νοσοκομεῖο μετά ἀπό τά ἀρχαῖα Ἀσκληπιεῖα ἱδρύθηκε τό 368 μ.Χ. στήν Καισάρεια τῆς Μ. Ἀσίας ἀπό τόν Μ. Βασίλειο. Τό παράδειγμά του ἀκολούθησαν καί ἄλλοι ἐπίσκοποι, καθώς καί μοναχικά τάγματα πού ἵδρυσαν ἀργότερα στήν Δύσι τά πρῶτα νοσοκομεῖα (Τευτονικό, Ἁγ. Ἰωάννου, Ἁγ. Πνεύματος).

● Τό πρῶτο καί, ἐπί πολλούς αἰῶνες, τό μόνο κράτος πού διέθετε δημόσια νοσοκομεῖα ἀλλά καί σῶμα στρατιωτικῶν ἰατρῶν εἶναι τό Βυζάντιο.

● Αὐτό ἦταν καί τό μόνο κράτος, μετά ἀπό τό Ρωμαϊκό, πού ἐθέσπισε κανόνες δημόσιας ὑγιεινῆς, ὅπως ὁ ἔλεγχος τῶν τροφίμων καί τοῦ ποσίμου ὕδατος, ἡ ὕδρευσις, ἡ ἀποχέτευσις, ἡ λειτουργία δημοσίων καί ἰαματικῶν λουτρῶν.

● Ἀπό τό Βυζάντιο οἱ Ἄραβες ἔμαθαν τήν ἐπιστημονικήν ἰατρική καί ἵδρυσαν σχολές ἰατρικῆς κατά μίμησιν τῶν τοῦ Βυζαντίου, ἐνῶ στήν Δύσι ἡ πρώτη τέτοια σχολή ἱδρύθηκε κατά τόν ιϐ' αἰῶνα, στό Παρίσι, ἐπίσης κατ' ἀντιγραφήν τῶν ϐυζαντινῶν σχολῶν.

● Τό Βυζάντιο ἀνέδειξε μεγάλους ἰατρούς καί σημαντικούς ἰατρικούς συγγραφεῖς: Ἰάκωβος τοῦ Ἡσυχίου, Ἰωάννης Ἀλεξανδρεύς, Σισίνιος, Ὀρειβάσιος, Ἀέτιος, Ἀμιδηνός, Παῦλος Αἰγινήτης, Θεοφάνης, Νόννος, Γέσσιος, Συμεών Σηθῆς, Ἀγάπιος ὁ Κρής, Νικηφόρος Βλεμμύδης, Γεώργιος Χωνιάδης, Γεώργιος Χρυσοκόκκης.

● Οἱ ἰατρικές γνώσεις ἦσαν διαδεδομένες καί ἔξω ἀπό τόν κύκλο τῶν ἐπαγγελματικῶν ἰατρῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ Μανουήλ Α′ ἐθεράπευσεν ὁ ἴδιος τόν φιλοξενούμενό του δυτικό βασιλέα Κονράδο. Ὁ Ψελλός καί ἡ Ἄννα Κομνηνή καυχῶνται γιά τίς ἰατρικές γνώσεις τους. Δημοφιλῆ ἦσαν τά «διαιτητικά ἡμερολόγια» πού ἔδιναν συμβουλές γιά τό τί πρέπει νά τρώγη κάποιος ἀναλόγως πρός τήν ἡλικία του, τήν κρᾶσι του, τήν ἐποχή τοῦ ἔτους κ.ο.κ.

● Ὁ Στῆβεν Ράνσιμαν γράφει: *«Ὅ,τι καλύτερο ἔχει νά ἐπιδείξη ἡ βυζαντινή ἰατρική εἶναι ἡ ὀργάνωσις τῶν νοσοκομείων. Ἐκτός ἀπό τόν στρατό, πού διέθετε ἱκανό ἰατρικό σῶμα, ἱκανώτατο ἰατρικό προσωπικό διέθεταν καί ὅλα τά μεγάλα φιλανθρωπικά ἱδρύματα. Στό νοσοκομεῖο τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, πού ἵδρυσε τό 1112 ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Β′, ὑπηρετοῦσαν δέκα ἄνδρες καί μία γυναίκα ἰατροί, δώδεκα ἄνδρες καί τέσσερις γυναῖκες βοηθοί ἰατρῶν, ὀκτώ ἄνδρες καί δύο γυναῖκες ἀναπληρωματικοί βοηθοί ἰατρῶν, τρεῖς χειρουργοί καί δύο παθολόγοι-διαγνωστικολόγοι πού ἐξέταζαν τούς ἀφικνουμένους ἀσθενεῖς σέ εἰδική αἴθουσα καί ἔκαναν τήν διάγνωσι. Τά μικρότερα νοσοκομεῖα ἦσαν ὠργανωμένα κατά*

τόν ἴδιο τρόπο, σέ μικρότερη κλίμακα... Τά νοσοκομεῖα ἦσαν πάντοτε προσαρτημένα σέ μοναστήρια ἀνδρῶν ἤ γυναικῶν καί οἱ πιό γεροί μοναχοί (ἤ μοναχές) ἀναλάμβαναν τήν περιποίησι τῶν ἀσθενῶν... εὐσεβεῖς αὐτοκράτορες καί εὐγενεῖς συνήθιζαν νά προικοδοτοῦν τά νοσοκομεῖα... ὑπῆρχε γιά ὅλους τούς ἀσθενεῖς ἀνθρώπους ἡ πιθανότητα νά εἰσαχθοῦν σέ ἕνα νοσοκομεῖο» («Βυζαντινός Πολιτισμός»).

Περί Βυζαντινῶν **ἰατρῶν** ὀλίγα.

● **Γέσσιος** (ε΄). Ὑπῆρξε διάσημος ἰατρός καί ἔγινε πλουσιώτατος. Ἐθανατώθη ἐπί Ζήνωνος γιά πολιτική συνωμοσία.

● **Ἰάκωβος** (ε΄), υἱός τοῦ ἐπίσης ἰατροῦ **Ἡσυχίου,** ὑπῆρξε διάσημος ἰατρός στήν Κωνσταντινούπολιν ἐπί Λέοντος Α΄, τοῦ ὁποίου καί ἦταν στενός φίλος, ἄν καί «ἐθνικός». Ἀνηρτήθησαν μάλιστα καί εἰκόνες του στό Ζεύξιππον, ὅπου ἐστήνοντο ἀγάλματα καί εἰκόνες ποιητῶν, ρητόρων, ἐπιστημόνων καί στρατηγῶν. Ἐτιμήθη ἐπίσης ἀπό τούς Ἀθηναίους.

● **Ἰωάννης** ὁ **Ἀλεξανδρεύς** (στ΄-ζ΄). Ἕλλην τῆς Αἰγύπτου. Διάσημος ἰατρός τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἔγραψε «ὑπόμνημα εἰς Γαληνόν» καί «εἰς Ἱπποκράτην».

● **Σισίνιος.** Διάσημος ἰατρός τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τό 996 ἔγινε πατριάρχης ὡς Σισίνιος Β΄ «ἐκ λαϊκῶν». Ἐκτός ἀπό ἰατρός ἦταν καί γνωστότατος κανονολόγος.

● **Θεοφάνης** Νόννος (ι΄). Διάσημος ἰατρός. Συνέγραψε κατά παραγγελίαν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογεννήτου «Ἐπιτομήν τῆς Ἰατρικῆς ἁπάσης τέχνης».

● **Συμεών Σηθῆς.** Διάσημος ἰατρός κατά τόν ια´ αἰῶνα καί συγγραφεύς πολλῶν ἰατρικῶν συγγραμάτων ὅπως: «Περί τροφῶν», «περί ὀσφρήσεως», «περί γεύσεως καί ἁφῆς», «πίναξ περί παντός ζώου», «Λεξικόν ἑρμηνεῦον τάς βοτάνας», «Σύναψις φυσικῶν». Ἐτιμήθη μέ τούς αὐλικούς τίτλους «πρωτοβεστιάριος» καί «μάγιστρος».

● Ὁ μεγάλος πολιτικός καί φιλόσοφος στό κράτος τῆς Νικαίας (ιγ´) **Νικηφόρος Βλεμμύδης** ἦταν ἰατρός, ὅπως καί ὁ πατέρας του, ἄσκησε ἐπί ἔτη τό ἰατρικό λειτούργημα καί συνέγραψε περί ἰατρικῆς.

● Διάσημη γιά τούς ἰατρούς της ἦταν κατά τούς ιγ´-ιε´ αἰῶνες ἡ Τραπεζοῦς. Οἱ πλέον περίφημοι ἦσαν ὁ **Γεώργιος Χωνιάδης** καί ὁ **Γεώργιος Χρυσοκόκκης**[26].

Ἡ βυζαντινή ἰατρική ἀπέβλεπε στήν ἐπίτευξι - διατήρησι τῆς ἰσορροπίας τοῦ ὀργανισμοῦ, διά τῆς ὀρθῆς ἀναλογίας τῶν «χυμῶν» καί «βαθμῶν» του. Δηλαδή διά τῆς ἁρμονίας ξηροῦ-ὑγροῦ, θερμοῦ-ψυχροῦ, κ.λπ. Ὡς μέσα ἐχρησιμοποιοῦντο ἡ ὀρθή ἰσορροπημένη δίαιτα, καί ἡ ἀποβολή τῶν ὀξέων ἀπό τόν ὀργανισμό μέ ἄσκησι, φάρμακα ἀπό βότανα, χειρομαλάξεις, καυτηριάσεις, ἀφαιμάξεις.

Ἀπό τούς Βυζαντινούς ἐδιδάχθησαν κατά μέγα μέρος οἱ Δυτικοί τήν Ἰατρική.

● Κατά τόν ιβ´ αἰῶνα, στήν ἰατρική σχολή τοῦ Σα-

26. Κατάλογο διαπρεπῶν ἰατρῶν τοῦ Βυζαντίου παραθέτω στό βιβλίο μου «Βυζαντινοῦ Πνεύματος Πάνθεον».

λέρνο ἐδίδασκαν βασιζόμενοι στά ἔργα τῶν Βυζαντινῶν ἰατρῶν τῶν στ′ καί ζ′ ὅπως οἱ Ἀέτιος, Ἀλέξανδρος Τραλλεύς, Παῦλος Αἰγινήτης.

● Γιά τίς διαγνώσεις τους, οἱ Δυτικοί χρησιμοποιοῦν τήν πραγματεία τοῦ Θεοφίλου Βυζαντινοῦ (θ′).

● Στήν ἰατρική σχολή τῶν Παρισίων, ἐδίδασκαν φαρμακολογία ἀπό τήν σχετική πραγματεία τοῦ Νικολάου Μυρέζου (ιγ′).

● Στήν Βενετία ἐκδόθηκε ἡ μελέτη τοῦ Δημητρίου Παπαγεωργίου (ιγ′) γιά τήν ποδάγρα.

● Ἕνα βυζαντινό ἐγχειρίδιο ἰατρικῆς τοῦ ιγ′ αἰῶνος («Θεραπευτικῆς ὑπόμνημα») ἐπηρέασε σημαντικῶς τήν ἰατρική στήν Δύσι καί ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς βιβλίο τῆς ἰατρικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων ἕως καί τόν ιζ′ αἰῶνα. (Α. Βασίλιεφ). Τό χειρόγραφό του βρίσκεται στήν Ἐθνική Βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων στό Ἑλληνικό Παράρτημα ὡς ἔκθεμα 764.

33. «Ἱεροεξεταστές»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Διατείνονται ὅτι ἡ «Ἱερά Ἐξέτασις» εἶναι ἐφεύρεσις τῶν Βυζαντινῶν, τήν ὁποίαν ἀντέγραψαν οἱ Δυτικοί. Πρός ἀπόδειξιν ἀναφέρουν τόν διωγμόν τῶν αἱρετικῶν Παυλικιανῶν καί τό γεγονός ὅτι ὁ ἀρχηγός τῶν Βογομίλων Βασίλειος ἐκάη ζωντανός ἐπί Ἀλεξίου Α′ Κομνηνοῦ.

Ἡ Ἀλήθεια:

Στό ὀρθόδοξο Βυζάντιο οὐδέποτε ὑπῆρξαν Ἱερά Ἐξέτασις, index (=κατάλογος ἀπαγορευμένων βιβλίων),

θρησκευτικοί πόλεμοι, νύκτες Ἁγίου Βαρθολομαίου, σταυροφορίες, διωγμός τῆς ἐπιστήμης. Βεβαίως ἡ Ἐκκλησία ὑπερασπιζόταν τά δόγματά της ἔναντι τῶν ἀμφισβητιῶν, ἀλλά σχεδόν πάντοτε ἡ σύγκρουσις περιοριζόταν στό ἰδεολογικοπνευματικό πεδίο. Ἀκόμη καί κληρικοί πού διετύπωσαν αἱρετικές ἀπόψεις, καταδικάσθηκαν μόνον πνευματικῶς, χωρίς ἄλλες συνέπειες.

Ὡς πρός τούς Παυλικιανούς.

Διάφορα **μή-ἑλληνικά** φῦλα τῆς βυζαντινῆς «ἄπω ἀνατολῆς» (Ἀνατολία, Ἀρμενία, Μεσοποταμία) ἀντετάσσοντο στήν κυριαρχία τῶν Ἑλλήνων. Ἐπειδή κρατική ἰδεολογία καί ἑνοποιός παράγων τοῦ ἑλληνικοῦ Βυζαντίου ἦταν ἡ Ὀρθοδοξία, τά ἐν λόγῳ φῦλα τήν ἀπέρριψαν καί ὡς ἰδεολογία τῶν ἀποσχιστικῶν τους τάσεων παρουσίασαν μιά δική τους θρησκεία, τήν «αἵρεσι» τοῦ Παυλικιανισμοῦ. Πρόκειται γιά ἕνα μεῖγμα περσικοῦ Μανιχαϊσμοῦ, ἀνατολίτικων ἀντιλήψεων, Ἰουδαϊσμοῦ, ἀλεξανδρινοῦ Γνωστικισμοῦ καί παραμορφωμένου Χριστιανισμοῦ, πού γεννήθηκε στήν Ἀρμενία. Οἱ Παυλικιανοί πίστευαν στήν ὕπαρξι δύο θεῶν, ἑνός καλοῦ καί ἑνός κακοῦ (διαρχία), θεωροῦσαν τόν κόσμο δημιούργημα τοῦ δευτέρου (τοῦ Σατανιήλ), ἀπέρριπταν τά χριστιανικά μυστήρια καί τίς εἰκόνες, ἀναγνώριζαν ὡς μόνον ἀπόστολο τόν Παῦλο. Ὅταν ἐμφανίσθηκαν οἱ μουσουλμάνοι, οἱ Παυλικιανοί ἄρχισαν νά συνεργάζωνται μαζί τους, ἐναντίον τοῦ ἑλληνορθοδόξου Βυζαντίου καί ἔγιναν σοβαρή ἀπειλή. Τό 842, οἱ Βυζαντινοί, πολεμώντας τούς Ἄραβες, ἀντιμετώπισαν καί

τούς συμμάχους των Παυλικιανούς καί κατά τόν Κ. Παπαρρηγόπουλον ἐξόντωσαν 100 χιλιάδες ἀπ' αὐτούς (Γ' 276).

Στήν σύγκρουσι αὐτήν ἐδόθη καί θρησκευτική ἐπίφασις (Ὀρθόδοξοι κατά Μουσουλμάνων καί Παυλικιανῶν), ὅμως ἡ οὐσία της ἦταν **ἐθνοφυλετική**. Μέ τήν ἐνίσχυσι τῶν Ἀραβομουσουλμάνων οἱ Παυλικιανοί εἶχαν καταλάβει τήν μεταξύ Σεβαστῆς καί Τραπεζοῦντος περιοχή καί ἵδρυσαν δικό τους κράτος, μέ πρωτεύουσά τους τήν Τεφρική, τήν ὁποίαν ἀνεκατέλαβαν οἱ Ἕλληνες τό 872. Τελικῶς, γιά νά ἐξασφαλίσουν τά ἀνατολικά σύνορά τους οἱ Βυζαντινοί, ἀντί νά ἐξοντώσουν τούς Παυλικιανούς μέ γενοκτονία ὅπως θά ἔκαναν οἱ Καθολικοί, τούς μετέφεραν καί τούς ἐγκατέστησαν στήν Θράκη.

Ἐκεῖ, πολλοί Βούλγαροι θεωροῦσαν ὅτι ὁ πρόσφατος νεοχριστιανισμός τῆς ἡγεσίας τους συνιστοῦσε προδοσία ὑπέρ τῶν Ἑλλήνων. Γι' αὐτό, δέχθηκαν τίς ἰδέες τῶν Παυλικιανῶν. Τό ἴδιο ἔκαναν καί ἀντιδρῶντες στόν ἐξελληνισμό τους (διά τῆς Ὀρθοδοξίας) Σλαῦοι. Ὁ Βούλγαρος Μπογκομίλ (Μπόγκ=θεός, μίλ=φίλος=Θεόφιλος) ἐκήρυξε λοιπόν κατά τά μέσα τοῦ ι' αἰῶνος μίαν Παυλικιανῆς προελεύσεως αἵρεσιν πού ἀπό τό ὄνομά του ἀπεκλήθη Βογομιλισμός. Κατ' αὐτόν, οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί ἦσαν ὄργανα τοῦ Σατανιήλ μέ λατρευτικό τους κέντρο τήν Ἁγία Σοφία!

Ὁ Βογομολισμός ἀπετέλεσε τό ἰδεολογικό - θρησκευτικό ὑπόβαθρο τοῦ ἀγῶνος πού διεξήγαγαν οἱ Βούλγαροι κατά τόν ι' αἰῶνα ὑπό τόν Σαμουήλ ἐναν-

τίον τῶν Ἑλλήνων καί ὁ ὁποῖος ἔληξε μέ συντριπτική νίκη τῶν δευτέρων ὑπό τόν Βασίλειον Β΄, τό 1014.

Ὁ Βογομιλισμός ὅμως ἀναζωπυρώθηκε κατά τόν ια΄ αἰῶνα, ἐπί Ἀλεξίου Α΄ Κομνηνοῦ, μέ «προφήτη» του τόν Βούλγαρο Βασίλειο. Αὐτό σέ μία στιγμή πού τό Βυζάντιο ἀντιμετώπιζε ταυτοχρόνως Δυτικούς καί Τούρκους. Ὁ Ἀλέξιος Α΄ διέταξε τήν θανάτωσι τοῦ Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἐκάη ζωντανός, ἐνῶ ἀνέθεσε στόν Εὐθύμιο Ζυγαβηνό τήν ἰδεολογική ἀντιμετώπισι τοῦ Βογομιλισμοῦ. Γι' αὐτόν τόν σκοπό, ὁ Ζυγαβηνός συνέγραψε τήν «Δογματικήν Πανοπλίαν».

Τελικῶς, ὁ Βογομιλισμός περιωρίσθηκε στήν Βοσνία, ὅπου ἵδρυσε δικό του κράτος καί Ἐκκλησία.

Τόν ιε΄ αἰῶνα, οἱ Βόσνιοι Βογόμιλοι προσχώρησαν στόν πάντοτε φιλικό τους Ἰσλαμισμό, γίνονται οἱ μουσουλμάνοι Σλαῦοι τῆς Βοσνίας καί μετά τήν διάλυσι τῆς Γιουγκοσλαυίας ἀνέλαβαν δρᾶσι κατά τῶν Ὀρθοδόξων Σέρβων.

Μέσω προσκυνητῶν καί σταυροφόρων, ὁ Βογομιλισμός μεταφυτεύθηκε στήν Δύσι, ὅπου οἱ πιστοί του ὠνομάσθηκαν «Καθαροί». Κύριο κέντρο τους ἔγινε ἡ Ἀλμπί τῆς Γαλλίας ἐξ οὗ καί ἡ ὀνομασία τους Ἀλβιγηνοί. Τό 1208, ὁ πάπας Ἰννοκέντιος Γ΄, ὁ ἴδιος πού ὠργάνωσε τήν Ἅλωσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τούς Καθολικούς, ἐξαπέλυσε «σταυροφορία» ἐναντίον τῶν «Καθαρῶν» ἤ «Ἀλβιγηνῶν» πού ἔληξε μετά ἀπό 35 ἔτη, μέ τήν ἅλωσι τοῦ Μονσεγκύρ τελευταίου ὀχυροῦ τῶν «αἱρετικῶν». Ὑπολογίζεται ὅτι τότε ἐσφάγησαν ἕνα ἑκατομμύριο Καθαροί, Ἑβραῖοι κ.ἄ. Οἱ Ἑβραῖοι πού ἦσαν πολυάριθμοι καί ἰσχυροί τότε στήν

περιοχή τοῦ Λανγκντόκ, ἦσαν σύμμαχοι τῶν Καθαρῶν.

Στοιχεῖα Παυλιανισμοῦ, Βογομιλισμοῦ καί Ἀλβιγηνισμοῦ, πέρασαν στούς Προτεστάντες (ἀνεικονισμός, ὄχι μυστήρια, ἰδιότυπη ἱερωσύνη, συμμετοχή τῶν γυναικῶν στήν ἱερωσύνη, φιλο-ιουδαϊσμός).

Ὁ Βούλγαρος Βασίλειος εἶναι τό μόνο πρόσωπο πού θανατώθηκε στήν πυρά κατά τά 1.100 ἔτη τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καί στήν πραγματικότητα τοῦτο ἔγινε γιά λόγους ὄχι θρησκευτικούς, ἀλλά ἐθνικούς[27].

34. «Οἱ καλοί Τοῦρκοι»!

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Εἶναι τόσος ὁ φανατισμός μερικῶν ἀντιβυζαντινῶν ὥστε ἀρκεῖ κάποιος νά ἦταν ἐχθρός τοῦ Βυζαντίου γιά νά ἀνακηρυχθῆ «καλός». Δυτικοί, Ἄραβες, Σλαῦοι, «Σταυροφόροι», ἀκόμη καί οἱ Τοῦρκοι (!) ἦσαν οἱ «καλοί» πού ἀντιμετώπισαν τούς «κακούς» (Ἕλληνο)Βυζαντινούς. Κάποιοι φθάνουν στό σημεῖο, ὅπως εἴδαμε, νά διατείνωνται ὅτι οἱ Βυζαντινοί κατεδίωξαν τήν ἑλληνική γλῶσσα (δηλαδή τήν γλῶσσα τους) ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι (ὅπως καί οἱ Φράγκοι) δῆθεν τήν ὑπεστήριξαν! Καί κάποιοι γράφουν ὅτι οἱ Τοῦρκοι, κατακτῶντας τό Βυζάντιο, πῆραν καί τόν Ἑλληνικό πολιτισμό (πού ὅμως κατά τούς ἰδίους, τό Βυζάντιο εἶχε ἐξαλείψει!).

---

27. Τά περί Βογομίλων στοιχεῖα εἶναι κυρίως ἀπό τό δοκίμιο τῆς Ροζάννας Βούρτση «Καθαροί», στό συλλογικό «Μυστικές Ἑταιρεῖες», ἐκδ. Ἀρχέτυπον.

Γράφει ὁ Κ. Καρμιράντζος (περιοδ. «Δαυλός» 241, σ. 15523-33): *«Οἱ Τοῦρκοι, ὡς κατακτητές, ὅπως καί οἱ Ρωμαῖοι, δέν κατέστρεψαν τόν ἑλληνικό πολιτισμό, ὅπως ἔκαναν οἱ τοῦ ἀνατολικοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους (κατ' εὐφημισμό "βυζαντινοῦ"). Ἀντίθετα τόν ἐσεβάστηκαν* (!) *καί τόν ἐχρησιμοποίησαν δεόντως* (;), *ὥστε νά λειτουργήση ἡ κοινωνία τους σέ διοικητικό ἐπίπεδο (Φαναριῶτες), πολιτισμικό καί τεχνογνωσίας... Πῶς λοιπόν οἱ Ὀθωμανοί ἐμεγαλούργησαν; Τό μυστικό τους (ὅπως προηγουμένως τῶν Ἀράβων) ἦταν ἡ ἐξαίρετη ἱκανότητά τους στήν ἀφομοίωση τῶν πολιτιστικῶν ἀξιῶν τῶν λαῶν τῆς πορείας τους... κυριώτατα δέ τῶν Ἑλλήνων»*!

Ἀκόμη, κατά τόν κ. Κ.Κ., ἡ τουρκική γλῶσσα προέρχεται ἀπό τήν... ἑλληνική[28]!

28. Ἐκδήλωσις τῆς τάσεως ὡρισμένων «ἑλληνοκεντρικῶν» οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν ὅτι μιά μόνον γλῶσσα ὑπάρχει, ἡ ἑλληνική, καί ὅλες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄλλες προέρχονται ἀπό αὐτήν, ἀκόμη καί οἱ γλῶσσες τῶν Ἰαπώνων, τῶν Ἐσκιμώων, τῶν Ἴνκας, τῶν Ἀζτέκων, καί γιατί ὄχι(;) καί τῶν Τούρκων! Ὁ ἰσχυρισμός τεκμηριώνεται μέ παρετυμολογίες, ὅπως λ.χ. Τζακάρτα (πρωτεύουσα τῆς Ἰνδονησίας)= Ζᾶ+καρδία, Παναtοῦμπο (ἡφαίστειο τῶν Φιλιππίνων) =Πᾶν+τούμπα=τάφος Πανός, Βερολῖνο=Βέρροια, Ἀμβοῦργο =Ἄμμων+μπούργκ (=πύργος) Χιροσίμα=Ἡρώων σῆμα, Ὀκινάουα=Ὠκεῖα ναῦς, καί ἄλλα τοιαῦτα. Ὑπερβολές πού ἐκθέτουν τήν Ἑλληνικότητα. Ἀπό τήν ἑλληνική προέρχονται πράγματι οἱ λεγόμενες «ἰνδοευρωπαϊκές» (=ἑλληνογενεῖς) γλῶσσες.

Ἡ Ἀλήθεια:

Ὅταν οἱ Τοῦρκοι ἦλθαν ἀπό τήν κεντρική Ἀσία κατά τόν ια΄ αἰῶνα, βρίσκονταν σέ κατάστασι ἀπόλυτης βαρβαρότητος. Δέν ἦσαν παρά πολεμικές ὀρδές μέ σκοπό τό πλιάτσικο. Ὡς τέτοιες ἔδρασαν γιά μεγάλο διάστημα. Καθώς ὅμως κατακτοῦσαν χῶρες στίς ὁποῖες ἔπρεπε νά ἐγκατασταθοῦν καί νά διατηρηθοῦν, ἀναγκάσθηκαν νά υἱοθετήσουν μερικά στοιχεῖα ὠργανωμένου βίου.

Ἡ γλῶσσα τους ἦταν ὑποτυπώδης καί χωρίς γραφή. Ἡ θρησκεία τους πρωτόγονη. Ἀπό κρατική διοίκησι εἶχαν μεσάνυχτα. Γιά ἀρχιτεκτονική, διακοσμητική τέχνη, μουσική, χορό, ἀκόμη καί μαγειρική, οὔτε λόγος νά γίνεται.

Πῆραν λοιπόν:

● Τήν γλῶσσα, τήν γραφή καί τήν θρησκεία, τήν ἀρχιτεκτονική, τήν διακοσμητική καί τήν μαγειρική τῶν Ἀράβων.

● Τήν τέχνη τῶν Περσῶν.

● Τήν διοίκησι, τήν διπλωματία, τήν μουσική, τόν χορό τῶν Βυζαντινῶν.

Ἀπεδείχθησαν ὅμως ἀνεπίδεκτοι. Γι' αὐτό προσέφυγαν στίς ὑπηρεσίες Ἀράβων, Περσῶν, Ἑλλήνων. Οἱ ἴδιοι δέν ἀνέπτυξαν κανένα κλάδο τοῦ πολιτισμοῦ. Δέν πρόσθεσαν τό παραμικρό σέ καμμίαν ἀπό τίς ἐκφάνσεις του. Ὁ Τοῦρκος δέν παράγει πολιτισμό. Παράγει βία, ἐπιθετικότητα, ἀγριότητα. Αὐτές τίς ἰδιότητες τῶν Τούρκων τίς ἐβίωσε ὁ βυζαντινός Ἑλληνισμός καί τίς βιώνει ἔκτοτε ὁ μεταγενέστερος μέχρι καί σήμερα (Κύπρος κ.λπ.).

Οἱ Τοῦρκοι δέν «ἐσεβάστηκαν» ποτέ τίποτα. Οὔτε ἐκκλησίες οὔτε αἰχμαλώτους (ἀγνοούμενοι Κύπρου) οὔτε ἄμαχους πληθυσμούς (γενοκτονίες). Κατά τόν Κ.Κ. ὅμως «ἐσεβάστηκαν» τόν ἑλληνικό πολιτισμό καί δέν τόν κατέστρεψαν, ὅπως εἶχαν κάνει οἱ «Βυζαντινοί», δηλαδή οἱ Ἕλληνες τῶν Μέσων Χρόνων! Ἄν ὅμως οἱ «Βυζαντινοί» εἶχαν καταστρέψει τόν ἑλληνικό πολιτισμό, ποῦ τόν ἀνεκάλυψαν, ἀπό ποῦ τόν ξέθαψαν οἱ Τοῦρκοι γιά νά τόν «σεβαστοῦν»;

Πράγματι, χρησιμοποίησαν στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κατακτημένων, οἱ ἴδιοι ὅμως δέν τά ἀφομοίωσαν καί γι' αὐτό προσέφυγαν στίς ὑπηρεσίες Ἑλλήνων, Ἀράβων, Περσῶν, Καυκασίων. Τά στοιχεῖα ὅμως πού χρησιμοποιήθηκαν ἦσαν διοικητικά, τεχνικά κ.λπ. ποτέ ἀξίες, ὅπως νομίζει ὁ Κ.Κ. συγχέοντας διοίκησι, τεχνογνωσία καί ἄλλα τέτοια μέ αὐτές!

Μπορεῖ ὁ Κ.Κ. νά ἀναφέρη κάποιαν ἐκδήλωσι ὑπάρξεως ἀξιῶν στούς Τούρκους καί σεβασμοῦ των ἀπό αὐτούς;

Γιά νά ἐπαληθευθῆ ὅτι «τά ἄκρα συναντῶνται», ὁ φιλοτουρκισμός μερικῶν ἀκραίων ἀντιβυζαντινῶν συναντᾶται μέ τόν φιλοτουρκισμό μερικῶν ἀκραίων (ἀλλά καί ἰδιοτύπων) φιλοβυζαντινῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλαμβάνουν τούς Τούρκους ὡς... «Ἕλληνες» - συνεχιστές τοῦ Βυζαντίου, τό ὁποῖον «ἐπρόδωσαν» οἱ «Ἑνωτικοί». Αὐτοί θεωροῦν τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία συνέχεια τῆς Βυζαντινῆς[29]!

29. Βλέπε στό τρίτο μέρος τοῦ παρόντος.

● Ὁ Τοῦρκος κοινωνιολόγος Ζυγιά Γκακάλπ (1876-1924) διαπιστώνει ὅτι *«οἱ Ὀθωμανοί δανείστηκαν ὅλους τούς θεσμούς τους ἀπό Πέρσες, Ἄραβες, Ἰσλάμ, ἀνατολικό καί δυτικό πολιτισμό»* ἀποφεύγοντας ἐπιμελῶς νά ἀναφέρει καί τούς Ἕλληνες.

Τό Ὀθωμανικό σύστημα, λέγει, ἦταν ἕνας ἀστερισμός ἀπό δάνεια καί προσαρμογές ἐκ διαφόρων ὑποτελῶν ἤ γειτονικῶν πολιτισμῶν. Καί καταλήγει: *«Αὐτοί οἱ θεσμοί δέν ἐνσωματώθηκαν ποτέ πραγματικά καί δέν παρήγαγαν ποτέ ἕνα ἁρμονικό σύστημα».*

● Πρίν ἀπ' αὐτόν, ὁ Γίββων εἶχε χαρακτηρίσει τούς Ὀθωμανούς «τεχνητό λαό».

● Ὁ μέγιστος ἴσως τῶν τουρκολόγων καί συμπαθῶν τούς Τούρκους P. Coles («Οἱ Ὀθωμανοί στήν Εὐρώπη») θεωρεῖ ὅτι οἱ Ὀθωμανοί ἔλαβαν τό δίκαιο, τήν κοινωνική καί πολιτική τους ὀργάνωσι, τήν τέχνη, τήν βιοθεωρία τους, ἀπό τό προγενέστερό τους Ἰσλάμ (=Ἄραβες καί Πέρσες). Ὅμως τό δάνειο σύστημά τους ἦταν τεχνητό καί δέν μπόρεσε ποτέ νά συνθέση τά ἐκ διαφόρων πηγῶν στοιχεῖα του καί νά ἐξελιχθῆ σέ μία ὀργανική κοινωνία ἐξ οὗ καί ἡ ἐσωτερική δυσαρμονία καί ἀστάθεια τῆς Αὐτοκρατορίας τους πού σέ συνδυασμό μέ τόν Ἰσλαμικό ἀποκλεισμό κάθε νεωτερισμοῦ καί τήν στασιμότητα τῶν ἰδεῶν ἐπέφερε τήν κατάρρευσί τους.

35. «Βυζάντιο=παρακμή Ἑλληνισμοῦ»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Μέ τά λεγόμενα - γραφόμενα τῶν ἀντιβυζαντινῶν, δίνεται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὁ Ἑλληνισμός καί ἡ μητροπολιτική Ἑλλάς βρίσκονταν σέ ἀκμή, τήν ὁποία κατέστρεψε ὅταν ἦλθε τό Βυζάντιο μέ τό χριστιανικό καί ἀνθελληνικό μένος του.

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἡ ἐντύπωσις δημιουργεῖται μέ ἕνα ἀπαράδεκτο ἅλμα στόν χρόνο. Ἡ Ἑλλάς καί ὁ Ἑλληνισμός τοῦ Βυζαντίου συγκρίνονται μέ τῆς κλασικῆς ἐποχῆς ὡς νά μή εἶχαν μεσολαβήσει οἱ μακροί αἰῶνες τῆς παρακμῆς τους. Παραλείπονται οἱ Ἑλληνιστικοί καί οἱ Ρωμαϊκοί χρόνοι. Ἔτσι, ἀπό τόν ε′ π.Χ. αἰῶνα, μᾶς μεταφέρουν κατευθεῖαν στούς δ′, ε′ ἤ στ′ μ.Χ. αἰῶνες. Μεσολαβεῖ δηλαδή ἕνα κενό πέντε ἕως καί δέκα αἰώνων γιά τό ὁποῖο οὐδέν ἀναφέρεται. Τοῦτο γίνεται σκοπίμως. Διότι οἱ πρό Βυζαντίου αἰῶνες εἶναι περίοδος ἐρημώσεως τῆς κυρίως Ἑλλάδος καί μεγάλης παρακμῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ μητροπολιτική Ἑλλάς εἶχε ἀρχίσει νά παρακμάζη κατά τούς Ἑλληνιστικούς χρόνους. Τότε, τό ἀνθρώπινο δυναμικό της κατεξηντλήθη σέ μακρυνές ἐκστρατεῖες ὡς τίς Ἰνδίες καί σέ ἐποικισμούς μέ ἵδρυσιν ἑκατοντάδων ἑλληνικῶν πόλεων στά πέρατα τῆς οἰκουμένης, ἐνῶ οἱ συνεχεῖς ἐμφύλιοι ἐρήμωναν τήν χώρα. (Τότε κατεστράφησαν Δωδώνη, Δῖον καί πολλά ἱερά τῆς νοτίου Ἑλλάδος).

Ἡ παρακμή ἐνετάθη ἐπί Ρωμαιοκρατίας, μέ πολέμους, σφαγές, καταστροφές πόλεων (λ.χ. Κόρινθος), ἱερῶν τόπων (λ.χ. Δῆλος), ἁρπαγές θησαυρῶν (λ.χ. Δελφοί, Ὀλυμπία) καί μέτρα πού ἀπέβλεπαν στόν θάνατο διαφόρων κέντρων (λ.χ. Ρόδος). Ἡ παρακμή ἦταν τόση, ὥστε ὅπως ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, κατά τόν α' μ.Χ. αἰῶνα, ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάς δέν μπόρεσε νά ἐξοπλίση παρά μόνον 3.000 ὁπλίτες, ὅσους ἄλλοτε μόνον τά Μέγαρα εἶχαν στείλει στήν μάχη τῶν Πλαταιῶν («Βίοι ρητόρων» 8)[30].

Σχεδόν ὁλική ἦταν ἡ ἐρήμωσις Ἠπείρου, Ἀκαρνανίας, Πελοποννήσου, Φωκίδος, Μεγαρίδος. Γιά τήν Κόρινθο, ἀναφέρεται: *«ἀπογυμνωμένη, καί σκυφτή, ἀκρωτηριασμένη στά τείχη καί στούς ναούς της, ἀποψιλωμένη ἀπό τούς θησαυρούς, τίς θεότητές της καί τά ἀνάκτορά της, στερημένη ἀπό κάθε ὀμορφιά, δέν τῆς ἀπέμειναν παρά οἱ Ἀλκυόνες γιά νά θρηνοῦν τήν δυστυχία της»* (Ἀνθολ. Παλατ. IX καί C. Barbagallo «Τά αἴτια παρακμῆς τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος»). Ἕνας ἄγνωστος ποιητής θρηνεῖ τήν μοῖρα τῆς Δήλου: *«Ἄν οἱ θεοί μ' ἐγκατέλειψαν στούς τέσσερις ἀνέμους... λιγώτερο δυστυχισμένη θά ἤμουν... ἐγώ πού ἄλλοτε ὁ ἱερός ἤμουν τόπος τῆς Ἑλλάδος πού κι' αὐτή τώρα κατάντησε ἄγρια ἔρημος»* («Ἀνθολ. Παλατ.» 408).

Ἐπί Ρωμαιοκρατίας, ἡ Ἀθήνα παρήκμασε ἐντελῶς. Ἔκλεισαν τά περίφημα ὑφαντουργεῖα τῆς Κῶ, τά

30. Ἀκόμη μεγαλύτερη ἦταν ἡ παρακμή τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ὅπου Ρωμαῖοι καί Καρχηδόνιοι κατέστρεψαν πλῆθος πόλεων ὅπως Συρακοῦσες, Τάρας κ.ἄ.

ἐργαστήρια ὅπλων Ἀργολίδος καί Λακωνίας, τά ὀρυχεῖα τῆς Εὔβοιας, τά μεταλλεῖα τοῦ Λαυρίου, τά ἐργαστήρια ὀρειχάλκου τῆς Αἴγινας, τά καλλιτεχνικά ἐργαστήρια τῆς Σικυῶνος, τά κεραμουργικά τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ γεωργία ἐγκαταλείφθηκε. Σέ Θεσσαλία, Ἀττική, Εὔβοια, τά χωράφια ἔμεναν ἀκαλλιέργητα, οἱ ἀμπελῶνες καί οἱ ἐλαιῶνες ρήμαξαν, ἀγρότες καί βιοτέχνες καταστράφηκαν, οἱ ἄνδρες ἔφευγαν σέ ξένους τόπους κυρίως ὡς μισθοφόροι, ἡ ληστεία καί ἡ πειρατεία ἀποτελειώνουν τήν καταστροφή.

Ὁ C. Barbagallo γράφει γιά τήν προβυζαντινή Ἑλλάδα: *«Φτωχή, ἔρημη ἀπό ἀνθρώπους, νοιώθει τό ψυχοράγημα, τό σύγκρυο καί τούς σπασμούς τοῦ θανάτου... Ἡ Ἀθήνα, ἀπογυμνωμένη ἀπό τήν βιομηχανία καί τό ἐμπόριό της, ζεῖ μέ τίς δωρεές τῶν Ρωμαίων πού τῆς στέλνουν σιτάρι, τρόφιμα καί πληρώνουν γιά τούς δημόσιους ἀγῶνες της... Οἱ ἐμποροπανηγύρεις γίνονται πιά ἐκτός Ἑλλάδος πού ἀπομένει χωρίς βιομηχανία, ἐμπόριο, ναυτιλία, γεωργία»* (στό ἴδιο).

Ὁ Σύλλας ἀπομυζᾶ Βοιωτία, Ἀττική, Μεγαρίδα, ξεγυμνώνει Δελφούς, Ὀλυμπία, Ἐπίδαυρο. Ὁ Πομπήιος καί ὁ Μᾶρκος Ἀντώνιος κάνουν τά ἴδια σέ ὅλη τήν ἠπειρωτική καί νησιωτική Ἑλλάδα. Οἱ Ρωμαῖοι διοικητές λήστευαν τούς πάντες καί ἅρπαζαν τά πάντα. Ὁ Καπίτων στή νότια Ἑλλάδα, ὁ Ὑμβρίδας στήν Μακεδονία καί Ἀχαΐα, ὁ Βέρρες σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα μέ προτίμησι τήν ἁρπαγή ἔργων τέχνης· αὐτός ἀφήρεσε ἀπό τόν Παρθενῶνα ὅλο τόν χρυσό καί ἀπό τήν Δῆλο τά ἐναπομείναντα ἀγάλματά της. Ὁ Πίσων (57 π.Χ) τούς ξεπερνᾶ ὅλους καί ἐξεγείρει ἐναντίον του τόν Κι-

κέρωνα ὁ ὁποῖος τόν κατηγορεῖ ὅτι *«ἔκλεψε ἀπό τούς ναούς τά ἀγάλματα καί τούς καλλιτεχνικούς πίνακες»*, ὅτι διήρπασε τά πάντα ἀπό τήν Θράκη ὡς τήν Ἀθήνα, ἀπό τό Βυζάντιο ὡς τήν Ἀπολλωνία, ὅτι δέν ἄφησε πόλι πού νά μή ὑποστῆ *«τά χάδια τῶν ἁρπακτικῶν χεριῶν του»* (In Pis. 35, 86). Ὁ Κάσσιος καταληστεύει τήν Ρόδο, ὁ Πομπώνιος Ἀττικός, φίλος τοῦ Κικέρωνος, ὁλοκληρώνει τήν καταλήστευσι ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Πόρκιος Κάτων δέν ἄφησε τίποτε στήν Κύπρο (58 π.Χ.).

Οἱ Στράβων, Παυσανίας, Πολύβιος, Δίων Χρυσόστομος, Κικέρων, δίνουν συγκλονιστικές περιγραφές γιά τήν ἐρήμωσι τῆς Ἑλλάδος λίγο πρίν ἤ λίγο μετά ἀπό τήν ἐμφάνισι τοῦ Χριστιανισμοῦ: Δωδώνη, Ὀλυμπία, Δελφοί, Τανάγρα, Θῆβαι, Πειραιεύς, Λακεδαιμονία, Ὀρχομενός, Μαντίνεια, Μεγαλόπολις, Εὔβοια, Κρήτη, Χίος, Ἰωνία, Αἰολία, περιγράφονται στήν ἔσχατη παρακμή.

Τό ἱερό τῆς Δωδώνης εἶναι *«ἄφωνο»*. Ἡ Ὀλυμπία, *«ἔρημη στήν διάθεσι τῶν ληστῶν»*. Οἱ Δελφοί ἀποτελοῦν *«ἀνάμνησι, μαρτυρία γιά τήν καταστροφή τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλείων»*. Οἱ Θῆβες *«οἰκισμός ἀνάξιος ἀναφορᾶς»*. Ὁ Πειραιεύς *«χωριό μέ λίγα σπίτια»*. Οἱ πόλεις τῆς Λακωνίας *«ἐρειπωμένες»*. Ἡ Μεγαλόπολις *«ἀφημένη στά κοπάδια»*. Ἡ Εὔβοια *«θυμᾶται τά περασμένα μεγαλεῖα της»*. Ἡ Κρήτη εἶναι *«νεκρή»*. Ἀπό τίς πόλεις τῆς Ἀρκαδίας δέν ἀπέμεινε οὔτε ἴχνος.

Ἡ δόξα τῆς Χίου, τῆς Σμύρνης, τῶν Κλαζομενῶν, *«χάθηκε»*. Ἡ Μίλητος, *«σκιά τοῦ ἑαυτοῦ της»*. Ἡ Θεσσαλία *«ἔρημος»*. Ἡ Ἀρκαδία *«χωρίς κατοίκους»*. Ὁ

Κικέρων τό 45 π.Χ. λέγει: *«Ἐκεῖ, στήν Ἑλλάδα ἄλλοτε ὑπῆρχαν ἀκμάζουσες πόλεις. Τώρα αὐτές κείτονται ἐρείπια»*. Τά χωράφια μένουν ἀκαλλιέργητα, στούς περιβόλους τῶν ἐνδόξων τειχῶν φυτρώνουν τ' ἀγκάθια, τά κοπάδια τῶν νομάδων κτηνοτρόφων βόσκουν στά χαλάσματα ἄλλοτε φημισμένων πόλεων, τά ἀγάλματα θεῶν καί ἡρώων, ὅσα ἀπέμειναν, κείτονται πεσμένα μέσα στ' ἀγριόχορτα. *«Ὑπῆρχε κάποτε ἡ Ἑλλάς, λέγει ὁ Κικέρων. Τώρα ὑπάρχουν μόνον ἐρείπια μνημείων»* (Orat. XXXIII καί VII).

Ἡ παρακμή δέν εἶναι μόνον ὑλική. Εἶναι καί ἠθική (τό φαινόμενο τοῦ γραικυλισμοῦ) καί πνευματική. *«Ἡ Ἑλλάδα ἔμεινε ἔρημη καί ἀπό ποιητές, καλλιτέχνες, ρήτορες»*. (C. Barbagallo).

Αὐτή ἡ κατάστασις ἐξηγεῖ ἴσως γιατί ὁ Χριστιανισμός δέν εἶχε πουθενά μεγαλύτερη ἀνταπόκρισι ἀπ' ὅση στήν Ἑλλάδα. («Πράξ. Ἀποστ.» 13-20).

Τό Βυζάντιο λοιπόν οὔτε παρακμή ἔφερε στήν Ἑλλάδα, οὔτε τήν παραμέλησε. Ἀντιθέτως, μέ τό Βυζάντιο ἡ Ἑλλάδα ἄρχισε νά ὀρθοποδῆ γιά μία ἀκόμη φορά. Μέ τήν μεταφορά τῆς πρωτεύουσας τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας στό ἑλληνικό Βυζάντιο καί τήν κατάρρευσι τοῦ Δυτικοῦ τμήματός της, ὁ Ἑλληνισμός βρῆκε τήν εὐκαιρία νά διαμορφώση δικό του κράτος. Καί τό ἔκανε. Ἡ μετατροπή αὐτοῦ τοῦ κράτους σέ καθαρῶς ἑλληνικό ὁλοκληρώθηκε κατά τόν ζ' μ.Χ. αἰῶνα, μέ τήν ἀπόσπασι τῶν σημιτοχαμιτικῶν ἐπαρχιῶν, ὁπότε αὐτό περιωρίσθηκε σέ περιοχές ἑλληνικές. Μέσα στά πλαίσια αὐτοῦ τοῦ κράτους, ἡ μητροπολιτική Ἑλλάς βγῆκε ἀπό

τήν ἀθλιότητα στήν ὁποία εἶχε περιπέσει καί ἀνέκαμψε. Τό Βυζάντιο βρῆκε τόν Ἑλληνισμό σέ παρακμή καί τήν Ἑλλάδα σέ ἔσχατη ἐξαθλίωσι. Μέ τό Βυζάντιο ὁ Ἑλληνισμός ἀπέκτησε ξανά μίαν αὐτοκρατορία καί ἡ Ἑλλάς ἀνέκαμψε. Ἀνεστήθη, ἐπίσης, ἐπί Βυζαντίου ὁ Ἑλληνισμός τῆς νοτίου Ἰταλίας καί Σικελίας, ἐνῶ αὐτός τῆς Μ. Ἀσίας ἔφθασε σέ μεγάλην ἀκμή καί ἀνεδείχθη στήν κυριώτατη δύναμι τῆς Αὐτοκρατορίας.

36. «Βυζαντορθόδοξος ἀ-πολιτισμός»

Ὁ Ἰσχυρισμός:

Τό Βυζάντιο εἶχε ὡς πολιτισμόν τόν «Ὀρθόδοξον». Αὐτός *«προσπαθεῖ νά ὁμογενοποιῇ τά ἐντός του ἐθνικά κράτη»*. Παραλλήλως ἀντικαθιστᾶ τά ἰδεώδη:

α΄) Τῆς ὑπερασπίσεως τῆς πατρίδος ἀπό τό τοῦ ἀστρατεύτου.

β΄) *«τοῦ δημιουργικοῦ βίου τῆς ἐργασίας καί τῆς κοινωνικῆς συμμετοχῆς ἀπό τό τοῦ ἀπράγμονος μοναχικοῦ βίου»*.

γ΄) *«τῆς ἀναπτύξεως πολιτισμοῦ καί ἐπιστήμης ἀπό τό τοῦ Ἁγίου Ὄρους»*.

δ΄) *«τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἰατρικῆς καί τῆς ὑγιεινῆς ζωῆς... ἀπό τό τῆς ταλαιπωρίας τοῦ σώματος καί τῆς καταδίκης τῆς ἰατρικῆς»*.

ε΄) *«τό τοῦ ἀρτίου πολιτεύματος... ἀπό τήν βυζαντινή θεοκρατία»*. (Π. Μαρίνης: περιοδικό «Ἑλληνικόν Πάνθεον» 15, σ. 27-28).

Ἡ Ἀλήθεια:

Ἡ Ὀρθοδοξία οὐδέποτε ἐπεδίωξε τήν ὁμογενοποίησι

τῶν ἐθνῶν. Ἀντιθέτως, πάντοτε ἐσεβάσθη τήν χωριστή ταυτότητά τους καί τήν ἐβοήθησε νά ἀναπτυχθῆ καί νά διατηρηθῆ. Αὐτή ἔδωσε γραπτή γλῶσσα σέ Γότθους, Σλαύους, Αἰθίοπες. Γι' αὐτό οἱ ὀρθόδοξοι λαοί δέν χρειάσθηκε νά συγκρουσθοῦν πρός τήν Ὀρθοδοξία γιά νά ἱδρύσουν τά ἐθνικά κράτη τους, ἐνῶ οἱ δυτικοί λαοί ἀναγκάσθηκαν νά διεξαγάγουν ἀκόμη καί πολέμους κατά τοῦ Παπισμοῦ (Ἰταλοί) ἤ νά ἀποσκιρτήσουν ἀπό τόν Καθολικισμό (Γερμανοί, Ὁλλανδοί, Σκανδιναυοί) ἤ νά ἱδρύσουν δικές τους Ἐκκλησίες (Ἄγγλοι) γιά νά τό ἐπιτύχουν. Εἰδικώτερα ὁ Ἑλληνισμός βρῆκε στήν Ὀρθοδοξία σταθερό σύμμαχο καί σέ πολλές περιπτώσεις ἡγέτη, στούς ἀγῶνες του γιά τήν διάσωσι τῆς ἐθνικῆς του ταυτότητος. Πότε ἡ Ὀρθοδοξία ἐπεχείρησε νά «ὁμογενοποιήση» τούς Ἕλληνες μέ ἄλλους Ὀρθόδοξους λαούς; Μήπως ὅταν ἡγήθηκε τοῦ «Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος» κατά τῶν Βουλγάρων;

Ἐπί τῶν μερικωτέρων ἰσχυρισμῶν:

α′) Οἱ ἱερεῖς στρατολογοῦνται κανονικῶς ὅπως ὅλοι οἱ πολῖτες. Μόνον οἱ μοναχοί ἐάν ἔχουν αὐτήν τήν ἰδιότητα, ὅταν καλοῦνται σέ στράτευσι, ἀπαλλάσσονται (δύσκολο, διότι κανονικῶς ἀπαγορεύεται νά γίνη κάποιος μοναχός πρίν ἀπό τήν ἡλικία στρατεύσεως). Πόσοι ὅμως εἶναι αὐτοί; Ὁπωσδήποτε λιγώτεροι ἀπό τούς «ἀντιρρησίες συνειδήσεως» πού ἐπίσης ἀπαλλάσσονται. Πάντως οἱ μοναχοί ἔλαβαν ἐνεργό μέρος σέ πολλούς ἐθνικούς ἀγῶνες. (Κούγκι, Ἀρκάδι ἀλλά καί Κωνσταντινούπολι 1453).

β′) Τό νά ἐμφανίζεται ὁ «ἀπράγμων μοναχικός

βίος» ὡς «ἰδεῶδες» ἐν ἀντιπαραθέσει πρός τόν «δημιουργικόν βίον τῆς ἐργασίας» ἀποτελεῖ ὑπερβολήν. Προσωπικῶς διαφωνῶ πρός τόν μοναχισμόν, ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οἱ μοναχοί ἐργάζονται, συχνά μάλιστα σκληρότερα ἀπό τούς ἄλλους ἐργαζομένους.

γ΄) Τό Ἅγιον Ὄρος δέν ἀντιπαρατίθεται εἰς τόν πολιτισμόν καί τήν ἐπιστήμην. Ἁπλῶς εἶναι κάτι «ἄλλο». Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δέν κλίνουν πρός τήν ἐπιστήμην. Ὑπάρχουν καί οἱ προσελκυόμενοι ἀπό τό πέραν αὐτῆς. Ἄλλωστε «μοναχοί» ὑπῆρχαν καί στήν ἀρχαία θρησκεία (λ.χ. οἱ ἀνιπτόποδες Σελλοί τῆς Δωδώνης, οἱ παρθένες ἱέρειες τῆς Ἑστίας). Καί τό Ἅγιον Ὄρος ἦταν τέτοιο καί προχριστιανικῶς, ὡς ἱερόν ἐνδιαίτημα τῶν ἁγνῶν ἱερειῶν τῆς Ἀρτέμιδος καί ἄβατον γιά τούς ἄνδρες.

δ΄) Ὁ Χριστιανισμός δέν καταδικάζει τήν ἰατρικήν οὔτε συνιστᾶ τήν ταλαιπωρίαν τοῦ σώματος. Τό σῶμα τό θεωρεῖ «ναόν Θεοῦ ζῶντος» καί συνεπῶς ἄξιον φροντίδος. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἵδρυσε ἄρτιον νοσοκομεῖον· τό Βυζάντιον εἶχε κρατικά νοσοκομεῖα ὅταν ὁ ὑπόλοιπος κόσμος τά ἀγνοοῦσε· πολλοί μεγάλοι ἰατροί ἦσαν ἔνθερμοι χριστιανοί. Μπορεῖ κάποιος νά ἀπορρίπτη τόν Χριστιανισμόν ἀλλά δέν ἐπιτρέπεται νά προσφεύγη σέ τέτοιες φθηνές κατηγορίες ἐναντίον του καί νά τόν ταυτίζη μέ κάποιες νοσηρές ἐκδηλώσεις ψυχωτικῶν πού τόν παραμορφώνουν.

ε΄) Τό ἄριστον πολίτευμα ἦταν πάντοτε μία «οὐτοπία», ἕνα ἰδανικό πού οὐδέποτε ὑλοποιήθηκε. Ἡ «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνος δέν εἶναι οἱ ὑπαρκτές πολιτεῖες τῶν Ἀρχαίων, ἀλλά ἡ καταδίκη τους. Ἡ ἀναζήτησις αὐτῆς τῆς ἰδεώδους Πολιτείας, τῆς «Δημοκρατίας τῶν

Ἀρίστων», δέν ἔπαυσε στό Βυζάντιο μέσα στό ὁποῖο δημιουργήθηκαν τά ἔργα τοῦ Βλεμμύδου καί τοῦ Πλήθωνος, κάθε ἄλλο παρά θεοκρατικά. Ἀντιθέτως πρός τό μή-θεοκρατικό Βυζάντιο, στήν Δύσι, πού παραδόξως θαυμάζει ὁ φίλος Π. Μαρίνης, πράγματι ἴσχυσε σέ πολλές περιπτώσεις ἡ θεοκρατία τήν ὁποίαν ὁ Καθολικισμός ἐπρόβαλεν ὡς ἰδεῶδες πολίτευμα (Ἅγ. Αὐγουστῖνος: «Κράτος τοῦ Θεοῦ»).

Συμπέρασμα

«Ἄτοπον εἶναι, μιμούμενοι τούς πλείστους δυτικούς ἱστοριογράφους, νά καταδικάζωμεν ἀθρόαν τήν περίοδον ἐκείνην (τήν Βυζαντινήν), μή πειθόμενοι νά διακρίνωμε τάς ἀγαθάς ἀπό τῶν πονηρῶν πράξεων καί θεσμοθεσιῶν· τό δέ χείριστον, νά ἐπιλαμβανώμεθα πάσης ἀφορμῆς, ἵνα ἀνεξετάστως ἐπιφέρωμεν κρίσιν καταδικαστικήν». (Κ. Παπαρρηγόπουλος Γ΄ 673).

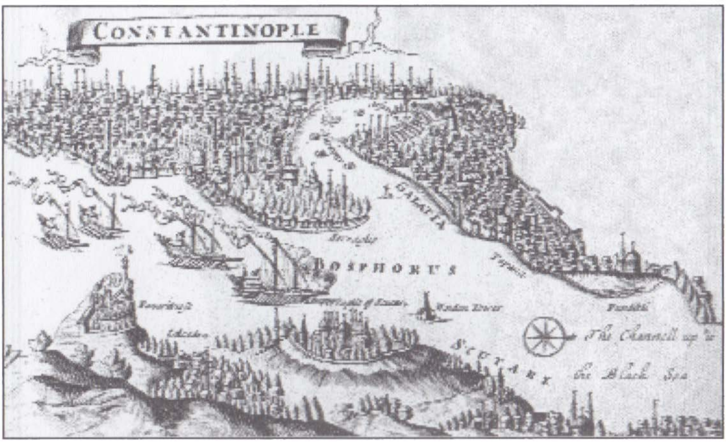

Μαθητές καί φιλόσοφοι σέ σχολή τῆς Κωνσταντινουπόλεως (μικρογραφία ἀπό τήν Χρονογραφία τοῦ Ἰω. Σκυλίτζη).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΛΗΘΕΙΩΝ ΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Κωνσταντινούπολις.

Α΄. ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΥ

1. Σεβασμός πρός τήν Ἱστορία

Ἀσφαλῶς ὁ καθένας μπορεῖ νά ἔχῃ τήν δική του ἀξιολογική γνώμη γιά τό Βυζάντιο, ὅπως καί γιά ὅποιαν ἄλλη περίοδο τῆς Ἱστορίας. Δικαιοῦται νά εἶναι θετικός ἤ ἀρνητικός ἔναντι οἱουδήποτε ἱστορικοῦ προσώπου, γεγονότος, φαινομένου[1].

Ὑποστηρίζω ὅμως ὅτι τήν ὅποια προσωπική κρίσι του δέν δικαιοῦται νά προσπαθῆ νά τήν στηρίξη μέ παραμόρφωσι ἤ ἀποσιώπησι, μεγιστοποίησι ἤ ἐλαχιστοποίησι, τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Εἶμαι ἐπικριτικός ἔναντι τῶν πολεμίων τοῦ Βυζαντίου ὄχι γιά τήν περί αὐτοῦ γνώμη τους, πού ἀποτελεῖ ἀντικείμενο θεμιτῆς συζητήσεως, ἀλλά γιά τήν ἀθέμιτη συστηματική

1. Ὁ Ναπολέων λ.χ. μίλησε ὑποτιμητικῶς γιά τόν Λεωνίδα ἐπειδή, πάντως, «τελικῶς οἱ Μῆδοι ἐδιάβησαν». Ἴσως αὐτή ἡ φράσις τοῦ Ναπολέοντος νά ἔγινεν ἡ ἀφορμή γιά τίς «Θερμοπῦλες» τοῦ Καβάφη. Ὁ ἴδιος ὁ Ναπολέων ὅμως ὅταν νικήθηκε ἐτράπη εἰς φυγήν, παραδόθηκε στούς θανάσιμους ἐχθρούς Ἄγγλους, ἐξελιπάρησε τό ἔλεός τους καί πέθανε ἐκτοπισμένος σέ θλιβερές συνθῆκες στό ξερονήσι τῆς Ἁγ. Ἑλένης. Δέν θά ἦταν καλύτερα νά ἔπεφτε στό Βατερλώ;

προσπάθεια ὡρισμένων ἐξ αὐτῶν νά παραμορφώσουν ἐνίοτε ἕως τήν τερατοποίησι τήν ἱστορική ἀλήθεια.

Παραδείγματα:

α') Χριστιανισμός - ἀρχαῖες θρησκεῖες

Ἡ σύγκρουσις μή-χριστιανικοῦ καί χριστιανικοῦ κόσμου ἀποτελεῖ πραγματικότητα. Ὁ καθείς δικαιοῦται νά ἔχη ἐπ' αὐτῆς τήν γνώμη του, νά ἐκφέρη τίς κρίσεις του, νά ἐκδηλώνη τήν προτίμησίν του.

Δέν εἶναι ὅμως ἐπιτρεπτό νά ἀποσιωπᾶ τό γεγονός ὅτι ὁ Χριστιανισμός, βρῆκε σέ πλήρη κατάπτωσι τήν ἀρχαία θρησκεία[2]. Οὔτε νά ἀποκρύπτη τά ἑλληνικά στοιχεῖα τῆς νέας θρησκείας[3]. Οὔτε νά παραγνωρίζη τό γεγονός ὅτι ὁ Ἑλληνισμός τῶν πρώτων μ.Χ. αἰώνων εἶχε διχασθῆ σέ ἀρχαιόθρησκο καί χριστιανικό. Κανείς δέν δικαιοῦται νά θεωρῆ Ἕλληνα τόν Κέλσον ἤ τόν Πορφύριον, ἀκόμη καί τόν μή-Ἕλληνα τό γένος Ἰουλιανό, ἀλλά μή-Ἕλληνες τούς Συνέσιον, Ἰουστῖνον, Ἀθηναγόρα, Ὠριγένην, Κλήμην, Γρηγόριον Ναζιανζηνόν. Διότι τότε ἐνεργεῖ ὡς προπαγανδιστής, ὄχι ὡς ἱστορικός. Ἀσφαλῶς δικαιοῦται νά εἶναι προπαγανδιστής, ὄχι ὅμως μεταμφιεσμένος σέ ἱστορικόν.

β') Περί καταστροφῶν

Καταστροφές ἑλληνικῶν ἱδρυμάτων, μνημείων, ναῶν, ἀπό ὄχλους φανατισμένων «χριστιανῶν» ὑπῆρξαν. Ὁ

---

2. Βλέπε στό βιβλίο μου «Ἑλλήνων Κοσμοκρατορία», κεφ. «Ἡ Θρησκεία».
3. Βλέπε τό βιβλίο μου «Χριστιανισμός καί Ἑλληνικότης».

καθείς δικαιοῦται ἤ καί ὀφείλει νά τίς ἀναφέρη, καί νά τίς κρίνη. Εἶναι ὅμως ἀνεπίτρεπτο γιά λόγους σκοπιμότητος, δηλαδή γιά νά ἐμφανισθῆ ὁ χριστιανισμός ὡς ὁ μέγας καί μόνος καταστροφεύς, νά μή ἀναφέρεται ὅτι ἡ Δωδώνη καί τό Δῖον κατεστράφησαν ἀπό π.Χ. Ἕλληνες, ἡ Δῆλος κατεστράφη τό 87 π.Χ. ἀπό τούς Ρωμαίους (Σύλλας καί Λούκουλλος), οἱ ὁποῖοι τότε ἐλεηλάτησαν ἀγρίως καί τούς Δελφούς καί τήν Ὀλυμπίαν. Ἤ νά ἀποσιωπῶνται οἱ τεραστίας κλίμακος ἁρπαγές ἀρχαίων ἔργων τέχνης ἀπό τούς Ρωμαίους. Ἤ νά ἀγνοεῖται τό γεγονός ὅτι οἱ ἐκ «χριστιανῶν» καταστροφές σχεδόν στό σύνολό τους διεπράχθησαν **ἐκτός** μητροπολιτικῆς Ἑλλάδος καί ὅτι σ' αὐτήν δέν σημειώθηκαν τέτοιοι βανδαλισμοί.

Πράγματι ὄχλοι φανατισμένων ἀνθελλήνων (ψευδο)-χριστιανῶν κατέστρεψαν στήν Ἀλεξάνδρεια τό Μουσεῖο, τήν Βιβλιοθήκη, τό Σῆμα, τό Σαράπειον. Οἱ στρατιές τῶν Ρωμαίων ὅμως εἶχαν ἤδη ἐφαρμόσει τό «ἐς ἔδαφος φέρειν» στίς ἑλληνικές πόλεις νοτ. Ἰταλίας, Σικελίας, Ἠπείρου, Μακεδονίας. Αὐτοί ἰσοπέδωσαν τήν Κόρινθο καί τήν Δῆλο καί ἐρήμαξαν μέ λεηλασίες Ἀθῆνες, Δελφούς, Πέργαμο, Ἄργος, Τεγέα, Σάμο.

● Ὁ Δίων Χρυσόστομος γράφει ὅτι μετά τήν ρωμαϊκή λαίλαπα *«στήν Ἑλλάδα ἀπέμειναν μόνον λίθοι»*.

● Ὁ Παυσανίας βρίσκει τά ἱερά της ἐρειπωμένα.

● Ὁ Ρωμαῖος Γιουβενάλλης διαπιστώνει ὅτι *«στήν Ἑλλάδα δέν ἀπέμεινε πλέον τίποτε πρός διαρπαγήν»*.

Ἀλλά τῶν Ρωμαίων εἶχαν προηγηθῆ, δυστυχῶς, «Ἕλληνες»!

● Ὁ Σκόπας, στρατηγός τῆς Αἰτωλικῆς Συμπολιτείας, κατέστρεψεν ὁλοσχερῶς τό Δῖον (219 π.Χ.).

● Ὁ Δωρίμαχος, ἄλλος στρατηγός τῆς ἴδιας Συμπολιτείας, τό ἴδιο ἔτος «ἐς ἔδαφος ἔφερεν» τήν Δωδώνη.

● Τό 200 π.Χ. ὁ Φίλιππος Ε΄ τῆς Μακεδονίας κατέστρεψε συστηματικῶς τά ἱερά καί τούς ἀνδριάντες τῶν θεῶν στή νότιο Ἑλλάδα.

Βεβαίως οὔτε οἱ ἐν λόγῳ «Ἕλληνες», οὔτε οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν κίνητρα θρησκευτικά.

Ἄς ἀναφερθῆ ἐπίσης ὅτι οἱ Δυτικοευρωπαῖοι «Σταυροφόροι» κατέστρεψαν τό 1204 τήν Βιβλιοθήκη τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί πλῆθος ἀρχαιοελληνικῶν ἀριστουργημάτων πού κοσμοῦσαν τήν Πόλι ὅπως λ.χ. τά ἔργα τοῦ Λυσίππου. Πού σημαίνει ὅτι παρ' ὅλα αὐτά πολλά ἔργα εἶχαν διασωθῆ καί ὅτι οἱ Ἑλληνοβυζαντινοί τά τιμοῦσαν.

Ὅμως οἱ ἀπορρίπτοντες τόν Χριστιανισμό καί τό στενῶς συνδεόμενο μέ αὐτόν Βυζάντιο, ὅταν ἀναφέρωνται στήν ἀπώλεια ἀρχαιοελληνικῶν συγγραμμάτων, ἔργων τέχνης, μνημείων, περιορίζονται στήν κατάδειξι τῶν ἀπό χριστιανούς καταστροφῶν. Δίνουν ἔτσι μίαν εἰκόνα ἱστορικῶς ἀνακριβῆ: ὅτι δῆθεν ἕως τόν δ΄ μ.Χ. αἰῶνα τά ἔργα τῶν ἀρχαιοελλήνων εἶχαν μείνει ἄθικτα καί μόνον τότε ἄρχισε ἡ καταστροφή τους, ἀπό τούς χριστιανούς.

Τούς καταγγέλλουν λ.χ. ὡς καταστραφεῖς τῆς Ἀλεξανδρινῆς Βιβλιοθήκης. Ὅμως αὐτή εἶχεν ἤδη ὑποστῆ μία μερική καταστροφή κατά τήν μάχην τῶν Ρωμαίων

ὑπό τόν Ἰούλιον Καίσαρα καί τῶν Αἰγυπτίων. Ἀκολούθησαν ἐπί αἰῶνες διαρπαγές ἀπό Ρωμαίους. Οἱ «χριστιανοί» ἐπέφεραν δεινότερη καταστροφή, ἡ ὁποία ὅμως δέν ἦταν ὁλοκληρωτική, ἀφοῦ οἱ Ἄραβες ὅταν ἐκυρίευσαν τήν πόλιν, τό 630 μ.Χ. βρῆκαν τήν Βιβλιοθήκην μέ δεκάδες χιλιάδες τόμους καί τούς κατέστρεψαν, γεγονός τό ὁποῖον οἱ ἐκ συστήματος «χριστιανομάχοι» σκοπίμως παραβλέπουν. Ἀπό τά συγγράμματα πού ἐγνώριζεν καί ἀναφέρει ὁ Φώτιος στήν Ἀνθολογία του, δέν ἔφθασαν σ' ἐμᾶς 60 ἀρχαῖα καί 100 χριστιανικά. Ἄρα αὐτά, μαζί μέ ἄλλα, κατεστράφησαν ἀπό τούς «Σταυροφόρους».

γ') Ἰουλιανός

Παραβλέπεται ἕνα θεμελιῶδες σημεῖον: Ὅτι ὁ Ἰουλιανός, ἀπαγορεύοντας στούς χριστιανούς νά διδάσκουν τά ἀρχαῖα ἑλληνικά γράμματα, θέλησε νά προσδώση στήν ἑλληνική παιδεία χαρακτῆρα θρησκευτικο-θεοκρατικό, πρᾶγμα γιά τό ὁποῖο τόν κατηγόρησεν ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνός: *«τήν προσηγορίαν μετέθηκεν ἐπί τό δοκοῦν, ὥσπερ τῆς θρησκείας ὄντα τόν Ἕλληνα λόγον»*. Καί ἀσφαλῶς σ' αὐτήν τήν περίπτωσιν «Ἕλλην» εἶναι ὁ Ναζιανζηνός πού ὀρθῶς ἀντιτάσσεται στήν θεοκρατική διαστρέβλωσι τῆς Ἑλληνικότητος ἀπό τόν Ἰουλιανό! Μπορεῖ κάποιος νά συμπαθῆ ἤ καί νά θαυμάζη τόν Ἰουλιανό[4]. Ἐξ αἰτίας

4. Ὑπῆρξε πράγματι φιλέλλην, εἶχε ὑψηλήν ἀντίληψιν γιά τήν αὐτοκρατορική ἀποστολή του, ἦταν καλός καί γενναῖος στρατηγός, διαπνεόταν ἀπό ἰδεαλισμό καί ἦταν ἀξιό-

ὅμως αὐτοῦ, δέν εἶναι ὀρθόν νά ἀποσιωπᾶ τόν φανατισμό του, τίς ἀνατολίτικες ἐπιρροές πού εἶχε δεχθῆ, τίς βαρβαρικές ἐκδηλώσεις του. Καί, κυρίως δέν ἐπιτρέπεται νά προσποιῆται ὅτι ἀγνοεῖ πώς αὐτός σκόπευε ὄχι στήν παλινόρθωσι τοῦ Ὀλυμπισμοῦ ἀλλά στήν ἐπιβολή μιᾶς νέας θρησκείας, δικῆς του ἐμπνεύσεως, ἕνα κρᾶμα Ὀλυμπισμοῦ - Μιθραϊσμοῦ - Ζωροαστρισμοῦ καί χριστιανικῶν στοιχείων.

δ') Υπατία

Ὁ καθένας δικαιοῦται νά ἀναφέρεται στήν κατακρεούργησιν τῆς Ὑπατίας ἀπό «χριστιανικόν» ὄχλον. Γιά νά εἶναι ὅμως συνεπής ὡς ἱστορικός, ὀφείλει νά ἀναφέρη ὅτι προηγήθηκε ἡ κατακρεούργησις δύο μητροπολιτῶν τῆς Ἀλεξανδρείας, τοῦ Γεωργίου καί τοῦ Προπερτίου, καθώς καί τοῦ Πορφυρίου, ἐπισκόπου Ἀντιοχείας. Ἐπίσης, ὀφείλει νά πῆ ὅτι οἱ φονεῖς τῆς φιλοσόφου ἦσαν «χριστιανοί» μέν, ἀλλά Σύριοι, ὄχι Ἕλληνες. Καί ὅτι ἄλλοι χριστιανοί, κατεδίκασαν τήν ἀπαίσια πρᾶξι.

ε') Περί τό «Ἕλλην»

Οἱ χριστιανοί «ἀπολογητές» τῶν πρώτων αἰώνων διεξάγουν πολεμικήν κατά τῶν «Ἑλλήνων», παρ' ὅλον ὅτι στίς πλεῖστες τῶν περιπτώσεων εἶναι καί οἱ ἴδιοι Ἕλληνες τό γένος.

Πολλοί ἀντιχριστιανοί-ἀντιβυζαντινοί ἐπωφελοῦν-

λογος πνευματικός ἄνθρωπος. Βλέπε στό βιβλίο μου «Ἑλλήνων Κοσμοκρατορία», καί στά περί Βυζαντίου.

ται γιά νά παρουσιάσουν τήν θρησκευτική διένεξιν ἀρχαιοθρήσκων καί χριστιανῶν, ὡς ἐθνική μεταξύ Ἑλλήνων καί χριστιανῶν ὡς ἐάν οἱ δεύτεροι νά ἀποτελοῦσαν ἔθνος. Δικαιοῦται κάποιος νά εἶναι ὑπέρ τῶν ἀρχαιοθρήσκων, ὄχι ὅμως καί νά παρουσιάζη τήν διένεξί τους μέ τούς χριστιανούς ὡς διένεξιν Ἑλλήνων καί μή-Ἑλλήνων, ἀφοῦ καί οἱ μέν καί οἱ δέ ἦσαν Ἕλληνες.

Παράδειγμα: Ἡ Β′ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀπεφάνθη ὅτι οἱ βαπτιζόμενοι παύουν νά εἶναι «Ἕλληνες». Καί ὁ Στέφανος Μυτιληναῖος συμπεραίνει: *«Δηλαδή τό βάπτισμα σημαίνει ἀπόρριψη τοῦ πολιτισμικοῦ καί* ***ἐθνικοῦ*** *ὅρου "Ελλην».* («Δαυλός» 242), ἐνῶ ἐσήμαινε ἀπόρριψιν μόνον τῆς θρησκευτικῆς σημασίας τοῦ ὅρου. Κάποιοι μάλιστα φθάνουν στό σημεῖο νά μιλοῦν γιά «εὐρείας ἔκτασης ἐξολόθρευση τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» – ἀπό τούς «χριστιανούς». (Π. Κουβαλάκης, «Δαυλός» 242, σ. 15650). Τέτοια ἐξολόθρευσις οὐδέποτε ἔγινε. Οἱ Ἕλληνες ἐπλήγησαν ἀπό Γότθους, Γαλάτες, Σλαύους, Ἄβαρους, Λατίνους, Ἄραβες, Τούρκους, – ὄχι ἀπό «χριστιανούς» οἱ ὁποῖοι δέν ἀποτελοῦν ἴδιον ἔθνος. Παρομοίως ἀνυπόστατος θά ἦταν ὁ ἰσχυρισμός ὅτι τό 1940 μᾶς ἐπετέθησαν ὄχι οἱ Ἰταλοί ἀλλά οἱ χριστιανοί (καθολικοί) καί τό 1941 ὄχι οἱ Γερμανοί, ἀλλά οἱ χριστιανοί (προτεστάντες) ἤ ὅτι στήν Κύπρο μᾶς ἐδυνάστευαν οἱ χριστιανοί (ἀγγλικανοί).

στ′) Αλάριχος

Ὁ καθείς δικαιοῦται νά ἀναφέρεται στίς καταστροφές πού διέπραξαν στήν Ἑλλάδα οἱ Γότθοι ἐπιδρομεῖς ὑπό τόν Ἀλάριχον. Ἀποτελεῖ ὅμως γιά προπαγανδι-

στικούς σκοπούς παραμόρφωσιν τῆς Ἱστορίας ὁ ἰσχυρισμός ὅτι οἱ βάρβαροι αὐτοί ἐνήργησαν ὡς χριστιανοί (!) ἤ ἦσαν κινούμενα χριστιανῶν. Καί ἀποτελεῖ πελωρίαν ὑπερβολήν ὁ ἰσχυρισμός ὅτι δῆθεν ὁ Ἀλάριχος δέν ἄφησε Ἕλληνα ζωντανόν στήν Ἑλλάδα[5].

ζ') Ἰουστινιανός

Δικαίως κάποιος καταδικάζει τήν ἀπαγόρευσιν, ἀπό τόν Ἰουστινιανόν, τῆς φιλοσοφικῆς διδασκαλίας ἀπό μή-χριστιανούς. Γιά νά εἶναι ὅμως εὐσυνείδητος ἱστορικός, θά πρέπη νά ἀναφέρη ὅτι προηγουμένως ὁ Ἰουλιανός εἶχεν ἐκδώσει παρομοίαν ἀπαγόρευσιν γιά τούς χριστιανούς. Ὁ Ἰουστινιανός τήν ἀντέστρεψε.

2. Ἡ μέθοδος τῆς «μισῆς ἀλήθειας»

Μέ τά ἀνωτέρω ὑποστηρίζω ὅτι ἡ Ἱστορία πρέπει νά γράφεται μέ ἀλήθειες ὁλόκληρες – ὄχι μισές. Ἡ μισή ἀλήθεια συνιστᾶ τό χειρότερο ψεῦδος. Ὁ ἱστορικός, ὅμως, ἀνεξαρτήτως τῶν προτιμήσεων καί συμπαθειῶν του, δέν ψεύδεται. «Μισή ἀλήθεια» εἶναι λ.χ. ἡ προσεκτική ἀνθολόγησις κειμένων χριστιανῶν ἀπολογητῶν «κατά Ἑλλήνων» μέ ταυτόχρονον:

i) Ἀποσιώπησιν ἐπαίνων, τῶν ἰδίων συγγραφέων, πρός τήν ἑλληνικήν σοφίαν.

ii) Ἀπόκρυψιν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν πολεμίων τῆς ἑλληνικότητος ἦσαν Σημῖτες τῆς Συρίας ἤ τῆς βορ. Ἀφρικῆς.

---

5. Βλέπε στό βιβλίο μου «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλοι" Ἱστορία», κεφ. περί Ἀλαρίχου.

iii) Μή ἀποσαφήνισιν τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ὅρος «Ἕλλην» ἐχρησιμοποιεῖτο τότε μέ θρησκευτικήν καί ὄχι ἐθνοφυλετικήν ἔννοιαν. Δηλαδή οἱ χριστιανοί στρέφονται ὄχι κατά τῶν Ἑλλήνων ἀλλά κατά τῶν ἀρχαιοθρήσκων.

3. Ἡ ψευδο-ιστορία

Δυστυχῶς ὅμως πέραν ἀπό τίς «μισές ἀλήθειες» διατυπώνονται καί ὁλικά ψεύδη. Λ.χ. ἀποδίδουν στόν Ἰωάννη Χρυσόστομο τήν καταστροφή τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος στήν Ἔφεσο. Ὁ ναός αὐτός ὅμως εἶχε καταστραφῆ ἀπό βαρβάρους ἐπιδρομεῖς 150 χρόνια πρίν ἀπό τήν γέννησι τοῦ Χρυσοστόμου! Ταυτοχρόνως ἀποσιωπᾶται τό γεγονός ὅτι ὁ Χρυσόστομος, ὡς οἰκουμενικός πατριάρχης, ἀφύπνισε τούς Ἕλληνες ὡς πρός τόν γοτθικόν κίνδυνον καί τούς ξεσήκωσε γιά τήν ἀντιμετώπισί του, μέ ἀποτέλεσμα νά σωθῆ τό ἑλληνικό Βυζάντιο ἀπό τόν ἐκγοτθισμό του.

Τῆς μεθόδου αὐτῆς ἀπόληξις εἶναι ἡ ψευδο-ιστορία, ἕνα σύστημα «ἀληθοφανῶν» ψευδῶν, ὅπως τά περί «Ἰνδοευρωπαίων», «φοινικικοῦ ἀλφαβήτου», ἀλλά καί περί «μή-ἑλληνικοῦ Βυζαντίου» ἀκόμη καί Τούρκων = Τρώων.

Πράγματι, ὅταν τό 1453 οἱ Τοῦρκοι κυρίευσαν τήν Κωνσταντινούπολι, βρέθηκαν Δυτικοί, οἱ ὁποῖοι τούς ἐταύτισαν μέ τούς Τρῶες ἤ ἐν πάσῃ περιπτώσει τούς ἐθεώρησαν διαδόχους των. Στήν Γαλλία κυκλοφόρησε μία (πλαστή) «ἐπιστολή» τοῦ Μωάμεθ Β′ πρός τόν πάπα Νικόλαο, μέ τήν ὁποίαν ὑποτίθεται ὅτι ἐξέφραζε τήν ἔκπληξίν του γιά τήν ἐχθρότητα τῶν Ἰταλῶν πρός

τούς Τούρκους, ἐνῶ ἔχουν τήν ἴδια τρωική ρίζα! Ὁ Χαλκοκονδύλης ἀναφέρει ὅτι στήν Ρώμη ὑπεστήριζαν πώς οἱ Ἕλληνες τιμωρήθηκαν γιά ὅσα εἶχαν διαπράξει στήν Τροία! Ὁ πάπας Πῖος ΙΙ ὑπεστήριζε ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαίου μικρασιατικοῦ λαοῦ τῶν Τεύκρων καί ὁ παρατρεχάμενός του Ἕλλην καρδινάλιος Ἰσίδωρος τούς ὠνόμαζε «Τεύκρους»!

4. Ὄχι στήν μονομέρεια

Ἀναμφιβόλως ἡ ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς περιόδου ἔχει μελανά σημεῖα. Ὅμως σέ ποιά περίοδο τῆς Ἱστορίας μας καί τῆς Ἱστορίας κάθε ἔθνους δέν ὑπάρχουν; Τά σημεῖα αὐτά πρέπει νά ἀναφέρωνται; Ἀσφαλῶς ναί!

Ὅμως ἡ ἐπ' αὐτῶν μονομερής ἑστίασις μέ ἀποσιώπησιν τῶν λοιπῶν, συνιστᾶ διαστρέβλωσιν τῆς Ἱστορίας. Τό ἴδιο θά ἦταν ἄν ἀπό τήν Ἱστορία τῆς κλασικῆς λεγομένης Ἑλλάδος παρουσιάζει κάποιος μόνον τούς διωγμούς ἐναντίον ἐκλεκτῶν Ἑλλήνων (Μιλτιάδης, Θεμιστοκλῆς, Ἀριστείδης, Σωκράτης, Πρωταγόρας, Φειδίας, Αἰσχύλος, Φωκίων, ναύαρχοι Ἀργινουσῶν κ.ἄ.), τίς ἐνδοελληνικές γενοκτονίες (Μῆλος, Σάμος κ.λπ.) τόν ἀδελφοκτόνο Πελοποννησιακό πόλεμο (λ.χ. σφαγή Σφακτηρίας) καί τίς ὄχι λίγες προδοτικές συνεργασίες μέ τούς Πέρσες. Ὅλα αὐτά συνέβησαν, εἶναι ἀλήθειες. Μία ἱστορία ὅμως πού θά περιοριζόταν σ' αὐτές καί θά ἀποσιωποῦσε τά θετικά γεγονότα τῆς ἴδιας περιόδου, θά ἦταν ψευδο-ιστορία ἐπειδή θά ἀπετελεῖτο ἀπό «μισές ἀλήθειες». Ἡ ἀλήθεια πρέπει νά λέγεται ὁλόκληρη, χωρίς διασκευές ἤ ἀποκρύψεις. Διαφορετικά, καταντᾶ ψεῦδος χειρότερο ἀπό τό

κατασκευασμένο. Τοῦτο ἰσχύει γενικῶς, περισσότερον ὅμως ἰσχύει στήν συγγραφή τῆς Ἱστορίας.

5. Ἐν χρόνῳ

Βασική ἀρχή τῆς Ἱστορίας (καί τῆς λογικῆς) εἶναι τά φαινόμενα - πρόσωπα - γεγονότα της νά τοποθετοῦνται ἐν χρόνῳ καί ἐν χώρῳ καί ἔτσι νά κρίνωνται. Ἡ σύγκρισίς των μέ ἀδιαφορίαν τοῦ χρονικοῦ παράγοντος ἀποτελεῖ αὐθαιρεσίαν, παραβιάζει τήν λογικήν καί ὁδηγεῖ σέ συμπεράσματα παραποιοῦντα τήν ἀλήθεια. Συνεπῶς ὁ Ἑλληνισμός τῶν Μέσων Χρόνων ἐπιτρέπεται νά συγκρίνεται μέ τά ἄλλα ἔθνη τῆς ἴδιας ἐποχῆς, ὄχι μέ τόν Ἀρχαῖο ἤ τόν Νεώτερο Ἑλληνισμό. Ἡ Κωνσταντινούπολις θά συγκριθῆ μέ τίς ἄλλες πόλεις τῆς ἴδιας ἐποχῆς, ὄχι μέ τίς κλασικές Ἀθῆνες ἤ μέ τήν σύγχρονη Ν. Ὑόρκη.

Θεωρῶ ἐπίσης ἀναγκαῖο νά ἀποφεύγεται ἡ παγίδα τῶν λάθος ταυτίσεων στίς ὁποῖες ἀρέσκονται οἱ ἀντιβυζαντινοί. Γι' αὐτούς: Θρησκεία=Θεοκρατία, Ἕλλην = (μόνον) ὁ Ἀρχαῖος καί δή ὁ δωδεκαθεϊστής, Ὡραῖον = (μόνον) τό δημιούργημα τῆς κλασικῆς τέχνης κ.ο.κ. Ἔτσι φθάνουν σέ ἄλλες λάθος ταυτίσεις, ὅπως Ἰουλιανός = Μέγας Ἕλλην κ.ἄ.

6. Θεοκρατικός ἀντιβυζαντισμός

Οἱ ἀντιβυζαντινοί ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἀνένδοτοι πολέμιοι τῆς θεοκρατίας καί ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τόν κύριον λόγον τῆς ἀρνητικῆς θέσεώς τους ἔναντι τοῦ Βυζαντίου. Στήν πραγματικότητα ὅμως, πολλοί ἐξ αὐτῶν

διέπονται ἀπό θεοκρατικές ἀντιλήψεις πού ὑπερακοντίζουν τίς οἱουδήποτε Βυζαντινοῦ. Θεμέλιο τοῦ ἀντιχριστιανικοῦ ἀντιβυζαντισμοῦ των εἶναι ἡ θέσις των ὅτι ἡ θρησκεία προσδιορίζει τήν ὅλην ἐξέλιξι καί εἰδικώτερα τόν πνευματικό - καλλιτεχνικό βίο καί τόν καθόλου πολιτισμό τῶν λαῶν. Τά ἐπιτεύγματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καί ὁ ὅλος τρόπος ζωῆς των (ἐλευθερία, ἀθλητισμός, καλαισθησία κ.λπ.) ὀφείλονται κατ' αὐτούς, στήν προ-χριστιανική θρησκεία τους. Μέ τόν ἐκχριστιανισμό του, λένε, ὁ Ἑλληνισμός εἰσῆλθε σέ περίοδο γενικῆς καί εἰδικώτερα πνευματικῆς-πολιτισμικῆς παρακμῆς. Διότι ὁ χριστιανισμός εἶναι θρησκεία ὅλως διάφορη ἀπό τήν προγενέστερη, ἐχθρός τῆς φιλοσοφίας, τῆς τέχνης, τοῦ διαλόγου κ.ο.κ. Ἄρα, κατ' αὐτούς, ἡ θρησκεία καθορίζει τά πάντα. Ἀλλά αὐτό δέν εἶναι ἡ οὐσία τῆς θεοκρατικῆς κοσμοβιοαντιλήψεως; Κατ' ἐμέ, ἡ θρησκεία εἶναι μία ἀπό τίς ἐκφάνσεις τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἄνθρωποι δέν γίνονται τέτοιοι ἤ ἀλλοιώτικοι ἐπειδή ἔχουν τήν α′ ἤ β′ θρησκεία, ἀλλ' ἀντιστρόφως, διαμορφώνουν τήν θρησκεία πού τούς ταιριάζει. Δέν εἶναι ἡ θρησκεία πού προσδιορίζει τό πολιτισμικό ἐπίπεδο ἑνός λαοῦ, ἀλλά τό ἀντίστροφο: τό ἐν λόγῳ ἐπίπεδο προσδιορίζει τό εἶδος τῆς θρησκείας του. Ἀσφαλῶς ἡ θρησκεία ἐπιδρᾶ στόν ὅλο τρόπον ζωῆς ἑνός λαοῦ καί κατά περιόδους ἡ ἐπίδρασίς της μπορεῖ νά εἶναι ἡ κυριώτερη ἤ καί ἡ ἀποφασιστική, ὅπως καί ἀντιστρόφως, ἡ πολιτισμική ἐξέλιξις ἑνός λαοῦ ἐπιδρᾶ ἐπί τῆς θρησκείας καί τήν διαμορφώνει ἀναλόγως. Ὅμως ὅταν θέσωμε τό ἀρχικόν ἐρώτημα ἐάν ἡ θρησκεία προσδιορίζη τόν ἄνθρωπο ἤ ἀντιστρόφως, ἡ

ὀρθή ἀπάντησις, κατά τήν γνώμην μου, εἶναι ὁ ἄνθρωπος: οἱ Ἕλληνες δέν ἔγιναν αὐτοί πού ἦσαν λόγῳ τῆς θρησκείας των, ἀλλά ἡ θρησκεία τους ἔγινε αὐτή πού ἦταν ἐπειδή αὐτοί ἦσαν τέτοιοι ἄνθρωποι. Ἡ ἀπεριόριστος δύναμις πού ἀναγνωρίζουν οἱ ἐν λόγῳ ἀντιβυζαντινοί στήν θρησκεία ὡς γενεσιουργόν αἰτία τῶν πάντων εἶναι καθαρῶς θεοκρατική θεώρησις τοῦ κόσμου καί τῆς Ἱστορίας.

Ἔτσι ὁ νεαρός κ. Ἄγις Μαρίνης (υἱός τοῦ κ. Π. Μαρίνη) ὑποστηρίζει ὅτι «*ἐκ τῆς θρησκείας* (ἐννοεῖ τῆς προχριστιανικῆς) *ἀπορρέει τό ἀγαθόν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας... ἐκ τῆς θρησκείας ἀπορρέουν τά ἀριστουργήματα τῶν Τραγικῶν καί τῶν Κωμικῶν... ἐκ τῆς θρησκείας ἀπορρέουν τά ἀριστουργήματα τῶν Λυρικῶν ποιητῶν... ἐκ τῆς θρησκείας ἀπορρέουν τά ἀριστουργήματα τῶν Φιλοσόφων*». Ἀκόμη περισσότερο: «*ἡ γλῶσσα μας... ἐκφράζει τό καθαρῶς θρησκευτικόν σύστημα τῶν ἑλληνικῶν πολιτισμικῶν ἀξιῶν. Ἡ γλῶσσα μας ἐκφράζει ἐναργῶς τάς πρώτας θρησκευτικάς ἀρχάς*». Τά πάντα λοιπόν ἀπορρέουν ἀπό τήν θρησκεία: παιδεία, θέατρο, ποίησις, φιλοσοφία, ἀκόμη καί ἡ γλῶσσα! Ὁλόκληρος ὁ πολιτισμός ἀνάγεται σέ «*καθαρῶς θρησκευτικόν σύστημα ἀξιῶν*»! (περιοδ. «Ἑλληνικόν Πάνθεον» τ. 15, σ. 37-40). Ἄκρατος θεοκρατία ἑνός πολεμίου τῆς βυζαντινῆς θεοκρατίας. Δηλαδή, ἐν τελικῇ ἀναλύσει, εἴμεθα ὑπέρ τῆς θεοκρατίας, ἐφ' ὅσον αὐτή εἶναι ἡ ἰδική μας.

Αὐτό τό συμπέρασμα ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τόν ἴδιον τόν κ. Α.Μ. ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει ὅτι «*δύνανται... νά διδάξουν τήν ἑλληνικήν γραμματικήν, μόνον ὅσοι με-*

ταλαμβάνουν τῆς ἡμετέρας παιδείας». Καί ἐξηγεῖ ὅτι αὐτοί εἶναι ὄχι κἄν ὅλοι οἱ ἀρχαιόθρησκοι, ἀλλά **μόνον** οἱ ἐξ αὐτῶν δωδεκαθεϊστές! Ἔτσι ἐκτός ἀπό τούς χριστιανούς οἱ ὁποῖοι ἀποκλείονται ρητῶς ἀπό τήν διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, γραμματικῆς, φιλοσοφίας, ἱστορίας, ἀποκλείονται καί οἱ ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων Ὀρφικοί, Πλατωνικοί, Νεοπλατωνικοί κ.ἄ. Αὐτοί καί ἰδίως οἱ χριστιανοί δέν ἔχουν τό ἠθικόν δικαίωμα νά διδάσκουν τήν ἑλληνική... ἀφοῦ *«ὀμνύουν πίστιν εἰς τό χριστιανικόν... σύστημα ἀξιῶν».* Ἡ ἀπαίτησίς των νά διδάσκουν ἑλληνική γραμματική καί φιλοσοφία θεωρεῖται *«ἀναίσχυντος»*! (στό ἴδιο). Συνεπῶς θά πρέπει ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσας, τῆς ἱστορίας, τῆς φιλοσοφίας κ.λπ. τῶν Ἑλλήνων νά ἀνατεθῆ ἀποκλειστικῶς σέ... δωδεκαθεϊστές! Δέν ἀπησχόλησεν ὅμως διόλου τόν αὐτουργόν αὐτῆς τῆς προτάσεως ἕνα καίριον ἐρώτημα: Ποῦ θά εὑρεθοῦν τόσοι δωδεκαθεϊστές γιά νά ἐπανδρωθοῦν ἀποκλειστικῶς ἀπό αὐτούς ὅλα τά ἐκπαιδευτικά μας ἱδρύματα ἀλλά καί πέραν τῶν ἰδικῶν μας στό ἐξωτερικό; Θά παύση κάθε διδασκαλία περί Ἑλληνισμοῦ σ' ὅλο τόν κόσμο;

Φυσικά μέ αὐτήν τήν λογικήν κάθε ἄποψις θά πρέπη νά διδάσκεται μόνον ἀπό τούς ὑποστηρικτές της: ὁ ἰσλαμισμός μόνον ἀπό ἰσλαμιστές, ὁ μαρξισμός μόνον ἀπό μαρξιστές κ.ο.κ. Ὁπότε αὐτομάτως ἀποκλείεται καί ὁποιαδήποτε κριτική θεώρησις τῶν πραγμάτων: ποιός θά ἐπικρίνη τήν παγκοσμιοποίησιν ἐάν περί αὐτῆς ἐπιτραπῆ νά ὁμιλοῦν μόνον οἱ πιστοί της; Ὅμως γιατί δέν δέχεται ὁ κ. Α.Μ. τό ἴδιον νά ἰσχύση καί γιά ὅσα ὁ ἴδιος (ὡς δικαιοῦται) ἀπορρίπτει; Γιατί ἐπιτρέ-

πει στόν ἑαυτό του νά διδάσκη περί Χριστιανισμοῦ ἤ περί Βυζαντίου, ἀφοῦ οὔτε χριστιανός οὔτε βυζαντιστής εἶναι;

7. Χριστιανισμός=παρακμή!

Κατά τούς ἀντιβυζαντινούς, ὁ Ἑλληνισμός, ἐδῶ καί δύο περίπου χιλιετίες, βρίσκεται σέ γενική παρακμή. Αἰτία, λένε, εἶναι ὁ χριστιανισμός. Ὁ προχριστιανικός Ἑλληνισμός ἐμεγαλούργησε. Ὁ Χριστιανικός ἐξέπεσε σέ στειρότητα. Πολλοί ἐντυπωσιάζονται ἀπό τόν ἰσχυρισμό. Θά πρέπει ὅμως νά θέσουν ὡρισμένα ἐρωτήματα.

i) Ὁ ἐκχριστιανισμένος Ἑλληνισμός περιῆλθε πράγματι σέ παρακμή; Εἶναι παρακμή ἡ ἵδρυσις μιᾶς Αὐτοκρατορίας καί ἡ διατήρησίς της γιά περισσότερο ἀπό μία χιλιετία; Παρακμάζει ἕνας λαός πού γιά τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα διατηρεῖ τό πιό ἰσχυρό, πλούσιο καί προοδευτικό κράτος τῆς γῆς, ἀποκρούει ὅλους τούς βαρβάρους, ἐκπολιτίζει λαούς καί σπέρνει τήν Ἀναγέννησι; Πάσχει ἀπό στειρότητα ὁ λαός πού πρῶτος βρίσκει καί ἐπί αἰῶνες εἶναι ὁ μόνος πού διατηρεῖ κοσμική παιδεία, πανεπιστήμια, δημόσια νοσοκομεῖα; Εἶναι πνευματικῶς ἄγονος ὁ λαός πού διασώζει τήν ἑλληνική γλῶσσα καί μαζί της τήν Ἑλληνική Γραμματεία, καί ἐκτελεῖ τό τεράστιο ἔργο τῆς μελέτης, ἑρμηνείας, ἀποκαθάρσεως, κατατάξεως καί τοῦ σχολιασμοῦ της; Εἶναι παρακμιακό τό ἔθνος πού σώζει τήν Εὐρώπη ἀπό τόν ἐξισλαμισμό; Πού ἐπιτελεῖ ἕνα τεράστιο καί βαθύτατα προοδευτικό νομοθετικό ἔργο; Πού, μόνο αὐτό, ἀποφεύγει τήν φεουδαρχία, τήν δουλοπαροικία, τόν μεσαίωνα;

ii) Ἄν ὁ ἐκχριστιανισμός συνεπάγεται τήν παρακμή, τότε γιατί πλῆθος λαῶν ἐκχριστιανιζόμενοι εἰσέρχονται στόν πολιτισμό; Γαλλία, Γερμανία, Ἱσπανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Σκανδιναυία ἄρχισαν νά ἀποκτοῦν πολιτισμό **μετά** τόν ἐκχριστιανισμό τους. **Πρίν** γίνουν χριστιανοί οἱ Κέλτες, οἱ Γότθοι, οἱ Νορμανδοί, οἱ Σλαῦοι ἦσαν ἐντελῶς βάρβαροι. Γιατί ὁ Χριστιανισμός ἐκβαρβάρισε τούς Ἕλληνες, ἐνῶ ἐπέτρεψε σέ Ἄγγλους, Ἱσπανούς, Ὁλλανδούς, Ρώσους νά δημιουργήσουν αὐτοκρατορίες; Ἄν Χριστιανισμός = παρακμή, πῶς ἐξηγεῖται ὅτι τά πιό προηγμένα ἔθνη εἶναι χριστιανικά;

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Ἑλληνισμός βρισκόταν σέ παρακμή αἰῶνες **πρίν** ἀπό τόν ἐκχριστιανισμό του. Αἰτία της ἦταν ἡ φυλετική, πολιτισμική, θρησκευτική ἀνάμειξις πού ἄρχισε κατά τήν Ἑλληνιστική περίοδο καί συνεχίσθηκε ἐπί Ρωμαιοκρατίας. Τότε ὁ Ἑλληνισμός νοθεύτηκε φυλετικῶς, θρησκευτικῶς, πολιτισμικῶς. Ἡ Ἑλληνικότης τραυματίσθηκε βαρέως. Ὁ Ἑλληνισμός τοῦ α΄ π.χ. καί τῶν πρώτων μ.Χ. αἰώνων ἀνατολίζει, γραικυλίζει, βυθίζεται στήν ἠθική καί πνευματική κατάπτωσι. Θρησκεία, θέατρο, ἀθλητισμός, πολιτική, πατριωτισμός, ἀρετή, ἀπειλοῦνται μέ ἐξάλειψιν. Ἡ μητροπολιτική Ἑλλάς, πόλεις-ἱερά κ.λπ., κείτεται σέ ἐρείπια. Ἡ Μεγάλη Ἑλλάς δέν ὑπάρχει. Ὁ ἀνατολικός Ἑλληνισμός ἀσιανίζει. Ποιά ἡ λαμπρότης τοῦ Ἑλληνισμοῦ αὐτῶν τῶν αἰώνων; Ποιά ἡ δημιουργικότης του;

Ὁ ἐκχριστιανισμός τοῦ Ἑλληνισμοῦ, παρά τίς συγ-

κρούσεις καί τούς κλυδωνισμούς πού προκαλεῖ, τοῦ ξαναδίνει πίστι, ἰδεολογία καί τίς δυνάμεις νά ὀρθοποδήση. Μαζί μέ ἄλλους παράγοντες (μεταφορά τῆς πρωτεύουσας, κατάρρευσις τοῦ δυτικοῦ κράτους, ἀπόσχισις τῶν σημιτικῶν περιοχῶν) ὁ Χριστιανισμός συντελεῖ στό νά παρασχεθῆ στόν Ἑλληνισμό ἡ εὐκαιρία νά ἐπανεγερθῆ. Καρπός αὐτῆς τῆς ἐπανεγέρσεως εἶναι τό Βυζάντιο: τό νέο κράτος τοῦ ἐκχριστιανισμένου Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός.

Β΄. Η ΠΑΡΑΔΟΞΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΙΤΣΙΚΗ

(Ἔπη φίλια, ἀλλ᾽ ἀληθῆ)

Στήν παροῦσα μελέτη μου δέν μποροῦσα νά ἀγνοήσω τίς θέσεις τοῦ κ. Δημήτρη Κιτσίκη περί Βυζαντίου, Παλαιολόγου, Ἁλώσεως, Τουρκοκρατίας. Ἐφ᾽ ὅσον ἀναφέρθηκα σ᾽ αὐτές, θεωρῶ σωστό νά ἐκθέσω κάπως εὐρύτερα τίς ἐκτιμήσεις μου γιά τήν βυζαντινοφιλία τοῦ κ. Δ.Κ., τήν ὁποία χαρακτηρίζω «παράδοξη».

Κατ᾽ ἀρχήν πρέπει νά πῶ ὅτι μέ τόν Δ. Κιτσίκη μᾶς συνδέουν ἀμοιβαία ἐκτίμησις, φιλία καί εἰλικρινής ἀγάπη. Εἶναι ἀπό τούς καλύτερους φίλους μου. Ἰδιαιτέρως ἐκτιμῶ τήν πνευματική του τόλμη, τήν πρωτοτυπία καί διεισδυτικότητα τῆς σκέψεώς του, τό θάρρος τῆς γνώμης του, τήν ἱκανότητά του νά ὁραματίζεται καί νά πιστεύη, τόν ἰδεαλισμό του, τήν ἀνυστεροβουλία του, τήν ἐργατικότητά του.

Σέ πάρα πολλά σημεῖα ὁ Δ.Κ. καί ἐγώ συμπίπτουμε. Καί οἱ δύο:

- Ἀγαποῦμε μέ πάθος τό ἔθνος μας, τήν Ἱστορία

μας, τόν Πολιτισμό μας.

● Εἴμεθα ἀντισυμβατικοί, «ἀνατρεπτικοί», πολέμιοι τοῦ Κατεστημένου, ἐπαναστάτες.

● Εἴμεθα ἐπίσης ἀντικοινοβουλευτικοί καί ὁραματιστές μιᾶς ἄλλης Πολιτείας.

● Ἀντιτιθέμεθα ἀπολύτως στήν made in USA παγκοσμιοποίησι καί στή Νέα Τάξι τῆς Pax Americana.

● Συμφωνοῦμε στήν ἀνάγκη τοῦ ἀγῶνος κατά τοῦ μαζοποιοῦ οἰκουμενισμοῦ καί ὑπέρ τῆς διαφυλάξεως τῶν δομικῶν στοιχείων τῆς Ἑλληνικότητός μας: ὅμαιμον, ὁμόγλωσσον, ὁμόθρησκον, ὁμότροπον.

● Συμφωνοῦμε ἐπίσης γιά τήν ἀναγκαιότητα διασώσεως - ἀνορθώσεως - διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ἀξιῶν.

● Τιμοῦμε τό Βυζάντιο.

● Σεβόμεθα τήν Ὀρθοδοξία.

● Διαπιστώνουμε τά ἀρνητικά τῆς δυτικῆς Ἀναγεννήσεως καί τοῦ δυτικοῦ «Διαφωτισμοῦ».

● Ἀντιτασσόμεθα στόν ἐκφραγκισμό τοῦ Γένους μας.

Σέ ἄλλα σημεῖα διαφοροποιούμεθα ἤ καί διαφωνοῦμε. Ἀπό τήν πλευρά μου διαφωνῶ μέ:

● Τόν θρησκευτικό φονταμενταλισμό του.

● Τήν (ἰδιότυπη πάντως) «τουρκοφιλία» του.

● Τίς θετικές ἐκτιμήσεις του περί τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, τήν ὁποίαν κακῶς κατ' ἐμέ ἐκλαμβάνει ὡς διάδοχον τῆς Βυζαντινῆς.

● Τό ὅραμά του γιά ἐγκαθίδρυσι στήν πατρίδα μας ἑνός πολιτεύματος κατά τό «βυζαντινό πρότυπο», δη-

λαδή κατ' αὐτόν μιᾶς ἀπόλυτης μοναρχίας στηριζομένης στήν Ἐκκλησία[1].

Ὑπάρχουν καί ἄλλες διαφωνίες. Ὅμως ποτέ αὐτές δέν ἔβλαψαν τήν φιλία μας. Ἀντιθέτως, ὡς ἁρμόζει σέ Ἕλληνες, οἱ ἔντονες συζητήσεις μας τήν ἐνισχύουν καί τήν σταθεροποιοῦν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι αὐτό θά συμβῆ καί στήν παροῦσα περίπτωσι, τῆς κριτικῆς μου στό ἔργο του «Τό Βυζαντινό πρότυπο διακυβερνήσεως καί τό τέλος τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ» (ἐκδ. Ἔσοπτρον, 2001), τήν ὁποία θεώρησα ἀναγκαῖο συμπλήρωμα τῆς παρούσης ἐργασίας μου.

Ὁ Δ.Κ. εἶναι ἔνθερμος θαυμαστής τοῦ Βυζαντίου. Γι' αὐτό, μέ τό προαναφερθέν ἔργο του, προτείνει τήν ἐγκαθίδρυσιν νέου πολιτεύματος στήν χώρα μας πού θά ἀκολουθῆ τό «Βυζαντινό πρότυπο». Κατά τήν γνώμη μου ὅμως ὑποπίπτει σέ δύο σφάλματα:

α΄) Ὅπως οἱ ἀντιβυζαντινοί, ἐξετάζει τό Βυζάντιο **ἐκτός χρόνου,** ἐξ οὗ καί ἡ πρότασίς του γιά ἀναβίωσι τοῦ συστήματος διακυβερνήσεώς του. Τό βυζαντινό πολιτικό σύστημα ὑπῆρξε πράγματι τό καλύτερο καί ἀποδοτικώτερο τῆς περιόδου 400-1400 μ.Χ. Ἀπόδειξις (ὄχι ἡ μόνη) ἡ μακροβιότης του. Ὅμως ὅτι ἐλειτούργησεν ἀποτελεσματικῶς στό παρελθόν δέν σημαίνει ὅτι μπορεῖ νά ἀναβιώση καί μάλιστα ἐξ ἴσου ἀποτελεσματικῶς καί στό μέλλον. Τό βυζαντινό πολίτευμα ἐλειτούργησε σέ συγκεκριμένο χρόνο, σέ συγκεκριμένες

1. Ἐκτενέστερα στό «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλη" Ἱστορία».

συνθῆκες. Σήμερα, οἱ συνθῆκες εἶναι ὅλως διάφορες. Τό αἴτημα ἐπαναφορᾶς τοῦ ἐν λόγῳ πολιτεύματος εἶναι ἀνεδαφικός καί οὐτοπικός ἀναχρονισμός. Ἀσφαλῶς τό παρόν σύστημα εἶναι ἀπορριπτέον. Ὅμως ἐκεῖνο πού θά τό ἀντικαταστήση, πρέπει νά ἀναζητηθῆ τώρα καί νά σχεδιαστῆ ἔτσι, ὥστε νά ἀνταποκρίνεται στόν παρόντα καί μέλλοντα χρόνο. Ἡ ἀπόπειρα νεκραναστάσεως ἑνός παλαιοῦ προτύπου εἶναι καταδικασμένη ἐξ ὑπαρχῆς.

β') Τό κυριώτερον ὅμως εἶναι ὅτι ὁ φίλος Δ.Κ. δίνει ἐντελῶς ἐσφαλμένο κατ' ἐμέ περιεχόμενο στό «Βυζαντινό πρότυπο». Θεωρεῖ ὅτι τό βυζαντινό πολίτευμα ἦταν ἀπόλυτη μοναρχία, στηριζομένη στήν Ἐκκλησία, δηλαδή ἕνα εἶδος θεοκρατίας. Προφανῶς τό ἐκλαμβάνει ὡς τέτοιο ἐπειδή τό βλέπει μέσα ἀπό τό πρῖσμα τοῦ θρησκευτικοῦ φονταμενταλισμοῦ του. Αὐτός ἐκτρέφει τήν κατ' ἐμέ περίεργη πίστι του, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ Ἑλληνισμοῦ θά προέλθη ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος καί ὅτι ἡ Ἑλλάς πρέπει νά ἔχη ἕναν ἀπόλυτο μονάρχη-μοναχό, περιβαλλόμενον ἀπό ἱερομονάχους καί κληρικούς! Ὅμως τό Βυζάντιο δέν εἶχε τέτοιο πολίτευμα[2]. Οἱ ἀντιβυζαντινοί βεβαίως τό ἰσχυρίζονται, ἀλλά νά τούς μιμεῖται καί ἕνας βυζαντινίζων; Γράφει ὁ ἀντιβυζαντινός Π. Μαρίνης: «*Βεβαίως δέν εἶναι πρός τό συμφέρον οὐδενός, ἀκολουθοῦντες τήν ἀφροσύνην τοῦ Ὀρθοδόξου φονταμενταλισμοῦ νά ξεπέσωμε καί πάλι σέ νέο βυζαντινό μεσαίωνα*» («Ἑλ. Πάνθεον», τ. 15, 2002).

2. Δικό μου ὅραμα εἶναι ἡ «Δημοκρατία τῶν Ἀρίστων», ὅπως τήν περιγράφω στό μέ αὐτόν τόν τίτλο βιβλίο μου.

Βυζαντινός μεσαίων δέν ὑπῆρξε. Ἀποτελεῖ ὅμως πράγματι «ἀφροσύνην» τῶν βυζαντινοφίλων νά ζητοῦν τήν ἐγκαθίδρυσιν ἑνός πολιτεύματος θεοκρατικῆς ἀπολυταρχίας καί νά παρουσιάζουν αὐτό τό πολίτευμα ὡς δῆθεν «βυζαντινό». Ἔτσι, τελικῶς, ἡ φανατική βυζαντινοφιλία τοῦ Δ.Κ. τροφοδοτεῖ τόν φανατικό ἀντιβυζαντισμό τοῦ Π.Μ.

Τό ἀναφερθέν δέν εἶναι τό μόνον σημεῖον συμπτώσεως τῆς «περίεργης» βυζαντινοφιλίας καί τοῦ παθιασμένου ἀντιβυζαντισμοῦ.

● Γράφει ὁ Δ.Κ.: *«Ἡ Ὀρθοδοξία ὄχι μόνον δέν εἶναι θρησκεία, ἀλλά καί θεραπεύει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν ἀσθένεια τῆς θρησκείας»* (σ. 222). Προφανῶς ἔχει κατά νοῦν γιά τόν ὅρον «θρησκεία» κάτι διαφορετικό ἀπό αὐτό πού οἱ πολλοί ἀντιλαμβανόμεθα. Ὤφειλε ὅμως νά τό ἀποσαφηνίση ὥστε νά μή ἐπιφέρη σύγχυσιν. Ἀλλά ὁ ἀγαπητός μου Δ.Κ. ἀρέσκεται στό νά προκαλῆ καί νά ἐντυπωσιάζη, ἔστω καί ἄν αὐτό βλάπτη τά νοήματά του.

Γράφει ὁ Π.Μ.: *«Ὁ χριστιανισμός μόνον θρησκεία, ὑπό τήν ὀρθήν ἔννοιαν τῆς λέξεως, δέν εἶναι»* (στό ἴδιο, σ. 29). Ποιά ὅμως εἶναι ἡ κατ' αὐτόν «ὀρθή ἔννοια τῆς λέξεως»; Δέν τό διευκρινίζει. Ὁ ἴδιος ὅμως, στό ἴδιο κείμενό του, λίγο παρακάτω χαρακτηρίζει τήν Ὀρθοδοξία «θρησκεία» (σ. 31)[3].

---

3. Γράφει: *«Ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ κρατική θρησκεία καί ὅποιος δέν εἶναι ὀρθόδοξος παθαίνει»*! Τί παθαίνει; Τό ἐξηγεῖ: *«Τοῦ κάνει φάκελλο ὁ ἀστυνόμος ἤ τόν στέλνουμε καί ἐξο-*

Καί οἱ δύο ἀρνοῦνται τόν χαρακτηρισμό «θρησκεία» γιά τήν Ὀρθοδοξία, ὁ καθένας γιά δικούς του λόγους, θετικούς ὁ Δ.Κ., ἀρνητικούς ὁ Π.Μ. Τό ἀποτέλεσμα ὅμως εἶναι ἡ «περίεργη» σύμπτωσίς των. Κατά τήν γνώμην μου καί οἱ δύο σφάλλουν. Διότι, κινοῦνται ἀπό σκοπιμότητες στίς ὁποῖες θέλουν νά ὑποτάξουν τήν πραγματικότητα. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ζήτησις γνώσεως. Ἡ φιλοσοφία ζήτησις ἀληθείας. Ἡ θρησκεία ζήτησις σωτηρίας. Καί ἀσφαλῶς ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι σωτηρίας ζήτησις – εἶναι μία ὁδός πρός ἐπικοινωνίαν καί προσέγγισιν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νά φθάση εἰς τήν σωτήριον θέωσιν.

Θέλοντας νά ἐγκαθιδρύση στήν χώρα μας τό «βυζαντινό πρότυπο διακυβερνήσεως», ὁ Δ.Κ. συμβουλεύει τόν ἀρχιεπίσκοπον: *«Ὁ Χριστόδουλος... πρέπει ὄχι μόνον νά καθαιρέση τό παρόν φραγκικό πολίτευμα... ἀλλά καί νά ἐγκαθιδρύση τήν ἀπόλυτη μοναρχία τοῦ Βυζαντίου»* (σ. 237). Ἡ βυζαντινοφιλία τοῦ Δ.Κ. εἶναι ἀληθῶς ἀλλόκοτη. Ὄχι μόνον χαρακτηρίζει τό βυζαντινόν πολίτευμα «ἀπόλυτη μοναρχία» συμπίπτων καί πάλιν μέ τούς ἀντιβυζαντινούς, ἀλλά καί ὑποδεικνύει στόν ἀρχιεπίσκοπο νά γίνη ὁ ἴδιος, ἤ νά μᾶς φέρη ἕναν ἀπόλυτο μονάρχη! Αἴτημα πού ἄν δέν ἦταν οὐτοπικό θά ἀπέβαινεν ὀλέθριον τόσο γιά τήν Ὀρθοδοξία καί τήν Ἐκκλησία της, ὅσο καί γιά τήν Ἑλλάδα καί τόν Ἑλληνισμό.

ρία»!! Ὅποιος θέλει, τό δέχεται. Πάντως ὁ ἴδιος ὁ κ. Π.Μ. δέν βρίσκεται στήν ἐξορία, ἀλλά στό κέντρον τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου διδάσκει, κηρύττει καί ἱερουργεῖ.

Ὁ Δ.Κ. ὅμως δέν θεωρεῖ τό αἴτημά του ἀνέφικτο. Πιστεύει ὅτι μπορεῖ νά πραγματοποιηθῆ. Πῶς; Μέ τήν ἐπάνοδον στό... βυζαντινό ἡμερολόγιο! Γράφει: *«Ἐάν... ἐπιστρέψουμε στό πάτριο ἡμερολόγιο, οὐδείς θά δυνηθῆ νά σταματήση τόν θρίαμβο τοῦ Χριστοδούλου»* (σ. 237). Ἀδυνατῶ νά ἀντιληφθῶ γιατί ἡ ἐπαναφορά τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου θά ἐπιφέρη τόσον καταλυτικά (καί σωτήρια κατά τόν Δ.Κ.) ἀποτελέσματα. Μοῦ θυμίζει πάντως τούς πλέον φανατικούς ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν (;) ὅτι ἐάν ἀρχίσωμε νά ἀποκαλοῦμε τόν Θεόν Δία καί τόν Ἅγ. Νικόλαον Ποσειδῶνα, τότε αὐτομάτως θά ἀναστηθῆ τό Ἑλληνικόν Θαῦμα καί οἱ Ἕλληνες θά μεγαλουργήσωμε. Ἔτσι καί κατά τόν Δ.Κ., ἐάν ἀρχίσωμε νά ἑορτάζωμε τά Χριστούγεννα 13 ἡμέρες ἀργότερα, «νενικήκαμεν»! Καί στό αἴτημα τῆς καταργήσεως τοῦ ἐν ἰσχύει ἡμερολογίου ὁ φιλοβυζαντινός Δ.Κ. συμπίπτει μέ τόν ἀντιβυζαντινόν Ἄγιν Μαρίνην. Μέ τήν διαφοράν ὅτι ὁ πρῶτος ζητεῖ ἐπιστροφήν στό «παλαιό ἡμερολόγιο», ἐνῶ ὁ δεύτερος, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, πηγαίνοντας κάπως πιό πίσω, προτείνει *«ὡς ἐπίσημον χρονολόγησιν... τήν τετραετῆ ἀρίθμησιν ἀπό τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος, τουτέστιν τό ἔτος 2002 περιγράφεται ὡς: τό τρίτον τῆς 695ης Ὀλυμπιάδος»* («Ἑλλ. Πάνθεον» 15, σ. 95). Μέ τόν φιλοβυζαντισμό τοῦ Δ.Κ. θά ἐγινόμεθα παλαιοημερολογίτες, μέ τόν ἀντιβυζαντισμό τοῦ Α.Μ. θά ἐγινόμεθα, ἁπλῶς, γραφικοί!

Ἡ βυζαντινοφιλία τοῦ Δ.Κ. καταντᾶ ἀλλόκοτη ἐπειδή εἶναι ὄχι πρωτογενής, ἀλλά παράγωγον τοῦ θρησκευ-

τικοῦ φονταμενταλισμοῦ του, ὅπως ἀλλόκοτος εἶναι γιά τόν ἴδιο λόγο καί ὁ ἀντιβυζαντισμός κάποιων ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων. Ὁ Δ.Κ. εἶναι ὑπέρ τοῦ Βυζαντίου μόνον ἐπειδή εἶναι Ὀρθόδοξος φονταμενταλιστής. Ὡρισμένοι ἀρχαιόθρησκοι εἶναι κατά τοῦ Βυζαντίου, μόνον ἐπειδή εἶναι Δωδεκαθεϊστές φονταμενταλιστές[4]. Ἀμφότεροι ἀδιαφοροῦν γιά τό ἴδιο τό Βυζάντιον ὡς ἱστορική πραγματικότητα.

Ἰδού μερικά ἀρνητικά παρεπόμενα αὐτῆς τῆς ἰδιότυπης βυζαντινοφιλίας τοῦ Δ. Κ:

- *«Οἱ Ρωμιοί εἶναι ἀπό θρησκευτικῆς πλευρᾶς... οἱ νέοι Ἑβραῖοι»* (σ. 153). Καί πάλιν συμπίπτει μέ τούς ἀντιχριστιανούς ἀντιβυζαντινούς, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τόν Χριστιανισμό καί τήν Ὀρθοδοξία παράγωγα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί ἑβραϊκά κατασκευάσματα.
- *«Ὁ Ἑλληνισμός ὑπῆρξε ὁλοκλήρωση τῶν πολιτισμῶν τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καί τῆς Βαβυλῶνος»* (σ. 153). Καί πάλιν σύμπτωσις μέ τούς ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων ἀνατολίζοντες - χαλδαΐζοντες. Ἔτσι, ἡ «Μαύρη Ἀθηνᾶ» καί ὁ «φοινικισμός» εἰσδύουν ἀπό τήν πίσω πόρτα.
- *«Ἡ Ἰνδία στίς Βέδες κατέγραψε τήν πιό παλιά ἀνθρώπινη θρησκευτική σοφία, αὐτή πού ὁλοκληρώθηκε στίς ὑψηλότερες μορφές τοῦ ἑλληνορθόδοξου ἡσυχασμοῦ»* (σ. 153). Δηλαδή ἡ Ὀρθοδοξία εἶναι μετεξέλιξις τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ;! Καί πάλιν σύμπτωσις μέ τούς ἐκ τῶν ἀρχαιοθρήσκων ἀνατολίζοντες. Καί εἶναι οἱ

4. Βλέπε στό βιβλίο μου «Εἰδωλομάχοι καί Χριστιανομάχοι» ιη΄, στήν σειρά «Οἱ Ρίζες».

Βέδες ἀρχαιότερες τῶν Ὀρφικῶν;

● *«Ὑπάρχει οὐσιαστική ἑνότητα τῆς κινεζικῆς μέ τήν ἑλληνική σκέψη, τοῦ ταοϊσμοῦ μέ τήν σκέψη τοῦ Ἡρακλείτου καί τοῦ Πυθαγόρα καί τοῦ κονφουκιανισμοῦ μέ αὐτήν τοῦ Πλάτωνος»* (σ. 154).

Ἡ Κερκόπορτα τῆς ἀλλόκοτης βυζαντινοφιλίας ἀνοίγει στόν ἀνατολισμό.

● *«Τέσσερις εἶναι οἱ μεγάλες ἀποκεκαλυμμένες θρησκεῖες: ὁ ὀρθόδοξος Χριστιανισμός, ὁ Ἰνδουϊσμός, τό Ἰσλάμ καί ὁ Ἰουδαϊσμός»* (σ. 163). Γιατί λείπει ἡ ἀξιολογική τοποθέτησις; Ὀρθοδοξία καί Ἰσλάμ ἐξισώνονται; Καί βάσει ποίων κριτηρίων ὁ Ἰουδαϊσμός εἶναι «μεγάλη» θρησκεία; Ποσοτικῶς οἱ πιστοί του εἶναι ἐλάχιστοι. Ποιοτικῶς, βρίσκεται σέ πολύ χαμηλό ἐπίπεδο[5]. Μέ τέτοιες θέσεις «δικαιώνονται» ὅσοι χαρακτηρίζουν κάθε θρησκεία «ἀλογία», «θεοκρατία» κ.ο.κ.

● *«Στήν Ρωσία ὁ ἐθνικομπολσεβικισμός θά ἐνταφιάση τόν καπιταλισμό»* (σ. 196). Ὁ ἐνταφιασμός τοῦ καπιταλισμοῦ εἶναι πιθανόν νά συμβῆ, ἀλλά διά τοῦ «ἐθνικομπολσεβικισμοῦ» (;) εἶναι ἐξόχως ἀπίθανο.

Ἡ βυζαντινοφιλία τοῦ Δ.Κ. γίνεται ἀκόμη πιό περίεργη καί καταντᾶ «ἀντιβυζαντισμός», ὅταν ὑποστηρίζη ὅτι:

α´) Οἱ «Ἑνωτικοί», τοῦ Παλαιολόγου περιλαμβανομένου, ἦσαν «προδότες».

β´) Τό Ὀθωμανικό κράτος ἦταν νόμιμος διάδοχος τοῦ Βυζαντινοῦ.

---

5. Βλέπε στά βιβλία μου «Ἑβραϊκή Βίβλος καί Ἑλληνισμός» καί «Ὀρθοδοξίας ἀπο-ιουδαϊσμός».

γ΄) Ὁ θρῦλος γιά τόν «Μαρμαρωμένο Βασιλιά» εἶναι δυτικό κατασκεύασμα!

δ΄) «Κρυφό σχολειό» οὐδέποτε ὑπῆρξε. Καί ἐδῶ συμπίπτει μέ τούς ἀκραίους ἀντιβυζαντινούς: *«Τό “κρυφό σχολειό” τῆς Τουρκοκρατίας ἀποτελεῖ χονδροειδές ψεῦδος τῆς Ὀρθοδόξου προπαγάνδας»* («Ἑλληνικόν Πάνθεον» 15, σ. 61).

ε΄) *«Ὁ οἰκουμενικός πατριάρχης ἦταν συνηγεμών τῆς κραταιᾶς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας»* (σ. 242).

Ἡ ἱστορική ἀλήθεια ἐπ' αὐτῶν εἶναι:

α΄) Οἱ «Ἑνωτικοί» ἦσαν πατριῶτες πού ἤλπιζαν ὅτι διά τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν θά ἐπετύγχαναν βοήθεια ἀπό τήν Δύσι πρός διάσωσιν τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἀπό τούς Τούρκους. Ἀσφαλῶς ἔσφαλλαν. Διότι οὕτως ἤ ἄλλως ἡ Δύσις δέν θά βοηθοῦσε τόν Ἑλληνισμό καί ἄν ὑποθέσωμε ὅτι τό ἔκανε, ἡ «βοήθειά» της θά ἦταν θηλειά στόν λαιμό του. Πατριῶτες ἦσαν καί οἱ ἀνθενωτικοί πού ἐκτιμοῦσαν ὅτι ὑπό τήν Τουρκοκρατία ὁ Ἑλληνισμός θά κατώρθωνε νά ἐπιβιώση, ἐνῶ μέ τόν ἐκφραγκισμό του, ὄχι. Μπορεῖ λοιπόν κάποιος νά καταλογίση στούς «Ἑνωτικούς» ἐσφαλμένην ἐκτίμησιν, ὄχι ὅμως «προδοσίαν». Ὁ Δ.Κ. σφόδρα ἀντιδυτικός - ἀντιπαπικός, ἀπολυτοποιεῖ τά πράγματα καί φθάνει νά θεωρῇ «προδότες» τούς «Ἑνωτικούς», ἀκόμη καί τόν Κωνσταντῖνο ΙΑ΄ Παλαιολόγο. Συμπίπτει ἔτσι καί πάλιν μέ τούς πλέον ἀκραίους ἀντιβυζαντινούς, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης χαρακτηρίζουν «προδότη» τόν τελευταῖο αὐτοκράτορά μας. Γιά τόν Δ.Κ., «προδότης» ἐπειδή συναλλασσόταν μέ τούς Δυτικούς. Γιά τούς ἀκραίους

ἀντιβυζαντινούς, «προδότης» ἐπειδή δῆθεν διαπραγματευόταν μέ τούς Τούρκους.

β΄) Τό Ὀθωμανικό κράτος, ἀκριβῶς χάρις στήν θυσία τῶν ὑστάτων ὑπερασπιστῶν τῆς Βασιλεύουσας μέ ἐπικεφαλῆς τόν Παλαιολόγο, ἀπέτυχε νά ἐμφανισθῆ ὡς νόμιμος κληρονόμος τοῦ Βυζαντινοῦ. Πέφτοντας μαχόμενος στά τείχη τοῦ Βυζαντίου, ὁ τελευταῖος Παλαιολόγος ἔδειξεν ὅτι οἱ Ὀθωμανοί ἦσαν ἀλλόφυλοι, ἀλλόθρησκοι, βάρβαροι καταλυτές - κατακτητές τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Ὡς τέτοιοι θεωρήθηκαν σταθερῶς ἀπό τούς Ἕλληνες ἀλλά καί ἀπό ὅλους τούς Ὀρθόδοξους καί Δυτικούς. Μέ τήν Διακήρυξιν τῆς Α΄ Ἐθνικῆς μας Συνελεύσεως (Ἐπίδαυρος, 15 Ἰανουαρίου 1822), οἱ Ἕλληνες διασαλπίσαμε: *«...ἦτο ἀδύνατον πλέον νά ὑποφέρωμεν τήν σκληράν τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους μάστιγα, ἥτις ἤδη τέσσαρας περίπου αἰῶνας ἐπάταξε τάς κεφαλάς ἡμῶν... Μετά μακράν δουλείαν ἠναγκάσθημεν... νά λάβωμεν τά ὅπλα ἀνά χεῖρας καί νά ἐκδικήσωμεν ἑαυτούς καί τήν πατρίδα ἡμῶν ἀπό μίαν τοιαύτην φρικτήν* ***καί ὡς πρός τήν*** *ἀρχήν* ***αὐτῆς ἄδικον τυραννίαν****... Ὁ κατά τῶν Τούρκων πόλεμος ἡμῶν... εἶναι πόλεμος ἐθνικός, πόλεμος ἱερός...».*

γ΄) Ὁ θρῦλος γιά τόν «Μαρμαρωμένο Βασιλιά» ἐπήγασε ἀπό τόν ἡρωικό θάνατό του καί τήν ψυχή τοῦ Γένους. Τέτοιοι θρῦλοι δέν εἰσάγονται καί, ἄν κατασκευασθοῦν, δέν ἐπιβιώνουν.

δ΄) «Κρυφό σχολειό» ἀσφαλῶς ὑπῆρξε. Ἡ μακρά περίοδος τῆς Τουρκοκρατίας δέν ἦταν ἑνιαία. Ἡ στάσις τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας ἔναντι τῶν Ἑλλήνων διέφε-

ρε κατά ἐποχές καί κατά τόπους. Τό ὅτι ὑπῆρξαν περίοδοι ἀνοχῆς ἔναντι τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ὑποδούλων ραγιάδων δέν σημαίνει ὅτι δέν ὑπῆρξαν ἄλλες περιόδοι ἀπηνοῦς κατατρεγμοῦ της. Ἀκόμη καί τό 1912, λίγο πρίν ἀπό τήν ἀπελευθέρωσι τῆς Ἠπείρου, ἔγκυροι ξένοι δημοσιογράφοι περιγράφουν μέ δραματικές λεπτομέρειες τήν λειτουργία τῶν κρυφῶν σχολείων στά χωριά τους. Ὁ Δ.Κ. ὑποπίπτει στό πνευματικό ἁμάρτημα τῆς γενικεύσεως. Καί στό θέμα αὐτό ὁ βυζαντινόφιλος Δ.Κ. συναντᾶται μέ τούς ἀντιβυζαντινούς, οἱ ὁποῖοι ἐπίσης ἀρνοῦνται τό «κρυφό σχολειό» καί τό θεωροῦν μῦθον πού κατασκεύασεν ἡ Ἐκκλησία.

ε΄) Τά περί τοῦ πατριάρχου ὡς «συνηγεμόνος» ἀποτελοῦν φαντασίωσιν. Ὁ Δ.Κ. λησμονεῖ ὅτι ἐπί Τουρκοκρατίας ἐθανατώθησαν 11 οἰκουμενικοί πατριάρχες, ὑπερεκατόν ἐπίσκοποι καί χιλιάδες ἱερεῖς, ἐνῶ κατά καιρούς, ὅπως π.χ. ἐπί Σελήμ Α΄, διετάσσετο ἡ μετατροπή ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν σέ τζαμιά. Ὁ ἐξωραϊσμός τοῦ παρελθόντος ἀποτελεῖ γνωστό ψυχολογικό φαινόμενο, ἀλλά ὄχι καί συγγραφήν Ἱστορίας. Στήν προαναφερθεῖσαν Διακήρυξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας διαβάζομεν ὅτι οἱ Ἕλληνες δέν ἀντέχομεν πλέον *«νά ἕρπωμεν ὡς κτήνη καί αὐτόματα εἰς τήν ἄλογον θέλησιν ἑνός ἀπηνοῦς τυράννου ὅστις λ**ηστρικῶς καί ἄνευ τινός συνθήκης**[6] ἦλθε μακρόθεν νά μᾶς καθυποτάξῃ»*.

6. Ἐάν ὁ Παλαιολόγος εἶχε συνθηκολογήσει, τότε οἱ Ὀθωμανοί θά παρουσίαζαν τήν ἐξουσία τους ὡς «νόμιμη».

Ὁ Δ.Κ. ἔχει πολλές ἀρετές. Δυστυχῶς ὅμως:

α΄) Εἶναι προσκολλημένος σέ ἔμμονες ἰδέες (ὅπως τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς Συνομοσπονδίας) καί ἰδεολογήματα, (ὅπως τήν ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους σωτηρία).

β΄) Πασχίζει νά ἐντάσση τήν πραγματικότητα σέ προκατασκευασμένα σχήματα. Λ.χ. «Ἕνωσις»=προδοσία.

γ΄) Γενικεύει τά ἐπί μέρους, τά ὁποῖα παρουσιάζει ὡς Ὅλον. Λ.χ. ὑπῆρχαν σχολεῖα Ἑλλήνων ἐπί Τουρκοκρατίας, ἄρα μῦθος τό «κρυφό σχολειό».

δ΄) Προσφεύγει στόν διά παραδοξολογιῶν ἐντυπωσιασμό.

ε΄) Αὐτοπαγιδεύεται στήν πρόκλησι γιά τήν πρόκλησι ὥστε νά θεωρηθῆ πρωτότυπος. Τόν διαβεβαιῶ ὅτι δέν χρειάζεται νά τό κάνη, διότι εἶναι πράγματι πρωτότυπος, ἐνῶ ἡ θετική στάσις ἔναντι τοῦ Βυζαντίου δέν ἐπιτρέπεται νά ἐκπίπτη στό ἐπίπεδο ἐντυπωσιακῶν παραδοξολογιῶν.

Γ'. ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

«Ὑπάρχει μία ἱστορία πιό γελοία ἀπό αὐτήν τῆς Ρώμης· εἶναι ἡ ἱστορία τοῦ Βυζαντίου... εἶναι μιά ντροπή γιά τήν ἀνθρώπινη σκέψι».
Βολταῖρος
(«Le pyrrhonisme de l'histoire»)

«Ἡ ἱστορία τοῦ Βυζαντίου δέν εἶναι παρά σειρά ἐπαναστάσεων, ἀνταρσιῶν καί ἀπιστιῶν».
Μοντεσκιέ (1689-1755)
(«Considerations sur les causes de la grandeur des Romains et de leur décadence»)

«Ἡ γενική ὄψις τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας εἶναι μία εἰκόνα ἠλιθιότητος. Ἄθλια καί ἀσταθής, ἔπνιγε τήν ἀνάπτυξη κάθε εὐγενοῦς σκέψεως καί πράξεως... Ἦταν ἕνα σαθρό οἰκοδόμημα,
Ἔγελος (1770-1831)
(«Ὁμιλίες γιά τήν Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας»)

«Ἄς μή μιμηθοῦμε τήν Βυζαντινή Αὐτοκρατορία, ἡ ὁποία, ἐνῶ ὁ ἐχθρός βρισκόταν στίς πύλες της, ἠσχολεῖτο μέ μικροπρεπεῖς διαμάχες».
Ναπολέων Α'
(Ἔκκλησις 13.6.1815)

1. Ἀληθειῶν ἀνόρθωσις

Ὁ ἀντιβυζαντισμός εἰσῆλθε σέ διεργασία καταρρεύσεως ἀπό τόν ιθ' αἰῶνα, ὅταν σοβαροί ἐπιστήμονες

συγκέντρωσαν τό ἐνδιαφέρον τους στήν ὑπεύθυνη ἔρευνα γιά τό Βυζάντιο. Μέ τίς μελέτες τους, ἱστορικές, φιλολογικές κ.λπ. ἔριξαν φῶς πού ἄρχισε νά ἐκτοπίζη τόν ἕως τότε μανδύα σκότους μέ τόν ὁποῖον ποικίλες σκοπιμότητες εἶχαν καλύψει τό Βυζάντιο. Ἔτσι, ἄρχισε νά ἀναδύεται ἡ Ἀλήθεια πού ἕως τότε κρατοῦσαν ἀπωθημένη στά ὑποστρώματα τῆς Ἱστορίας. Καί αὐτή συνοψίζεται στό ὅτι τό Βυζάντιο:

α') Ὑπῆρξε ἐπί πολλούς αἰῶνες τό πιό μεγάλο, πλούσιο, ἰσχυρό, πολιτισμένο καί προδευτικό κράτος τῆς γῆς.

β') Διετήρησε ἐν ζωῇ τήν Ἑλληνική Κληρονομία, γλῶσσα καί σοφία.

γ') Ὅταν οἱ συνθῆκες ὡρίμασαν, ἐκίνησε τό ἐνδιαφέρον τῶν Δυτικῶν γι' αὐτήν τήν Κληρονομία καί τούς μετέδωσε ὅσα στοιχεῖα της μπόρεσαν νά δεχθοῦν, ὁδηγώντας τους στήν ἔξοδο ἀπό τό μεσαιωνικό σκότος: στήν Ἀναγέννησι.

δ') Σ' ὅλο τόν βίο του ἐνήργησε ὡς ὄργανον ἐκπολιτισμοῦ τῶν ἄλλων λαῶν σέ Ἀνατολή (Ἄραβες, Καυκασιανοί) Βορρᾶ (Σλαῦοι, Οὖγγροι, Γοτθογερμανοί) καί Δύσι (Λατῖνοι, Φράγκοι), ἀκόμη καί στήν Ἀφρική (Αἴγυπτος, Αἰθιοπία).

ε') Σ' ὅλο τόν βίο του λειτούργησε ὡς φραγμός ἀνασχέσεως τοῦ ἀσιανισμοῦ, σώζοντας τήν Εὐρώπη ἀπό ἐξαραβισμό, ἐξισλαμισμό, ἐκτουρκισμό. Ἀνέδειξε μεγάλους στρατιωτικούς καί ἔνδοξους στρατηλάτες.

στ') Ἀνέπτυξε μεγάλο πολιτισμό. Δημιούργησε λαμπρή θεολογία καί σπουδαία τέχνη, ἀνέδειξε σημαντικούς ἱστορικούς, φιλολόγους, λογοτέχνες λογίους ποι-

ητές, μουσικοσυνθέτες, ἐπιστήμονες, πολιτικούς, διπλωμάτες, φιλοσόφους. Ἡ πολιτισμική ἀκτινοβολία του ὑπῆρξε ἀδιάπτωτη γιά περισσότερο ἀπό χίλια χρόνια καί ἐπενήργησε θετικῶς σέ παγκόσμια κλίμακα. Σ' αὐτό γεννήθηκαν οἱ πλεῖστες τῶν συγχρόνων ἰδεῶν.

ζ') Μέγα δημιούργημά του εἶναι ἡ διαμόρφωσις μιᾶς ἑλληνικῆς ἐκδοχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ=τῆς Ὀρθοδοξίας καί ἡ μετάδοσίς της σέ πολλούς λαούς.

η') Ἡ πτῶσις του ὀφείλεται πρωτίστως στούς Δυτικούς, πού τό ὑπεχρέωσαν ἐπί τέσσερις σχεδόν αἰῶνες νά ἀντιμετωπίζη τίς ἐπιθέσεις τους ταυτοχρόνως πρός τίς τῶν Τούρκων.

θ') Πρίν καί μετά τήν πτῶσι του ἔσπειρε τήν Ἀναγέννησι.

ι') Ἦταν κράτος ἑλληνικό, ἡ Αὐτοκρατορία τοῦ ἐκχριστιανισμένου Ἑλληνισμοῦ.

2. Οἱ πρωτοπόροι

Ἡ ἀναγνώρισις αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν ἄρχισε μέ τόν Ἄγγλο ἱστορικό **Γεώργιο Φίνλαϊ** μέ τό ἔργο του «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος 146 π.Χ. - 1864 μ.Χ.», ὅπου ἀναγνωρίζει τήν ἑλληνικότητα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Τό δεύτερο καί οὐσιαστικώτερο βῆμα ἐπετελέσθη ἀπό τόν **Κ. Παπαρρηγόπουλο** μέ τήν «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (1860-1877) καί τό περιληπτικό «Histoire de la civilisation Hellenique» (1878), πού ἀπέδειξε ὅτι ἡ Βυζαντινή περίοδος εἶναι μία ἀπό τίς φάσεις τῆς

ἱστορικῆς πορείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους διά μέσου τοῦ χρόνου. Παραλλήλως, ἔριξε νέο φῶς σ' αὐτήν τήν Περίοδο καί εἰδικώτερα σέ ὡρισμένες πλευρές της, ὅπως τοῦ μεγάλου μεταρρυθμιστικοῦ κινήματος πού ἔμεινε γνωστόν ὡς «Εἰκονομαχία».

Ἀκολούθησαν οἱ Γερμανοί Κάρολος Χόπφ (1832-73), G. F. Hertzberg καί Φ. Γρηγορόβιος, ὁ Ἄγγλος J. B. Bury (1861-1927),ὁ Ἕλλην Σπυρίδων Λάμπρος (1851-1919) μέ τήν «Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος», (1886-1908), ὁ Γερμανός Gelzer, ὁ Ὁλλανδός Δ. Κ. Ἔσσελιγκ (Hesseling), ὁ Ἄγγλος Russell, οἱ τρεῖς τόμοι Βυζαντινῆς Ἱστορίας τῆς Μεσαιωνικῆς Ἱστορίας τοῦ Καΐμπριτζ, ὑπό τήν διεύθυνσιν τοῦ J. B. Bury, ὁ Ὁλλανδός Jan Romein, οἱ Ρῶσοι Α. Βασίλιεφ, Κουλακόφσκι, Θ. καί Κ. Οὐσπένσκι, ὁ σοβιετικός Μ. Λεφτσένκο, ὁ Ἄγγλος Στ. Ράνσιμαν, ὁ Ρουμᾶνος N. Jorga, οἱ Γάλλοι Ch. Diehl καί G. Marçais, οἱ συνεργάτες τοῦ πρώτου Λυσίμαχος Οἰκονόμος, R. Guilland καί R. Grousset, ὁ Γερμανός Fr. Heichelheim, ὁ Ἕλλην Κ. Ἄμαντος, ὁ Ρῶσος G. Ostrogorsky, ὁ Ἄγγλος G. W. Oman, οἱ Γάλλοι P. Grenier, E. Lavisse, A. Rambaud, οἱ Ἄγγλοι W. N. Hutton, καί E. Foord, οἱ Γερμανοί K. Roth, καί R. von Scala, ὁ Ἰταλός N. Turchi.

3. Σταθμοί

Σταθμούς στήν μελέτη-ἀποκατάστασι τοῦ Βυζαντίου ἀπετέλεσαν τά ἔργα:

- Τοῦ **Ch. Diehl** «Histoire de l' Empire Byzantin» (1919), «Byzance: Grandeur et Décadence» (1919) κ.ἄ.

● Τοῦ **Norman H. Baynes** «Βυζαντινή Αὐτοκρατορία» (1926).

● Τοῦ **P. Lemerle** «Histoire du Byzance» (1943).

● Οἱ εἰσαγωγές στήν Βυζαντινή Ἱστορία τῶν Γερμανῶν **O. Seeck**, **E. Stein**, **H. Gelzer** καί τοῦ Γάλλου **F. Lot**.

● Πολύ μεγάλη εἶναι ἡ συμβολή τοῦ Γερμανοῦ **Karl Krumbacher** μέ τό «Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας» (1897). Ἐπίσης σημαντικά εἶναι οἱ Ἱστορίες τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας - φιλολογίας τοῦ Ἰταλοῦ **G. Montelatia** (1916), τοῦ Πολωνοῦ **Jan Saidak,** τοῦ Γερμανοῦ **W. Christ,** τοῦ Ἀμερικανοῦ **F. A. Wright** (1932) τοῦ Γερμανοῦ **Otto Bardenhewer** (1910) καί ἡ «Πατρολογία» (1910) τοῦ ἰδίου.

4. Βυζαντινολογίας ἔκτασις

Τό ἐνδιαφέρον γιά τό Βυζάντιο μεγάλωνε καθώς πρόβαλλε ἀπό τά ἄδυτα ἡ ἱστορική ἀλήθεια περί αὐτοῦ καί ἀπεκαλύπτετο πίσω ἀπό τίς παραμορφώσεις τῆς ψευδο-ιστορίας. Ἡ βυζαντινολογία προσέλαβε μεγάλες διαστάσεις μέ πανεπιστημιακές ἕδρες καί σχολές, ἱδρύματα - κέντρα σπουδῶν καί ἐρευνῶν, συνέδρια, εἰδικά μουσεῖα, ἑταιρεῖες, ἐξειδικευμένα περιοδικά καί ἐκδόσεις βυζαντινῶν κειμένων πάσης φύσεως[1]. Στούς ἀρχαιολόγους καί ἱστορικούς πού μελετοῦσαν τό Βυζάντιο προσετέθησαν φιλόλογοι, φιλόσοφοι, θεωρητικοί τῆς αἰσθητικῆς καί τῆς τέχνης, πολεμολόγοι, θρησκειολόγοι, θεολόγοι, καλλιτέχνες.

1. Νομικά, θεολογικά, λογοτεχνικά, ἱστορικά κ.ἄ.

5. Περιοδικά

Κυριώτερα περιοδικά βυζαντινῶν μελετῶν ὑπῆρξαν ἤ εἶναι:

- Τό γερμανικό «Byzantinische Zeitschrift» μέ ἱδρυτή τόν Karl Krumbacher τό 1892.
- Τό ρωσικό «Vizantiysky Vremennik» (Βυζαντινά Χρονικά), ἔκδοσις τῆς Ρωσικῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν, μέ πρώτους διευθυντές τούς Β. Βασιλιέφσκι - Β. Ρέγκελ (1894). Διεκόπη τό 1917 καί ἐπανεξεδόθη τό 1928.
- Τό ἑλληνικό «Βυζαντίς», ἔκδοσις τῆς Βυζαντινῆς Ἑταιρείας. Ἐξεδόθη τό 1909 ἀλλά κυκλοφόρησαν μόνον δύο τεύχη.
- Τό ρωσικό «Vyzantiyskoe Obozrenie» (Βυζαντινή Ἐπιθεώρησις) τοῦ πανεπιστημίου Γιουρίεφ τό 1915. Διέκοψε τό 1917.
- Τό γερμανόφωνο «Byzantiniche neugriechiche Jahrbücher», τό 1921 ἀπό τόν Ν. **Βέη,** ὁ ὁποῖος τό 1925 τό μετέφερε στήν Ἑλλάδα ὅπου ἐξεδίδετο ἕως τό 1966.
- Τό διεθνές Byzantion: Revue Internationale des Études Byzantines, ὄργανο τοῦ Διεθνοῦς Συνεδρίου Βυζαντινολογίας πού συνῆλθε γιά πρώτη φορά τό 1924 στό Βουκουρέστι. Ἕδρα τῆς ἐκδόσεως, Παρίσι.
- «Ἐπετηρίς τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» ἔκδοσις τῆς ἐν λόγῳ Ἑταιρείας. Ἐκυκλοφόρησε ἀπό τό 1924 ἕως τό 1969.
- «Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» (1924-1969).
- Ἐπετηρίς Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου (1939-1969).
- «Θησαυρίσματα»· περιοδικόν τοῦ Ἑλληνικοῦ

Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν καί Μεταβυζαντινῶν Σπουδῶν, Βενετία τ. 5.

Ἄλλα περιοδικά πού συνέχισαν ἤ συνεχίζουν τό ἔργο.

- «Variorum Reprints».
- «Enzyklopädie der Byzantinitik» - (Ἄμστερνταμ).
- Ἐθνικόν Ἵδρυμα Ἐρευνῶν, Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν.
- «Ἐπετηρίς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης».
- «Βυζαντινά - Μεταβυζαντινά».
- «Dumbarton Oaks Papers».
- «Studi Byzantine e Neoellenici».
- «Byzantion».
- «Nouvelle Clion».
- «Byzantinisches Archiv» (Μόναχον).
- «The Journal of Hellenic Studies».
- «Orientalia Christiana Periodica».
- «Revue des études byzantines».
- «Revue Historique».
- Πρακτικά τῶν διεθνῶν συνεδρίων Βυζαντινῶν Σπουδῶν.

6. Τέχνη

Ἐπιβλητική ὑπῆρξεν ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἀλήθειας γιά τήν ἀξία τῆς Βυζαντινῆς τέχνης.

- Σημαντικοί μελετητές της εἶναι οἱ N. Rondakov, Bayet, Ch. Diehl, O. Dalton, L. Bréhier καί ὁ Π. Α. Μιχελῆς, μέ τό ἔξοχο ἔργο του «Αἰσθητική Θεώρηση τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης».

● Κατέλαβεν ἐπίσης τήν θέσιν πού τῆς ἀξίζει ἡ βυζαντινή ἱστοριογραφία. Μελετητές της οἱ H. Clinton, Muralt, Otto Seeck, Fr. Dölger, V. Grumel.

Ἐκτεταμένες μελέτες ἔχουν ὡς ἀντικείμενο τό Βυζαντινό Δίκαιο, ἀπό τό ὁποῖον (καί ὄχι ἀπό τό Ρωμαϊκό ὡς ἐνομίζετο) προῆλθαν οἱ νομοθεσίες τῶν νεωτέρων δυτικῶν κοινωνιῶν. Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ἀληθείας ἄρχισε μέ τήν «Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Δικαίου» τοῦ Γάλλου Mortreuile (1843-47). Ἀκολούθησαν οἱ ἐργασίες τῶν Γερμανῶν E. Heinbacd καί K. E. Z. von Lingenthal, τῶν Ρώσων A. Engelman καί Azarevitch, τῶν Ἰταλῶν L. Siciliano καί Al. Albertoni καθώς καί τοῦ N. Baynes καί τοῦ V. Wittken.

7. Ξένοι βυζαντινολόγοι

Ἀναφέρω τούς κατά τήν γνώμην μου σημαντικώτερους χωρίς νά σημαίνει ὅτι ἐξαντλῶ τόν κατάλογο.

Kratheimer R., Goulbard J., Weitzman K., Oehler Kl., Grabar, Podskalsky P., Bréhier L., Hergenröther J., Bury J. B., Meyendorf F., Rambaud A., Wolfson, Sclumberger G., Hussey J. M., Barker J. W., Grégoire H., Grégoire H., Dvornik Fr., Grunebaun E., Haugh R., Chevra M. A., Obolensky D., Hörander W., Moravcsik Gy., Jenkins R. J. H., Sherrard Ph., Khioury A. T., Ostrogorsky G., Lawrent J., Baynes N. H., Miller D. A., Guillou A., Lombard A., Allen J. S., Guilland R., Wolbson H.

8. Ἕλληνες βυζαντινολόγοι

Ἀναφέρω αὐτούς τῶν ὁποίων τά ἔργα γνωρίζω, χωρίς βεβαίως καί ἐδῶ νά ἐξαντλῶ τόν κατάλογο τῶν ἀξιολόγων μελετητῶν.

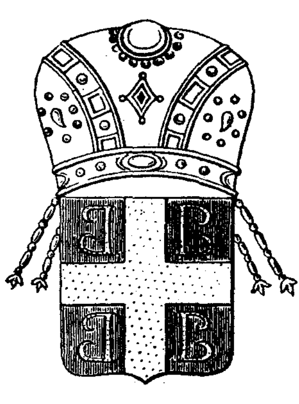
Ἄμαντος Κ., Χριστοφιλοπούλου Αἰκ., Ζακυθηνός Α., Βρυώνης Σπ., Λάμπρος Σπ. Παναγιωτάκης Ν., Χατζηδάκης Μ., Παπαδόπουλος Ι., Ἀνάστος Μ. Β., Ἀντωνιάδης Ε. Λ., Ἀναστασίου Ι., Ὀρλάνδος, Κυριακίδης Σ., Bibicou Hel., Τατάκης Β., Τσάτσος Ι., Τωμαδάκης Ν. Β., Παρανίκας Λ., Ζαμπέλιος Σπ., Charanis P., Μπαλάκος Δ. Σ., Οἰκονομίδης Ν., Φύσκας Κ. Μ., Svoronos N. G., Χρήστου Π., Μιχελῆς Π. Α., Γιαννόπουλος Β., Μπενάκης Λ. Γ., Σάθας Κ. Ν., Καραγιανόπουλος Ι., Διομήδης Ἀλ. Ν., Στράτος Α. Ν., Ahrweiler (Clykatzi) Hel.

Ἔργο εἰδικοῦ ἐνδιαφέροντος, ὄχι αὐστηρῶς βυζαντινολογικοῦ χαρακτῆρος, εἶναι τοῦ Δ. Κιτσίκη «Τό Βυζαντινόν πρότυπον διακυβερνήσεως καί τό τέλος τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ».

9. Ἕνα σημαντικό ἔργο

Πολύ καλή πηγή πληροφοριῶν εἶναι, κατά τήν γνώμη μου, οἱ τρεῖς τόμοι (Ζ', Η', Θ') τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» τῆς Ἐκδοτικῆς Ἀθηνῶν, πού ἀναφέρονται στούς Πρωτοβυζαντινούς, Μεσοβυζαντινούς καί Ὑστεροβυζαντινούς Χρόνους ἀντιστοίχως. Εἶναι ἀποτέλεσμα ἐργασίας πολλῶν ἐπιστημόνων καί προσφέ-

ρουν πράγματι πολύ πλούσιο πληροφοριακό ὑλικό καί ὡρισμένες ἐνδιαφέρουσες ἀπόψεις καί ἑρμηνεῖες. (Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκην νά μνημονεύσω ἰδιαιτέρως τήν Αἰκ. Ἀν. Χριστοφιλοπούλου, καθηγ. τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας στό πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, τόν Μίλτωνα Β. Ἀνάστον, καθηγητή τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας καί Ἱστορίας στό πανεπιστήμιο τοῦ Λός Ἄντζελες, ΗΠΑ, καί τόν Μαν. Χατζηδάκη Βυζαντινολόγο, γενικό γραμματέα τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως Βυζαντινῶν Σπουδῶν). Ἀξιόλογο μέρος τοῦ ὑλικοῦ μου ἄντλησα ἀπό ἐκεῖ. Αὐτά, σέ ἀντίθεσι πρός τούς πρώτους τόμους τῆς ἴδιας «Ἱστορίας», πού ἀναφέρονται στήν πρωτο-ιστορία καί ἀρχαϊκή ἱστορία μας, θέσεις, ὅπου προσωπικῶς ἔχω πολλές ἐπιφυλάξεις καί ἀντιρρήσεις, μερικές ἀπό τίς ὁποῖες ἔχω διατυπώσει στά βιβλία μου τῆς σειρᾶς «Οἱ Ρίζες» καί κυρίως στό «Ἰνδοευρωπαῖοι ἤ Αἰγαῖοι;»

Τό οἰκόσημο τῶν Παλαιολόγων.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ

Βασίλειος Β΄ Βουλγαροκτόνος.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Α'

ΒΑΣΙΚΟΝ ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟΝ[1]

325 Α' Οἰκουμενική Σύνοδος στήν Νίκαια.
330 Ἵδρυσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
476 Πτῶσις τῆς Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας
529 Ἰουστινιάνειος Κῶδιξ.
533-52 Ἀνακατάληψις Ἰταλίας.
580 Ἐμφάνισις τῶν Σλαύων στήν Ἑλληνική Χερσόνησο.
622-627 Νίκες Ἡρακλείου κατά Περσῶν.
638 Εἰσβολή τῶν Ἀράβων στήν Συροπαλαιστίνη.
640-642 Κατάληψις τῆς Αἰγύπτου ἀπό τούς Ἄραβες.
680 Στ' Οἰκουμενική Σύνοδος. Ἡ Ὀρθοδοξία ταυτίζεται μέ τόν Ἑλληνισμό.
718 Ἀπόκρουσις τῶν Ἀράβων στήν Κωνσταντινούπολι. (Λέων Γ').
730 Ἔδικτον Εἰκονοκλαστῶν. (Λέων Γ').
751 Οἱ Λομβαρδοί κυριεύουν τήν Ραβέννα.
773 Νίκη κατά Βουλγάρων εἰς Λιθοσώρια.
787 Ἀποκατάστασις τῶν εἰκόνων. (Εἰρήνη).
800 Ὁ Καρλομάγνος στέφεται αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως.

1. Ἐκτενέστερο χρονολόγιο στό ἔργο μου «Βυζάντιον: Ἡ "ἄλλη" ἱστορία».

805 Εἰσβολές τῶν Σλαύων στήν Ἑλλάδα.

815 Ἀναβίωσις τῆς Εἰκονομαχίας. (Λέων Ε΄).

826-827 Οἱ Ἄραβες καταλαμβάνουν τήν Κρήτη καί τήν Σικελία.

843 Ἀναστήλωσις τῶν εἰκόνων. (Θεοφανώ).

862 Ἐκχριστιανισμός τῶν Μοραβῶν.

863 Ἔναρξις τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ - ἐκπολιτισμοῦ τῶν Σλαύων ἀπό Κύριλλο καί Μεθόδιο (ἐπί Φωτίου). Ἐκχριστιανισμός Σέρβων, Κροατῶν, Μαυροβουνίων.

867 Σχῖσμα Ὀρθοδοξίας - Παπισμοῦ. (Φώτιος).

961 Ἀνακατάληψις τῆς Κρήτης. (Νικηφόρος Β΄).

971 Ἀπόκρουσις ρωσικῆς εἰσβολῆς. (Ἰωάννης Α΄ Τσιμισκῆς).

989 Ἐκχριστιανισμός τῶν Ρώσων.

1000-1019 Ἀνακατάληψις τῶν ἐδαφῶν πού εἶχαν καταλάβει οἱ Βούλγαροι. (Βασίλειος Β΄ Βουλγαροκτόνος).

1054 Ὁριστικόν Σχῖσμα Ἀνατολικῆς - Δυτικῆς Ἐκκλησίας (Μιχαήλ Κηρουλάριος-Οὐβέρτος).

1071 Οἱ Νορμανδοί κυριεύουν τό Μπάρι, τελευταῖο ἑλληνικό ὀχυρό στή νότ. Ἰταλία.
Οἱ Σελτζοῦκοι νικοῦν τόν Ρωμανό Δ΄ στό Ματζικέρτ.

1096 Α΄ Σταυροφορία. (Ἀλέξιος Α΄ Κομνηνός).

1147 Β΄ Σταυροφορία. (Μανουήλ Α΄).

1176 Ἥττα τοῦ Μανουήλ Α΄ ἀπό τούς Σελτζούκους στό Μυριοκέφαλο.

1185 Ἅλωσις τῆς Θεσσαλονίκης ἀπό τούς Νορμανδούς.

1204 Δ΄ Σταυροφορία. Οἱ Δυτικοί καταλαμβάνουν τήν Κωνσταντινούπολι. Οἱ Ἕλληνες ἱδρύουν

τίς Αὐτοκρατορίες τῆς Νικαίας καί τῆς Τραπεζοῦντος καί τό Δεσποτᾶτον τῆς Ἠπείρου.

1224 Οἱ Ἕλληνες ἀπελευθερώνουν τήν Θεσσαλονίκη.

1261 Οἱ Ἕλληνες ἀπελευθερώνουν τήν Κωνσταντινούπολι. (Μιχαήλ Η' Παλαιολόγος - Στρατηγόπουλος).

1349 Ἵδρυσις τοῦ Δεσποτάτου τοῦ Μορέως.

1354 Οἱ Τοῦρκοι στήν Καλλίπολι.

1389 Ἧττα τῶν Σέρβων ἀπό τούς Τούρκους στό Κοσσυφοπέδιο.

1402 Εἰσβολή τῶν Μογγόλων στήν Μ. Ἀσία.

1430 Οἱ Τοῦρκοι κυριεύουν τήν Θεσσαλονίκη.

1438-39 Σύνοδος Φερράρας - Φλωρεντίας γιά τήν Ἕνωσι τῶν Ἐκκλησιῶν.

1453 Ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (Κωνσταντῖνος ΙΑ' Παλαιολόγος).

1454 Ὁ Γεννάδιος πατριάρχης.

1460 Πτῶσις τοῦ Μυστρᾶ.

1461 Πτῶσις τῆς Τραπεζοῦντος.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Β΄.

ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΙΑ

Σεβαστή Ἱστορία,
νομίζω ὅτι ὁ κατηγορούμενος πρέπει νά τύχη τῆς ἐπιεικείας σου. Διότι ἔπεσε θῦμα ἀτυχιῶν, ἀγνοιῶν καί ἀδιαφορίας. Ὁ ἀντιβυζαντισμός του εἶναι ἀποτέλεσμα συνδυασμοῦ αὐτῶν τῶν παραγόντων πού ἐπηρέασαν τό πνεῦμα του. Πλέον συγκεκριμένως:

Ὁ πελάτης μου ἐπλήγη ἀπό σειράν ἀτυχιῶν πού προσδιώρισαν ἀρνητικῶς τήν σκέψιν του:

Ἀτυχία πρώτη: Δέν ἐγνώρισε οὔτε γιαγιά, οὔτε παππού. Δέν ἄκουσε λοιπόν ποτέ τίς παραδόσεις, τούς θρύλους, τά τραγούδια τοῦ Γένους μας γιά τήν Ἁγιά Σοφιά, τόν Μαρμαρωμένο Βασιλιά, τήν Πόλη. Ἔτσι, ἡ ἱστορική του συνείδησις διεπλάσθη ἀνεπαρκῶς. Μία τεράστια «μαύρη τρύπα» ἀπερρόφησε τήν σύνδεσί του μέ τούς ἀμέσους προγόνους του.

Ἀτυχία δεύτερη: Δέν εἶχε τήν εὐτυχία νά διδαχθῆ ἀπό δασκάλους μέ ἔντονη συνείδησι τῆς ἱστορικῆς μας συνεχείας. Δέν ἔμαθε ὅπως ἔπρεπε τήν ἱστορία τῆς

Αὐτοκρατορίας μας τῶν Μέσων Χρόνων. Δέν ἐγνώρισε τήν δόξα της. Δέν ἐδιάβασε κείμενα τῶν πνευματικῶν της ἀνθρώπων. Δέν εἶδε εἰκόνες ἀπό ἔργα τῶν καλλιτεχνῶν της. Δέν ἐδιδάχθη τούς ἀγῶνες τῶν ὑπερασπιστῶν της. Δέν ἀπήγγειλε τραγούδια τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, οὔτε ἀπεστήθισε ποτέ τόν «Τελευταῖο Παλαιολόγο» τοῦ Βιζυηνοῦ. Ἡ ψυχή του δέν ἐπεκοινώνησε μέ τόν Ἑλληνισμό τῶν 1.128 ἐτῶν τοῦ Βυζαντίου μας. Καί ἀπεξηράνθη.

Ἀτυχία τρίτη: Ἀνετράφη σέ «σύγχρονη» οἰκογένειαν, ὅπως τήν θέλει ὁ ἀστικός ἀνιδεαλογικός ὑλισμός. Δηλαδή μονομερῶς ἀφοσιωμένη στήν προσπάθεια πρός ἱκανοποίησιν ὑλικῶν ἀναγκῶν. Δέν παρηκολούθησε ποτέ μία βυζαντινή λειτουργία. Δέν τόν ἄγγιξε ἡ ὑπαρξιακή ἀγωνία. Δέν ἔνιωσε τήν ἀνάγκην ἐπαφῆς μέ τό Θεῖον. Ἔθεσε τήν λογική καί τήν ἐπιστήμη στήν θέσι τῆς θρησκείας, αὐτοστερούμενος τῆς ἐσωτερικῆς διαισθητικῆς βεβαιότητος πού εἶναι ἡ πίστις. Μέ τόν ὀρθολογισμό του ἀντίκρυσε κατάψυχρος τό Μυστήριον τῶν χωρίς ἀπάντησιν ἐρωτημάτων. Πῶς θέλετε λοιπόν νά κατανοήση τήν Ὀρθοδοξίαν, τό κατά τόν Τόυνμπη «μέγιστον ἐπίτευγμα τοῦ Βυζαντίου»;

Καί τώρα ἔρχομαι στίς **ἄγνοιες** πού τόν ἐμάστισαν.

Οἱ ἀτυχίες του ἔκαμαν τόν κατηγορούμενον νά οἰκοδομήση ὁλόγυρά του τείχη ἀγνοίας καί νά μεταβληθῆ εἰς αὐτεγκάθειρκτον.

Περιφρονώντας τό Βυζάντιο, ἀπηξίωσε νά μελετήση ὁτιδήποτε περί αὐτοῦ. Ἀγνοεῖ ὅλους τούς Ἕλληνες καί ξένους βυζαντινολόγους. Δέν ἐφυλλομέτρησε κανέ-

να λεύκωμα μέ βυζαντινά ἔργα τέχνης. Δέν ἐδιάβασε κανένα κείμενον Βυζαντινοῦ. Δέν ἄνοιξε ἀνθολογία ἤ ἐγκυκλοπαιδείαν περί Βυζαντίου. Ἐπέλεξε νά τό ἀγνοῆ. Εἶναι τόση ἡ ἄγνοιά του ὥστε νομίζει ὅτι κατάγεται ἀπευθείας ἀπό τούς Ἕλληνες τῶν κλασικῶν Ἀθηνῶν χωρίς τήν μεσολάβησιν τῶν Ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Γνωρίζει τόν Παρθενῶνα. Ἀγνοεῖ τήν Ἁγίαν Σοφίαν. Δέν ἀντιλαμβάνεται ὅτι καί τά δύο εἶναι μνημειώδεις ἐκφράσεις τῆς ἴδιας διαχρονικῆς εὐσεβείας τῶν Ἑλλήνων πού πάντοτε ἦσαν, εἶναι καί παραμένουν θεοσεβεῖς. Ἀναγνωρίζει τήν ὀφειλήν του στούς ἀπωτέρους προγόνους του, ἀλλά ἀγνοεῖ τά πάντα γιά τούς γονεῖς, τούς παπποῦδες καί τούς προπάππους του. Εἶναι δίκαιον ὅμως νά καταδικάσωμεν κάποιον γιά τήν ἄγνοιάν του;

Ἔρχομαι τώρα στήν **ἀδιαφορία**.

Ἀτυχίες καί ἄγνοιες, ἔσπειραν στόν ἐσωτερικό κόσμο τοῦ πελάτου μου τήν ἀδιαφορίαν.

Ἀδιαφόρησε γιά τό ἑλλαδικό Βυζάντιο. Δέν ἐπεσκέφθη τόν Μυστρᾶ, τό Ἅγιον Ὄρος, τά Μετέωρα, τήν Νέαν Μονήν τῆς Χίου, τούς ναούς τῆς Θεσσαλονίκης. Δέν εἶδε κἄν τίς τοιχογραφίες στό Δαφνί καί στόν Ὅσιο Λουκᾶ, οὔτε ἔκανε τόν κόπο νά εἰσέλθη στό Βυζαντινό καί Χριστιανικό Μουσεῖο τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀδιαφόρησε καί γιά τό ἐκτός Ἑλλάδος Βυζάντιο. Πῆγε πολλές φορές στήν Ἰταλία, καί ἐθαύμασε τά ἀναγεννησιακά της μνημεῖα. Στήν Ραβέννα ὅμως δέν ἐπεσκέφθη τούς περικαλλεῖς βυζαντινούς ναούς, οὔτε τό ὑπέροχο μουσεῖο βυζαντινῆς ἁγιογραφίας, οὔτε τό

συγκλονιστικό μαυσωλεῖο τῆς Γάλλας Πλακιδίας. Στήν Βενετία τοῦ ἄρεσαν τά κανάλια, οἱ γόνδολες καί οἱ πινακοθῆκες, περιφρόνησε ὅμως τήν συγκλονιστική (βυζαντινή) Pala d' Oro στόν Ἅγιο Μᾶρκο, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀντίγραφο τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Στήν Γαλλία, λόγῳ ἀγνοίας ἀδιαφόρησε γιά τό Περιγκέ, καί στό Αΐξ-λά-Σαπέλ γιά τό ἐκεῖ αὐτοκρατορικό παρεκκλήσιο. Στήν Δαμασκό γιά τό τέμενος τοῦ Ὀμάρ. Στό Κάιρο γιά τόν Ἅγιο Γεώργιο, ὅλα βυζαντινά δημιουργήματα.

Ἡ ἄγνοια ἐπιφέρει τήν **τύφλωσιν** τῆς ἀδιαφορίας.

Ἀδιαφόρησε καί γιά τήν ἴδια τήν καρδιά τῆς Μέσης Αὐτοκρατορίας μας, τό Βυζάντιο-Κωνσταντινούπολι. Πῆγε στήν Πόλι, ἐπεσκέφθη τά παζάρια της, ψώνισε, εἶδε τζαμιά, χαρέμια καί χαμάμ, ἀλλά δέν ἤξερε κἄν γιά τήν ὑπόγεια αἴθουσα τῶν 1.001 κιόνων. Μοῦ ἐκμυστηρεύθηκε μάλιστα ὅτι δέν εἶχε ἀκούσει τίποτα γιά τόν «βυζαντινό κίονα», ἐνῶ κάπου εἶχε διαβάσει ὅτι οἱ Βυζαντινοί γιά τά οἰκοδομήματά τους ἔπαιρναν τούς ἀρχαίους κίονες, διότι οἱ ἴδιοι δέν ἤξεραν νά κατασκευάζουν! Καί τό ἐπίστευε!

Σεβαστή μου Ἱστορία,
ὁ πελάτης μου θεωρεῖ τόν ἑαυτόν του θαυμαστήν καί λάτρην τῆς Ἑλλάδος. Αὐτήν ὅμως τήν περιορίζει χρονικῶς στήν κλασική Ἀρχαιότητα καί χωρικῶς στίς τότε Ἀθῆνες.

Συνεχίζει τήν «παράδοσιν» τῶν ἀλεξανδρινῶν Ἑβραίων, τῶν Ρωμαίων καί τῶν ἀναγεννησιακῶν τῆς Δύσεως. Ὅλοι αὐτοί «ἐλάτρευαν» τόν Ἑλληνισμόν.

Ἀλλά μόνον τόν Ἀρχαῖον. Τόν σύγχρονό τους τόν πολεμοῦσαν. Τό ἴδιο πράττουν καί οἱ σύγχρονοι κοσμοεξουσιαστές. Αὐτοχαρακτηρίζονται «μέτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας» καί ὡς ἐκ τούτου «φιλέλληνες» ἤ καί «Ἕλληνες». Ἐνῶ ὅμως προσποιοῦνται ὅτι λατρεύουν τούς ἀρχαίους, πολεμοῦν τούς ὑπαρκτούς Ἕλληνες – ἐμᾶς. Τό ἴδιο πράττουν ἀρκετοί συνέλληνές μας. Εἶναι ἀρχαιολάτρες - ἑλληνολάτρες ἀλλά καταφρονοῦν τόν μεταγενέστερον τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος Ἑλληνισμό. Τόν περιφρονοῦν. Τόν κατηγοροῦν. Τόν δυσφημοῦν. Καί ἀκουσίως οἱ περισσότεροι γίνονται ἔτσι συνεργοί τῶν συγχρόνων ἀνθελλήνων. Ὑπάρχουν βεβαίως καί οἱ βαλτοί, τά ἐνσυνείδητα ὄργανα τοῦ «ἑλληνολατρικοῦ» ἀνθελληνισμοῦ . Ὅμως ὁ πελάτης μου δέν ἀνήκει σ' αὐτούς τούς ἐλάχιστους. Ὁ ἀντιβυζαντισμός του εἶναι συνισταμένη ἀτυχιῶν, ἀγνοίας καί ἀδιαφορίας. Ὡς ἐκ τούτου εἰς ἐφαρμογήν τοῦ «ἄφες αὐτῷ, οὐ γάρ οἶδεν τί ποιεῖ», αἰτοῦμαι τήν ἐπιείκειάν σας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ[1]

Βυζαντινῶν

Ἀγαθίας, *Ἱστορία.*

Ἀκομινάτος Μιχαήλ Χωνιάτης, *Τά σωζόμενα,* ἐκδ. Σπ. Λάμπρου.

Ἀκροπολίτης Γεώργιος, *Ἱστορία.*

Ἀτταλειάτης Μιχ., *Ἱστορία ἐτῶν 1034-1079.*

Βαρλαάμ, *Συγγράμματα,* M.P.G., CLI, col 1239.

Βασίλειος Καισαρείας, *Ἐπιστολαί.* M.P.G. XXXII - COL896.

— *Περί Ἁγ. Πνεύματος,* M.P.G. XXXII.

Βησσαρίων, *Ἔργα,* ἐκδ. Migne (Patrologia Greca, τ. ΡΞΑ σελ. 748, 984-5).

Βλεμμύδης Νικηφόρος, *Ἀνδριάς Βασιλικός,* M.P.G. 142, 662C.

— *Curriculum Vitae et Carmina,* Leipzing,18g.

Γεμιστός Γεώργιος (Πλήθων), *Τά σωζόμενα,* ἐκδ. Migne (Patrologia Greca - ΡΞΑ).

Γρηγορᾶς Νικηφόρος, *Ἱστορία.*

Γρηγόριος Ναζιανζηνός, *Ποιήματα,* M.P.G., XXX VII.

— *Ὁμιλίαι,* M.P.G. XXXV.

Γρηγόριος Νύσσης, *De Instituto Christiano,* M.P.G., XLVI

---

1. Ὁ ἐνδιαφερόμενος γιά πληρέστερη βιβλιογραφία, μπορεῖ νά ἀνατρέξη καί στά ἄλλα περί Βυζαντίου ἔργα μου: Ἐδῶ παραθέτω μία βασική γενική βιβλιογραφία.

Γρηγόριος Παλαμᾶς, *Ἔργα*, M.P.G., CL.
Δούκας Μ., *Βυζαντινή Ἱστορία.*
— *Ἱστορία Τουρκο-Βυζαντινή.*
Εὐάγριος, *Ἀποσπάσματα σωζόμενα.*
Εὐσέβιος Καισαρείας, *Βίος Κωνσταντίνου*, M.P.G., XX.
Ζυγαβηνός Εὐθ., *Ὁμιλίαι.*
— *Πανοπλία*, M.P.G., CXXX.
Ζωναρᾶς Ἰωάννης, *Χρονικογραφία Παγκόσμιος.*
— *Ἐπιτομή.*
Θεόδωρος Στουδίτης, *Ἔργα*, M.P.G., XCIX.
Θεοφάνης, *Χρονικόν.*
Θεοφύλακτος Σιμοκράτης, *Ἱστορία.*
Ἰωάννης Δαμασκηνός, *Πηγή Γνώσεως* - M.P.G. - XCIV.
Ἰωάννης Χρυσόστομος, *Ἐπί Ματθαίου*, M.P.G., LVII.
Καντακουζηνός Ι., *Ἱστορία.*
Κεδρηνός Γ., *Χρονικογραφία / Σύνοψις ἱστοριῶν.*
Κεκαυμένος, *Στρατηγικόν.*
Κίναμος Ι., *Ἱστορία.*
Κομεντάτος Ι., *Χρονικογραφία.*
Κομνηνή Ἄννα, *Ἀλεξιάς.*
Κριτόβουλος, *Ἱστορία.*
Κωνσταντῖνος Ζ' Πορφυρογέννητος, *Πρός τόν ἴδιον υἱόν Ρωμανόν.*
— *Ἔκθεσις Βασιλείου Τάξεως.*
Λέων Διάκονος, *Ἱστορία.*
Λέων Στ', *Τά Τακτικά.*
Λογοθέτης Συμεών, *Χρονικογραφία.*
Μαυρόπους Ι., *Ποιήματα*, M.P.G., CXX.
Νικηφόρος, *Ἱστορία Σύντομος.*
Παχυμέρης Γ., *Ἱστορία.*
Προκόπιος, *Ὑπέρ τῶν πολέμων.*
— *Περί κτισμάτων.*
— *Ἀπόκρυφος Ἱστορία.*
Σκυλίτσης Ι., *Χρονογραφία 811-1079.*

Φιλοστόργιος, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, ἐκδ. Bidez.
Φραντζῆς Γεώργιος, *Τό Χρονικόν.*
Χαλκοκονδύλης Λαόνικος, *Ἱστορία.*
Χωνιάτης Νικήτας, *Ἱστορία.*
Ψελλός Μιχαήλ, *Χρονικογραφία* (976-1077).

Ἐπαρχιακόν Βιβλίον.
Φιλοκαλία τῶν Ἱερῶν Νηπτικῶν.
Φιλόπατρις.
Χρονικόν τοῦ Μορέως.

Νεωτέρων Ἑλλήνων

Ἄμαντος, Κ., *Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους*, 2 τόμ. 1939-1947.
Βακαλόπουλος Α. Ε., *Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ*, 1961.
Βολονάκης Μ., *Ἱστορία τῶν Μέσων Χρόνων*, 1947.
Διομήδης Ἀλ., *Βυζαντιναί Μελέται.*
— *Βυζαντινά, Μεταβυζαντινά* 2 τόμ. 1949.
Ζακυθηνός Δ. Α., *Τό Δεσποτᾶτον τοῦ Μορέως*, 2 τόμ. 1932-35.
— *Η Ἅλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί ἡ Τουρκοκρατία*, 1954.
Ζαμπέλιος Σπ., *Βυζαντιναί Μελέται.*
Ζώρας Γ., *Περί τήν Ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως*, 1959.
Καραγιανόπουλος Ι., *Ἡ Βυζαντινή Ἱστορία ἀπό τάς πηγάς*, Θεσσαλονίκη 1974.
— *Ἱστορία τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους*, Θεσσαλονίκη 1980.
— *Τό Βυζαντινό Κράτος*, 1983.
Καρολίδης Π., *Βυζαντινή Ἱστορία.*
Κοραῆς Ἀδ., *Ἀδελφική Διδασκαλία*, 1798.
— *Ὑπόμνημα ἐπί τῆς παρούσης καταστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τήν Ἑλλάδα, 1803.*

Κουκουλές Φ., *Βυζαντινῶν Βίος καί Πολιτισμός*, 8 τόμ. 1947-57.

Μαλλιαράκης 'Αντ., *Ἱστορία τοῦ Βασιλείου τῆς Νικαίας καί τοῦ Δεσποτάτου τῆς Ἠπείρου.*

Μαρίνης Π., *Ἑλληνική Θρησκεία.*

— *Ἑλληνική Κοσμοθέασις.*

Μπαλάνος Δ., *Πατρολογία*, 1930.

Παπαρρηγόπουλος Κ., *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.*

Ρωμανίδης Ι., *Ρωμηοσύνη* Θεσσαλονίκη 1975.

Σάθας Κ., *Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη*, τ. 7. 1872-94.

Χρήστου Π., *Ἑλληνική Πατρολογία.*

Ξένων

Angold M., *The Byzantine Empire 1025-1204.*

Baynes N. H. - Moss St. L. B., (ἐκδ.) *Byzantium*, 1948.

Bidez J., *La vie de l' Empereur Julien.*

Brand Ch., *Byzantium confronts the West*, 1968.

Brandford E., *The Great Betrayal: Constantinople 1204*, 1967.

Diehl Ch., *Les grands problèmes de l'histoire Byzantine.*

— *Histoire de l'Empire Byzantine.*

— *Byzantine Greatness and Decline.*

Diehl Ch., Guiland R., Οἰκονόμος **Λύσ., Grousset R.**, *L'Europe Orientale de 1081 à 1453*, 1945.

Fleury E., *Hellénisme et Christianisme*, 1930.

Frolow A., *La Déviation de la 4e Groisade vers Constantinople*, 1954.

Hamman A., *A Political Framework of the 4th Century.*

Heisenberg A., *Πολιτεία καί κοινωνία τῶν Ἑλλήνων καί τῶν Ρωμαίων μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Μεσαίωνος*, 1923.

Kaegi W. E., *Byzantium and the decline of Rome*, 1968.

Κλεμάν 'Ολ., *Βυζάντιο καί Χριστιανισμός*, 1985.

Lot F., *La fin du monde antique et le debut du Moyen Age,*

1927.
Magno C., *Βυζάντιο. Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Νέας Ρώμης*, 1988.
Maurice J., *Constantin le Grand. L'origine de la civilisation chretienne*, 1924.
Miller W., *Ἡ Ἑλλάς ἐπί τῶν Βυζαντινῶν.*
— *Η Φραγκοκρατία στήν Ἑλλάδα.*
Nicol D. M., *The last centuries of Byzantium 1261-1453*, 1972.
Norwich J. J., *Βυζάντιο: οἱ πρῶτοι αἰῶνες*, 1996.
— *Βυζάντιο: τό ἀπόγειο*, 1997.
— *Βυζάντιο: παρακμή καί πτώση*, 1999.
— *Σύντομη ἱστορία τοῦ Βυζαντίου*, 1999.
Piganiol A., *L'Empire Chretien*, 1947.
Queller D., *The Latin Conquest of Constantinople*, 1971.
Royou C. J., *Histoire du Bas - Empire depuis Constantin jusqu'à prise de Constantinople au 1453.*
Runciman S., *The Fall of Constantinople*, 1965.
— *Byzantine and Hellene in the 14th century*, 1951.
Τζέκινς Ρ., *Ἐγχειρίδιο Βυζαντινῆς Ἱστορίας*, 1966.
Τζόουνς Ἀρν., *Ὁ Κωνσταντῖνος καί ὁ ἐκχριστιανισμός τῆς Εὐρώπης.*
Vaugham M. D., *Europe and the Turk 1350-1700.*
Ware T., *The Orthodox Church*, 1963.
Wittek P., *The Rise of the Othoman Empire*, 1938.

Περιοδικά

Δαυλός.
Ἑλληνικόν Πάνθεον.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΤΡΙΛΟΓΙΑ
Τά κατεστημένα: Δημοκρατία - Ὁλοκληρωτισμός.
Ἄνοδος καί Πτώση τῶν Ἀστῶν.
Ἡ Δημοκρατία τῶν Ἀρίστων.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
Πίσω ἀπό τό τεῖχος πού φράζει τόν Οὐρανό.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ
Πῶς θεμελιώθηκε ἡ Pax Americana (Νέα Θέσις).

Σειρά «ΟΙ ΡΙΖΕΣ»
Ἐκδοθέντα:
α΄. *Ἰνδοευρωπαῖοι ἤ Αἰγαῖοι;* (γ΄ ἔκδ. ἐπηυξημένη, Πελασγός 1999).
β΄. *Ἡ Προϊστορική Ἐξάπλωσις τῶν Αἰγαίων* (Πελασγός 2000).
γ΄. *Ποιοί ἦσαν;* (Πελασγός 2000).
δ΄. *Ἔρευνες γύρω ἀπό τόν Ὅμηρο* (Πελασγός 2000).
ε΄. *Ἡ Ἑλληνική Συνιστῶσα* (Πελασγός 2000).
ζ΄. *Τό Χάλκεον Γένος* (Πελασγός 1998).
η΄. *Ἱστορίας Θέωρησις* (Πελασγός 2000).
θ΄. *Παρα-ιστορίας Ἔλεγχος* (Πελασγός 2000).
ι΄. *Ἑλλήνων Θρησκεία* (Πελασγός 2000).
ια΄. *Χριστιανισμός καί Ἑλληνικότης* (Πελασγός 2000).

Ἐκδοθέντα ἀπό τίς ἐκδόσεις Ἐρωδιός:
στ΄. *Οἱ Πρωτοέλληνες* (2004).
ιβ΄. *Ἑβραϊκή Βίβλος καί Ἑλληνισμός* (2002).
ιγ΄. *Ἑλληνικότης* (2002).

ιδ′. *Ἑλλήνων Κοσμοκρατορία* (2003).
ιε′. *Ἑλλήνων Ζῆν* (2003).
ιστ′. *Ὁ Ἀληθινός Ἰησοῦς* (2003).
ιζ′. *Ὀρθοδοξίας ἀπο-ιουδαϊσμός* (2003).
ιη′. *Εἰδωλομάχοι καί Χριστιανομάχοι* (2003)
ιθ′. Ἕλληνες Ὠκεανοπλεῦσται (2004).

Ὑπό ἔκδοσιν:
κ′. *Ἑλλήνων Ὀνειροχῶραι.*

Σειρά «ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ»
α′. *Ἀντιβυζαντισμός* (2004).

Ὑπό ἔκδοσιν:
β′. Βυζάντιον: Ἡ “ἄλλη” Ἱστορία.
γ′. *Βυζάντιον καί Ἑλληνισμός.*
δ′. *Ἑλληνικότης Βυζαντίου.*
ε′. *Βυζάντιον: Ἡ Ὀρθοδοξία.*
στ′. *Βυζάντιον: Ἡ Δόξα.*
ζ′. *Βυζάντιον: Ἡ Ἀναγέννησις.*
η′. *Οἱ Βυζαντινοί ἤ οἱ Ἄραβες;*
θ′. *Βυζαντινῶν Ἡρώων Πάνθεον.*
ι′. *Βυζαντινόν Πνευματικόν Πάνθεον.*
ια′. *Βυζαντινῆς Ὀρθοδοξίας Πάνθεον.*
ιβ′. *Βυζαντινῶν Αἰνιγμάτων Λύσεις.*

Σειρά «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΙΣ»
α′. *Κοσμοεξουσιαστές* (2004).

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΑΛΑ
ΑΝΤΙΒΥΖΑΝΤΙΣΜΟΣ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2005
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΕΡΩΔΙΟΣ

Μοῖρα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἦταν ν' ἀντιμετωπίζη διαρκῶς ἐχθρούς. Ἀπό παντοῦ εἰσέβαλλαν ξένοι λαοί πού ἀπειλοῦσαν τήν ὕπαρξί της. Στά χίλια καί πλέον χρόνια τῆς ζωῆς της δέν ἔπαυσε νά πολεμᾶ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν πού ἐνέσκηπταν ἀπό βορρᾶ, δύσι, ἀνατολή. Τελικῶς, ὕστερα ἀπό ἐπικούς ἀγῶνες, βαλλόμενη πανταχόθεν ὑπέκυψε.

Ὅμως ἡ μοῖρα τοῦ Βυζαντίου συνεχίζεται. Ἐξακολουθεῖ νά βάλλεται ἀπό φανατικούς πολεμίους.

Τό βιβλίο αὐτό εἶναι μία παρουσίαση τῶν αἰτίων, μορφῶν, θέσεων καί συνεπειῶν τοῦ ἀντι-βυζαντισμοῦ, μία ἀνατομία του.

Γ. Κ. Γ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ἐρωδιός

ISBN: 960-6601-14-5